

**DIE BEHOEFTE AAN ONDERSTEUNING VAN VROUE IN
LANDELIKE GEBIEDE WAT BY INTIEMEPAARGEWELD
BETROKKE IS: 'N EKOLOGIESE PERSPEKTIEF**

Edna Elizabeth van Breda

Tesis ingelewer ter voldoening aan die vereistes vir die graad van Magister in
Maatskaplike Werk in die Fakulteit Lettere en Sosiale Wetenskappe aan die
Universiteit van Stellenbosch.

Studieleier: Prof. Sulina Green

Maart 2012

VERKLARING

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk wat hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, dat ek die alleenouteur daarvan is (behalwe in die mate uitdruklik anders aangedui), dat reproduksie en publikasie daarvan deur die Universiteit van Stellenbosch nie derde party regte sal skend nie en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Datum: O cctv'234

OPSOMMING

Intiemepaargeweld is wêreldwyd asook in Suid-Afrika 'n toenemende sosiale probleem wat 'n geskiedenis van ernstige beserings en psigososiale probleme vir vroue tot gevolg het. Die universele gebeurtenisse van intiemepaargeweld vind plaas binne alle sosio-ekonomiese, ras-, geloofs-, kulturele en geografiese grense. Alhoewel vroue met gebrekkige of lae inkomste hulle 'n groter risiko vir intiemepaargeweld maak, versterk dit ook vroue se afhanklikheid van die intiemepaargeweldverhouding. Die meerderheid van Suid-Afrika se arm populasie woon in landelike gebiede, wat hulle meer kwesbaar maak vir maatskaplike probleme weens die gebrek aan genoegsame hulpbronne. Vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, is fisies geïsoleerd van 'n ondersteunende sosiale netwerk en moet ver afstande reis om toegang tot formele ondersteuningshulpbronne te kry.

Die doel van hierdie studie is om met behulp van die ekologiese perspektief die behoefte aan ondersteuning van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, beter te verstaan. Om hierdie doel te bereik, is die doelwitte: om die aard, omvang en oorsprong van intiemepaargeweld as 'n maatskaplike probleem te verduidelik; om die relevansie van die ekologiese perspektief as teoretiese raamwerk vir die ontleding van intiemepaargeweld te bespreek; om die ondersteuning wat nodig is vir vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, te omskryf; om ondersoek in te stel na die ervaring van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, ten opsigte van die beskikbaarheid van ondersteuning; en om aanbevelings te maak ten opsigte van die bevordering van die ondersteuning vir vroue in landelike gebiede wat aan intiemepaargeweld blootgestel word.

'n Kombinasie van kwantitatiewe en kwalitatiewe navorsingsbenaderings is in hierdie studie gebruik. Tydens hierdie ondersoek is ook beide 'n verkennende en beskrywende navorsingsontwerp benut, aangesien die beskikbare literatuur 'n gebrek aan inligting aangaande ondersteuning wat beskikbaar is aan vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, toon. 'n Doelbewuste streekproefmetode is geselekteer om deelnemers te verkry. Die data is ingevorder deur die gebruik van 'n semi-gestruktureerde vraelys tydens 20 afsonderlike individuele onderhoude. Sodoende kon 'n geheelbeeld van die deelnemers se oortuigings en persepsies aangaande die onderwerp van die studie verkry word. Die samestelling van die vraelys berus op inligting wat uit die literatuurstudie verkry is.

Die resultate van die ondersoek het hoofsaaklik die bevindinge van die literatuurstudie bevestig dat vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n behoefte aan ondersteuning op veelvoudige vlakke van die ekologiese perspektief het. Hierdie ondersteuning behels beide informele en formele ondersteuningsbronne en varieer vanaf konkrete, informatiewe tot emosionele ondersteuning ten einde stresvolle lewensituasies te kan hanteer.

Die belangrikste aanbevelings van hierdie studie dui daarop dat maatskaplike werkers die ekologiese perspektief moet gebruik tydens dienste wat aan vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, gelewer word. Hierdie perspektief kan die nodige ondersteuningshulpbronne identifiseer en versterk om die nodige ondersteuning aan hierdie vroue op 'n mikro-, meso-, ekso- en makrosisteesvlak te bied.

Die aanbevelings dui ook aan dat maatskaplike werkers saam met verskeie regeringsektore, naamlik gesondheidsorg-, polisie- en wetstoepassingsdienste, 'n multi-professionele span vorm sodat daar op die sosiale funksionering van gesinne en gemeenskap as 'n geheel gefokus word. Maatskaplike werkers wat intervensiedienste lewer aan vroue in landelike gebiede wat aan intiemepaargeweld blootgestel word, moet op alle maatskaplikewerk-intervensievlakke fokus. Die aanbevelings beklemtoon die noodsaaklikheid van vroue en die gemeenskappe se bewustheid rakende intiemepaargeweld om sodoende vroue se onafhanklikheid te bevorder en ondersteuningsgroepe te bevorder en te fasiliteer.

ABSTRACT

Intimate partner violence is world wide and in South Africa an increasing social problem that leads to life-threatening history of injuries and psychosocial problems. Intimate partner violence is a global phenomenon prevalent in all socio-economic, race, religion, cultural and geographical boundaries. Although women with a lack or low income is more at risk of intimate partner violence and this reinforces their dependency of the intimate partner violence relationship. The largest percentage of South Africa's poor population lives in rural areas that make them more vulnerable for social problems because of their lack of adequate resources. Women in rural areas involved with intimate partner violence are physically isolated from a supportive social network and must travel far distances to gain access to formal support resources.

The goal of the study is to gain an understanding of the support needs of women in rural areas that are involved in intimate partner violence from an ecological perspective. To achieve this goal, the objectives are: to explain the nature, extent and origin of intimate partner violence as a social problem; to discuss the relevance of the ecological perspective as a theoretical framework regarding the analyses of intimate partner violence; to describe the support needs of women in rural areas that is involved in intimate partner violence; to investigate the experience of women in rural areas that is involved in intimate partner violence regarding the availability of support; and to offer recommendations regarding the promotion of the support needs for women in rural areas that is expose to intimate partner violence.

Combinations of a quantitative and qualitative research approach were used in the study. The study further assumed an exploratory and descriptive research design due to the lack of information on support that is available to women in rural areas that are involved in intimate partner violence. A purposive sampling method was used to select the participants. Data was gathered by means of a semi-structured questionnaire, which was administered during 20 individual interviews. This allowed for a holistic view of the participants beliefs about, or perceptions of the topic. The design of the questionnaire was based on the information obtained from the literature review.

The findings of the empirical investigation mainly confirmed the findings of the literature study that those women in rural areas that are involved in intimate partner violence support needs, from

multiple levels of the ecological perspective. This support entails both informal and formal support resources which vary from concrete, informational to emotional support in order to cope with stressful life situations.

The most important recommendations resulting from the study indicate that social workers must use an ecological approach during service rendered to women in rural areas that are involved in intimate partner violence. This approach can be used to identify and strengthen support resources on a micro, meso, exo and macro system level.

The study further indicate that social workers must collaborate with different government sectors such as health care, police and law enforcement in order to create a multi professional team that focus on the social functioning of families and the community as a entity. Social workers that render intervention services to women in rural areas that are exposed to intimate partner violence should focus on all levels of social work intervention. The recommendation emphasises the importance of women and the communities' awareness regarding intimate partner violence to promote women independency and to promote and facilitate support groups.

DANKBETUIGING

Hiermee word opregte dank en waardering oorgedra aan die volgende persone en instansies:

Professioneel:

- Professor Sulina Green vir haar kundige leiding, deurlopende aanmoediging en professionele ondersteuning gedurende hierdie studie.
- Die Departement Maatskaplike Werk en Universiteit van Stellenbosch vir die voorsiening van 'n nagraadse merietebeurs sodat ek my studies in Maatskaplike Werk kan bevorder.
- Mevrou Joan Weyers vir die bekwame taalkundige versorging van die tesis.
- Die personeel van die nie-winsgewende organisasie in die Villiersdorp-omgewing vir hul vriendelike en voortreflike dienste.

Persoonlik:

- Ons liewe Vader, vir Sy alomteenwoordigheid.
- My ouers, Mike en Edna van Breda, vir elke lewensgeleentheid wat julle vir my moontlik maak. Dankie vir al julle geloofwaardighede in my en vir die wonderlike voorbeeld, wat julle as ouers, vir my is.
- My familie en vriende vir al die ondersteuning en aanmoediging deur daaglikse *facebook*-boodskappe, sms'e en gebede.
- My beste vriend en sielsgenoot, Enrico Nigrini, vir jou eindelose liefde en geduld met my studies en gemoedstoestande!

Ek wil vir elke vrou wat bereid was om hul lewensverhaal vir my te vertel, persoonlik dankie sê. Dankie vir julle vertrouwe in my om julle wonde oop te maak en die seerste seer met my te deel. Die sukses van hierdie studie sou nie moontlik wees sonder elkeen se waardevolle bydrae nie. Mag julle wilskrag en lewensgebeurtenisse ander vroue en gemeenskapslede aanmoedig om nie in die ander rigting te draai wanneer daar 'n skreeu vir hulp is nie!

INHOUDSOPGAWE**HOOFSTUK 1****INLEIDING**

1.1 MOTIVERING VIR DIE STUDIE.....	1
1.2 PROBLEEMSTELLING.....	4
1.3 DOEL EN DOELWITTE VAN DIE NAVORSING.....	5
1.3.1 Doel.....	5
1.3.2 Doelwitte.....	5
1.4 KONSEPTE EN BEGRIPOMSKRYWINGS.....	6
1.4.1 Ekologiese perspektief.....	6
1.4.2 Ondersteuning.....	6
1.4.2.1 Sosiale ondersteuning.....	7
1.4.2.2 Ekonomiese ondersteuning.....	7
1.4.3 Landelike gebiede.....	7
1.4.4 Intiemepaargeweld.....	7
1.4.4.1 Fisiese mishandeling.....	8
1.4.4.2 Seksuele mishandeling.....	8
1.4.4.3 Emosionele/verbale mishandeling.....	8
1.4.4.4 Ekonomiese mishandeling.....	8
1.4.4.5 Sielkundige/emosionele mishandeling.....	8
1.5 NAVORSINGSONTWERP EN -METODES.....	9
1.5.1 Navorsingsbenadering.....	9
1.5.2 Navorsingsontwerp.....	9
1.5.3 Navorsingsmetodiek.....	10
1.5.3.1 Literatuursoektog.....	10
1.5.3.2 Steekproef.....	10

1.5.3.3 Data-insameling.....	11
(i) Navorsingsinstrument.....	11
(ii) Loodsstudie.....	12
(iii) Metode van data-analise.....	13
1.5.4 Etiese oorwegings.....	13
1.6 BEPERKINGE VAN ONDERSOEK.....	14
1.7 TYDSKEDULE EN AANBIEDING VAN STUDIE.....	15

HOOFSTUK 2

DIE AARD, VOORKOMS, OMVANG EN OORSPRONG VAN INTIEMEPAAR- GEWELD AS ‘N MAATSKAPLIKE PROBLEEM

2.1 INLEIDING.....	16
2.2 TEORETIESE BENADERINGS TOT INTIEMEPAARGEWELD.....	17
2.2.1 Feministiese teorie.....	17
2.2.2 Sosiale-leerteorie.....	18
2.2.3 Sisteemteorie.....	19
2.2.3.1 Algemene sisteemteorie.....	19
2.2.3.2 Ekologiese perspektief.....	20
2.3 DIE AARD VAN INTIEMEPAARGEWELD.....	21
2.3.1 Omskrywing van ‘n intieme paar as ‘n gesin.....	21
2.3.2 Omskrywing van intiemepaargeweld.....	22
2.3.3 Mag en beheer as ‘n vorm van intiemepaargeweld.....	23
2.3.3.1 Tipes intiemepaargeweld.....	24
2.3.3.2 Die onderskeid tussen <i>gewone</i> en <i>ernstige</i> intiemepaargeweld.....	27
2.3.4 Identifisering van die mishandelaar.....	29

2.4 OORSPRONG VAN INTIEMEPAARGEWELD.....	30
2.4.1 Oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld.....	30
2.4.1.1 Individuele faktore (mikrosisteem).....	31
(a) Demografies.....	31
(b) Geskiedenis van geweld in die familie.....	32
(c) Verhoudingskonflik.....	32
(d) Alkohol- en dwelmgebruik.....	33
2.4.1.2 Gemeenskapsfaktore (mesosisteem).....	33
(a) Armoede en stres.....	33
(b) Sosiaal-strukturele faktore.....	34
2.4.1.3 Samelewingsfaktore (makrosisteem).....	35
(a) Sosio-kulturele en tradisionele norme.....	35
2.4.2 Openbare en kulturele persepsies van intiemepaargeweld.....	36
2.4.3 Die kringloop van intiemepaargeweld.....	37
2.4.3.1 Fase 1: Spanning-opbou-fase.....	38
2.4.3.2 Fase 2: Akute of ontploffingsfase.....	39
2.4.3.3 Fase 3: Wittebroodfase.....	39
2.4.4 Vroue se afhanklikheid van die intieme paar verhouding.....	40
2.5 GEVOLGE VAN INTIEMEPAARGEWELD VIR VROUE.....	41
2.5.1 Sosiale en gesondheidsimpak van intiemepaargeweld.....	41
2.5.1.1 Reproductiewe gesondheid.....	42
2.5.1.2 Fisiese en geestesgesondheid.....	42
2.5.1.3 Post-traumatiese stresversteuring (PTSV).....	43
2.5.2 Ekonomiese impak van intiemepaargeweld.....	44
2.5.3 Impak op kinders.....	44
2.6 SUID-AFRIKAANSE BELEID EN WETGEWING TEN OPSIGTE VAN INTIEMEPAARGEWELD.....	45

2.6.1 Die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998.....	46
2.7 SAMEVATTING.....	47

HOOFTUK 3

DIE RELEVANSIE VAN DIE EKOLOGIESE PERSPEKTIEF AS TEORETIESE RAAMWERK VIR DIE ONTLEDING VAN INTIEMEPAARGEWELD

3.1 INLEIDING.....	49
3.2 ALGEMENE SISTEEMTEORIE.....	50
3.2.1 Struktuur.....	51
3.2.1.1 Substisteme.....	51
3.2.1.2 Grense.....	52
3.2.2 Funksionering.....	53
3.2.2.1 Terugvoering, beheer en homeostase.....	53
3.2.2.2 Oop en geslote sisteme.....	54
3.3 EKOLOGIESE PERSPEKTIEF.....	56
3.3.1 Lewin se veldteorie.....	57
3.3.2 Bronfenbrenner se ekologiese perspektief van menslike ontwikkeling.....	58
3.3.2.1 Mikrosisteem.....	59
3.3.2.2 Mesosisteem.....	60
3.3.2.3 Eksosisteem.....	60
3.3.2.4 Makrosisteem.....	61
3.3.3 Germain en Gitterman se lewensmodel.....	62
3.3.3.1 Persoon-omgewing.....	64
(a) Aanpasbaarheid en aanpassings.....	64
3.3.3.2 Stres.....	65
(a) Lewenstressors en lewenstres.....	66

(b) Erkenning.....	67
(c) Hanteringsmeganismes en terugvoering.....	68
3.3.3.3 Emosionele en sosiale verbintenis.....	68
(a) Verwantskap.....	69
(b) Bekwaamheid.....	69
(c) Selfbeeld.....	70
(d) Selfbeskikking.....	70
3.3.3.4 Kwesbaarheid, onderdrukking en mag.....	71
(a) Mag en magteloosheid.....	71
3.3.3.5 Habitat en nis.....	72
3.3.3.6 Lewensontwikkeling.....	73
3.4 MAATSKAPLIKE WERKERS AS ‘N SOSIALE SISTEEM.....	74
3.4.1 Ekokaart as ‘n assesseringshulpmiddel.....	75
3.5 SAMEVATTING.....	77

HOOFSTUK 4

ONDERSTEUNING BENODIG DEUR VROUE IN LANDELIKE GEBIEDE WAT BY INTIEMEPAARGEWELD BETROKKE IS

4.1 INLEIDING.....	78
4.2 PROFIEL VAN ‘N MISHANDELDE VROU IN LANDELIKE GEBIEDE.....	79
4.2.1 Kwesbaarheid van vroue.....	79
4.2.2 Lae inkomste van vroue.....	80
4.2.3 Gebrek aan hulpbronne.....	82
4.3 LEWENSONTWIKKELING VAN ‘N VROU IN TERME VAN INTIEMEPAARGEWELD.....	83
4.4 ONDERSTEUNING VANUIT ‘N EKOLOGIESE PERSPEKTIEF.....	86
4.4.1 Mikrosisteem.....	88

4.4.1.1 Die vrou.....	88
4.4.1.2 Intieme lewensmaat.....	90
4.4.1.3 Familie en vriende.....	91
4.4.2 Mesosisteem.....	92
4.4.2.1 Ondersteuningsgroepe.....	92
4.4.2.2 Werksomgewing en arbeidspraktyk.....	94
4.4.3 Eksosisteem.....	96
4.4.3.1 Geestelike en kerkgebaseerde dienste.....	96
4.4.3.2 Gesondheidsorgdienste.....	97
4.4.3.3 Maatskaplikewerk- en –welsyndienste.....	99
(a) Gemeenskapsbewustheid, voorkoming- en bevorderingsdienste.....	101
(b) Beskermings- en statutêre intervensiedienste.....	102
(c) Rehabilitering en nasorgdienste.....	102
4.4.4 Makrosisteem.....	103
4.4.4.1 Beleid en wetgewing.....	104
(a) Aansoek vir ‘n beskermingsbevel.....	105
(b) Oorweging van ‘n aansoek en uitreiking van ‘n tussentydse beskermingsbevel.....	106
4.5 SAMEVATTING.....	107

HOOFSTUK 5

DIE ERVARING VAN VROUE IN LANDELIKE GEBIEDE WAT BY INTIEMEPAARGEWELD BETROKKE IS, TEN OPSIGTE VAN DIE BESKIKBAARHEID VAN DIE ONDERSTEUNING

5.1 INLEIDING.....	109
5.2 AFBAKENING VAN DIE ONDERSOEK.....	110
5.3 DIE EMPIRIESE ONDERSOEK.....	110

5.4 RESULTATE VAN DIE ONDERSOEK.....	111
5.4.1 Identifiserende besonderhede.....	111
5.4.1.1 Ouderdom.....	112
5.4.1.2 Bevolkingsgroep.....	113
5.4.1.3 Huwelikstatus.....	113
5.4.1.4 Kinders.....	114
(a) Getal kinders van die deelnemers.....	114
(b) Kinders uit die verbintenis met die intieme maat/eggenoot gebore.....	115
5.4.1.5 Hoogste opvoedkundige kwalifikasie(s).....	116
5.4.1.6 Huidige situasie met betrekking tot werk.....	117
5.4.1.7 Tipe werk.....	118
5.4.1.8 Gesamentlike maandelikse inkomste.....	118
5.4.1.9 Bydrae tot gesamentlike maandelikse inkomste.....	119
5.4.2 Behoeftes van 'n vrou betrokke by intiemepaargeweld.....	121
5.4.2.1 Die aard van intiemepaargeweld.....	121
5.4.2.2 Oorsprong van intiemepaargeweld.....	122
5.4.2.3 Gevolge van intiemepaargeweld vir vroue.....	124
(a) Sosiale impak.....	126
(b) Gesondheidsimpak.....	126
(c) Ekonomiese impak.....	127
(d) Impak op kinders.....	128
5.4.2.4 Emosionele en sosiale verbintnisse.....	128
(a) Selfbeeld.....	129
(b) Verwantskappe.....	130
(i) Verbintnisse met sisteme.....	130
(ii) Hulp tydens stresvolle gebeurtenisse.....	131
5.4.3 Ondersteuning vanuit 'n ekologiese perspektief.....	132

5.4.3.1 Mikrosisteemvlak.....	132
(a) Ondersteuning aan individu.....	132
(i) Ander.....	133
(ii) Familie.....	133
(iii) Intieme maat.....	134
(iv) Ouers.....	134
(v) Vriende.....	135
(b) Ervaring van tipe ondersteuning.....	135
(i) Konkreet.....	136
(ii) Informatief.....	137
(iii) Emosioneel.....	137
5.4.3.2 Mesosisteemvlak.....	138
(a) Ondersteuningsgroep.....	138
(b) Werksomgewing en arbeidspraktyk.....	139
(i) Meeste ondersteuning binne die werksomgewing.....	138
(ii) Ervaring van die ondersteuning binne die werksomgewing.....	140
5.4.3.3 Eksosisteemvlak.....	141
(a) Gesondheidsorgdienste.....	141
(i) Gesondheidsorghulpbronne.....	142
(ii) Gevoelens van die deelnemers.....	143
(iii) Bekommernisse van die deelnemers.....	144
(b) Maatskaplikewerkdienste.....	146
(i) Gebruik maak van maatskaplikewerkdienste.....	146
(ii) Tipe maatskaplikewerkdienslewering gelewer.....	148
5.4.3.4 Makrosisteemvlak.....	149
(a) Beleid en wetgewing.....	149
(i) Rapportering van intiemepaargeweld.....	150

(ii) Suid-Afrikaanse Polisdienste se reaksie tot intiemepaargeweld.....	151
(iii) Beskermings teen intiemepaargeweld.....	152
(iv) Ervaring van tipe beskermingsdienste.....	155
5.4.4 Oorsig van behoefte aan ondersteuning.....	157
5.4.4.1 Familie en vriende.....	157
(a) Ervaring van die grootste probleme met familie en vriende.....	157
(i) Gebrek aan ondersteuning van familie.....	159
(ii) Gebrek aan ondersteuning van vriende.....	159
(iii) Gebrek aan ondersteuning van beide familie en vriende.....	159
(iv) Is nie toegelaat om kontak te hê met familie en vriende nie.....	159
(b) Aanspreek van die probleem.....	160
5.4.4.2 Intieme maat.....	161
(a) Ervaring van die grootste probleme met die intieme maat.....	161
(b) Aanspreek van die probleem.....	163
(c) Vermoë om die intiemepaargeweldverhouding te verlaat.....	164
5.4.4.3 Toegang tot sosiale dienste in landelike gebiede.....	165
(a) Maatskaplikewerkdienste.....	166
(i) Ervaring van die grootste probleem met maatskaplikewerkdienste.....	166
(ii) Verbetering van dienste en hulp met die hantering van lewenstressors.....	168
(b) Gesondheidsorgdienste.....	170
(i) Ervaring van die grootste probleem met gesondheidsorgdienste.....	170
(ii) Verbetering van dienste en hulp met die hantering van lewenstressors.....	173
(c) Polisdienste.....	176
(i) Ervaring van die grootste probleem met polisdienste.....	176

(ii) Verbetering van dienste en hulp met die hantering van lewenstressors.....	178
5.4.4.4. Grootste behoefte aan ondersteuning in terme van intiemepaargeweld.....	180
5.4.4.5 Algemene kommentaar.....	182
5.5 SAMEVATTING.....	183

HOOFSTUK 6

GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

6.1 INLEIDING.....	185
6.2 GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS.....	186
6.2.1 Identifiserende besonderhede.....	187
6.2.2 Die aard van intiemepaargeweld.....	188
6.2.3 Oorsprong van intiemepaargeweld.....	189
6.2.4 Gevolge van intiemepaargeweld.....	190
6.2.5 Emosionele en sosiale verbintenisse.....	191
6.2.6 Ondersteuning aan individu.....	192
6.2.7 Intieme maat.....	193
6.2.8 Familie en vriende.....	195
6.2.9 Ondersteuningsgroepe.....	197
6.2.10 Werksomgewing en arbeidspktyk.....	198
6.2.11 Maatskaplikewerkdienste.....	199
6.2.12 Gesondheidsorgdienste.....	201
6.2.13 Polisdienste.....	203
6.2.14 Beleid en wetgewing.....	205
6.3 VERDERE NAVORSING.....	206
6.4 SAMEVATTING.....	206

BIBLIOGRAFIE.....	207
BYLAE A: INGELIGTE TOESTEMMINGSVORM.....	218
BYLAE B: VRAELYS.....	219

LYS VAN FIGURE

Figuur 2.1 Mag en beheer in 'n intiemepaargeweld verhouding.....	26
Figuur 2.2 Oortreder van intiemepaargeweld se optredes van mag en beheer.....	28
Figuur 2.3 Kringloop van intiemepaargeweld.....	38
Figuur 3.1 Die algemene sisteemteorie.....	51
Figuur 3.2 Sisteem van die ekologie.....	59
Figuur 3.3 Ekokaart van 'n vrou in landelike gebied wat by intiemepaargeweld betrokke is.....	76
Figuur 5.1 Ouderdomme van die deelnemers.....	112
Figuur 5.2 Kinders van die deelnemers.....	114
Figuur 5.3 Getal kinders van die deelnemers.....	114
Figuur 5.4 Kinders uit die verbintenis met intieme maat/eggenoot gebore.....	115
Figuur 5.5 Hoogste kwalifikasie(s) van die deelnemers.....	116
Figuur 5.6 Gesamentlike maandelikse inkomste.....	119
Figuur 5.7 Bydrae van die deelnemers tot gesamentlike maandelikse inkomste.....	119
Figuur 5.8 Tipes mag en beherende mishandeling.....	121
Figuur 5.9 Verbintenisse met sisteme.....	130
Figuur 5.10 Meeste ondersteuning binne die werksomgewing.....	140
Figuur 5.11 Gesondheidsorghulpbronne.....	142
Figuur 5.12 Gevoelens van die deelnemers.....	143
Figuur 5.13 Bekommernisse van die deelnemers.....	144
Figuur 5.14 Tipe maatskaplikewerkdienste gelewer.....	148

Figuur 5.15 Beskermingsdienste.....	153
Figuur 5.16 Ervaring van die grootste probleme met die intieme maat.....	161
Figuur 5.17 Grootste probleem met maatskaplikewerkdienste.....	166
Figuur 5.18 Verbetering van gesondheidsorgdienste en hulp met hantering van lewenstressors.....	174
Figuur 5.19 Grootste probleem met polisie Dienste.....	176
Figuur 5.20 Verbetering van polisie Dienste en hulp met hantering van lewenstressors.....	178
Figuur 5.21 Ondersteuningsbron.....	180
Figuur 5.22 Grootste behoefte aan ondersteuning.....	180

LYS VAN TABELLE

Tabel 3.1 Lewensmodel.....	63
Tabel 4.1 Lewensontwikkeling van 'n vrou.....	85
Tabel 5.1 Identifiserende besonderhede van die deelnemers.....	111
Tabel 5.2 Huwelikstatus van die deelnemers.....	113
Tabel 5.3 Werksomstandighede van die deelnemers.....	117
Tabel 5.4 Tipe werk.....	118
Tabel 5.5 Oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld.....	122
Tabel 5.6 Impak van intiemepaargeweld.....	125
Tabel 5.7 Meeste ondersteuning.....	133
Tabel 5.8 Ervaring van tipe ondersteuning.....	136
Tabel 5.9 Suid-Afrikaanse Polisie Dienste se reaksie tot intiemepaargeweld.....	151
Tabel 5.10 Ervaring van die grootste probleme met familie en vriende.....	158
Tabel 5.11 Ervaring van die grootste probleem met gesondheidsorgdienste.....	171
Tabel 5.12 Gevolgtrekkings en aanbevelings rakende doelwitte van die studie.....	186

HOOFSTUK 1

INLEIDING

1.1 MOTIVERING VIR DIE STUDIE

Huishoudelike geweld word sedert die sewentigerjare as 'n toenemende sosiale probleem beskou. Volgens Mooney (2006:24) is daar baie historiese bewyse dat vroue slagoffers is van mishandeling deur hul mans of intieme maat. Die geweld teen vroue en kinders bestaan binne die konteks van alle historiese bevolkingsgroepe in Suid-Afrika. Om daardie rede is blanke vroue en vroue van hoë sosio-ekonomiese agtergrond nie die uitsondering nie (Kaldine, 2007:236). Huishoudelike geweld is 'n universele gebeurtenis en word in alle kulture, gelowe, klasse en etniese groepe aangetref. Dit is deel van baie vrouens se lewens en reflekteer 'n probleem wat deur die samelewing se tradisies, kultuur en geslagnormes in stand gehou word (Van Zyl, 2008:1).

In terme van Afdeling 1 in die Wet op Gesinsgeweld 116 van 1998 behels huishoudelike geweld fisiese, seksuele, emosionele, verbale, sielkundige en ekonomiese mishandeling, wat intimidasie, teistering en beskadiging van eiendom en goedere insluit (Kaldine, 2007:232). Volgens Wiehe (1998:75) is daar ook sprake van huishoudelike geweld wanneer 'n man deur sy vroulike saamleefmaat aangerand word, of selfs by 'n intieme paar van dieselfde geslag wat saamwoon. Intiemepaargeweld word gedefinieer as mishandeling van die vrou deur die man of mishandeling van 'n vrou deur 'n manlike saamleefmaat (Wiehe, 1998:75). Kenmerkend van 'n intiemepaargeweldverhouding volgens Kaldine (2007:232) is 'n geskiedenis van ernstige beserings en psigososiale probleme wat 'n vrou in die verhouding emosioneel versmoor.

Statistiek aangaande die aantal vroue wat mishandel word, varieer baie. Baie van die gevalle word nie gerapporteer nie weens die private aard van die voorval, selfblaming, die stigma rondom intiemepaargeweld en die gevoel dat niks sal gebeur indien die geval gerapporteer word nie (Bollen, Artz, Vetten & Louw, 1999:4; Wiehe, 1998:82). Navorsing toon egter dat een uit elke vier vroue in Suid-Afrika deur 'n intieme maat mishandel word, terwyl een uit elke derde vrou emosioneel, fisies en seksueel mishandel word in Suid-Afrika (Van Zyl, 2008:1). 'n Studie

van die voorkoms van intiemepaargeweld in Australië, Kanada, Israel, Suid-Afrika en die VSA illustreer dat 40-70% van vroue slagoffers is van moord, of vermoor is deur hul mans of intieme maat tydens die verloop van 'n gewelddadige verhouding (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi & Lozano, 2002:93). Daar word bereken dat ongeveer 2 miljoen vroue jaarliks deur 'n intieme maat mishandel word en dat 50% van die vroulike deel van die bevolking wêreldwyd tydens die verloop van hul lewens slagoffers van mishandeling sal wees (Wiehe, 1998:82).

Veranderlikes wat met die risiko van intiemepaargeweld geassosieer word, is 'n paar se verhoudingstatus, sosio-ekonomiese faktore, ouderdom, die ervaring van geweld gedurende hul vroeë kinderjare, alkoholgebruik en rassekwessies (Davis, 1995:782). Verder staaf Jewkes (2002:1423) dat armoede, patriargie, aggressie, verhoudingskonflik, vrouemag en sosiale norme tot intiemepaargeweld bydra. Hierdie geweld is tiperend van die algemene kultuur van geweld in die Suid-Afrikaanse samelewing en ontlaar in 'n probleem-hanteringsmeganisme wat as aanvaarbaar beskou en genormaliseer word (Kaldine, 2007:236).

Die Wet op Gesinsgeweld 116 van 1998 (Government Gazette, 1998:2) is daarop ingestel om toenemende syfers van huishoudelike geweld in Suid-Afrika aan te spreek deur maksimum beskerming aan slagoffers van intiemepaargeweld te bied. Hierdie wet erken dat gewelddadige verhoudings meestal by kwesbare en behoeftige lede van die samelewing voorkom. Strydom, Wessels en Strydom (2010:175) en die Witskrif vir Welsyn (Ministry for Welfare and Population Development, 1997:3) bevestig dat kwesbare persone met armoede en gebrek aan bronne geassosieer word. Terselfdertyd word daar beraam dat 71% van Suid-Afrika se arm populasie in landelike gebiede woon.

Volgens navorsing (Artz, 1999:10; Parenzee & Smythe, 2003:3) moet vroue in landelike gebiede struikelblokke oorkom ten einde ondersteuning en beskerming teen intiemepaargeweld te vind. Hierdie struikelblokke behels beperkte bekostigbare vervoer, stadige of geen respons van die polisie en ambulansdienste, swak telekommunikasiedienste, geen skuilings vir die slagoffers van huishoudelike geweld nie en hoë syfers van werkloosheid en/of onderbetaalde werk wat vrouens ekonomies afhanklik van hul intieme lewensmaat maak. Derhalwe staaf Vetten (2005:11) dat dit noodsaaklik is dat wetgewing effektief geïmplementeer word en nie toegepas kan word sonder maatskaplike ondersteuning aan mishandelde vroue nie.

Daar is geen enkele faktor wat aanleiding gee tot intiemepaargeweld nie en om daardie rede staaf Kaldine (2007:237) dat intiemepaargeweld weens sosio-politiese strukture plaasvind. Intiemepaargeweld kan vanuit 'n ekologiese perspektief benader word, aangesien multi-faktore op die daaglikse funksionering van intiemepaargeweldslagoffers en oortreders impakteer. Volgens die ekologiese perspektief bestaan daar wedersydse interaksie tussen 'n individu en die sosiale omgewing, wat op die beginsel van interafhanklikheid gebaseer is (Johnson & Yanca, 2010:114; Sheafor, Horejsi & Horejsi, 2000:91). Beide die persoon en sy omgewing het behoeftes en bronne. Indien beide se behoeftes vervul word, bestaan kongruensie en is daar 'n positiewe passing tussen die persoon en omgewing. Germain en Gitterman (1996:8) staaf dat lewensveranderings vir enigiemand as 'n bron van stres kan dien. 'n Vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, ervaar lewensveranderings wat gesondheidsimplikasies inhou. As gevolg van fisiese/biologiese, seksuele en reprodktiewe, sielkundige en gedragsveranderings vind 'n steuring plaas in die passing van die slagoffer en haar omgewing weens onvoldoende hulpbronne (Johnson & Yanca, 2010:8; Krug *et al.*, 2002:101; Payne, 2005:150).

Bronfenbrenner (in Carlson, 1984:570) se ekologiese perspektief kan van waarde wees by die hantering van intiemepaargeweld. Die oorsake en handhawingsfaktore van hierdie geweld kan op verskillende vlakke van die menslike ekosisteem wat interaktief funksioneer, geassesseer word. 'n Studie van die siening sal help om begrip te ontwikkel aangaande intiemepaargeweld op 'n individuele vlak en as 'n sosiale probleem in 'n kontemporêre samelewing.

Maatskaplike werkers kan in die proses insig verkry aangaande die interaksie tussen die individu en sy omgewing (Payne, 2005:142). Die rol van die maatskaplike werker is om die passing tussen die persoon en sy omgewing te verbeter deur lewenstessors te verminder, persoonlike en maatskaplike bronne te vermeerder en omgewingskragte te beïnvloed sodat dit aan individuele behoeftes voldoen (Germain & Gitterman, 1996:156; Payne, 2005:152). Maatskaplike werkers kan deel vorm van 'n multi-professionele span wat fokus op die sosiale funksionering van die gesinne en gemeenskap as 'n geheel, deur bronne te fasiliteer en ondersteuningsisteme te versterk.

Na aanleiding van die bostaande inligting blyk dit asof maatskaplike werkers 'n belangrike rol speel in die fasilitering van lewensveranderings, aanpassings en hanteringsvaardighede van vroue wat by intiemepaargeweld in landelike gebiede betrokke is. Dit is voordelig vir die

maatskaplikewerkprofessie om die ekologiese perspektief te benut om vroue se behoefte aan ondersteuning te ondersoek ten einde intiemepaargeweld te verminder.

Vanuit die voorafgaande oorsig is dit duidelik dat daar 'n behoefte bestaan om begrip te ontwikkel vir intiemepaargeweld, veral aangesien daar baie gevalle in landelike gebiede voorkom weens gebrek aan ondersteuningsbronne. Hierdie behoefte vereis beide literatuurstudie en navorsing om sodoende begrip vir die probleem te ontwikkel en om behoeftes aan te spreek. 'n Ondersoek is na alle geregistreerde studies in Suid-Afrika op die Nexus-databasis van die Nasionale Navorsingsraad gedoen, waarvan agt studies betrekking op intiemepaargeweld het. Slegs een studie is vanuit 'n maatskaplikewerkparadigma gedoen (Lau, 2008), terwyl die ander hoofsaaklik studies is wat 'n sielkundige en gesondheidsorgbenadering volg. Hierdie studies se temas hou verband met: vrouens se ervaring van intiemepaargeweld (Dasilvia, 2009); mans se persepsie en/of ervaring van intiemepaargeweld (Abrahams, 2002; Lau, 2008); intiemepaargeweld as 'n hindernis tot veilige seks (Ogunmefun, 2003); jong mense se gesprekke rondom intiemepaargeweld (Marais, 2009); verpleegstudente se ervaring en houding teenoor assessering van intiemepaargeweld (Rosseau, 2009); die verhouding tussen manlikheid en intiemepaargeweld (Haffejee, 2003); en gesondheidsimplikasies van intiemepaargeweld op vroue en kinders (Witbooi, 2004). Geen studie is gedoen ten opsigte van intiemepaargeweld in landelike gebiede en die behoeftes wat landelike vroue aan ondersteuning vanuit 'n ekologiese perspektief het nie.

Die gebrek aan Suid-Afrikaanse literatuur aangaande ondersteuning wat geïdentifiseerde deelnemers ontvang, word as 'n gaping in bestaande navorsing beskou (De Vos, Strydom, Fouche & Delport, 2005:124). Derhalwe streef hierdie studie daarna om vroue se ervarings rondom die ondersteuningsbronne wat vir hulle beskikbaar is, na te vors. Dit sal voordelig wees vir die maatskaplikewerkprofessie om die behoeftes en probleme van die vroue wat in landelike gebiede by intiemepaargeweld betrokke is, te identifiseer, sodat hulle beter ondersteuning kan bied.

1.2 PROBLEEMSTELLING

Mooney (2006:24) bevestig dat intiemepaargeweld 'n toenemende sosiale probleem wêreldwyd is. Statistiek toon dat een uit elke ses vroue in Suid-Afrika in 'n gewelddadige verhouding is, terwyl 80% van vroue in landelike gebiede slagoffers van huishoudelike geweld is (Bollen *et al.*, 1999:5). Sekere multi-faktore in die betrokke vroue se lewens lei tot intiemepaargeweld. Volgens

Kaldine (2007:237) en die Witskrif vir Welsyn (Ministry for Welfare and Population Development, 1997:3) word mense in agtergestelde gemeenskappe, soos in landelike gebiede, meer blootgestel aan stres, sosio-ekonomiese tekortkominge en alkoholgebruik, wat tot intiemepaargeweld aanleiding kan gee.

Deur vroue wat betrokke is by intiemepaargeweld se behoeftes aan ondersteuning aan te spreek, kan die voorkomingsyfer verhoog word en die frekwensiesyfer van intiemepaargeweld verlaag word. Die resultate van hierdie studie sal as riglyn kan dien om landelike nie-winsgewende organisasies bewus te maak van die behoeftes van vroue in landelike gebiede wat intiemepaargeweld betrokke is en sal sodoende 'n bydrae tot die verbetering van huidige ondersteuningsdienste kan lewer.

1.3 DOEL EN DOELWITTE VAN DIE NAVORSING

1.3.1 Doel:

Die doel van die studie is om met behulp van die ekologiese perspektief die behoefte aan ondersteuning van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, beter te verstaan.

1.3.2 Doelwitte:

Ten einde hierdie doel te bereik, is die volgende doelwitte geformuleer:

- om die aard, omvang en oorsprong van intiemepaargeweld as 'n maatskaplike probleem te verduidelik;
- om die relevansie van die ekologiese perspektief as teoretiese raamwerk vir die ontleding van intiemepaargeweld te bespreek;
- om die ondersteuning wat nodig is vir vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, te omskryf;
- om ondersoek in te stel na die ervaring van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, ten opsigte van die beskikbaarheid van ondersteuning;
- om aanbevelings te maak ten opsigte van die bevordering van die ondersteuning vir vroue in landelike gebiede wat aan intiemepaargeweld blootgestel word.

1.4 KONSEPTE EN BEGRIPSOMSKRYWINGS

Die volgende konsepte en begrippe word gedefinieer ten einde te verseker dat interpretasies duidelik is:

1.4.1 Ekologiese perspektief

Die ekologiese perspektief fokus op die wederkerige transaksie tussen die persoon en sy/haar omgewing. Hierdie perspektief bied 'n konseptuele raamwerk wat die maatskaplike werker kan help om beter te begryp hoe die kliëntsisteem by die veranderde omgewing aanpas ten einde te oorleef en vir die nodige bronne te kompeteer (Sheafor *et al.*, 2000:91). 'n Nieuwe verwantskap is teenwoordig tussen die ekologiese en sisteemperspektief. Die doel van die sisteemteorie is om te fokus op die dinamiese interaksie tussen biologiese en sosiale sisteme wat die kliëntsisteem se gedrag en funksionering kan beïnvloed (Sheafor *et al.*, 2000:89). Deur 'n kombinasie van hierdie twee perspektiewe is maatskaplike werkers in staat om sosiale en persoonlike elemente in 'n sosiale situasie te assesser en bewus te word van die interaktiewe integrasie van hierdie elemente as 'n geheel (Payne, 2005:142).

1.4.2 Ondersteuning

Volgens Patel, Triegaardt en Noyoo (2005:167) verwys ondersteuning vanuit 'n maatskaplike-werkperspektief na finansiële en materiële bronne; basiese behuising; gesondheids-, opvoeding-, water- en sanitasiedienste. Ondersteuningsdienste is noodsaaklik vir die beskerming van die gesinseenheid; fisiese en emosionele welstand van die gesin; en die uitbou van menslike kapasiteit. Families benodig hulp ten opsigte van konflikthantering, kommunikasie, ouerlike verantwoordelikhede, middelmisbruik, huishoudelike geweld en lewensveranderings. Vir die doeleindes van hierdie studie gaan daar op twee tipes ondersteuning gefokus word:

1.4.2.1 Sosiale ondersteuning

Die beskikbaarheid van 'n ondersteunende sosiale netwerk kan mense help om verskeie lewenstressors te hanteer. Volgens Visser (2007:118) word sosiale ondersteuning gedefinieer as 'n wedersydse voordelige uitruiling van bronne tussen individue. Vriende, familie en kollegas is baie kere in tye van krisis of stres 'n individu se hulpbron. Sosiale ondersteuning is nie slegs tot die individuele vlak beperk nie, maar vorm ook deel van 'n sosiale patroon binne die gemeenskap waar die individu tuis en belangrik voel.

1.4.2.2 Ekonomiese ondersteuning

Volgens Visser (2007:120) verwys materiële ondersteuning na die voorsiening van goedere en dienste wat help om praktiese probleme op te los, soos die voorsiening van basiese behoeftes aan die gesin. Omdat die term ekonomiese ondersteuning vir die doeleindes van hierdie navorsing te beperk is, word hierdie vroue se inkomstes en uitgawes asook ander moontlike hulpbronne van befondsing, ingesluit wanneer na ekonomiese ondersteuning verwys word.

1.4.3 Landelike gebiede

Die definiëring van maatskaplike werk in landelike gebiede is 'n redelike uitdaging (Davenport & Davenport, 1995:2076). Kenmerke van landelike gebiede sluit in: klein dorpe, oop gronde, lae-digtheid-nedersettings, plase, fisiese afstande, sosiale en kulturele isolering en geografiese hindernisse soos berge en riviere wat modernisering en ontwikkeling belemmer. Vir die doeleindes van hierdie studie sal 'n landelike gebied verwys na 'n klein dorpie met 'n lae digtheid van nedersettings, in die nabyheid van plase en 'n redelike afstand van stedelike gebiede.

1.4.4 Intiemepaargeweld

Kenmerkend van intiemepaargeweld is 'n patroon van beherende gedrag waar die oortreder mag oor sy/haar intieme lewensmaat uitoefen of handhaaf. Hierdie beherende gedrag kan insluit fisiese, seksuele, emosionele, verbale, sielkundige en ekonomiese mishandeling, wat gekenmerk word deur onder meer intimidasie, teistering, skade aan eiendom, toegang tot die slagoffer se woning sonder toestemming waar die partye nie 'n woning deel nie, of enige beheer oor of mishandeling van 'n slagoffer, wat die veiligheid, gesondheid of welstand van die slagoffer skaad (Government Gazette, 1998:4).

1.4.4.1 Fisiese mishandeling

Fisiese mishandeling word gedefinieer as uiterse en berekende optrede wat slaan, skop en gooi van 'n intieme maat op die vloer of grond insluit. Dit verwys ook na aanranding met 'n wapen soos 'n mes, besem of ander huishoudelike objekte, of die gebruik van 'n geweer (Wiehe, 1998:75).

1.4.4.2 Seksuele mishandeling

Volgens Wiehe (1998:76) kan seksuele mishandeling in 'n huwelik en tussen 'n intieme paar ontstaan wanneer die oortreder aanspraak maak op seksuele aktiwiteite sonder die vrou se toestemming. Die man neem dit as vanselfsprekend dat dit sy reg en voorreg is om seks te hê met sy maat wanneer dit sy begeerte is, ongeag haar gevoelens.

1.4.4.3 Emosionele/verbale mishandeling

By emosionele en verbale mishandeling word 'n patroon van vernedering gevind waar die slagoffer aan herhalende beledigings, naamnoem en bedreigings blootgestel word, wat tot emosionele pyn lei. Herhalende obsessie of jaloesie is gewoonlik van so aard dat dit die slagoffer se privaatheid, vryheid, integriteit en veiligheid in gevaar stel (Government Gazette, 1998:4).

1.4.4.4 Ekonomiese mishandeling

Wanneer 'n vrou nie toegang het tot bronne waarop sy wettiglik en moreel geregtig is nie, word van ekonomiese mishandeling gepraat (Davis, 1995:782). Dit verwys ook na die absolute beheer wat die man ten opsigte van die persoonlike en familie-finansies uitoefen. Die intieme maat moet gewoonlik vra vir geld en word verhinder om aan te hou werk of werk te soek (Wiehe, 1998:88).

1.4.4.5 Sielkundige/emosionele mishandeling

'n Slagoffer word sielkundig/emosioneel mishandel wanneer die oortreder haar ondermyn, isoleer en terroriseer en die wetlike gevolge van fisiese mishandeling vermy. Emosionele mishandeling word gekenmerk deur: (1) isolering, (2) vernedering, (3) “crazy-making”-gedrag, (4) dreigemente om die vrou of ander te beseer en (5) selfmoord- of moorddreigemente (Davis, 1995:782).

1.5 NAVORSINGSONTWERP EN -METODES

1.5.1 Navorsingsbenadering

Vir die doeleindes van die studie is van beide kwantitatiewe en kwalitatiewe benaderings gebruik gemaak (Bless, Higson-Smith & Kagee, 2006:44;

et al., 2005:74; Rubbin & Babbie, 1993:30). Aangesien die navorser belangstelling toon in die behoefte aan ondersteuning van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, is 'n kwantitatiewe benadering gebruik. Volgens De Vos *et al.* (2005:75) fokus die kwantitatiewe benadering op die verduideliking van 'n sosiale of menslike probleem wat gebaseer is op die toetsing van die probleemstelling deur beheerde metings en statistiese prosedures.

Die navorser het ook 'n kwalitatiewe benadering gebruik om begrip te ontwikkel vir die sosiale lewe en die betekenis wat mense aan hul daaglikse lewe heg (De Vos *et al.*, 2005:74). Kortliks fokus kwalitatiewe navorsing op die studie en die interpretering van betekenis (Pretorius & De La Rey, 2006:27). Om daardie rede is 'n kombinasie van kwantitatiewe en kwalitatiewe studie benut. Beide kwantitatiewe en kwalitatiewe benaderings help om 'n meer betekenisvolle begrip vir die onderwerp van die studie te ontwikkel.

1.5.2 Navorsingsontwerp

Die navorsingsontwerp verwys na die plan wat geïmplementeer word deur die navorser as die metode van navorsing en versameling van data. Ten einde die doel en doelwitte van hierdie studie te bereik, is 'n kombinasie van verkennende en beskrywende navorsing benut. Volgens De Vos *et al.* (2005:106) en Rubbin en Babbie (1993:107) bestaan daar 'n behoefte aan verkennende navorsing as gevolg van 'n gebrek aan basiese inligting oor 'n nuwe area van belangstelling. Hierdie studie het die situasies, belewenisse en kontekste van vroue in landelike gebiede nagevors, terwyl die behoefte aan en beskikbaarheid van ondersteuningsbronne ondersoek is. Om meer insig te verkry en inligting aangaande die onderwerp te versamel, is hierdie verkennende onderwerp gekies.

'n Beskrywende navorsingsontwerp word benut wanneer die navorser belangstel in die beskrywing van die gebeurtenis en die eienskappe van 'n populasie deur kwantitatiewe data in te samel en te verwerk (Bless, Higson-Smith & Kagee, 2006:43; De Vos *et al.*, 2005:106).

Beskrywende navorsing verteenwoordig 'n beeld van spesifieke kenmerke van 'n situasie, sosiale agtergrond of verhouding en fokus op die “hoe-” en “hoekom-” vrae (De Vos *et al.*, 2005:106).

Die beskikbare literatuur toon 'n gebrek aan inligting aangaande die ondersteuning wat beskikbaar is aan vroue in landelike gebiede wat aan intiemepaargeweld blootgestel word (Van Zyl, 2008:133). Derhalwe verskaf die verkennende navorsing nuwe insig aangaande hierdie area, terwyl die beskrywende navorsing hierdie vroue se ervarings aangaande hierdie bronne gaan weergee.

1.5.3 Navorsingsmetodiek

1.5.3.1 Literatuursoektog

Volgens De Vos *et al.* (2005:123) is dit nodig om 'n literatuursoektog te doen ten einde insig te verkry in die aard en betekenis van die geïdentifiseerde probleem. Die doel van die literatuursoektog is om gapings in bestaande navorsing te identifiseer, duplisering te voorkom en moontlikhede in navorsing te eksplloreer (Bless *et al.*, 2006:24; Mouton, 2001:87).

Nie net het die literatuursoektog insig help verkry in die onderwerp nie, maar ook daartoe bygedra om 'n teoretiese raamwerk as basis te vestig. In die literatuurstudie is gefokus op beide nasionale en internasionale literatuur oor intiemepaargeweld, vroue se lewensfases, landelike gebiede, ekologiese perspektiewe, die sisteemteorie en ondersteuningsbronne. Studiemateriaal is veral vanuit die Erica Theron Leeskamer en J.S. Gericke Biblioteek van die Universiteit van Stellenbosch benut. Ook is artikels, veral vaktydskrifte en elektroniese databasisse by die genoemde biblioteek, gebruik. Ten einde 'n holistiese benadering tot die onderwerp te kon volg, is ook literatuurbronne uit die sosiale en mediese dissiplines bestudeer.

1.5.3.2 Steekproef

Volgens De Vos *et al.* (2005:193) word 'n universum gedefinieer as al die potensiële subjekte wat 'n bydrae tot die navorser se onderwerp kan lewer. Die populasie verwys na objekte of mense wat die fokus van die studie is en waarvolgens die navorser eienskappe identifiseer en veralgemeen (Bless *et al.*, 2006:93). Die universum van hierdie studie is vroue in 'n intiemepaarverhouding wat in landelike gebiede in die Wes-Kaap woon. Voortvloeiend hieruit

word die populasie geneem uit vroue wat in 'n intiemepaarverhouding in landelike gebiede in die Villiersdorp-omgewing woon.

In navorsing (Bless *et al.*, 2006:98; Pretorius & De La Rey, 2006:17) word na die steekproef as 'n verteenwoordiging van die populasie verwys. Die eienskappe van die steekproef kan veralgemeen word tot die hele populasie. 'n Nie-waarskynlikheidsteekproef, doelbewuste steekproefmetode, is benut om die steekproef te selekteer. 'n Nie-waarskynlikheidsteekproef word gebruik wanneer die populasiegrootte of die aantal lede van 'n populasie onbekend is (De Vos *et al.*, 2005:201). Dit word ook gedefinieer as steekproeftegnieke waar die waarskynlikheid van elke element van die populasie wat in die steekproef ingesluit word, onbekend is (Bless *et al.*, 2006:184). 'n Doelbewuste steekproef word gebaseer op grond van die navorser se kennis en oordeel. Volgens De Vos *et al.* (2005:202) bestaan die steekproef uit elemente wat mees verteenwoordigend van die eienskappe van die populasie is.

Aangesien die navorser onbekend is met die grootte van die populasie, sal hierdie steekproef die mees toepaslike vir die navorsingsdoelwitte wees. Die deelnemers is geregistreerde kliënte van 'n nie-winsgewende organisasie in Villiersdorp. Omdat die navorser die deelnemers geselekteer het wat die populasie van die studie verteenwoordig, het die seleksie van deelnemers volgens die kriteria vir insluiting plaasgevind. Duidelike identifisering en formulering van die kriteria vir die seleksie van deelnemers is van kardinale belang (De Vos *et al.*, 2005:329). Die resultate van die steekproef is dan tot die populasiegroep veralgemeen.

Na aanleiding van die studie het die steekproef bestaan uit 20 deelnemers wat deur 'n doelbewuste steekproefmetode geselekteer is (De Vos *et al.*, 2005:328). Die kriteria vir insluiting is 1) volwasse vroue wat in 'n intiemepaarverhouding is/was, 2) wat by intiemepaargeweld betrokke is/was, 3) wat vanuit lae sosio-ekonomiese omstandighede in landelike gebiede kom, 4) en geregistreerde kliënte van 'n nie-winsgewende organisasie in Villiersdorp-omgewing is.

1.5.3.3 Data-insameling

(i) Navorsingsinstrument

Die gebruik van semi-gestruktureerde vraelyste, wat tydens 20 afsonderlike persoonlike onderhouds afgeneem is, is gebruik ten einde 'n geheelbeeld te verkry van die deelnemers se oortuigings en persepsies aangaande hierdie onderwerp (De Vos *et al.*, 2005:296). Volgens Bless

et al. (2006:116) behels 'n onderhoud direkte persoonlike kontak waar die navorser aan die deelnemer 'n reeks vrae wat met die onderwerp verband hou, vra. Tydens die onderhoud het die navorser van 'n semi-gestruktureerde vraelys gebruik gemaak. Die doel van 'n vraelys is om feite en opinies oor 'n gebeurtenis te versamel (De Vos *et al.*, 2005:166). Die samestelling van die vrae berus op inligting wat uit die literatuurstudiehoofstukke verkry is.

Die navorser het beide geslote en oop vraagstellings gebruik om inligting te versamel. 'n Stel vooraf vasgestelde vrae fokus op die versameling van feite en help dat die navorser eksplisiet in die handhawing van inligting is. Oop vraagstelling bied aan die deelnemers die geleentheid om 'n vraag in hul eie terme te beantwoord en nie slegs ja en nee te antwoord nie (De Vos *et al.*, 2005:288). Aangesien die vraelys beide geslote en oop vraagstellings bevat, is kwantitatiewe en kwalitatiewe data ingesamel.

'n Semi-gestruktureerde vraelys is gebruik om as 'n riglyn te dien. Dit behels vooraf opgestelde vrae ten einde die nodige inligting te versamel (De Vos *et al.*, 2005:296). Hierdie vraelys help om inligting te verkry aangaande die vroue se ervarings en persepsie van ondersteuning wat beskikbaar is. Die doel van semi-gestruktureerde vraelyste is om 'n deeglike onderhoud te voer wat ook buigsaam genoeg is vir die navorser om interessante en meer inligting as wat nodig is, te verken (De Vos *et al.*, 2005:292; Rubin & Babbie, 1993:184).

(ii) Loodsstudie

'n Loodsstudie is met drie deelnemers gedoen ten opsigte van die semi-gestruktureerde vraelys. Bless *et al.* (2006:184) definieer 'n loodsstudie as 'n klein voorafstudie wat gedoen word om te bepaal of die metodiek, steekproef, instrumente en data-verwerking genoegsaam en toepaslik is. Die uitkomst van die loodsstudie het 'n aanduiding gegee van moontlike tekortkomings en aanpassings in die metingprosedures (De Vos *et al.*, 2005:206). Die navorser het die sukses en effektiwiteit van die ondersoek verbeter deur die uitvoerbaarheid, geloofwaardigheid en geldigheid te evalueer. Die uitvoerbaarheid van die studie is veral belangrik ten opsigte van die praktiese beplanning van die studie (De Vos *et al.*, 2005:208; Rubin & Babbie, 1993:102).

(iii) Metode van data-analise

Data-analise, volgens De Vos *et al.* (2005:333), is die proses waar orde, struktuur en betekenis aan ingesamelde inligting geheg word. Dit is 'n veeleisende proses waartydens 'n groot aantal data in beduidende patrone en kategorieë georganiseer word. Die doel van data-analise is om tendense oor verhoudings by die kategorieë van data te identifiseer (De Vos *et al.*, 2005:311).

Die navorser het na data-insameling met die proses van data-verwerking begin. Die data wat tydens onderhoude versamel is, is gekodeer en in tabelle, figure en narratiewe styl aangebied. Daarna is temas en sub-temas geïdentifiseer, wat 'n eienskap van kwalitatiewe navorsing is. Die resultate is vergelyk met bestaande data uit die literatuurstudie, om akkurate gevolgtrekkings te maak (De Vos *et al.*, 2005:218).

1.5.4 Etiese oorwegings

Omdat die navorser by die Suid-Afrikaanse Raad van Maatskaplike Diensberoep geregistreer is, is die navorser deurentyd onderhewig aan die vereistes van die Etiese Kode. De Vos *et al.* (2005:57) definieer etiek as 'n stel morele beginsels van 'n individu of groep waar reëls en gedragsverwagtinge aangebied word oor die mees korrekte optrede teenoor proefpersone en respondente, werknemers, borge, ander navorsers, assistente en studente. Etiek beklemtoon die mededoënde en sensitiewe hantering van respondente (Bless *et al.*, 2006:140).

Die volgende etiese oorwegings sal tydens die navorsingsondersoek in ag geneem word:

- **Ingeligte toestemming**

Ingeligte toestemming verwys na die deelnemers se reg om te weet waarom die studie gaan, wat die voordele en risiko's van deelname is en die reg van deelnemers om te weier om aan die studie deel te neem (Bless *et al.*, 2006:143). Die navorser het die doel van die studie, die metodes wat gedurende die ondersoek gevolg gaan word, die vereistes van deelnemers en die geloofwaardigheid van die navorser aan deelnemers breedvoerig verduidelik. Deelnemers het voldoende inligting rakende die studie ontvang wat hul in staat stel om te besluit of hul vrywillig aan die studie wil deelneem. Elke deelnemer het 'n toestemmingsbrief onderteken om hul bereidwilligheid om aan die studie deel te neem, te bevestig.

- **Konfidensialiteit**

Volgens Bless *et al.* (2006:143) en De Vos *et al.* (2005:61) verwys konfidensialiteit na die ooreenkoms tussen die deelnemer en navorser om enige toegang tot versamelde inligting te beperk. Alle persoonlike inligting word as privaat beskou. Slegs die navorser en supervisor sal toegang hê tot ingesamelde inligting. Hierdie inligting is in 'n veilige plek bewaar, sodat die identiteit van deelnemers nie openbaar gemaak kan word nie.

- **Ontlonting**

Ontlonting bied aan deelnemers die geleentheid om deur die ervaring van die navorsingsproses te werk en die moontlikheid dat hulle aan konkrete leed blootgestel kan word, te verminder. Deur die proses van ontlonting kan probleme wat weens die herbelewing van negatiewe ervarings ontstaan, bespreek word (De Vos *et al.*, 2005:66). Om daardie rede het die navorser aan die einde van elke onderhoud die geleentheid vir ontlonting van deelnemers gebied. Indien die deelnemer verdere ondersteuning nodig gehad het, het die navorser toepaslike bronne van ondersteuning aanbeveel.

1.6 BEPERKINGE VAN ONDERSOEK

Dit het reeds tydens die literatuursoektog geblyk dat daar sekere beperkinge bestaan. Na aanleiding van die literatuursoektog is gevind dat daar 'n gebrek is aan huidige statistiek rondom intiemepaargeweld. Terselfdertyd is daar min akademiese inligting en navorsing omtrent omstandighede in landelike gebiede in die Wes-Kaap asook oor die behoeftes wat geïdentifiseerde deelnemers aan ondersteuning het. Die navorser het literatuur vanuit sosiale en mediese dissiplines gebruik wat relevant is vir die onderwerp. Omdat die literatuur ook verouderde opvattinge oor die ekologiese perspektief bevat, is van so veel moontlik resente literatuur ten opsigte van die ekologiese perspektief bestudeer.

1.7 TYDSKEDULE EN AANBIEDING VAN STUDIE

Die navorsingsverslag word in ses hoofstukke verdeel. Hoofstuk 1 dien as 'n inleiding tot die studie met 'n duidelike plan oor die verloop van die navorsing. Die motivering van die studie sowel as die navorsingsontwerp en -metode vorm deel van hierdie hoofstuk.

In hoofstuk twee, drie en vier word die literatuursoektog gebruik om die raamwerk van die navorsingsontwerp saam te stel. Hoofstuk 2 bevat 'n bespreking van die teoretiese benaderings van intiemepaargeweld; die aard en omvang van intiemepaargeweld as 'n maatskaplike probleem; asook van die oorsprong van intiemepaargeweld en die impak daarvan op die betrokkenes. In hoofstuk 3 word die relevansie van die ekologiese perspektief as teoretiese raamwerk vir die ontleding van intiemepaargeweld van nader beskou. Hoofstuk 4 gee 'n beskrywing van die ondersteuning wat benodig word deur vroue wat in landelike gebiede woon en by intiemepaargeweld betrokke is.

Die literatuurstudie word met 'n empiriese studie in hoofstuk 5 opgevolg. 'n Ontleding van die empiriese gegewens (soos verkry na aanleiding van die onderhoudvoering) word gedoen, ten einde deelnemers se beskikbaarheid van en behoefte aan ondersteuning te spesifiseer. Die gevolgtrekkings en aanbevelings oor die bevindinge van die empiriese studie gaan in die laaste hoofstuk uiteengesit word.

Die ondersoek van die navorsing het vanaf 18 Februarie tot 1 November 2011 plaasgevind. Die navorsingsvoorstel is teen 18 Maart ingelewer. Die saamstel van elke literatuurhoofstuk het ongeveer vier tot ses weke geneem en is teen 1 Augustus gefinaliseer. Die empiriese data is deur semi-gestruktureerde vraelyste oor die tydperk van 24 Augustus tot 6 September versamel. Die navorser het die data wat versamel is, deur middel van 'n empiriese studie wat teen 12 September voltooi was, aangebied. Daarna volg die gevolgtrekkings en aanbevelings wat teen 20 September gefinaliseer is. Die finale navorsingsverslag is teen 1 November ingelewer.

HOOFTUK 2

DIE AARD, OMVANG EN OORSPRONG VAN INTIEMEPAARGEWELD AS 'N MAATSKAPLIKE PROBLEEM

2.1 INLEIDING

Intiemepaargeweld in Suid-Afrika asook in baie ander lande wêreldwyd, is 'n toenemende sosiale probleem (Mooney, 2006:24; Segel & Labe, 1990:251). Die toenemende voorkoms van intiemepaargeweld in Suid-Afrika gaan gepaard met die toenemende samelewingsgeweld en die afname in die samelewingsmoraal en houdings teenoor vroue en geweld (Angless, 1998:169). Die lewe van 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, word deur beide samelewings- en individuele faktore beïnvloed, wat die voorkoms van en reaksie op intiemepaargeweld bepaal (Ludsin & Vetten, 2005:20). Hierdie faktore beïnvloed 'n vrou se lewensbesluite wat gevorm word deur sosiale norme en waardes, persoonlike omstandighede en toeganklikheid tot bronne (Ludsin & Vetten, 2005:17). Die maatskaplike werk professioneel is in staat om hierdie openbare en private kwessies van intiemepaargeweld aan te spreek deur benutting van kennis, vaardighede en waardes. Sodoende kan kliënte wat by intiemepaargeweld betrokke is, gehelp word met die nodige ondersteuning vanuit ander regeringsektore soos mediese, sielkundige, onderrig- en sosiale geregtigheidsisteme.

Die doel van hierdie hoofstuk is om die eerste doelwit van die studie aan te spreek, naamlik om die aard, omvang en oorsprong van intiemepaargeweld as 'n maatskaplike probleem te verduidelik. Daarom is 'n deeglike beskrywing van intiemepaargeweld belangrik.

Ten einde hierdie hoofstuk se doelwit te bereik, gaan 'n beskrywing gegee word van die relevante teoretiese benaderings wat met intiemepaargeweld gepaard gaan. Die aard van intiemepaargeweld sal daarna bespreek word, asook die oorsprong daarvan en die gevolge van intiemepaargeweld vir vroue. Die Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing wat betrekking het op intiemepaargeweld, sal ondersoek word.

2.2 TEORETIESE BENADERINGS TOT INTIEMEPAARGEWELD

Om begrip te ontwikkel vir die redes waarom intiemepaargeweld in huishoudings ontstaan, is dit belangrik om die teoretiese benaderings tot intiemepaargeweld te begryp. Deur middel van teorie kan 'n konseptuele raamwerk geskep word waarbinne 'n stel idees verduidelik word om beter te verstaan hoe gebeure plaasvind (Haralambos & Holborn, 2008:7). Die doel van die konseptuele raamwerk is om 'n oorsig te gee van die mees belangrike teorieë van menslike funksionering (Meyer, Moore & Viljoen, 2002:3). Om daardie rede verskaf die konseptuele raamwerk inligting aangaande die probleem en die geïdentifiseerde risikofaktore wat met die instandhouding van intiemepaargeweld verband hou.

Daar is baie teorieë wat 'n verduideliking gee vir die voorkoms van geweld teen vroue. Volgens Boonzaaier (2007:283) beskou die feministiese teorie geweld teen vroue as magsongelykhede wat in patriargale dominansie gewortel is. Die kognitiewe-gedragsteorie fokus op individuele persoonlikheidsversteuring en -ontwikkeling (Boonzaaier, 2007:179; Laing, 2002:5). Sosiale-leerteorie fokus op individue se vermoëns om gewelddadige gedrag aan te leer asook op aangeleerde hulpeloosheid. Hierdie teorieë is beperk tot slegs persoonlikheidseienskappe en vroeë traumatiese ervarings en vermy belangrike kwessies soos sub-kultuurbeïnvloeding, geslags- en magsongelykhede. Die sisteemteorie beskou geweld as 'n sisteemproduk eerder as 'n resultaat van individuele patologie (Hampton, 1993:5; Visser, 2006:23).

Met inagneming van die bostaande beskrywings gaan die feministiese, sosiale-leer- en sisteemteorie bespreek word met verwysing na die algemene sisteemteorie asook die ekologiese perspektief.

2.2.1 Feministiese teorie

Die feministiese teorie is een van die oudste teorieë wat 'n verduideliking gee van die oorsaak van geweld binne die samelewing en kultuur (Laing, 2002:2). Hierdie teorie ondersoek die samelewing met betrekking tot geslag, mag en beheer en normaliseer geweld as 'n belangrike wapen om dominansie te handhaaf. Die feministiese teorie verwys na patriargale sosiale strukture wat mans bevoordeel om sosiale, politieke en ekonomiese mag te verkry, as die oorsaak van intiemepaargeweld (Gilfus, Trabold, O'Brien & Fleck-Henderson, 2010:246). Hierdie sosiale strukturele ongelykhede word dan ook in private intieme verhoudings nagevolg, waar

mans meer voorregte verwag, vrouens as minderwaardig beskou word, en groter beheer oor bronne uitgeoefen word. Dit gaan ook gepaard met die vertoon van fisiese krag en meer openbare gesag. Volgens Jewkes, Penn-Kekana, Levin, Ratsaka en Schrieber (1999:3) reflekteer Suid-Afrika 'n manlike dominerende kultuur, waar beheer en patriargie voorkom. Vrouens word as ondergeskik aan mans beskou, as besittings en behoeftig aan leiding en beheer. In aansluiting hierby beklemtoon Kaldine (2007:236) dat Suid-Afrikaanse vroue en kinders beperkte mag en outoriteit beoefen en gedurig slagoffers van uitbuiting is. Die tradisionele voorgeskrewe manlike dominerende en vroulike ondergeskiktheidsrolle veroorsaak stres en frustrasies in 'n intiemepaarverhouding.

Vanuit 'n feministiese perspektief is manlike mag en voordeel of patriargie die wortel van ongelykheid. Navorsing (Artz, 2009:177; Boonzaaij, 2007:183; Hampton, 1993:13) staaf dat patriargie 'n strukturele element is en die gebruik van geweld die *status quo* in stand hou. Patriargie lei tot die ondergeskiktheid en onderdrukking van vroue en die handhawing van ongelyke magsverhoudinge tussen mans en vroue. Omdat geweld teen vroue deur kwessies soos ras, klas, kultuur, seksualiteit en ander faktore gekompliseer word, fokus die feministiese teorie op al hierdie faktore om erkenning aan die uitdagings rakende intiemepaargeweld te gee (Boonzaaij, 2009:184). Voorstanders van die feministiese teorie poog om te verstaan waarom mans geweld teen hul intieme lewensmaat gebruik en wil 'n oorsig gee van vroue se ervarings van geweld weens patriargie, en van die gevolge van sodanige geweld.

2.2.2 Sosiale-leerteorie

Voorstanders van die sosiale-leerteorie argumenteer dat gewelddadige en aggressiewe gedrag aangeleer word deur die proses van sosialisering binne die samelewing en die familie (Viljoen, 1997:31; Wiehe, 1998:85). Individue neem daaglikse gewelddadige gedrag binne hul gesinne, gemeenskappe en die media waar. Dit is noodsaaklik om ondersoek in te stel na die interaksie tussen individue en hul eksterne omgewings ten einde insig te verkry in die aard en situasies van die familie (Viljoen, 1997:29).

Volgens Viljoen (1997:31) verwys die sosiale-leerteorie na geweld wat tydens vroeë kinderjare aangeleer en versterk word as 'n hanteringsreaksie in stresverwante situasies of 'n metode van konflik-oplossing wat tot in die volwasse jare ingeef word. Hierdie gedrag vorm deel van die

sosialiseringsproses. Kinders word gesosialiseer en geleer dat fisiese geweld binne families aanvaarbaar is en dat die samelewing intiemepaargeweld goedkeur. Sodoende leer mans om geweld te gebruik en vroue leer om aggressiewe gedrag te verdra (Jewkes, 2002:1426). Die inter-generasionele transmissie van geweld funksioneer soos 'n oorerflike siekte wat van een generasie na 'n volgende oorgedra word (Boonzaai, 2003:180; Viljoen, 1997:32). Daar word hierna verwys as die kringloop van geweld tussen generasies.

Walker (1984) bespreek die kringloop van intiemepaargeweld in terme van verskeie fases van mishandeling in die intiemepaarverhouding wat verduidelik waarom vroue vasgevang word binne 'n verhouding waar intiemepaargeweld plaasvind. Volgens Hampton (1993:17) en Wiehe (1998:101) ly vroue wat mishandel word aan aangeleerde hulpeloosheid wat hulle laat voel dat niks aan hul situasie gedoen kan word nie. Daarom kies hulle om in die verhouding te bly. Uit die sosiale-leerteorie is dit duidelik waarom mans geweld teen vroue gebruik, en waarom baie vroue nie die verhouding verlaat nie.

2.2.3 Sisteemteorie

Die sisteemteorie het 'n groot impak gehad op maatskaplike werk sedert die sewentigerjare (Payne, 2005:147). Volgens Healy (2005:132) fokus die sisteemteorie op die interaksie binne die sosiale sisteme, insluitend interpersoonlike sisteme van familie, vriende en bure; organisatoriese sisteme; en sosiale strukturele sisteme. Hierdie teorie gee 'n verduideliking van sisteme wat bydra tot die instandhouding van geweld in die funksionering van die intieme lewenspaar. In maatskaplike werk word daar onderskei tussen twee vorme van sisteemteorie, naamlik algemene sisteemteorie en die ekologiese perspektief, wat vervolgens bespreek word.

2.2.3.1 Algemene sisteemteorie

Volgens Hampton (1993:9) word intiemepaargeweld eerder beskou as 'n sisteemproduk as die resultaat van individuele patologie. Die funksionering binne die gesinsisteem kan die geweld tussen die intieme paar handhaaf, verhoog of verlaag. Die doel van die algemene sisteemteorie is om te fokus op die dinamiese interaksie tussen biologiese en sosiale sisteme wat die oortreder se gedrag en funksionering kan affekteer (Sheafor, Horesji & Horesji, 2000:89). Healy (2005:135) bevestig dat die algemene sisteemteorie biologiese terme gebruik ten einde behoeftes, gedrag en interaksies tussen die individu en die omgewing te beskryf. By intiemepaargeweld byvoorbeeld

dien beide die man en die vrou as sisteme wat in interaksie met mekaar is. Omdat die algemene sisteemteorie 'n verduideliking gee aangaande die oorsake en risikofaktore van intiemepaargeweld, sluit dit aan by die ekologiese perspektief.

2.2.3.2 Ekologiese perspektief

Die term ekologiese perspektief is afkomstig van die biologiese teorie wat die verhouding tussen organismes en die omgewing bestudeer. Hierdie verhoudinge word as 'n geheel gesien en is interafhanklik van mekaar (Johnson & Yanca, 2010:114). Die ekologiese perspektief toon aan hoe die kliëntsisteem by 'n veranderde omgewing kan aanpas ten einde te oorleef en vir die nodige bronne te kompeteer (Sheafor *et al.*, 2000:91). Sodoende bevorder die ekologiese perspektief begrip vir die individuele en omgewingsfaktore wat tot intiemepaargeweld bydra deur dit op verskeie sisteemvlakke waar die een vlak die ander vlak beïnvloed, te assesseer. Die ekosistemiese perspektief is 'n sub-afdeling van die ekologiese perspektief en behels al die sisteme in die persoon-in-omgewing-benadering. Volgens Sheafor *et al.* (2000:91) kan die oorsake en dimensies van intiemepaargeweld vanuit 'n ekosistemiese perspektief beskryf word.

Na aanleiding van die bostaande inligting kan die gevolgtrekking gemaak word dat vroue wat in landelike gebiede by intiemepaargeweld betrokke is, deel is van 'n groter sisteem waarin wederkerige transaksies en invloede op mekaar uitgeoefen word. Om daardie rede moet begrip ontwikkel word aangaande die passing tussen die betrokke en die omgewing. Die ekologiese perspektief gaan in hoofstuk drie in-diepte bespreek word waar al die bostaande teorieë geïntegreer gaan word.

Met inagneming van die bostaande beskrywings van die teoretiese benaderings ten opsigte van intiemepaargeweld kan die gevolgtrekking gemaak word dat daar verskeie teoretiese verduidelikings is rakende die wêreldwye voorkoms van intiemepaargeweld. Hierdie inligting wat verskillende teorieë oor intiemepaargeweld verskaf, kan maatskaplike werkers help om begrip te verkry vir die probleem en om oorsaaklike risikofaktore te identifiseer ten einde intiemepaargeweld effektief aan te spreek.

2.3 DIE AARD VAN INTIEMEPAARGEWELD

Intiemepaargeweld is 'n ernstige en wydverspreide probleem, beide nasionaal en internasionaal. Hierdie geweld vind plaas binne alle sosio-ekonomiese, ras-, geloofs-, kulturele en geografiese grense en word as 'n globale, universele epidemie beskou (Bollen *et al.*, 1999:6; Wiehe, 1998:81). Dit is moeilik om betroubare statistiek te bekom aangesien die minderheid van gevalle van huishoudelike geweld aangemeld word (Boonzaaier, 2003:178). Internasionale statistiek toon egter dat een uit elke vier vrouens aan geweld deur 'n lewensmaat blootgestel word, terwyl een uit elke nege vroue jaarliks met gewelddadige gedrag gekonfronteer word (Sterne & Pool, 2010:3). Geweld in tienerverhoudings is ook algemeen. Meer as 40% van jong mense dra kennis van meisies wat deur hul kêrels geslaan is. Volgens Sterne en Pool (2010:3) word daar weekliks twee vroue deur hul intieme lewensmaat of gewese lewensmaat vermoor.

Vanuit die voorafgaande studie is dit duidelik dat 'n intieme paar nie noodwendig deur 'n huwelikskontrak verbind is nie en kan die intieme paar as 'n gesin beskou word.

2.3.1 Omskrywing van 'n intieme paar as 'n gesin

Volgens die *Final Draft for the National Policy for Families* (Department of Social Development, 2004) word 'n *gesin* gedefinieer as 'n groep van twee of meer mense wat verbind is deur instemming, afkoms, regsmittele, aanneming en/of emosionele gehegtheid binne 'n permanente sosio-ekonomiese sisteem, met gedeelde verantwoordelikhede en gemeenskaplike doelwitte wat funksioneer as 'n eenheid wat gereguleer word deur die gesin se reëls waar norme, waardes en moraliteit ontwikkel en gehandhaaf word. Hepworth, Larsen, Strom-Gottfried, Rooney en Rooney (2006:240) definieer die gesin as 'n sosiale sisteem waarin elke deel en subsisteem in interaksie met mekaar is in 'n voorspelbare, georganiseerde manier. Hierdie dele is dus die som van die geheel en die gesin tree as 'n eenheid op. McKie (2005:2, 18) sluit hierby aan en beskryf 'n gesin as 'n sosiale eenheid waar rolle, verantwoordelikhede en verhoudings aan elke gesinslid 'n gevoel van behoort gee. Gesinne waar intiemepaargeweld voorkom, word gestroop van vrede, sekuriteit en harmonie en leef in kroniese vrees vir hul intieme lewensmaat. Vir die doeleindes van hierdie studie verwys die term *gesin* na 'n sosiale eenheid van 'n man en vrou, wat in 'n intieme verhouding is en moontlik kinders het, wat deur bloed en/of aanneming gevorm is en wat in dieselfde woning saambly.

Ten einde te verstaan wat intiemepaargeweld is, is dit belangrik om die term, *intiemepaargeweld*, te omskryf, en om die tipes geweld wat daarmee gepaard gaan en die kontinuum van intiemepaargeweld, te identifiseer en te verduidelik.

2.3.2 Omskrywing van intiemepaargeweld

Dit is nodig om intiemepaargeweld te konseptualiseer ten einde te begryp wat intiemepaargeweld behels. Dit is noodsaaklik om in ag te neem dat daar ook na huishoudelike geweld as intiemepaargeweld verwys word (Wiehe, 1998:75). Die term *huishoudelike geweld* verwys na 'n verhouding waar die betrokke persone in 'n intieme verhouding (getroud of ongetroud-volgens enige wet of gemene reg) is/was; dieselfde woning deel of gedeel het; verbind is deur dieselfde afkoms, aangetrokke of aangeneem is. Hierdie is ook van toepassing op pare van dieselfde geslag (Government Gazette, 1998:4).

Intiemepaargeweld is 'n patroon van beherende gedrag wat deur die oortreder gebruik word om mag oor sy/haar intieme maat uit te oefen, te bereik of te handhaaf. Hierdie beherende gedrag sluit fisiese, seksuele, emosionele, verbale, sielkundige en ekonomiese mishandeling in. Hier is sprake van intimidasie, teistering, skade aan eiendom, toegang tot die slagoffer se woning sonder toestemming waar die partye nie 'n woning deel nie, of enige beheer oor of mishandelende gedrag teenoor 'n slagoffer waar die slagoffer beseer word, of onmiddellike skade wat aan die veiligheid, gesondheid of welstand van die slagoffer gerig word (Dobash & Dobash, 1998:4; Government Gazette, 1998:4).

Lentz (1999:24) beklemtoon dat intiemepaargeweld erken moet word as 'n openbare en nie privaat kwessie nie, as 'n sosiale en nie 'n persoonlike probleem nie. Volgens Kemp (1998:225) is daar drie kriteria wat oorweeg moet word tydens die definiëring van intiemepaargeweld. Eerstens is dit die *konteks* waarbinne die geweld plaasvind, tweedens die *funksie* wat die geweld binne die huishouding verrig en derdens is dit die spesifieke *gedrag* van die oortreder (Kemp, 1998:225). Om daardie rede is dit duidelik dat intiemepaargeweld nie slegs fisiese geweld is nie, maar 'n wye spektrum van tipes mishandeling insluit op 'n kontinuum van mag asook beherende gedrag.

2.3.3 Mag en beheer as ‘n vorm van intiemepaargeweld

Die primêre eienskap van ‘n verhouding tussen ‘n intieme paar waar mishandeling voorkom, is mag en beheer. Volgens Schornstein (1997:46) het die oortreder al die mag en gebruik dit om die mishandelde te beheer. Aspekte waaroor die oortreder beheer uitoefen, behels: ekonomiese besluite, die toegang tot die familie se finansiële bronne, die soektog na onderrig, die tyd saam met vriende en familie, die besluite oor die individue se ontspanningstyd, die keuse van kleredrag en die ontwikkeling en handhawing van die individu se selfbeeld. Die slagoffer word gereeld deur die oortreder gedreig, geïntimideer, geblameer, gekritiseer en verneder en beperkte beweging buite die huishouding toegelaat (Sterne & Pool, 2010:12). Die oortreder handhaaf outoriteit; neem beheer oor die huishouding se finansies; isoleer die gesin van familie, vriende en die gemeenskap; en beperk toegang tot skole, gesondheidsorgdienste en eksterne hulpbronne. Verder is daar argumente rakende ontrouheid, egskedding of skedding van die verhouding en die besittikheid van die oortreder. Volgens Gelles en Straus (1989:91) het die intieme paar dikwels baie min ekonomiese of sosiale bronne, wat tot stres lei. Hoe hoër die stres en hoe laer die inkomste, hoe meer die geweld. Alhoewel stres nie alleenlik die oorsaak van geweld is nie, word geweld gebruik om stresvolle situasies te hanteer.

Met inagneming van die bostaande beskrywings, kan die gevolgtrekking gemaak word dat intiemepaargeweld op twee maniere verstaan kan word. Intiemepaargeweld kan begryp word as ‘n vorm van beheer waar fisiese, seksuele, sielkundige/emosionele en ekonomiese mishandeling gebruik word om beheer oor die vrou uit te oefen (Ludsin & Vetten, 2005:17). Die doel van beide beheer en die individuele optredes van mishandeling is om te verseker dat die vrou se toegewydheid in ooreenstemming met die man se vereistes is. Intiemepaargeweld kan ook beter verstaan word deur te kyk na die vorm van mag wat die man oor die vrou uitoefen.

Deur beide die tipes geweld uiteen te sit en tussen *gewone* en *ernstige* geweld te onderskei, bied dit ‘n beginpunt vir maatskaplike werkers om ‘n intieme paar se verhouding te assesser ten einde te bepaal of intiemepaargeweld in die verhouding teenwoordig is, asook die erns van die optredes vas te stel. Daarom is dit belangrik om te definieer watter tipes van mishandeling gevorm word deur die oortreder se aksies van mag en beheer.

2.3.3.1 *Tipes intiemepaargeweld*

Fisiese mishandeling word gedefinieer as uiterse en voorbedagte optrede wat slaan, skop en die gooi van 'n intieme maat op die vloer of grond insluit, of aanranding met 'n wapen soos 'n mes, besem of ander huishoudelike objekte, of 'n geweer (Wiehe, 1998:75). Verder staaf Gelles en Straus (1989:55) dat dit 'n doelbewuste aksie is, gerig op 'n ander persoon, wat fisiese pyn of besering tot gevolg het. Die fisiese pyn kan varieer van geringe beserings tot moord.

In aansluiting by hierdie beskrywing identifiseer Browne en Herbert (1997:2) drie terme om die aard van fisiese geweld te omskryf, naamlik *aggressie*, *geweld* en *kriminele geweld*. *Aggressie* verwys na gedrag wat daarop gerig is om seer te maak of om voordeel van ander te kry, maar behels nie noodwendig enige fisiese optredes nie. *Geweld* ontstaan weens woede en doelbewustheid en behels die gebruik van fisiese kragte teenoor 'n ander individu. *Kriminele geweld* is gedrag wat skadelik vir die ander persoon is en wat teen die wet is. Browne en Herbert (1997:3) is van mening dat hierdie drie komponente meestal tydens gewelddadige gedrag voorkom: affek (aggressie), gedrag (krenkend) en doelbewus (skade). Hierdie drie komponente kan 'n eenheid vorm, maar is aparte eienskappe van gewelddadige gedrag. Om daardie rede kan hierdie komponente mekaar aanvul en al drie kan tydens gewelddadige gedrag teenwoordig wees. Die oortreder is byvoorbeeld gewelddadig teenoor sy intieme lewensmaat (affek), terwyl sy gedrag teenoor haar aggressief is soos fisiese mishandeling (krenkend), en hy die vrou doelbewus wil seermaak (skade). Dit is belangrik dat maatskaplike werkers bewus is van hierdie drie komponente ten einde effektiewe assessering van intiemepaargeweld te verseker.

Volgens Wiehe (1998:76) kan *seksuele mishandeling* in 'n huwelik en tussen 'n intieme paar ontstaan wanneer die oortreder aanspraak maak op seksuele aktiwiteite sonder die vrou se toestemming. Die man neem dit as vanselfsprekend dat dit sy reg en voorreg is om seks met sy maat te hê wanneer dit sy begeerte is ongeag haar gevoelens. Kaldine (2007:231) staaf dat seksuele mishandeling varieer van aanraking en soen tot onwillige orale seks, geforseerde penetrasie of verkragting, poging tot verkragting, onwillige deelname aan prostitusie en enige vorm van seksuele blootstelling.

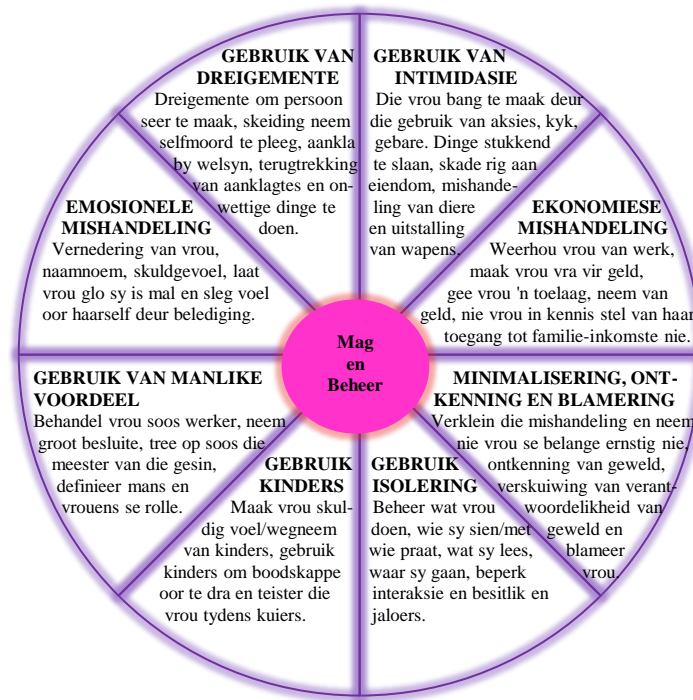
In die literatuur (Davis, 1995:782; Gelles & Straus, 1989:78; Government Gazette, 1998:4) word daar tussen “emosionele en verbale mishandeling” en “sielkundige en emosionele mishandeling”

as aparte twee tipes intiemepaargeweld onderskei. Vir die doeleindes van hierdie studie sal hierdie twee tipes gekombineer word en sal *sielkundige/emosionele mishandeling* verwys na 'n patroon van vernedering wat teen 'n slagoffer gerig is, insluitend herhaalde belediging, naamnoem, bedreiging wat tot emosionele pyn lei en herhalende obsessie of jaloesie van so aard dat dit die slagoffer se privaatheid, integriteit en/of veiligheid in gevaar stel (Government Gazette, 1998:4).

'n Studie wat deur Gelles en Straus (1989:68) gedoen is, toon dat die oortreder soms die kinders en vrou se gunstelingbesitting(s) sal vernietig en selfs troeteldiere martel en vermoor. Russell (1982) noem in die Ensiklopedie van Maatskaplike Werk (1995:782) dat dit moeilik is om sielkundige mishandeling te definieer en verbind dit met breinspoeling. 'n Slagoffer word sielkundig/emosioneel mishandel wanneer die oortreder haar ondermyn, isoleer en terroriseer en die wetlike gevolge van ware fisiese mishandeling vermy. Daar word ook vyf taktieke van emosionele mishandeling geïdentifiseer: (1) isolering, (2) vernedering, (3) "*crazy-making*"-gedrag, (4) dreigemente om die vrou of ander te beseer en (5) selfmoord- of moorddreigemente (Davis, 1995:782). Die direkte en indirekte aanvalle op 'n individu se selfkonsep laat diep en langtermynwonde. Alhoewel die wonde van fisiese geweld verdwyn, sal die emosionele wonde onder die roof vererger.

Daar is sprake van *ekonomiese mishandeling* wanneer 'n vrou nie toegang het tot die bronne waarop sy wettiglik en moreel geregtig is nie (Davis, 1995:782). Dit verwys ook na die man se absolute beheer oor persoonlike en familie-finansies uitoefen. Die intieme maat moet gewoonlik vra vir geld en die man voorkom dat sy 'n werk soek of handhaaf (Wiehe, 1998:88). Davhana-Maselesele, Myburg en Poggenpoel (2009:2517) het gevind dat sommige vroue niks kan doen sonder hul mans se goedkeuring nie. Al het die vrou geld, kan sy nie koop wat sy nodig het nie en moet sy die man se toestemming ten opsigte van alle finansiële besluite kry. Ekonomiese mishandeling word ook gesien as die ontneming van ekonomiese of finansiële bronne wat vir die slagoffer noodsaaklik is. Hier word verwys na huishoudelike benodigdhede, die terugbetaling van 'n verbandlening of betaling van huur in terme van gesamentlike woning of die onredelike weggooi van huishoudelike ware of eiendom waarin die slagoffer belangstelling toon (Government Gazette, 1998:4).

Vanuit die bostaande inligting is dit duidelik dat intiemepaargeweld nie tot fisiese geweld beperk is nie, maar ook 'n reeks van ander tipes mishandeling insluit. Figuur 2.1 illustreer die mag en beheer wat in 'n intiemepaargeweldverhouding voorkom en wat fisiese, seksuele, sielkundige/emosionele en ekonomiese mishandeling insluit.

Figuur 2.1 Mag en beheer in 'n intiemepaargeweldverhouding (Aangepas vanuit Kemp, 1998:257).

Figuur 2.1 illustreer die tipes mishandeling wat in 'n intiemepaargeweldverhouding kan ontstaan. Hierdie verskeie tipes van mag en beheer wat die man gebruik om dominansie te handhaaf, sluit in die gebruik van patriargale dominansie, gebruik van intimidasie, gebruik van dreigemente, gebruik van isolering en selfs die gebruik van kinders tot die man se voordeel. Verder weerhou die man ekonomiese middele en finansiële hulpbronne van die vrou om te verseker dat die vrou ekonomiese afhanklik van die man is. Hierdie tipes mishandeling kan geplaas word op 'n kontinuum van mag en beheer wat deur die man oor sy vrou uitgeoefen word. Hierdie kontinuum varieer tussen *gewone* en *ernstige* intiemepaargeweldgedrag, wat vervolgens bespreek word.

2.3.3.2 Die onderskeid tussen “gewone” en “ernstige” intiemepaargeweld

Volgens Schornstein (1997:1) vertoon intiemepaargeweld ‘n sistematiese patroon van mishandelende gedrag wat oor ‘n tydperk plaasvind en in herhaling en erns toeneem. Die mishandeling ontstaan in ‘n omgewing wat die slagoffer in ‘n toestand van vrees, isolasie, ontneming en verwarring vasvang. Intiemepaargeweld word gekenmerk deur episodes van doelbewuste optredes en nie bloot toevallige verlies van humeur nie. Hierdie episodes is deel van ‘n komplekse, aaneenlopende patroon van gedrag, waarvan geweld een dimensie is. Cooper en Vetere (2006:3) verduidelik die aard van mishandeling soos volg:

“People are more likely to be killed, physically assaulted, hit, beaten up, slapped or spanked in their own homes by other family members than anywhere else, or by anyone else in our society.”

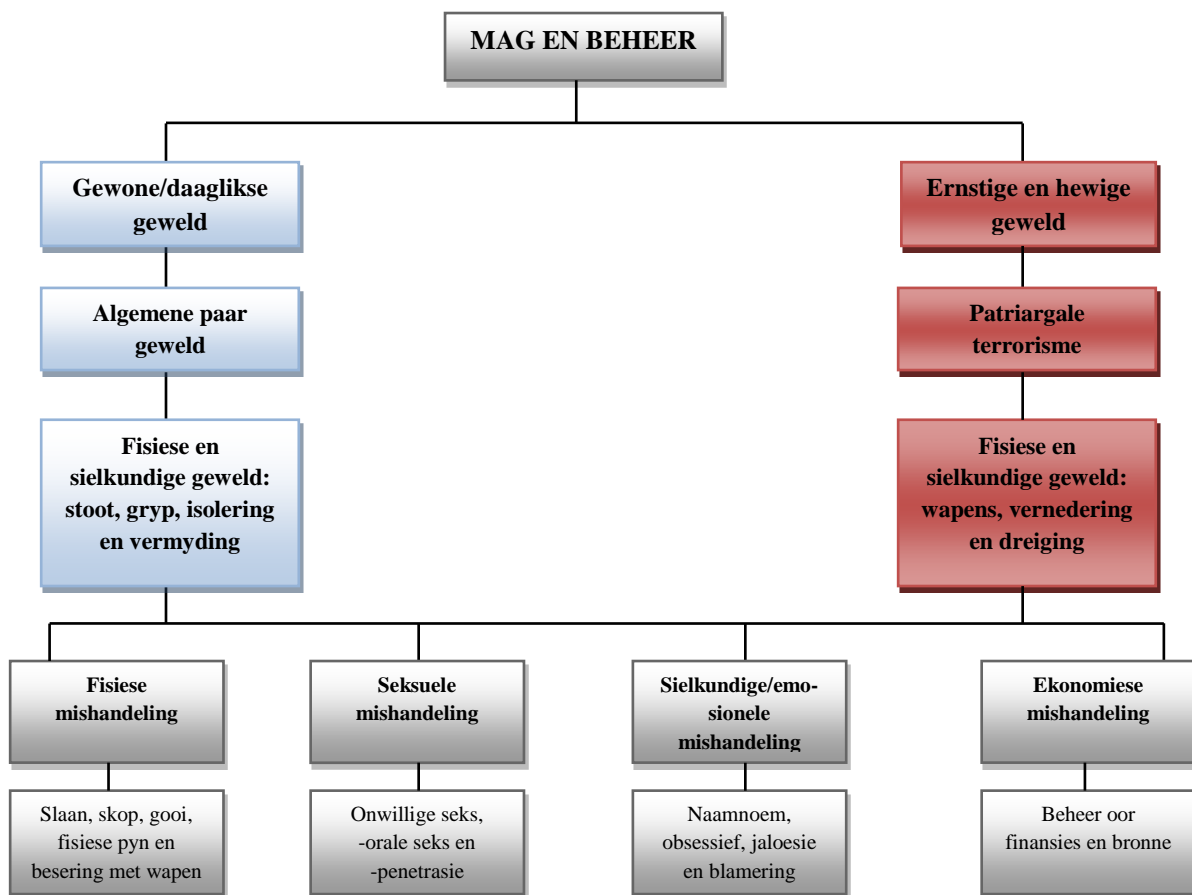
Na aanleiding van die bostaande beskrywing is dit duidelik dat die meeste geweld nie beperk is tot ‘n eenmalige optrede nie en dat familieledes in die meeste gevalle die oortreders is. Gelles en Straus (1989:54) beskou geweld as ‘n kontinuum wat begin met slaan, gryp en pakgee en wat tot moord kan uitbrei. Volgens Slabbert (2010:15) is *gewone* of *daaglikse* intiemepaargeweld konflik wat buite beheer raak en aksies van stoot en gryp insluit. Daar is sprake van *gewone* of *daaglikse* intiemepaargeweld slegs wanneer dit visueel sigbaar aan die vrou se liggaam is (Eisikovits, Goldblatt & Winstok, 1999:610). In sommige gevalle van intiemepaargeweld kan *gewone* geweld in uiterste optredes van aggressie ontaard.

Gilfus *et al.*, (2010:252) onderskei tussen twee vorme van *ernstige* intiemepaargeweld, naamlik *patriargale terrorisme* en *algemene paargeweld*. Stephans en McDonald (2002:80) staaf dat waar vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is en blootgestel word aan intense fisiese geweld by die huis, daar soms na *patriargale terrorisme* verwys word. Hierdie tipe geweld kan beskryf word as hewig en ernstig waar die gewelddadige aksies mettertyd toeneem. Volgens McKie (2005:41) klink die woord *terrorisme* oordrewe, maar dit beklemtoon die aanhoudende voorkoms van fisiese en sielkundige geweld wat binne ‘n konteks van vrees en intimidasie beoefen word.

Patriargale terrorisme word gedefinieer as dominansie oor ‘n lewensmaat en beheer oor die intieme verhouding (Johnson & Leone, 2005:323). ‘n Reeks mag- en beheertegnieke, insluitend geweld, word gebruik om dominansie te handhaaf. Slabbert (2010:15) staaf dat mans soms

wapens soos messe en gewere tydens hul gewelddadige gedrag sal gebruik. Volgens Johnson en Leone (2005:324) is daar nie ernstige patrone van beherende gedrag in *algemene paargeweld* teenwoordig nie. *Algemene paargeweld* ontstaan tydens 'n spesifieke konfliktsituasie wat oorgaan tot geweld en van intieme paar tot intieme paar verskil.

As geweld gebruik word om konflik in 'n verhouding op te los, moet dit as 'n ernstige probleem beskou word, ongeag die erns daarvan (Ludsin & Vetten, 2005:19; Slabbert, 2010:15). In figuur 2.2 word 'n grafiese voorstelling gegee van mag en beheer en die tipes intiemepaargeweld wat op die kontinuum van *gewone* en *ernstige* intiemepaargeweld voorkom.

Figuur 2.2 Oortreder van intiemepaargeweld se optredes van mag en beheer

Vanuit die bostaande skematiese voorstelling is dit duidelik dat die primêre aksies van ‘n oortreder van intiemepaargeweld beide mag en beheer is. Al hierdie tipes mishandeling word deur die oortreder gebruik om mag en beheer oor die vrou uit te oefen. Die erns van die geweld vind plaas op ‘n kontinuum van *gewone* en *daaglikse* tot *ernstige* en *hewige* geweld. ‘n Maatskaplike werker kan hierdie voorstelling gebruik ten einde te bepaal watter tipe mishandeling voorkom; wat die frekwensie is; en wat die erns van die intiemepaargeweld is.

2.3.4 Identifisering van die mishandelaar

Oortreders kom in alle etniese groepe, gelowe, sosiale klasse, ouderdomsgroepe en gemeenskappe voor (Sterne & Pool, 2010:9). Gepaardgaande geweld ontstaan binne homoseksuele en bi-seksuele asook heteroseksuele verhoudings. Omdat die meerderheid van oortreders mans is, is die effek van geweld meer ernstig vir vrouens. Daar is mans wat slagoffers van intiemepaargeweld is, maar vir die doeleindes van hierdie studie sal daar na mans as die oortreders van intiemepaargeweld verwys word. Navorsing (Carlson, 1984:572; Krug *et al.*, 2002:99; Schornstein, 1997:46; Wiehe, 1998:104) toon dat oortreders van intiemepaargeweld na aanleiding van sekere eienskappe geïdentifiseer kan word.

Volgens Carlson (1984:572) is mans wat by intiemepaargeweld betrokke is, gewoonlik onvolwasse, onredelik afhanklik van die vrou en onseker van hulself. Ander persoonlikheids-eienskappe is swak kommunikasievaardighede, emosionele afhanklikheid, ‘n lae selfbeeld en swak beheer oor hul impulse (Krug *et al.*, 2002:99; Wiehe, 1998:105). Hierdie mans het opgehoopte woede, is meer geneig om depressief te wees en bereik hoë tellings op sekere skale van persoonlikheidsversteurings soos anti-sosiale, aggressiewe en grenslyn-persoonlikheidsversteurings. Sielkundige eienskappe behels: gebrek aan respek vir sosiale standaarde, gedurige botsing met die gereg, gevoelens van onvergenoegdsaamheid en die neiging tot misbruik van middels (Wiehe, 1998:105).

Volgens Schornstein (1997:47) is die oortreder aan die begin van die verhouding baie romanties en vleierend. Hy sal sy intieme maat oorweldig met aandag, komplimente en liefde. Hy raak vinnig verlief en kan nie vir ‘n oomblik weg wees van haar nie. Hy sal aan die begin van die verhouding dinge sê soos: “Jy is die enigste vrou wat my verstaan.” en “My lewe was leeg voor ek jou ontmoet het.” Intiemepaargeweld-oortreders is baie manipulerend en sal geleenthede gebruik om

die slagoffer te verneder. Kemp (1998:257) staaf dat sodanige oortreders geneig is om gebruik te maak van intimidasie, dreigemente, patriargie en blamering om hul intieme maat te beheer en mag in die verhouding te handhaaf. Oortreders is geneig om in die openbaar die teenoorgestelde gedrag te openbaar as in private situasies (Sterne & Pool, 2010:9). Om daardie rede sal mense nie bewus wees van die geweld in die verhouding nie en is meestal geskok as dit gerapporteer word.

Na aanleiding van die besprekings aangaande die aard van intiemepaargeweld is dit duidelik dat intiemepaargeweld wêreldwyd 'n ernstige, toenemende en wydverspreide probleem is. Die oortreder van intiemepaargeweld openbaar persoonlikheidseienskappe van onvolwassenheid, emosionele afhanklikheid en 'n swak selfbeeld terwyl die hoof-eienskap van sodanige verhouding tussen 'n intieme paar, die man se gebruik van mag en beheer oor die vrou is. Ongeag of die man se gedrag gewone of ernstige intiemepaargeweld tot gevolg het, sal die man se gewelddadige gedrag mettertyd toeneem en kan patriargale terrorisme tot die dood van die vrou lei.

2.4 OORSPRONG VAN INTIEMEPAARGEWELD

Intiemepaargeweld is 'n universele krisis en kan nie verduidelik word aan die hand van een faktor nie, maar deur die bestudering van 'n reeks faktore en interaksies (Bollen *et al.*, 1999:6; Kaldine, 2007:237; Mooney, 2006:24). Om daardie rede sal die volgende afdeling fokus op die oorsaaklike faktore en omgewingsinvloede wat intiemepaargeweld veroorsaak en vanuit 'n ekologiese perspektief handhaaf. Die kringloop van geweld gaan gebruik word om te verduidelik waarom die meeste vroue nie die intiemepaargeweldverhouding verlaat nie en afhanklik is van die intieme maat. Hierdie verduidelikings geld nie vir alle intieme lewenspare nie en is gebaseer op die algemene voorkoms van intiemepaargeweld.

2.4.1 Oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld

Omdat daar geen enkele faktor is wat aanleiding tot intiemepaargeweld gee nie, staaf Kaldine (2007:237) dat oortreders van intiemepaargeweld ook die slagoffers is. Intiemepaargeweld kan vanuit 'n ekologiese perspektief benader word, aangesien veelvoudige faktore 'n impak op die daaglikse funksionering van intiemepaargeweldslagoffers het. Volgens Krug *et al.* (2002:89) kom intiemepaargeweld in alle lande voor, onafhanklik van sosiale, ekonomiese, gelowige of

kulturele groepe. Die doel is om 'n konseptuele raamwerk te ontwikkel wat die huidige faktore wat intiemepaargeweld veroorsaak en handhaaf, te integreer (Carlson, 1984:570). Die individuele, gemeenskaps- en samelewingsfaktore wat tot intiemepaargeweld lei, sal aan die hand van die mikro-, meso- en makrosisteme van die ekologiese perspektief bespreek word.

2.4.1.1 Individuele faktore (mikrosisteem)

Die individuele faktore wat as die mikrosisteem beskou kan word, verwys na 'n aantal demografiese, lewensgeskiedenis en persoonlikheidsfaktore wat waarskynlik daartoe aanleiding kan gee dat 'n man 'n intieme maat fisies kan mishandel. Daar is 'n verwantskap tussen fisiese aanranding en ander faktore soos jong ouderdom, lae inkomste en persoonlike opvoedingsvlak (Krug *et al.*, 2002:97). Hierdie faktore het nie noodwendig 'n direkte impak op intiemepaargeweld nie, maar word beskou as risikofaktore wat tot gewelddadige gedrag teenoor 'n intieme maat kan lei.

(a) Demografies

Die ouderdom en opvoedingsvlak van 'n individu, asook die toestand van armoede word met intiemepaargeweld geassosieer (Jewkes, 2002:1423; Krug *et al.*, 2002:97). Indien iemand familie-armoede gedurende sy/haar kinder- en adolessente jare ervaar, lae akademiese prestasie lewer en aggressiewe afwykende gedrag voor die ouderdom van 15 jaar toon, kan hierdie persoon 'n gewelddadige intieme maat teen die ouderdom van 21 jaar oud wees (Krug *et al.*, 2002:97). 'n Studie (Wiehe, 1998:102) wat gedoen is oor die ouderdomsgroepe van intiemepaargeweld-oortreders, het getoon dat 75% van die oortreders tussen die ouderdom van 18 en 34 jaar oud was. Die gemiddelde ouderdom was 30.2 jaar. Die meerderheid van oortreders is bekommerd oor ekonomiese sekuriteit en is ontevrede met hul standaard van lewe (Gelles & Straus, 1989:88). Volgens Jewkes (2002:1423) kan 'n persoon se etniese groep sowel as die verskille in opvoeding en inkomste, met intiemepaargeweld geassosieer word. Statusteenstrydigheid is nog 'n belangrike komponent van intiemepaargeweld (Gelles & Straus, 1989:88). Daar kan byvoorbeeld van statusteenstrydigheid gepraat word wanneer 'n man se opvoedingsvlak baie hoër as sy beroepsvlak is. Hy beskik oor 'n Ph.D., maar bestuur 'n huurmotor vir 'n lewe. Gelles en Straus (1989:88) beklemtoon dat statusteenstrydigheid ook kan ontstaan as die man minder werksberoep- of opvoedingstatus as sy vrou het. Carlson (1984:572)

verwys hierna as die persoonlike bronne wat elke intieme maat na die verhouding bring. 'n Man voel hy moet die meerderheid van persoonlike bronne besit, naamlik 'n hoër status en werksberoep, opvoeding, inkomste en talente. Indien die vrou hoër persoonlike bronne as die man het, benut hy die “absolute bron”, naamlik fisiese geweld om sy magsgosisie te handhaaf.

(b) Geskiedenis van geweld in die familie

Krug *et al.* (2002:98) argumenteer dat geweld in die familie van oorsprong as 'n groot risikofaktor dien vir intiemepaargeweld deur mans. Intiemepaargeweld kom meer voor in verhoudings waar die man as 'n kind mishandel is of waargeneem het hoe sy moeder mishandel word. Tog is dit belangrik dat nie alle mans wat mishandel is of dit waargeneem het, aggressiewe maats in 'n verhouding word nie. 'n Ander manier waarop familie-oorsprong tot gewelddadige gedrag kan bydra, word aan die hand van die sosiale-leerteorie verduidelik. Wiehe (1998:202) beweer dat 'n kind wat geweld tussen sy ouers waarneem, meer geneig is om die gedrag in sy verhouding met sy intieme lewensmaat te modelleer. Kinders leer om doelwitte te bereik deur aggressiewe gedrag te implementeer (Carlson, 1984:573). Suid-Afrikaanse navorsing (Jewkes, 2002:1426; Seedat, Van Niekerk, Jewkes, Suffla & Ratele, 2009:1015; Viljoen, 1997:32) toon dat kinders hul ouers se gedrag in 'n sosialiseringproses waarneem en geweld dan gebruik ten einde probleme op te los. Sodoende word die kringloop van geweld tussen generasies ontwikkel en in stand gehou.

(c) Verhoudingskonflik

Op 'n interpersoonlike vlak ontstaan intiemepaargeweld dikwels uit huwelikskonflik of meningsverskille in 'n verhouding. Die verbale verskille en hoë vlakke van konflik in 'n verhouding hou sterk verband met fisiese geweld (Jewkes, 2002:1425; Krug *et al.*, 2002:99). Geweld word beskou as 'n hanteringsmeganisme in 'n konflikverhouding om frustrasies en woede uit te druk (Jewkes, 2002:1425). Wanneer 'n vrou dit oorweeg om die verhouding te verlaat, verhoog dit die waarskynlikheid van intiemepaargeweld. Volgens Jewkes (2002:1425) gaan verhoudingskonflik ook gepaard met geslagsrolle, mag en beheer sowel as finansies.

(d) Alkohol- en dwelmgebruik

Alkohol- en dwelmgebruik deur die oortreder word deurlopend as ‘n groot bydraende faktor tot intiemepaargeweld geïdentifiseer (Carlson, 1984:572). Volgens Kaldine (2007:238) is alkohol nie noodwendig die oorsaak van intiemepaargeweld nie, maar dit fasiliteer geweld wat die man in staat stel om persoonlike verantwoordelikhede te vermy. Beide, Krug *et al.* (2002:98) en Jewkes (2002:1425), argumenteer dat alkohol- en dwelmgebruik ‘n persoon se inhibisies verlaag terwyl persoonlike oordeelsvermoë en rasonale vermoë verswak. Gelles en Straus (1989:45) ondersteun hierdie stelling en noem ook dat alkohol aanleiding gee tot anti-sosiale gedrag. In Suid-Afrika, soos wêreldwyd waargeneem, gebruik mans alkohol wat hul in staat stel om hul intieme maat aan te rand ten einde te verseker dat hulle hul sosiale en kulturele verwagtinge bereik. Alkohol en dwelms het nie direk gewelddadige gedrag tot gevolg nie, maar dit dien as ‘n verskoning om mans se gedrag te regverdig deur die alkohol en dwelms te blameer vir intiemepaargeweld (Gelles & Straus, 1989:46).

2.4.1.2 Gemeenskapsfaktore (mesosisteem)

Die mesosisteem word gedefinieer as ‘n stel verbintenisse tussen mikrosisteme waarin ‘n persoon verkeer (Visser, 2007:25). Om daardie rede kan die sosio-strukturele omgewing wat faktore soos armoede, stres, sosiale en ekonomiese tekortkominge in die gemeenskap insluit, as risikofaktore vir intiemepaargeweld geïdentifiseer word.

(a) Armoede en stres

Alhoewel ‘n hoë sosio-ekonomiese status in die algemeen min beskerming teen intiemepaargeweld kan bied, bestaan geweld teen vroue en kinders binne die konteks van alle historiese bevolkingsgroepe in Suid-Afrika. Om daardie rede is intiemepaargeweld nie beperk tot vroue van hoë sosio-ekonomiese agtergrond nie (Kaldine, 2007:236; Krug *et al.*, 2002:99). Verder staaf Krug *et al.* (2002:99) dat armoede wel ‘n risiko vir intiemepaargeweld is en dat dit moeilik is om hierdie stelling te verduidelik- moontlik weens die lae inkomste of faktore wat gepaard gaan met armoede soos oorbevolking en hulpeloosheid. Armoede dien as ‘n hindernis om toegang te kry tot tradisionele bronne soos welstand, status en respek en dit kan lei tot gevoelens van vernedering, skaamte en verlies aan selfrespek (Seedat *et al.*, 2009:1015). Gelles en Straus (1989:112) assosieer intiemepaargeweld met werkloosheid en ekonomiese stres.

Sommige mans wat in armoede leef, ervaar stres en frustrasies. Hulle voel ook minderwaardig omdat hul daarin misluk om in hul intieme maat se ekonomiese en materiële behoeftes te voorsien en nie aan kulturele verwagtinge voldoen nie. Volgens Jewkes (2002:1424) word die verband tussen armoede en intiemepaargeweld vererger deur stres. Armoede is 'n ingebore stresvolle situasie waar arm mans beperkte toegang het tot sosiale, ekonomiese en sielkundige ondersteuning wat kan help om stres te verlaag. Om daardie rede ervaar hul hoër vlakke van frustrasie en stres wat tot intiemepaargeweld kan bydra (Jewkes, 2002:1424; Van Zyl, 2008:30).

(b) Sosiaal-strukturele faktore

Yllö en Straus (in Hampton, Kim & Vandergriff-Avery, 1999:49) vind 'n kromlynige verband tussen die status van vroue en intiemepaargeweld. Hoe hoër die strukturele ongelykheid, hoe hoër die syfer van intiemepaargeweld.

Volgens Carlson (1984:576) fokus die sosiaal-strukturele faktore op die groter instellings in die samelewing. Dit behels beide formele en informele instellings. Sosiaal-strukturele faktore wat bydra tot intiemepaargeweld, is lang ure by die werk, finansiële stres en spanning wat opbou as gevolg van die vereiste om balans te handhaaf tussen werk en die huisgesin (McKie, 2005:53). Daar is ekonomiese faktore in 'n intieme paar se lewe wat bydra tot geweld soos werksberoep, verspreiding van dienste en gemeenskap-eienskappe. In terme van die ekonomiese faktore staaf Carlson (1984:576) dat sosiale bronne nie eweredig versprei is nie en dat strukturele ongelykhede die oorsaak is van tekortkominge en stres wat intiemepaargeweld in stand hou. Ekonomiese tekortkominge sowel as die status van die man of vader as 'n voorsiener plaas 'n stremming op die intieme paar se lewe. Wanneer die manlikheid van 'n man bedreig word, beskou hy homself as magteloos en gebruik geweld as 'n alternatiewe middel om outoriteit in die gesin te handhaaf (Kaldine, 2007:237).

Carlson (1984:577) argumenteer dat gemeenskappe op twee wyses tot geweld bydra: (1) deur wetgewing, norme en informele reëls en (2) deur die wyse waarop hul 'n probleem ontken of ignoreer. In Suid-Afrika word 'n patriargale kultuur aangetref, waar mans die meerderheid mag en beheer uitoefen. Intiemepaargeweld is tekenend van 'n algemene kultuur van geweld in die Suid-Afrikaanse samelewing (Kaldine, 2007:236). 'n Kultuur van geweld verwys na die aanvaarding van geweld as die norm eerder as die abnormale (Segel & Labe, 1990:255). Geweld

ontaard as die primêre middel van konflikhantering wat as aanvaarbaar beskou en genormaliseer word (Kaldine, 2007:236; Segel & Labe, 1990:255).

2.4.1.3 Samelewingsfaktore (makrosisteem)

Beide Carlson (1984:578) en Krug *et al.* (2002:100) beklemtoon die tradisionele geslagsrolle van mans en vrouens en die impak daarvan op intiemepaargeweld. Die makrosisteem word gedefinieer as die breë sisteem van ideologie en organisasies van sosiale instellings. Voortvloeiend hieruit is die houdings en waardes van mense en wetgewing wat mense se gedrag reguleer (Visser, 2007:25).

(a) Sosio-kulturele en tradisionele norme

Hierdie vlak van analise fokus op die samelewing se norme, kulturele waardes en geloofwaardige sisteme wat elke individu in die omgewing beïnvloed en die samelewing van ander onderskei (Carlson, 1984:578). Die materiële, wetlike, opvoedkundige en ekonomiese ongelykhede tussen mans en vroue word deur 'n komplekse ideologiese raamwerk onderskei (Segel & Labe, 1990:255). Seksisme en geslagsrolstereotipe is in so mate in die kontemporêre samelewing gewortel, dat kulturele norme en waardes intiemepaargeweld aanmoedig deurdat dit 'n hiërargiese en patriargale samelewing wat kenmerkend is van die Westerse wêreld, ondersteun (Carlson, 1984:578). Carlson (1984:578), Segel en Labe (1990:255) argumenteer dat kinders gesosialiseer word om te glo dat seuns onafhanklik, rasioneel en aggressief is, terwyl dogters afhanklik, passief en emosioneel is. Tradisionele stereotipering van vroulikheid dra by tot vrouens se gevoel van magteloosheid en kwesbaarheid. Dit is hierdie strukturele ongelykheid in die samelewing, die ideologiese konstruksie van vroulikheid en vroue se persepsie van 'n gevoel van magteloosheid wat hulle teikens van intiemepaargeweld maak (Segel & Labe, 1990:255). Voortvloeiend hieruit is vroue meestal ekonomies afhanklik van hul mans, aangesien hulle beperkte toegang het tot die ekonomiese terrein en arbeidsmark en ook slagoffers is van ongelykheid ten opsigte van salarisse (Carlson, 1984:578; Krug *et al.*, 2002:100; Segel & Labe, 1990:255).

Die patriargale kultuur dra baie by tot die voorkoms van geweld en die aanvaarbaarheid daarvan in die samelewing. Volgens Artz (2009:177) gebruik mans geweld om die *status quo* in stand te hou deur beheer te handhaaf. Kaldine (2007:235) verwys na patriargie as 'n samelewings sisteem

waar die man mag en beheer beoefen, terwyl die vrou en kinders onderdanig is aan die man. Om daardie rede beperk patriargie 'n vrou se besluitnemingsbevoegdheid en manifesteer dit in ekonomiese, kulturele, historiese en politiese omgewings wat tot ontmagtiging van vroue bydra (Artz, 2009:177; Van Zyl, 2008:31).

Deur die oorsaaklike faktore vanuit 'n ekologiese perspektief te assesser, kan die gevolgtrekking gemaak word dat die geïdentifiseerde oorsaaklike faktore baie kompleks is. Dit is ook duidelik dat die oortreder van intiemepaargeweld nie afgesonder kan word van die sisteme waarmee hy in interaksie is nie. Hierdie oorsaaklike faktore word nie gebruik om gewelddadige gedrag te regverdig nie, maar om die samelewing bewus te maak van aksies en geloofwaardighede wat intiemepaargeweld in stand hou. Terselfdertyd dra kulturele persepsies van en die publiek se houding teenoor intiemepaargeweld by tot die handhawing daarvan.

2.4.2 Openbare en kulturele persepsies van intiemepaargeweld

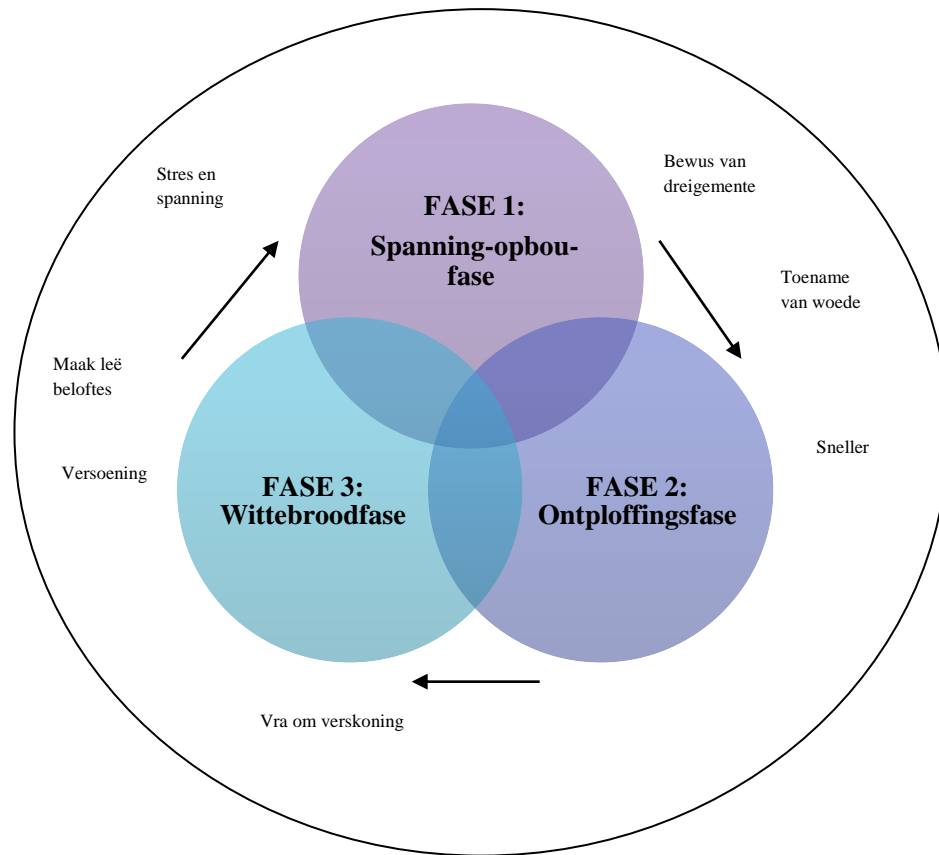
Die samelewing se persepsie van intiemepaargeweld word sterk beïnvloed deur verskeie kulturele norms en houdings regoor die wêreld. Volgens McWhirter en Bard (2010:299) word die woord “mishandeling” kultureel verskillend geregverdig en gedefinieer. Terselfdertyd is dit moeilik om hierdie woord in verskeie internasionale tale te vertaal en te omskryf. Die inwoners van Griekeland en die Filippyne regverdig mishandeling wat gerig is op vroue wat ontrou in die huwelik is, terwyl mishandeling van Turkse vroue geregverdig word as die straf vir ongehoorsaamheid. Samelewings wat kollektivisties georiënteerd is, soos in die Arabiese en Latyns-Amerikaanse lande, plaas druk op mishandelde vroue om verantwoordelikheid te neem vir hul intieme maat se gewelddadige gedrag en verhoed dat vroue self-beskermende strategieë implementeer wat moontlik die familie-eenheid kan benadeel (McWhirter & Bard, 2010:301). In Pakistan word 'n sekere vlak van mishandeling as sosiaal aanvaarbaar en as die man se reg beskou (McWhirter & Bard, 2010:303). Ander kulturele norms regverdig gedwonge omgang vir seksuele tevredenheid deur die manlike intieme maat. Hadi (in McWhirter & Bard, 2010:303) het gevind dat 'n kwart van getroude Bangladeshi vroue onwillige seks met hul lewensmaat rapporteer.

Uit die literatuur (Bollen *et al.*, 1999:4; Hampton *et al.*, 1999:42; Wiehe, 1998:82) blyk dit dat baie gevalle van intiemepaargeweld nie gerapporteer word nie, weens die private aard van die

voorval, selfblamering, die stigma en magteloosheid van vroue. Omdat die Japanese tradisie gekenmerk word deur geheimhouding ten opsigte van familie-aangeleenthede en die familie nie aan vernedering blootgestel wil word nie, het dit die sistematiese onderrapportering van intiemepaargeweld, insluitend die mees ernstige situasies, tot gevolg (Magnussen, Shoultz, Oneha, Hia, Brees-Saunders, Akamine, Talisayan & Wong, 2004:503; McWhirter & Bard, 2010:304). Verder staaf Magnussen *et al.* (2004:503) dat baie Japanese glo dat hulle vroue grootliks verantwoordelik is vir die geweld teen hulle. Volgens Boonzaaij (2007:184-6) belet sommige Suid-Afrikaanse, Kanadese, Arabiese en Chinese kulture en gelowe vrouens om ondersteuning buite die familie te soek. Hierdie kulture glo dat lojaal gebly moet word aan die familie en die intiemepaarverhouding ongeag die vrou se situasie binne die verhouding. Voortvloeiend hieruit kan daar gefokus word op faktore wat daartoe bydra dat die kringloop van geweld binne die intiemepaarverhouding voortduur.

2.4.3 Die kringloop van intiemepaargeweld

Daar is verskeie redes waarom vroue versuim om die intiemepaargeweldverhouding na die eerste gewelddadige insident te verlaat. Voortdurende en toenemende mishandeling oor 'n tydperk van 'n jaar is 'n tipiese patroon wat as gevolg van intiemepaargeweld ontstaan. Sodanige gewelddadige verhouding word gekenmerk deur 'n geskiedenis van ernstige beserings en sielkundige probleme waarin vroue vasgevang word (Kaldine, 2007:232). In die “*Battered Woman Syndrome*” en aangeleerde hulpeloosheidteorieë word die aard van 'n intiemepaargeweldverhouding omskryf en verduidelik waarom vroue kies om in die verhouding te bly (Hampton, 1993:17). Die kringloop van intiemepaargeweld bestaan uit drie fases. Die eerste fase is die spanning-opbou-fase, die tweede fase die akute of ontploffingsfase en die derde fase die kalmerende en liefdevolle fase wat ook as die wittebroodfase bekend staan (Kemp, 1998:240; Walker, 1984:29). Figuur 2.3 illustreer die kringloop van intiemepaargeweld.

Figuur 2.3 Kringloop van intiemepaargeweld (Aangepas vanuit Walker, 1984:32).

Die drie fases, naamlik spanning-opbou-fase, akute of ontploffingsfase en wittebroodfase van die kringloop van geweld, gaan vervolgens bespreek word na aanleiding van Walker (1984), Kemp (1998) en Kaldine (2007) se verduidelikings van elke fase.

2.4.3.1 Fase 1: Spanning-opbou-fase

Tydens hierdie fase is beide maats baie versigtig en minder ernstige insidente kom voor (Kemp, 1998:240). Hierdie voorvalle word gekenmerk deur verbale mishandeling, dreigemente en in 'n minder mate fisiese geweld (Gelles & Straus, 1989:131). Die vrou probeer om die geweld te voorkom, deur die man se wense na te kom en situasies wat moontlik aanleiding kan gee tot gewelddadige gedrag, te vermy. Volgens Walker (1984:32) probeer die vrou vrede bewaar,

ontken die erns van die geweld en blameer haarself of eksterne faktore vir die insident. Verder beklemtoon Kemp (1998:241) dat die vrou die man se gedrag regverdig om te verseker dat sy nie die realiteit van die verhouding erken nie en 'n mate van beheer oor die man se gedrag het. Omdat die man vrees dat hy moontlik die intieme maat gaan wegdryf as gevolg van sy gewelddadige optrede, begin hy minderwaardig voel en word oorbesitlik en jaloers. Hierdie fase kan vir 'n paar weke, maande of jare aanhou (Walker, 1984:32). Soms sal die fase in die sirkel toeneem totdat beide se vermoë om die situasie te hanteer, breekpunt bereik, wat tot die volgende fase lei (Kemp, 1998:241).

2.4.3.2 Fase 2: Akute of ontploffingsfase

In hierdie fase bereik die spanning 'n klimaks en die man is buite beheer (Kemp, 1998:241). Die geweldinsident is dalk net vir 'n oomblik of kan vir minder as 'n uur of vir 'n paar ure aanhou (Walker, 1984:32). Die vrou kan ernstig beseer wees as gevolg van haar man se verlies aan beheer. Tydens hierdie fase beskou die man die situasie as 'n geleentheid om die vrou 'n les te leer omdat dit haar verdiende loon is. Die vrou is afgestomp vir haar eie gevoelens en emosies. Om daardie rede verduidelik Kemp (1998:241) distansieer die vrou haarself van haar eie liggaam en die situasie. Volgens Walker (1989:32) moet die vrou tydens hierdie fase die polisie skakel, na 'n skuiling gaan of by familie en vriende gaan bly ten einde die sirkel van geweld te verbreek. Navorsing (Kaldine, 2007:232; Kemp, 1998:241) staaf egter dat beide die man en vrou nadat die insident plaasgevind het, geskok is. Terselfdertyd is die vrou verward deur die man se aksies en het 'n behoefte daaraan om begrip te ontwikkel vir haar intieme maat se gewelddadige gedrag teenoor haar (Kaldine, 2007:232). Baie keer vererger die man die vrou se verwarring deur om verskoning te vra, haar van sy liefde te verseker of te blameer. Voortvloeiend hieruit volg die wittebroodfase.

2.4.3.3 Fase 3: Wittebroodfase

Gedurende hierdie fase besef die man dat hy verkeerd was en vra om verskoning (Kemp, 1998:241; Walker, 1984:32). Die man tree liefdevol op en is baie besorg oor die intieme maat. Hy sal haar bederf met geskenke en blomme, terwyl hy beloftes maak dat dit nooit weer sal gebeur nie. Tydens hierdie fase aanvaar die vrou die man se verskoning en glo dat hy haar lief het of sy neem die blaam op haarself (Kaldine, 2007:232). Indien die intieme paar nie

professionele hulp verkry nie of die vrou nie die verhouding verlaat nie, sal die kringloop voortduur ten spyte van die man se beloftes (Wiehe, 1998:91). Volgens Walker (1984:32) verkort hierdie fase na elke siklus, en vorm by baie gevalle nie deel van die siklus nie. Kemp (1998:242) noem dat die vrou kan besluit om die verhouding te verlaat en hulp by familie en vriende te soek, maar in die meerderheid van gevalle dreig die man om die kinders weg te neem van die vrou en/of die vrou besluit om terug te keer na die man.

2.4.4 Vroue se afhanklikheid van die intiemepaarverhouding

Omdat mense nie verstaan hoe moeilik dit vir vroue is om uit die gewelddadige verhouding te ontsnap nie, bestaan die persepsie volgens Krug *et al.* (2002:96) dat vroue wat in sodanige verhoudings bly, die geweld en mishandeling nie as onaangenaam ervaar nie. Brailey (1985:35) staaf dat vroue wat die gewelddadige verhouding verlaat, vele probleme in die gesig staar, onder meer die onus om die geweld te bewys, uitmergelende wetlike vereistes en die betrek van ander persone by die proses. Vroue wat die verhouding verlaat, glo hul definieer hulself as mishandeld wat as versterking dien vir 'n negatiewe selfbeeld as gevolg van die stigma as enkel-ouer of geskeide vrou (Braily, 1985:35; Gelles en Straus, 1989:143).

Vrouens handhaaf die intiemepaargeweldverhouding grotendeels om emosionele, finansiële en omgewingsredes. Voortvloeiend hieruit is hul gevoelens van vrees, 'n gebrek aan alternatiewe middele vir ekonomiese ondersteuning, bekommernisse oor kinders, emosionele afhanklikheid, 'n gebrek aan ondersteuning van familie en vriende en die aanhoudende hoop dat die man sal verander (Gelles & Straus, 1989:143; Krug *et al.*, 2002:96). Gelles en Straus (1989:143) identifiseer die volgende faktore waarom die vrou nie die verhouding sal verlaat nie: a) 'n lae self-konsep, b) kinders wat ondersteuning van hul vader benodig, c) onsekerheid om te oorleef en d) die realiteit dat vroue met kinders sukkel om werk te kry (Gelles & Straus, 1989:143).

Volgens Bollen *et al.* (1999:6) het intiemepaargeweld geen geografiese, kulturele of taalkundige beperkinge nie en kan dit as 'n globale, universele epidemie beskou word. Parenzee en Smythe (2003:48, 49) het bevind dat kwesbare vroue vasgevang word in 'n siklus van afhanklikheid en nooit van armoede kan ontkom nie. Omdat behuising baie keer deel vorm aan die man se werkskontrak, kan die vrou wanneer sy aksie neem teen intiemepaargeweld, moontlik werk, behuising en inkomste verloor. Daar word ook beklemtoon dat hierdie vroue minder opvoeding

ontvang het, minder werkvaardighede handhaaf en meer geneig is om werkloos te wees (Gelles & Straus, 1989:143). Vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, het minder bronne, is meer afhanklik van die intiemepaarverhouding en meer vasgevang in die gewelddadige verhouding. Navorsers (Gelles & Straus, 1989:112; Jewkes, 2002:1424) is ook van mening dat mans in intiemepaarverhoudings wat werkloosheid, armoede en gepaardgaande stres ervaar, meer geneig is om gewelddadig op te tree.

Vanuit die bespreking vir die redes van intiemepaargeweld blyk dit dat die oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld en die kringloop van geweld die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, negatief beïnvloed. Ook dra openbare en kulturele persepsies van intiemepaargeweld by tot die oorsprong van intiemepaargeweld en word geweld teen vroue in sommige kulture en lande as 'n man se voorreg beskou. Daar is ook verwys na vroue se afhanklikheid van die intiemepaargeweldverhouding weens hulle gebrek aan finansiële hulpbronne en hulpmiddels. Hierdie gewelddadige optredes teen vroue wat tot die oorsprong van intiemepaargeweld bydra, hou lewenslange bedreigings en gevolge vir die vrou in.

2.5 GEVOLGE VAN INTIEMEPAARGEWELD VIR VROUE

Volgens Johnson en Leone (2005:326) het intiemepaargeweld nie net 'n negatiewe invloed op die kwaliteit van 'n vrou se lewe nie, maar het ook sielkundige en fisiese gevolge. Sielkundige gevolge verwys na post-traumatische stresversteuring, 'n lae selfbeeld en depressie, terwyl ekonomiese gevolge van intiemepaargeweld op ander areas fokus. Die negatiewe invloede beperk 'n vrou se toegang tot informasie en maatskaplikewerkdienste, en verhinder deelname aan die publieke lewe en emosionele ondersteuning van familie en vriende (Krug *et al.*, 2002:100). Die impak van intiemepaargeweld sal bespreek word met verwysing na fisiese, emosionele, sosiale en ekonomiese implikasies. Ook sal die invloed wat intiemepaargeweld op kinders het, van nader bekyk word.

2.5.1 Sosiale en gesondheidsimpak van intiemepaargeweld

Omdat geweld verband hou met beide onmiddellike en gesondheid-uitkomstes op die lang termyn, kan intiemepaargeweld 'n risikofaktor vir 'n aantal siektes en kondisies wees (Krug *et al.*, 2002:100). Vroue wat slagoffers was/is van fisiese of seksuele mishandeling in hul vroeë kinder- of volwasse jare, kan hulle in terme van fisiese funksionering en totale sielkundige

welstand swak gesondheid ervaar, wat moontlik ander risikogedrag soos rook, fisiese onaktiwiteit, selfmoordpogings en alkohol- en dwelmmisbruik tot gevolg hê (Bonomi, Anderson, Reid, Rivara, Carrell & Thompson, 2009:1692; Krug *et al.*, 2002:100).

2.5.1.1 Reproductiewe gesondheid

Vroue wat saam met gewelddadige intieme maats woon, word meestal nie toegelaat om hulself teen 'n ongewenste swangerskap of siektes soos HIV/VIGS te beskerm nie en word verhoed om enige mag en beheer oor voorbehoeding, insluitend kondome, uit te oefen (Khan, 2000:9; Krug *et al.*, 2002:101). Campbell (2002:1332) beskou hierdie implikasies as moontlike verduideliking vir die verhouding tussen intiemepaargeweld en reproduksie-gesondheid. Ongewenste swangerskappe en die gevaarlike komplikasies wat na onwettige aborsies volg, kan lei tot groter reproduksierisiko's (Bonomi *et al.*, 2009:1692; Khan, 2000:9). Ernstige geweld tydens swangerskap kan erge gevolge vir die moeder en die fetus inhou (Khan, 2000:9). Volgens Krug *et al.* (2002:102) en Campbell (2002:1333) het vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n groter risiko vir miskraam, stilgeboorte, fetusbesering en babas met 'n lae geboortemassa. Campbell (2002:1333) identifiseer ook ander gesondheidsprobleme as gevolg van mishandeling gedurende swangerskap soos depressie, seksuele oordraagbare siektes, HIV-1, middelmisbruik en ander geestesongesondheidsimptome.

2.5.1.2 Fisiese en geestesgesondheid

Geweld kan lei tot beserings wat varieer vanaf snye, kneuse, permanente gestremdhede tot die dood (Krug *et al.*, 2002:102). Fisiese beserings gaan meestal gepaard met fisiese mishandeling en die uitkomstes hiervan is spoelsindroom, kroniese pynsindroom, asma, miskraam, hoofpyne, pelviese inflammasiesiektes en ander funksionele verstourings wat permanente skade aanrig en lewensbedreigend is (Hampton *et al.*, 1999:53; Khan, 2000:9; Krug *et al.*, 2002:102). In die ergste gevalle van al hierdie voorbeelde van intiemepaargeweld kan dit die vrou se dood tot gevolg hê: vermoor deur 'n huidige of gewese intieme maat (Khan, 2000:9).

Navorsingsresultate (Bonomi *et al.*, 2009:1692; Hampton *et al.*, 1999:53; Khan, 2000:9; Krug *et al.*, 2002:102; Wiehe, 1998:92, 93) toon dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, meestal aan trauma, depressie, angstigtheid, fobies, vrees, kognitiewe wanfunksionering, eetversteurings en post-traumatisiese stresversteuring ly. Al hierdie gevolge kan ontaard in

pogings tot selfmoord en moord. Die selfbeeld en selfwaarde van 'n vrou in 'n intiemepaargeweldverhouding word aangetas asook haar vermoë om by 'n sosiale wêreld in te skakel (Hampton *et al.*, 1999:53; Krug *et al.*, 2002:100). Mishandelde vroue toon laer vlakke van selfwaarde as vroue wat nie mishandel word nie (Stephens & McDonald, 2002:82; Wiehe, 1998:91). Die geestesgesondheid van 'n vrou wat aan intiemepaargeweld blootgestel word, word nie slegs deur sielkundige mishandeling geaffekteer nie, maar word ook beïnvloed deur opeenvolgende negatiewe gevolge wat met fisiese, ekonomiese en seksuele mishandeling gepaard gaan, soos isolering, agtervolging en ander beherende gedrag deur die man. Nie net is die gevolge van intiemepaargeweld ernstig nie, maar die trauma kan lewenslank wees (Bollen *et al.*, 1999:7).

2.5.1.3 Post-traumatische stresversteuring (PTSV)

Nevid, Rathus en Greene (2008:200) definieer *PTSV* as 'n verlengde aanpassingsreaksie na 'n traumatiese ervaring soos intiemepaargeweld. Dit kan vir maande, jare of dekades duur en kan maande of jare na die traumatiese insident eers ontwikkel. Beide, internasionale (Schornstein, 1997:64; Wiehe, 1998:93) en nasionale navorsing (Krug *et al.*, 2002:102; Nevid *et al.*, 2008:202), identifiseer *PTSV*-simptome soos depressie, vrees, hulpeloosheid en angs in vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is. Ander simptome van *PTSV* wat hierdie vroue ervaar, is hiperventilering, steuring in slaappatroon, irritasie, woede-uitbarsings, konsentrasieprobleme, middelgebruik en gevoel van distansiering (Nevid *et al.*, 2008:203). Selfmoordgedagtes is ook meer algemeen by mishandelde vroue (Bollen *et al.*, 1999:39).

Vanuit bostaande bespreking is dit duidelik dat vroue wat aan intiemepaargeweld blootgestel word, verskeie gesondheidsimplikasies wat lewenslank duur, ervaar. Volgens Krug *et al.* (2002:101) is die volgende 'n opsomming van die gevolge van intiemepaargeweld op die gesondheid van 'n vrou: (a) die invloed en gevolge van geweld kan voortduur nadat die geweld tot 'n einde gekom het; (b) hoe ernstiger die geweld is, hoe groter is die impak op die vrou se fisiese en geestesgesondheid; (c) die impak van verskillende tipes geweld oor 'n periode van tyd en veelvoudige episodes van mishandeling is kumulatief. Literatuurstudies (Bollen *et al.*, 1999; Khan, 2000; Krug, 2002; Wiehe, 1988) toon dat intiemepaargeweld nie slegs fisiese gevolge inhou nie, maar ook groter sielkundige en geestesgesondheidsprobleme wat die vrou se funksionering negatief raak, tot gevolg het.

2.5.2 Ekonomiese impak van intiemepaargeweld

Geweld plaas 'n groot ekonomiese druk op die samelewing in terme van die verlies aan produktiwiteit in die arbeidsmark en 'n toenemende gebruik van maatskaplike dienste (Krug *et al.*, 2002:102). Die gevolge van geweld op 'n vrou beïnvloed haar inkomste en vermoë om 'n werk te handhaaf. 'n Studie (Wiehe, 1998:92) van 123 deelnemers toon dat 50% van die deelnemers afwesig was van werk as gevolg van fisiese mishandeling. 'n Groter getal van hierdie deelnemers rapporteer dat hulle laat was vir werk of werk vroeër moes verlaat, terwyl 25% van die deelnemers hul werk verloor het as gevolg van mishandeling.

Volgens Kemp (1998:257) sorg 'n gewelddadige intieme maat dat die vrou 'n werk kry of handhaaf ten einde ekonomiese afhanklikheid te verseker. Daar bestaan 'n wedersydse beïnvloeding tussen intiemepaargeweld en die gebrek aan ekonomiese hulpbronne en afhanklikheid (Khan, 2002:8). 'n Vrou se vrees vir geweld verhoed haar om werk te soek of dwing haar om lae betaalde werk te aanvaar, terwyl beperkte ekonomiese onafhanklikheid vroue magteloos laat voel met min mag om die gewelddadige verhouding te verlaat.

2.5.3 Impak op kinders

Kinders wat intiemepaargeweld in hul huishoudings ervaar, lewe met onverdraagsaamheid en hoë vlakke van vrees en onsekerheid (Sterne & Pool, 2010:23). Hierdie kinders het ook 'n risiko vir gesondheid- en gedragsprobleme, insluitend probleme met hul gewig, eetgewoontes en slaappatroon (Khan, 2002:9). Sterne en Poole (2010:23, 24) beskryf hierdie kinders as gespanne, aggressief, onseidbaar van hul moeders, angstig, skaam, passief en depressief. Hulle het ook 'n lae selfbeeld, toon weerstand, onttrek maklik en is opstandig. Verder noem Khan (2002:9) dat kinders wat aan intiemepaargeweld blootgestel word, dit moeilik vind om positiewe en intieme vriendskappe te ontwikkel, selfmoordneigings toon en gereeld wegloop van die huis.

Volgens Segel en Labe (1990:266) is kindermishandeling ook teenwoordig in verhoudings waar intiemepaargeweld plaasvind. Stark en Flitcraft (in Segel & Labe, 1990:266) rapporteer dat die kinders van mishandelde moeders 'n groter risiko vir mishandeling het as nie-mishandelde moeders se kinders. Kinders van mishandelde moeders word meestal deur die vaders mishandel. Dit is vir Khan (2002:8) duidelik dat kinders wat mishandeling waarneem en fisiese en seksuele mishandeling ervaar, aan groter risikofaktore blootgestel is. Hierdie kinders kan aanleer dat

geweld 'n middel tot konflik-oplossing is, in interaksie tussen familieledede gebruik word, 'n metode is om stres te verlaag en manlikheid kan handhaaf (Khan, 2002:8; Wiehe, 1998:96). Hierdie aangeleerde gedrag het 'n negatiewe invloed op die modellering van gedrag en die funksionering van kinders.

Met inagneming van die gevolge van intiemepaargeweld op die funksionering van die vrou is dit duidelik dat intiemepaargeweld nie slegs gesondheidsimplikasie inhou vir die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is nie, maar ook fisiese, emosionele, sosiale en ekonomiese implikasies vir die vrou se gesondheid en welwees het. Terselfdertyd het dit 'n negatiewe impak op die kinders se sosiale funksionering en lei dit tot lewenslange trauma en ernstige gevolge.

2.6 SUID-AFRIKAANSE BELEID EN WETGEWING TEN OPSIGTE VAN INTIEMEPAARGEWELD

Nasionale literatuurstudies (Mooney, 2006:24; Slabbert, 2010:25; Vetten, 2005:2) staaf dat intiemepaargeweld 'n toenemende sosiale probleem is. Misdaadstatistieke van April 2006 tot Maart 2007 toon dat 80% van alle moorde in die Wes-Kaap deur 'n familielid of vriend gepleeg is (Die Burger, 06-07-2007). Beleid en wetgewing wat poog om intiemepaargeweld aan te spreek, word beskou as deel van die samelewing (makrosisteem) van die ekologiese perspektief. Om daardie rede is dit belangrik om begrip te verkry van die formulering van beleid en wetgewing rakende die reaksie op intiemepaargeweld. Intiemepaargeweld het 'n negatiewe invloed op alle regeringsektore met ernstige gevolge vir alle sosiale en maatskaplike, mediese en geregtigheidsprogramme. Khan (2002:17) reken dat regeringsprogramme nuwe vlakke van koördinering vereis en integrering tussen verskeie regeringsektore, insluitend die kriminele geregtigheidsisteem, gesondheidsdienste, onderrigliggame en indiensnemingsinstansies, noodsaak. Payne (2005:142) sluit hierby aan, deur te staaf dat maatskaplike werkers deel vorm van 'n multi-professionele span wat op die sosiale funksionering van gesinne en die gemeenskap as 'n geheel fokus.

Die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 (Government Gazette, 1998) gaan vervolgens bespreek word om Suid-Afrika se poging om intiemepaargeweld aan te spreek, te verduidelik.

2.6.1 Die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998

Die Wet op Voorkoming van Gesinsgeweld 133 van 1993 (Government Gazette, 1993) in Suid-Afrika was die staat se eerste poging om intiemepaargeweld aan te spreek. Hierdie wet was slegs beperk tot getroude vroue, vrouens wat saam met 'n intieme manlike maat woon of voorheen saam met hul man of kêrel gewoon het (Government Gazette, 1993). Om daardie rede is persone wat in 'n intiemepaarverhouding is, maar nie saamwoon nie en pare van dieselfde geslag is, nie in berekening gebring tydens die formulering van die wet nie en moet hulle alternatiewe wetlike bronne soek. Hierdie uitsluiting van sekere individue stem nie ooreen met die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika 108 van 1996 nie. Afdeling 12 van die Grondwet handel oor die vryheid en sekuriteit van elke Suid-Afrikaanse burger terwyl die sub-afdeling (1)(c), "*to be free from all forms of violence from either public or private sources*", spesifiek fokus op die reg van Suid-Afrikaanse burgers om in 'n nie-gewelddadige samelewing te woon (Constitution of the Republic of South Africa, 1996; Smit & Nel, 2002:45).

Die Wet op Gesinsgeweld 116 van 1998 (Government Gazette, 1998) is saamgestel ten einde die tekortkominge en beperkings van die Wet op Voorkoming van Gesinsgeweld 133 van 1993 aan te spreek. Die Wet op Gesinsgeweld 116 van 1998 is in 1998 bekendgestel en is in werking sedert 15 Desember 1999 (Vetten, 2005:4). Volgens hierdie wet kan intiemepaargeweld gedefinieer word as geweld wat nie slegs fisiese geweld nie, maar ook ander vorms van geweld soos emosionele mishandeling insluit (Smit & Nel, 2002:45). Fisiese mishandeling; seksuele mishandeling; skade aangerig aan eiendom; ekonomiese, emosionele, verbale en sielkundige mishandeling; teistering; intimidasie; agtervolging; en om sonder toestemming die aanklaer se woning te betree, is almal tipes van intiemepaargeweld (Government Gazette, 1998:4; Parenzee, Artz, Moul, 2001:3; Smit & Nel, 2002:45). Terselfdertyd word beherende of gewelddadige gedrag teenoor 'n slagoffer, wat die persoon se veiligheid, gesondheid of welstand benadeel, as intiemepaargeweld beskou. Die term *huishoudelike geweld* word gebruik wanneer die persoon in 'n intieme verhouding is/was (getroud of ongetroud-volgens enige wet of gemene reg); dieselfde woning gedeel word of gedeel is; en die individue deur dieselfde afkoms verbind is, aangetrokke of aangeneem is. Hierdie omskrywing is ook van toepassing op pare van dieselfde geslag (Government Gazette, 1998:4).

Die doel van hierdie wet is om die hoë voorkoms van gevalle van intiemepaargeweld te verminder; aan slagoffers maksimum beskerming teen intiemepaargeweld te bied; en te verseker dat die staat toegewyd is en daarom intiemepaargeweld wil uitwis (Government Gazette, 1998:2). Die Wet op Gesinsgeweld 116 van 1998 maak voorsiening vir die uitneem van 'n beskermingsbevel, ontneming van wapens tydens gewelddadige situasies en die voorsiening van vinnige koste-effektiewe prosedures om 'n beskermingsbevel te verkry. Terselfdertyd is dit 'n vereiste dat die polisie die slagoffer van haar/sy regte moet inlig. Volgens Smit en Nel (2002:47) vereis hierdie wetgewing van howe en polisie om slagoffers van intiemepaargeweld te bemagtig en om hulp aan hierdie slagoffers te verleen. Ten einde effektiewe implementering van die wetgewing te verseker, is operasionalisering van die beleid, opleiding, administrasie, kommunikasie en befondsingstrategieë om regulasies te ondersteun, noodsaaklik.

Studies (Parenzee *et al.*, 2001; Smit & Nel, 2002; Vetten, 2005) wat op die monitering en implementering van die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 fokus, toon dat die nuwe wetgewing om intiemepaargeweld aan te spreek, teoreties beter is as sy voorganger, maar dat daar nog areas is wat aangespreek moet word. Geïdentifiseerde areas is die onbeskikbaarheid van voorgeskrewe vorms; die gebrek aan genoegsame bronne, opleiding en mannekrag; die polisie se houding teenoor intiemepaargeweld; die privaatheid van probleme tussen 'n man en vrou; die oprig van polisiestasies in blanke of besigheidsareas; vervoerkostes wat rapportering van geweld verhoed; en die beperkte getal voorgeskrewe vorms wat in die slagoffer se taal van keuse beskikbaar is.

Vanuit bostaande is dit duidelik dat daar nog uitdagings is in terme van slagoffer-vriendelikheid, effektiewe bronne en mannekrag, verskeie administrasieprobleme en finansiële implikasies ten einde die Wet op Gesinsgeweld suksesvol te implementeer. Vir Suid-Afrika om intiemepaargeweld daadwerklik aan te spreek en te verminder, is dit noodsaaklik om hierdie aspekte te verbeter ten einde te verseker dat elke vrou se reg om vry van geweld te wees, gehandhaaf word.

2.7 SAMEVATTING

Vanuit die voorafgaande studie kan die gevolgtrekking gemaak word dat intiemepaargeweld reeds sedert die sewentigerjare, 'n sosiale uitdaging is, wat alle vlakke van die samelewing raak. Teoretiese benaderings tot intiemepaargeweld gee 'n verduideliking rakende die oorsake,

instandhouding en die toenemende voorkoms van intiemepaargeweld in Suid-Afrika, asook wêreldwyd. Die oortreder van intiemepaargeweld gebruik mag en beheer oor die vrou ten einde die *status quo* en patriargale posisie in die huishouding te handhaaf. Deur fisiese, seksuele, sielkundige/emosionele en ekonomiese mishandeling as 'n hanteringsmeganisme te gebruik, oefen die man beheer uit oor die vrou se lewe. Vroue wat aan intiemepaargeweld blootgestel word, word geïsoleer van die samelewing en word slagoffers van aangeleerde hulpeloosheid wat hulle verhinder om na sosiale en ekonomiese ondersteuning uit te reik.

Vanuit die ekologiese perspektief is dit duidelik dat veelvoudige oorsaaklike faktore gepaard gaan met die voorkoms en instandhouding van intiemepaargeweld. Terselfdertyd is hierdie vroue vasgevang in 'n kringloop van geweld en afhanklikheid waaruit hulle nie kan ontsnap nie. Die impak van geweld op die vroue het fisiese, emosionele, sielkundige en ekonomiese implikasies vir hulle lewens en wat hulle totale ekologiese funksionering negatief beïnvloed. Om daardie rede is dit noodsaaklik dat Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing met betrekking tot intiemepaargeweld effektief geïmplementeer word ten einde die behoeftes van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, suksesvol aan te spreek.

Na aanleiding van die bostaande inligting ten opsigte van die verskillende aspekte en dimensies van intiemepaargeweld, kan insig verkry word in die oorsaaklike faktore en die handhawing van intiemepaargeweld. Dit blyk dat vroue wat intiemepaargeweld ervaar, 'n behoefte het aan ondersteuning ten einde te verseker dat hulle nie verdere slagoffers word nie. Om daardie rede fokus die volgende hoofstuk op die relevansie van die ekologiese perspektief as teoretiese raamwerk vir die ontleding van intiemepaargeweld.

HOOFSTUK 3

DIE RELEVANSIE VAN DIE EKOLOGIESE PERSPEKTIEF AS TEORETIESE RAAMWERK VIR DIE ONTLEDING VAN INTIEMEPAARGEWELD

3.1 INLEIDING

Daar is veelvoudige faktore wat 'n invloed op die voorkoms van intiemepaargeweld het (Kaldine, 2007:237). Ekonomiese, politieke en kulturele faktore beïnvloed die voorkoms van intiemepaargeweld asook die optimale funksionering van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is. Aangesien die vroue afhanklik van hierdie faktore is, staaf Dobash en Dobash (1998:138) dat dit 'n verdere stremming op die vrou se vermoë plaas om hulp van hulpbronne te verkry en effektiewe interaksie met die omgewing te bewerkstellig.

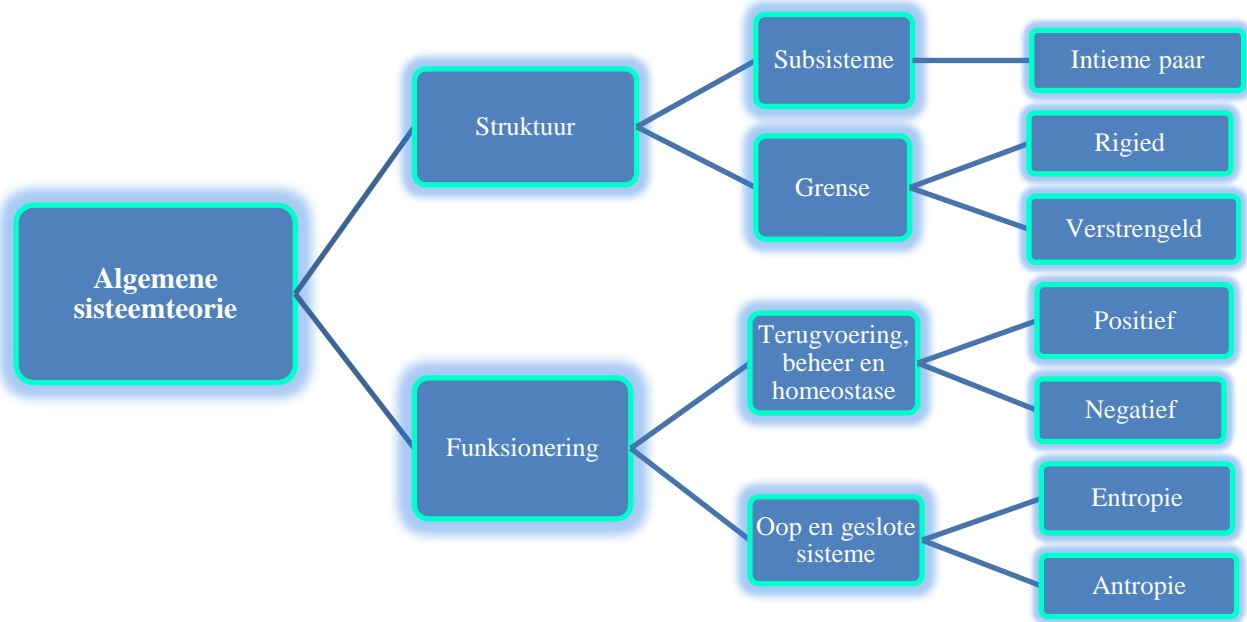
Die maatskaplikewerkprofessie fokus tradisioneel op die persoon-in-omgewing-konsep (Germain & Gitterman, 1996:5). Om daardie rede fokus maatskaplike werkers op beide die persoon en die omgewing, en hul wederkerige verhouding. Die interaksies en verhoudings tussen die persoon en die omgewing moet ondersteunend wees ten einde 'n positiewe passing tussen hierdie sisteme te handhaaf (Sheafor *et al.*, 2000:91). Die algemene sisteemteorie en die ekologiese perspektief help die vrou in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is om sisteme en bronne te identifiseer, aan te pas by veranderende omgewings en stresvolle situasies te hanteer ten einde effektief te funksioneer en te oorleef.

Hierdie hoofstuk gaan die tweede doelwit van die studie aanspreek, naamlik om die relevansie van die ekologiese perspektief as teoretiese raamwerk vir die ontleding van intiemepaargeweld te bespreek. Ten einde hierdie doelwit te bereik, gaan 'n oorsig van die algemene sisteemteorie en die gepaardgaande teoretiese eienskappe en –konstrukte gegee word. Daarna gaan die ekologiese perspektief bespreek word met verwysing na die primêre skrywers wie se studies op die beginsels van die ekologiese perspektief gebaseer is. Die rol van maatskaplike werkers as 'n sosiale sisteem sal daarna toegelig word. Die teorie gaan van toepassing wees op vroue in landelike gebiede wat aan intiemepaargeweld blootgestel word.

3.2 ALGEMENE SISTEEMTEORIE

Die algemene sisteemteorie is in 1940 deur Von Bertalanffy ontwikkel. Von Bertalanffy, soos aangehaal deur Compton en Galaway (1999:73), beskryf 'n sisteem as “...*a set of units with relationship among them*”. Uit hierdie aanhaling blyk dit dat 'n sisteem uit verskeie interaktiewe elemente wat saam 'n eenheid vorm, bestaan. 'n Sisteem vertoon veelvoudige hiërargiese vlakke wat verbind is en interaksie met mekaar bewerkstellig. Elke vlak van die sisteem ontstaan vanuit subsisteme en vorm deel van 'n suprasisteem. Die interaksie tussen hierdie dele en veranderings wat plaasvind, beïnvloed die sisteem as 'n geheel. Verandering in die een deel van die sisteem bring dus verandering in al die dele van die sisteem mee (Visser, 2007:23). Hierdie beginsel kan toegepas word deur gesinslede te assesser in terme van die aksie tussen sisteme en nie individuele eienskappe nie, aangesien gedrag deur interaksionele prosesse in die familiesisteme bepaal word (Goldenberg & Goldenberg, 2002:24). Die teoretiese uitgangspunt is nie die beklemtoning van individuele komponente nie, maar fokus op die verhouding en interfunksionering van die dele wat die eenheid vorm.

Die teoretiese eienskappe en -konstrukte wat die sisteemteorie kenmerk, is subsisteme, grense, terugvoering, beheer en homeostase, reëls en oop en geslote sisteme. Hierdie konsepte van die algemene sisteemteorie is kerndeterminante vir hierdie studie, omdat dit benut kan word in die evaluering van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, sowel as haar gesin. Die volgende afdeling fokus spesifiek op hierdie eienskappe in terme van die struktuur en funksionering van die intieme lewenspaar. Figuur 3.1 bied 'n konteksuele raamwerk van die algemene sisteemteorie en die gepaardgaande eienskappe en konstrukte.

Figuur 3.1 Die algemene sisteemteorie

Met inagneming van figuur 3.1 gaan die teoretiese eienskappe en –konstrukte van die algemene sisteemteorie vervolgens bespreek word.

3.2.1 Struktuur

Die struktuur van die familiesisteem bestaan uit subsisteme en grense. Verskeie subsisteme soos die intiemepaarsubsteeem, insluitend die ouer- en kindersubsteeem kan geïdentifiseer word (Goldenberg & Goldenberg, 2002:32). Elke individu of substeeem in die familie vertolk sy eie rol en is verantwoordelik vir individuele take. Die doel van grense is om te onderskei tussen subsisteme in die gesin wat help om die subeenheid van die totale sisteem te definieer. Vir die doeleindes van hierdie studie gaan daar slegs op die intiemepaarsubsteeem en grense binne hul verhouding gefokus word.

3.2.1.1 Subsisteme

Volgens Goldenberg en Goldenberg (2002:32, 33) bestaan die intiemepaarsubsteeem uit twee volwassenes wat saamwoon en/of besluit om ‘n familie te hê. Om daardie rede is dit noodsaaklik dat komplimentêre patrone binne die verhouding gevestig is ten einde te verseker dat beide

intieme maats se besluite geakkommodeer word. Die intieme paar moet interafhanklik wees, maar persoonlike onafhanklikheid behou. Daar is dus gesamentlike interafhanklikheid tydens besluitneming en probleemoplossing, maar persoonlike onafhanklikheid tydens die uitvoer van individuele take. Die intieme paar moet beskerming teen ander sisteme bied deur emosionele ondersteuning aan mekaar. Die verhouding moet van so aard wees dat ontwikkeling in groei as 'n eenheid plaasvind en van mekaar geleer word sodat hulle rolmodelle vir toekomstige kinders kan dien. Wanfunksionering van die intieme paar kan 'n negatiewe invloed op die hele gesin hê en tot konflik tussen generasies lei (Goldberg & Goldenberg, 2002:32; Munuchin, 1979:59). Wanneer 'n paar byvoorbeeld nie kan onderhandel en effektiewe probleemoplossingstrategieë tydens 'n konfliktsituasie benut nie, kan dit tot gevolg hê dat die man gewelddadige gedrag gebruik om sy boodskap deur te gee. Die kinders wat dié gedrag waarneem pas hierdie gedrag in 'n latere stadium in hul eie intieme verhoudings toe.

3.2.1.2 Grense

Grense verwys na die onsigbare grense wat ten doel het om families van die buite-omgewing te skei ten einde die outonomie van die familie te beskerm en te bepaal wie binne die familie toegelaat word (Goldenberg & Goldenberg, 2002:36). Volgens Rodway (1986:516) bepaal grense dit wat binne of buite die sisteem is. Grense moet van so 'n aard wees dat dit interafhanklikheid en interonafhanklikheid behou. Derhalwe moet grense oop genoeg wees om kontak tussen gesinslede te bewerkstellig, maar individue moet nog steeds hul funksies kan verrig (Goldenberg & Goldenberg, 2002:36). Terselfdertyd moet die hiërargiese struktuur in terme van wie mag en gesag uitoefen, duidelik uiteengesit word aangesien waardes, norme en reëls dit in stand hou. Grense moet ook buigsaam genoeg wees om verandering te kan akkommodeer. Die grense van die gesin van 'n intieme paar sluit byvoorbeeld al die familielede wat in dieselfde huis woon, in.

Grense word gekenmerk in terme van rigiede of verstrengelde grense (Goldenberg & Goldenberg, 2002:37). *Rigiede grense* kom in 'n verhouding voor wanneer die intieme paar en gesinslede onbetrokke en afsydig van mekaar is. Die gesinslede woon saam, maar funksioneer nie as 'n eenheid nie, geen uitruiling van gevoelens vind plaas nie en daar is geen gevoel van behoort nie. Daar is baie min of geen ondersteuning, bekommernisse of familieloyaliteit by rigiede families nie. Verstrengelde grense is die teenoorgestelde van rigiede grense. Waar die

grense deurdringbaar en geen afbaking tussen gesinslede is nie, word van *verstrengelde grense* gepraat. Gesinslede is oorbetrokke en gevleg in mekaar se lewens en daar is geen privaatheid in die huishouding nie. Beide hierdie grense kan in 'n intiemepaargeweldverhouding teenwoordig wees en om daardie rede is dit belangrik dat maatskaplike werkers 'n balans tussen rigiede en verstrengelde grense vind. Goldenberg en Goldenberg (2002:37, 38) is van mening dat sonder grense daar geen vordering in die differensiasie van individue of aparte sub sisteme se funksie sal wees nie.

3.2.2 Funksionering

Lede is in 'n wisselwerkende proses met hulself, ander sisteme en die omgewing. Die funksie van die proses is om die sisteem in stand te hou en om daardie rede is al die lede in 'n bepaalde verhouding met mekaar. Die funksionering van die sisteem is afhanklik van konstrakte soos terugvoering, beheer en homeostase, oop en geslote sisteme en reëls.

3.2.2.1 Terugvoering, beheer en homeostase

Norbet Wiener (in Goldenberg & Goldenberg, 2002:27) skep die term "*kubernetika*" en beklemtoon die waarde van terugvoermeganismes as die basis om kommunikasiepatrone te beheer. Hierdie kontrole van 'n sisteem word verkry deur die resultate van vorige optredes te evalueer. Wiener (in Goldenberg & Goldenberg, 2002:27) fokus op *sirkulêre terugvoermeganismes* om stabiliteit en beheer in 'n gesin te handhaaf. Die doel van sirkulêre terugvoermeganismes is om die uitsette van 'n sisteem terug te voer na sy inset met die doel om dit te verander, te korrigeer of om die sisteem se funksionering te beheer. Terugvoer verhoog 'n sisteem se funksionering en stel die sisteem in staat om aan te pas as dit nie ideaal funksioneer nie.

Sisteme neig om *ekwilibrium* of *homeostase* te soek deur sirkulêre terugvoerinligting, dus word ekwilibrium en stabiliteit deur terugvoer van inligting gehandhaaf (Chetkow-Yanoov, 1997:40; Goldenberg & Goldenberg, 2002:27). In 'n geval waar die gesin se homeostase deur byvoorbeeld fisiese mishandeling bedreig word, word terugvoermeganismes gebruik om balans te handhaaf, om familieledes te help om op te hou gil, nie kwaad te wees nie, hand te skud of beheer te neem van 'n situasie. Die poging om terug te beweeg na die *status quo* word *negatiewe terugvoer* genoem. Visser (2007:26) definieer terugvoer as negatief wanneer dit die herstel van die sisteem

se balans tot gevolg het. Negatiewe terugvoer is gerig op korrektiewe aksies om konflik tussen 'n intieme paar te beheer wat die homeostase sal handhaaf (Goldenberg & Goldenberg, 2007:28). *Positiewe terugvoer* het die teenoorgestelde uitwerking. Dit bring verdere verandering deur die aanvanklike afwyking van balans te herstel. Hierdie positiewe terugvoer versterk verandering wat reeds plaasgevind het en verhoog sodoende die proses van verandering wat konflik kan verhoog en sisteme verby perke kan druk (Visser, 2007:26). In 'n gesonde sisteem is dit belangrik om balans tussen positiewe en negatiewe terugvoer te handhaaf (Visser, 2007:27).

Keeney (in Visser, 2007:29) definieer 'n funksionele en gesonde sisteem as 'n sisteem met diversiteit en balans, en met die vermoë om deur kreatiewe maniere by verandering in die groter konteks aan te pas. Die doel hiervan is om die positiewe en negatiewe balans in die sisteem te herstel. 'n Ongesonde sisteem het 'n gebrek aan diverse gedragspatrone en/of rigiede maniere van aanpassing by verandering. Dit gebruik ook herhalend dieselfde patrone van aanpassing in verskillende situasies, of dit funksioneel is of nie. 'n Man wat gedurig geweld gebruik as 'n probleemoplossingsmeganisme, is 'n voorbeeld van 'n ongesonde sisteem.

2.3.2.2 Oop en geslote sisteme

Volgens Goldenberg en Goldenberg (2002:30) is alle sisteme selektief ten opsigte van nuwe inligting en hul gewilligheid om hierdie inligting te inkorporeer. Sisteme kan oop of geslote wees na gevolg van die mate waarin hul in staat is om met die omgewing interaksie te bewerkstellig. Homeostase word gehandhaaf deur terugvoering en menings dat sisteme gedurig nuwe inligting vanuit hul omgewing ontvang.

Die sisteemteorie onderskei tussen *oop* en *geslote* sisteme. 'n *Oop* sisteem is 'n geheel wat in aktiewe interaksie met die omgewing is deur die uitruiling van energie en informasie met behulp van deurdringbare grense (Payne, 2005:144; Rodway, 1986:516; Visser, 2007:24). 'n *Oop* sisteem laat nuwe inligting vanuit sy omgewing toe en is in interaksie met sy omgewing. Alle biologiese en sosiale sisteme is oop sisteme waar idees, bronne, mense, inligting en energie die sisteem kan binnegaan of verlaat (Sheafor *et al.*, 2000:90). Sisteme kan varieer volgens die graad van oopheid. Sommige sisteme se grense is baie heg en sterk wat hulle laat weerstand bied teenoor eksterne invloede, terwyl ander sisteme se grense deurdringbaar is. Laasgenoemde sisteme is maklik beïnvloedbaar deur eksterne kragte wat die sisteem onstabiel en maklik

vernietigbaar maak. In 'n oop sisteem word die intieme paar aangemoedig om vrylik interaktief en aanpasbaar te wees (Goldenberg & Goldenberg, 2002: 30-32). Oop en eerlike kommunikasie is dan moontlik en onderhandeling kan plaasvind. Rolle in die intieme paar se verhouding is aanpasbaar en interafhanklik. 'n Intieme paar wat as 'n oop sisteem funksioneer, is meer geneig om toeganklik vir hulp te wees en bronne is tydens 'n krisissituasie meer beskikbaar. Die ideale omstandighede van 'n oop sisteem is *antropie*. Antropie verwys na die kragte wat die sisteem se organisasie behou; ontwikkeling bevorder; en die sisteem lewendig hou (Sheafor *et al.*, 2000:90).

Geslote sisteme is ondeurdringbaar en geen interaksie vind met die omgewing plaas nie. Volgens Rodway (1986:516) is 'n geslote sisteem selfonderhoudend en onafhanklik van die omgewing. Die sisteem kry geen invoer van ander sisteme of produseer geen uitvoer vir ander sisteme nie (Compton & Galaway, 1999:29, 30). 'n Geslote sisteem is baie geïsoleerd. Goldenberg en Goldenberg (2002:29) staaf dat nuwe idees, informasie en perspektiewe as 'n bedreiging van die *status quo* beskou word. Kenmerkend van 'n geslote sisteem is dat die intieme paar se lojaliteit aan die huishouding vanselfsprekend is en familietradisies behou word. Die handhawing van streng reëls en hiërargiese struktuur is belangrik. Slegs persone met mag en gesag neem besluite en handhaaf outoriteit. Indien reëls in die huishouding gesinslede nie akkommodeer nie, moet dit aanpasbaar en buigsaam genoeg wees om te verander. Stabiliteit en homeostase word gehandhaaf deur reëls en nie onderhandeling nie.

Geslote sisteme is baie meer beperk en kan soms tot die uiterste neig. In uiterste gevalle poog die geslote sisteem om rigiede en onveranderde gedrag op te hef wat die intieme paar in terme van uitruiling met die buitewêreld beperk. Hierdie geslote sisteme leun na *entropie*. Entropie verwys na die tendense van sisteme om disorganiseer te word, geen integrering van eksterne bronne toe te laat nie en lewensvatbaarheid te verloor (Sheafor *et al.*, 2000:90). Entropie kom gewoonlik voor by geslote sisteme waar die intieme maat streng voorgeskrewe reëls of gedrag neerlê en taboes het oor die invloede wat in die verhouding toegelaat mag word.

Na aanleiding van Compton en Galaway (1999:73) se beskrywing van 'n sisteem en die teoretiese eienskappe en -konstrukte wat die sisteemteorie aanneem, is dit duidelik dat 'n intieme paar saam 'n eenheid vorm deur wedersydse interaksie. Hierdie konsepte van die algemene sisteemteorie is kerndeterminante vir maatskaplike werkers, omdat dit benut kan word om die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, asook haar gesin, beter te verstaan.

3.3 EKOLOGIESE PERSPEKTIEF

Ekologie is 'n sub-afdeling van die algemene sisteemteorie en bestudeer die verhouding tussen organismes en hul omgewing (Germain, 1979:7; Johnson & Yanca, 2010:8). Volgens die ekologiese perspektief bestaan daar wedersydse interaksie tussen 'n persoon en die sosiale omgewing wat op die beginsel van interafhanklikheid gebaseer is (Johnson & Yanca, 2010:8; Sheafor *et al.*, 2000:91). Die ekologiese perspektief, waarvan Germain en Gitterman (1980:5) baanbrekers is, staaf dat individue deur wederkerige aanpassings hul fisiese en sosiale omgewings kan verander en verander word deur hul omgewings. Die ekologiese perspektief beskou die persoon en die omgewing as 'n unitêre sisteem binne 'n spesifieke kulturele en historiese konteks (Germain & Gitterman, 1995:816). Intiemepaargeweld kan vanuit 'n ekologiese perspektief benader word aangesien multi-faktore die daaglikse funksionering van intiemepaargeweldslagoffers en oortreders beïnvloed. Hierdie multi-faktore behels sosiale, maatskaplike, ekonomiese, politiese en wetlike sisteme. Beide die persoon en die omgewing kan slegs verstaan word in terme van hul verhouding en aanhoudende interaksie met mekaar.

O'Donoghue en Maidment (2005:34, 35) beweer dat die doel van die ekologiese perspektief is om maatskaplike werkers te help met intervensies wat op die persoon, die omgewing of die interaksie tussen hierdie twee gerig is. Die doel is om die aanpassingsbalans tussen persone en die omgewing te fasiliteer deur verlaging van stresvlakke, toename in hanteringsmeganismes of instandhouding van stabiliteit. Die ekologiese perspektief bied 'n konseptuele raamwerk wat die maatskaplike werker kan help om beter te verstaan hoe die kliëntsisteem by die veranderde omgewing kan aanpas ten einde te oorleef en die nodige hulpbronne te verkry (Sheafor *et al.*, 2000:91). Verder stel die ekologiese perspektief maatskaplike werkers in staat om intervensies wat probleme kan verminder en 'n beter persoon-in-omgewing kan skep, te ontwikkel (Scileppi *et al.*, 2000:27). Een van die doelwitte van die ekologiese perspektief wat Slabbert (2010:45) identifiseer, is maatskaplike werkers se vermoë om mense by die nodige hulpbronne uit te bring ten einde intiemepaargeweld aan te spreek.

Skrywers soos Barker (1964), Kelly (1966) en Moo (1973) in Scileppi *et al.* (2000: 30, 32, 36) dra by tot die ontwikkeling van die konsep van die ekologiese perspektief insluitend, Lewin (1952), Bronfenbrenner (1979) en Germain en Gitterman (1996). Laasgenoemde skrywers se bydrae tot en konsepte van die ekologiese perspektief word vervolgens bespreek.

3.3.1 Lewin se veldteorie

Lewin (1952) se teorie fokus op die individu binne sy/haar fisiese omgewing. Die fokus van sy teorie is nie meer op die persoon as 'n sielkundige organisme, individu of as 'n sosiale wese nie, maar op die interaksie wat tussen die individu en sy/haar fisiese omgewing plaasvind (Viljoen, 2002:35). Die individu se fisiese omgewing en sy/haar verhouding met die omgewing word nou in berekening gebring.

Lewin (1952) se veldteorie is ontwikkel om insig te verkry rakende die totaliteit en kompleksiteit van individue se gedrag wat in die veld plaasvind (Burnes, 2004:981). Hierdie term *veld*, soos hy daarna verwys, verwys na die gemeenskap, organisasie, groep, familie asook die individu (Dale, Smith, Norlin & Chess, 2006:192). Lewin (in Burnes, 2004:981) beweer dat 'n groep se gedrag 'n ingewikkelde stel van simboliese interaksies en kragte is wat beide die groepstruktuur beïnvloed en die individu se gedrag kan verander en laat aanpas. Om daardie rede is die individu se gedrag 'n funksie van die groepsomgewing of veld. Enige verandering in gedrag, groot of klein, ontstaan vanuit verandering wat deur kragte in die veld veroorsaak is.

In die veldteorie word die noodsaaklikheid van die interaksie tussen die persoon en die omgewing beklemtoon. Hierdie stelling is gebaseer op Lewin se bekende formule $B = f(PE)$, wat beteken dat gedrag (B) 'n funksie is van die persoon (P) en die omgewing (E). Scileppi *et al.* (2002:27) ondersteun Burnes (2004:981) se konsep van Lewin dat daar baie kragte is wat gedrag beïnvloed. Sommige van hierdie faktore ontstaan binne die persoon, (die persoon se individuele vermoëns, behoeftes, hoop, doelwitte, herinneringe, persepsies en geloofwaardighede), asook van buite die persoon. Eksterne faktore behels die persoon se familie, portuurgroep, kultuur, norme, wette en fisiese invloede soos temperatuur, lig, besoedeling, beskikbare nutriënte en potensiële gifstowwe.

Volgens Lewin (1952:25-31) staaf die veldteorie in fisika, dat die gedrag van 'n atoom wat deur die ruimte reis, deur verskeie faktore of vektors en hul interaksies beïnvloed word. In ooreenstemming hiermee beweeg mense deur 'n lewensruimte of subjektiewe wêreld of ervaring. Hulle gedrag word beïnvloed deur vektore, net soos atome wat deur die ruimte beweeg. Omdat mense ook beïnvloed word deur bewustelike ervaringe en persepsies, moet maatskaplike werkers beide interne en eksterne faktore assesser ten einde die menslike gedrag te verstaan (Lewin,

1952, 25-31; Scileppi *et al.*, 2000:28). Om die gedrag van vroue en mans wat by intiemepaargeweld betrokke is, te verander, is dit nodig om die persepsies van beide, die individue en die eienskappe van die omgewing, aan te pas en te verander. Die benadering van Lewin (1952) se veldteorie verseker dat alle vektore in dieselfde rigting beweeg om 'n gemeenskaplike doel te bereik (Scileppi *et al.*, 2000:29).

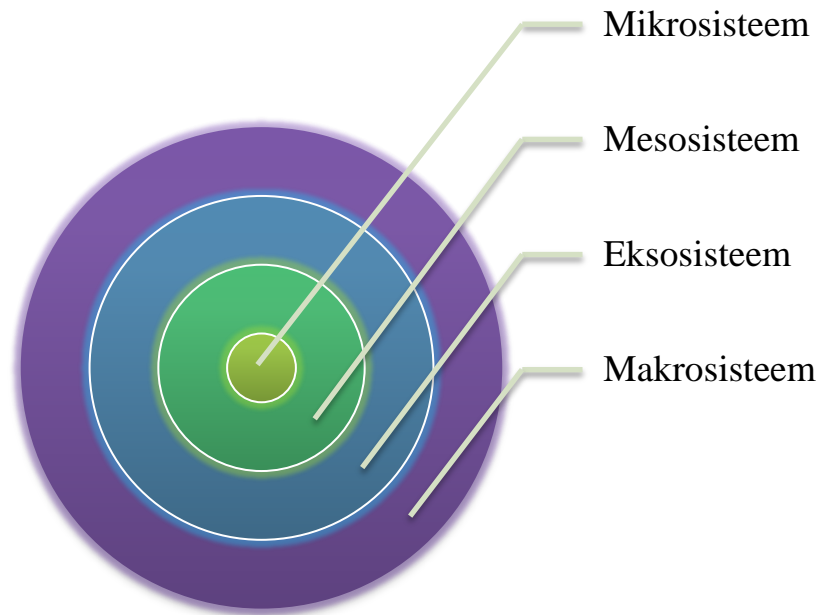
3.3.2 Bronfenbrenner se ekologiese perspektief van menslike ontwikkeling

Bronfenbrenner (1979) en Lewin (1952) se beginsels aangaande die ekologiese perspektief is in ooreenstemming met mekaar. Beide teoretici beklemtoon dat 'n persoon se gedrag binne die konteks van sy/haar omgewing geassesseer moet word. Bronfenbrenner (1979) bou voort op Lewin (1952) se veldteorie deur 'n model van menslike ontwikkeling binne veelvoudige sisteme voor te stel. Bronfenbrenner (1979) is bewus daarvan dat die meeste teorieë rakende menslike ontwikkeling 'n persoon as 'n individuele eenheid behandel sonder inagneming van die konteks waarin die individu ontwikkel (Scileppi *et al.*, 2000:45). Dus argumenteer Bronfenbrenner (1994:37) dat 'n maatskaplike werker die totale ekologiese sisteem waarin groei plaasvind, moet oorweeg, ten einde die mens se ontwikkeling te verstaan.

Menslike ontwikkeling vind deur komplekse wederkerige interaksie tussen 'n individu, biosielkundige menslike organismes en simbole in die persoon se onmiddellike omgewing plaas (Bronfenbrenner, 1994:38). Met inagneming van al hierdie verwante sisteme, verwys menslike ontwikkeling na 'n individu se opvatting van die omgewing, die verwantskap daarmee, asook die persoon se toenemende kapasiteit om te ontdek, te oorleef of aan die omgewing se eienskappe te verander (Bronfenbrenner, 1979:9). Om effektief te wees, moet die interaksie op 'n gereelde basis oor 'n periode van tyd plaasvind, soos tydens die lewensduur van die intieme paar se lewens. Bronfenbrenner verwys na hierdie vorms van interaksie in die onmiddellike omgewing as proksimale prosesse. Patrone van proksimale prosesse is teenwoordig waar 'n intieme paar komplekse take deurvoer, nuwe vaardighede aanleer, intiemepaar-aktiwiteite uitvoer en deel is van sosialiseringprosesse (Bronfenbrenner, 1994:38).

Volgens Bronfenbrenner (1979) bestaan die sosiale konteks uit vier sisteme wat van klein mikrosisteme tot die meer globale makrosisteme varieer (Scileppi *et al.*, 2000:45). In Bronfenbrenner (1979) se ekologiese perspektief is daar interaksie tussen alle sisteme, naamlik

die mikro-, meso-, ekso- en makrosisteem. Gebaseer op Lewin (1952) se veldteorie, word hierdie sisteme beskou as 'n ineengevlegte ooreenkoms van strukture waar elkeen binne die volgende sisteem ingesluit word (Bronfenbrenner, 1994:39; Melson, 1980:21; Scileppi *et al.*, 2000:45). Beweging vind van die binneste sisteem na buite plaas. Hierdie sisteme word in die volgende afdeling gedefinieer. Figuur 3.2 illustreer die verskillende sisteme van die ekologie.

Figuur 3.2 Sisteme van die ekologie

Die werking van hierdie vier sisteme van die ekologiese perspektief gaan nou van toepassing gemaak word op die probleem, intiemepaargeweld. Die doel van die benadering is om insig te verkry in die wederkerige transaksies tussen die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is en haar omgewing.

3.3.2.1 Mikrosisteem

Die mikrosisteem is die kleinste en direkste sisteem wat die individu ervaar (O' Donoghue & Maidment, 2005:32; Scileppi *et al.*, 2000:45; Visser, 2007:25). 'n Mikrosisteem is 'n patroon van aktiwiteite, rolle en interpersoonlike verwantskappe wat deur die ontwikkelende persoon in 'n gegewe situasie met spesifieke fisiese en materiële eienskappe ervaar word (Bronfenbrenner,

1979:22) Binne hierdie sisteem neem die individu deel aan aktiwiteite en verwantskappe, waar rolle vervul en daaglikse interaksie bewerkstellig word. Verhoudings binne die mikrosisteem behels interaksie met familie, vriende, die portuurgroep en ander eksterne faktore. Om daardie rede omvat die mikrosisteem die individu self asook die faktore vir die potensiële intiemepaargeweld wat die individu se biologiese, sielkundige en gedragseienskappe insluit.

Faktore kan reeds tydens die individu se kinder- en adolessente jare ontstaan en kan deur die interaksie met die familie, vriende en ander sosiale en kulturele faktore beïnvloed word (Krug *et al.*, 2002:32). Die geestesversteuring van 'n vrou wat aan intiemepaargeweld blootgestel word, beïnvloed ook haar fisiese gesondheidsfunksionering. Beide hierdie sisteme word deur die kombinasie van biologiese, sielkundige en sosiale faktore beïnvloed (World Health Organization, 2001:8).

3.3.2.2 Mesosisteem

Die mesosisteem bestaan uit die verbintenis van twee of meer mikrosisteme. Hoe sterkter en meer divers die verbintenis tussen die mikrosisteme is, hoe groter is die positiewe invloed wat die mesosisteem op die ontwikkelende persoon het. Bronfenbrenner (in Visser, 2007:25) staaf dat die ontwikkeling van die individu bevorder word as die verskeie situasies waarby die ontwikkelende persoon betrokke is, groot ooreenkoms toon, byvoorbeeld as die waardes wat die intieme paar in hul vroeë kinderjare by die huis geleer het, ooreenstem met die waardes wat hul in die skool geleer het. As die man aan die ander kant in die skool effektiewe konflikthanteringsmeganismes geleer het en by die huis geweld as 'n oplossing vir konflik geleer het, sal daar 'n wanbalans in die funksionering van betrokke mikrosisteme ontstaan.

3.3.2.3 Eksosisteem

By die eksosisteem word gefokus op die interkonneksie tussen die mikro- en mesosisteme, asook ander sisteme wat geen direkte kontak met die individu het nie, maar sy/haar funksionering van hierdie twee sisteme kan affekteer (Scileppi *et al.*, 2000:47; Visser, 2007:25). Hierdie sisteem verwys na die gemeenskap-omgewing waarin die intieme paar, families en organisasies woon en vorm as 'n geheel 'n eenheid. Visser (2007:5, 6) omskryf 'n gemeenskap as 'n groep mense in 'n spesifieke geografiese area en tyd, 'n sosiale sisteem of 'n sosio-politiese organisasie. Om daardie rede is 'n gemeenskap 'n sosiale sisteem met interaktiewe patrone tussen verskeie

subsisteme binne die gemeenskap. Hierdie subsisteme is beide interaktief en interafhanklik van mekaar.

Die gemeenskap is 'n sisteem van sisteme aangesien dit veelvoudige komponente bevat wat die mikro- en eksosisteme beïnvloed. Die eksosisteem en/of gemeenskap-omgewing waarin die intieme paar woon, bevat mediese, opvoedkundige en ontspanningsbronne (Chetkow-Yanoov, 1997:11; Visser, 2007:25). Die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, benodig toegang tot sosiale en ekonomiese ondersteuning soos klinieke, dokters, maatskaplikewerk- en polisiedienste asook ondersteuningsgroepe ten einde as 'n individu optimaal binne haar gegewe situasie te funksioneer en oorleef.

3.3.2.4 Makrosisteem

Die makrosisteem ontstaan uit die oorbruggende patrone van die mikro-, meso- en eksosisteme. Die makrosisteem verteenwoordig nie slegs die strukturele eienskappe van die samelewing nie, maar gee simboliese betekenis en karaktereenskappe van lewe aan die mikro-, meso- en eksosisteme (Melson, 1980:21). Die makrosisteem bevat die algehele samelewingsfaktore en word ook gedefinieer as die breër sisteem waar die ideologie en die organisasies van die sosiale instellings, wat algemeen tot 'n individu se spesifieke sosiale klas, ras of kultuur is, 'n rol speel (Scileppi *et al.*, 2000:47; Visser, 2007:25). Binne die gemeenskap van sosiale instellings, wat as die makrosisteem optree, is daar 'n komplekse sisteem van interaksie tussen kulturele, sosiale, politiese/ekonomiese, sielkundige en ekologiese elemente wat 'n invloed het op die funksionering van 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is.

Bronfenbrenner (1979) voorsien nie net die rasionaal vir 'n meer holistiese begrip van die menslike gedrag en die basis vir diverse en effektiewe strategieë om die kwaliteit van die intieme paar te verhoog nie (Scileppi *et al.*, 2000:50), maar hy verbind ook elke sisteem deur die wedersydse en wederkerige invloede wat dit op mekaar uitoefen. Hierdie beginsel is meer verstaanbaar as die vloei van die ekologiese perspektief van onder na bo verduidelik word. Vanuit die bostaande beskrywings is dit duidelik dat die samelewing se waardes, norms en kultuur (makrosisteem) 'n invloed het op die organisering van die gemeenskap se bronne (eksosisteem) wat die individu en intiemepaarverhouding beïnvloed (mesosisteem) en 'n uitwerking op die vrou as 'n individu (mikrosisteem) het.

3.3.3 Germain en Gitterman se Lewensmodel

Vanuit bostaande beskywings is dit duidelik dat beide Lewin (1952) en Bronfenbrenner (1979) ooreenstem oor die beginsels van die ekologiese perspektief. Germain en Gitterman (1980:1) se lewensmodel van die maatskaplikewerkpraktyk sluit aan by die beginsels van Lewin en Bronfenbrenner, naamlik dat die individu se behoeftes en probleme deur die transaksies tussen die persoon en sy omgewing gegenereer word. Die konseptuele raamwerk van die ekologiese perspektief (Germain, 1979) is later deur Germain en Gitterman (1980) uitgebrei en gesuiwer. Dit het vir Germain en Gitterman (1995:816) duidelik geword dat die kapasiteit van die ekologiese konsepte van waarde was in die praktyk met individue, families, groepe, organisasies en gemeenskappe asook vir politieke beleid voorspraak. Daarom is dit belangrik dat maatskaplike werk hom toewy aan die persoon en die omgewing.

Die lewensmodel, insluitend Lewin (1952) en Bronfenbrenner (1979) se studies, is op die metafore van ekologie gebaseer. Omdat mense interafhanklik van ander en hul omgewing is, is die individu mens-in-omgewing (Payne, 2005:150). Die verhouding tussen mense en hul omgewing is wederkerig en om daardie rede beïnvloed mense mekaar deur uitruiling van bronne en inligting. Hierdie beginsels sluit aan by die werkverrigtinge van maatskaplike werk om die passing tussen mense en hul omgewing te verbeter deur hul behoeftes en vermoëns aan te spreek, en hul omgewing se ondersteuning en bronne aan te spreek en aan te pas (O'Donoghue & Maidment, 2005:35; Payne, 2005:150). Ten einde 'n beter begrip van die lewensmodel te bevorder, gaan 'n duidelike beskrywing van Germain en Gitterman (1980) se ekologiese konsepte en eienskappe gegee word. Derhalwe word die konteksuele raamwerk van die lewensmodel in tabel 3.1 voorgestel.

Tabel 3.1 Lewensmodel

Konsepte	Eienskappe	Verduideliking
1) Persoon-omgewing	<ul style="list-style-type: none"> • Aanpasbaarheid en aanpassings 	Verandering in die persoon, omgewing, of beide.
2) Stres	<ul style="list-style-type: none"> • Lewenstressors en –stres • Primêre en sekondêre erkenning • Hanteringsmeganismes en terugvoering 	Die persoon moet kan aanpas by stresvolle situasies deur hanteringsmeganismes, insluitend erkenning te gebruik en terugvoering aangaande vordering te ontvang.
3) Emosionele en sosiale verbintenis	<ul style="list-style-type: none"> • Verbintenis • Bekwaamheid • Selfbeeld • Selfbeskikking 	Al vier eienskappe het betrekking op mekaar en is van toepassing op Bowlby (1973) se bindingsteorie. Hierdie eienskappe beïnvloed 'n vrou se vermoë om verbintenis en verhoudings met ander te vorm.
4) Kwesbaarheid, onderdrukking en mag	<ul style="list-style-type: none"> • Mag en magteloosheid 	Dominante groepe weerhou mag van kwesbare groepe gebaseer op hul persoonlike en kulturele eienskappe wat die onderdrukking en magteloosheid van kwesbare groepe tot gevolg het.
5) Habitat en Nis	<ul style="list-style-type: none"> • Fisiese en sosiale ligging • Sosiale status 	Ondersteunende netwerke om 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is se behoeftes aan te spreek.
6) Lewensontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Historiese tyd • Individuele tyd • Sosiale tyd 	'n Persoon se lewensontwikkeling word deur lewenservaringe beïnvloed.

Aangepas uit: Germain en Gitterman (1996)

Germain en Gitterman (1996:9-22) se ekologiese konsepte en eienskappe sal tydens die empiriese ondersoek geïntegreer word ten einde die behoefte aan ondersteuning van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, te bepaal. Hierdie komponente, naamlik 1) persoon-omgewing; 2) stres; 3) emosionele en sosiale verbintenis; 4) kwesbaarheid, onderdrukking en mag; 5) habitat en nis; en 6) lewensontwikkeling, sal vervolgens bespreek word.

3.3.3.1 Persoon-omgewing

Die persoon-omgewing-passing is die gunstige of ongunstige passing tussen die individu se behoeftes, doelwitte, kapasiteit en persoonlike ontwikkeling en die eienskappe van hul omgewings. Hierdie omgewings behels die fisiese en sosiale omgewings binne 'n spesifieke kulturele en historiese konteks. 'n Gunstige passing het tot gevolg dat beide die persoon en die omgewing floreer. 'n Situatie van aanpasbaarheid ontstaan wanneer die omgewingsbronne en ervarings voorsien word ten einde mense se optimale biologiese, kognitiewe, perseptuele, sosiale en emosionele ontwikkeling en funksionering te verseker. Indien uitruilings in die algemeen negatief is, kan ontwikkeling, gesondheid en sosiale funksionering verswak en dit die persoon en omgewing skaad, omdat daar 'n ongunstige passing is (Germain & Gitterman, 1995:817; Germain & Gitterman, 1996:8). Uitruilings is die aaneenlopende wedersydse transaksies tussen die persoon en die omgewing. Ten einde insig aangaande aanpasbaarheid en aanpassings te verkry, gaan die volgende afdeling spesifiek hierop fokus.

(a) Aanpasbaarheid en aanpassings

Wanneer 'n gunstige passing tussen 'n persoon en sy omgewing ontstaan, word van *aanpasbaarheid* gepraat, waar menslike groei en welwees ondersteun en die omgewing verryk word (Germain & Gitterman, 1996:9). Dit sal daarom effektief wees wanneer die omgewing hulpbronne en ondersteuning aan die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, voorsien. Germain (1996:390) staaf dat 'n persoon in so 'n geval positief oor sy/haar eie vermoëns voel en hoopvol is aangesien behoeftes en aspirasies deur omgewingsbronne vervul word. Beide die persoon en omgewing is geneig om wederkerige volhoubaarheid van aanpasbaarheid te bereik.

'n Aanpasbare persoon-omgewing is in staat om wederkerige ondersteuning uit te ruil en menslike potensiaal vry te stel asook groei, gesondheid en tevredenheid te verbeter (Germain & Gitterman, 1996:9). Wanfunksionerende uitruilings slaag nie daarin om aanpasbaarheid te ondersteun nie. Voortvloeiend hieruit ontstaan ongunstige passings wat veroorsaak dat ontwikkeling en funksionering verswak en moontlik die omgewing benadeel. Volgens Germain (1996:390) ontstaan ongunstige passings tydens sosiale onderdrukking en beperkte fisiese omgewingsituasies soos werkloosheid, rassisme, besoedeling en armoede wat tot individuele en kollektiewe disintegrasie lei. Sommige intieme maats internaliseer die onderdrukking en gee

uiting daaraan deur selfvernietigende gedrag soos alkohol- en dwelmmisbruik, terwyl ander dit eksternaliseer en hul woede rig teenoor iemand wat meer magteloos as hulle is deur gewelddadige gedrag. Die verhouding tussen die persoon en die omgewing verander gedurig van situasie tot situasie. *Aanpassings* is aksies wat daarop gerig is om persoonlike en omgewingsverandering te bereik ten einde die vlak van die persoon-omgewing te verbeter (Germain & Gitterman, 1996:9). *Aanpassings* verwys na verandering in die biologiese, kognitiewe, emosionele en sosiale gedrag van die individu.

Deur sodanige aanpassings in die aktiewe gedrag word die individu gehelp om deur:

- i) verandering van hom/haarself aan die omgewing se verwagtinge en bevels te voldoen en omgewingsgeleenthede tot voordeel te benut;
- ii) verandering van die fisiese en sosiale omgewing sy behoeftes en doelwitte te bereik;
- iii) verandering van die persoon-omgewing-verhouding 'n beter passing te bereik.

Vanuit die bostaande beskrywings blyk dit dat verskeie veranderings kan plaasvind ten einde mense te help om optimaal te funksioneer en ontwikkel. Al hierdie veranderings is voordelig vir die individu om te verseker dat die individu by veranderende situasies kan aanpas. Aanpasbaarheid is deurlopend, verandering- en aksie-georiënteerd, kognitief, sensories en perseptueel en verander gedragsprosesse wat individue gebruik om die passing tussen persoon en omgewing te verbeter en te handhaaf (Germain en Gitterman, 1995:817).

3.3.3.2 *Stres*

Volgens Germain en Gitterman (in Payne, 2005:150) het elke mens sy eie unieke lewensontwikkeling waarin *lewenstressors* verandering veroorsaak wat versteuring tussen die passing van die persoon en die omgewing tot gevolg het. As gevolg van die individu se onvermoë om by sy omgewing aan te pas, kan die persoon die veranderings nie hanteer nie. Die persoon beweeg daarna deur twee fases van erkenning, naamlik *primêre* en *sekondêre erkenning* waar die skade of uitdaging wat die versteuring veroorsaak, bepaal word, en die persoonbronne moet identifiseer wat hom/haar sal help om by die veranderings aan te pas. Tydens hierdie aanpassingsfase sal die individu se sukses en pogings om te oorleef, duidelik word deur

terugvoering wat deur die omgewing en die fisiese en emosionele reaksies van die individu verskaf word. 'n Verduideliking van elkeen van hierdie terme volg:

(a) *Lewenstressors en lewenstres*

Lewenstressors en *lewenstres* is twee terme wat na die alledaagse oorsake van spanning, frustrasies by die werk, huis of enige ander plek verwys (Germain & Gitterman, 1996:10). *Lewenstressors* is ekstern terwyl *lewenstres* intern is. Eksterne *lewenstressors* is kenmerkend van kritiese lewensprobleme, soos skade, verlies en/of bedreiging ten opsigte van die persoon se toekoms wat werksverlies, kroniese siektes, interpersoonlike konflik en gestremdhede insluit. *Lewenstressors*, gepaardgaande met uitdagings en die betekenis wat daaraan geheg word, verskil van persoon tot persoon (Germain & Gitterman, 1995:817). Uitdagings word beskou as 'n geleentheid vir groei en gaan gepaard met gevoelens van afwagting en dinamiese struikelblokke. Sommige persone sal persoonlike, omgewings- en kulturele probleme as *lewenstressors* ervaar, terwyl ander dit as 'n uitdaging sal beskou. Interne *lewenstres* is die interne reaksies wat deur 'n lewenstressor met moontlike sielkundige en/of emosionele gevolge, veroorsaak word. Gepaardgaande negatiewe gevoelens wat die persoon ervaar, is angstigheid, skuld, woede, vrees, depressie, hulpeloosheid en 'n lae selfwaarde (Germain, 1984:60; Germain & Gitterman, 1995:817).

Lewenstres wat deur lewensontwikkeling en traumatiese lewensgebeurtenisse veroorsaak word, gaan gepaard met die dimensies van die *lewenstressors* en die betekenis daarvan vir die persoon. Volgens Germain en Gitterman (1996:11) behels die dimensies die volgende:

- i) Die kroniese of akute impak van die stressor in 'n persoon se lewe, soos byvoorbeeld negatiewe gevoelens wat met werksverlies van 'n intieme paar geassosieer word, kan lei tot kroniese of akute konflik in die verhouding wat in enige tipe van mishandeling kan ontaard.
- ii) Die persoon kan soms onseker voel oor die stressor en die oplossing daarvoor. 'n Vrou wat byvoorbeeld by intiemepaargeweld betrokke is, kan gespanne wees oor haar man se werksverlies en onseker voel oor sy optredes wat tydens die kringloop van intiemepaargeweld, soos genoem in hoofstuk twee, uitgeoefen word. Haar onsekerheid kan verder gekompliseer word deur haar gebrek aan hantering van die stres.

iii) Die kritiese en onverwagse gebeurtenis kan die persoon se tydspan om by die verandering aan te pas, beïnvloed. As die intieme paar byvoorbeeld weens onverwagse werksverlies moet verhuis, kan die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n gebrek aan aanpassingsvaardighede hê wat die stres vererger. Omdat die oortreder van intiemepaargeweld ook nie weet hoe om die stres te hanteer nie, kan opgehoopte frustrasies en stres aanleiding gee tot gewelddadige gedrag teenoor die vrou.

iv) Die gebrek aan beheer oor die lewenstressor kan die persoon negatief beïnvloed. Die man se werksverlies verhoog byvoorbeeld die vrou en die man se angstigheid, wat hulle hulpeloos laat voel oor hul finansies. Daarbenewens kan die man minderwaardig voel omdat hy nie vir sy vrou kan sorg nie.

v) Die graad van stres wat 'n persoon ervaar, hang baie af van wanneer 'n situasie plaasvind. 'n Vrou wat byvoorbeeld by intiemepaargeweld betrokke is en wie se man sy werk tydens haar swangerskap verloor, sal meer stres ervaar wat haar gesondheid in gevaar kan stel asook risiko's vir voortplanting kan inhou.

Na aanleiding van die bostaande blyk dit dat lewenstressors en lewenstres, die individu se funksionering negatief kan beïnvloed. Die vrou wat aan intiemepaargeweld blootgestel is, word geaffekteer deur beide die persoonlike en omgewingsfaktore, wat tot die ontwikkeling van stres lei. Indien enige lewensprobleme ervaar word, hanteer die persoon dit deur pogings om die passing tussen die persoon en die omgewing te verbeter deur primêre en sekondêre erkenning (Germain, 1984:60).

(b) Erkenning

Daar word tussen twee vorme van *erkenning* onderskei, naamlik primêre en sekondêre erkenning. *Primêre erkenning* is die persoon se bewustelike of onbewustelike vermoë om die probleem te beoordeel in terme van relevansie en of dit voordelig of 'n stressor is (Germain & Gitterman, 1996:11). Indien die persoon besluit die probleem is 'n stressor, vind verdere erkenning plaas. Die persoon kan besluit of die stressor 'n bedreiging, of uitdaging is en die persoon se passing met die omgewing skaad (Payne, 2005:151). Volgens Mechanic (in Germain, 1984:60) sluit primêre erkenning die persoon se soektog na betekenis en sosiale erkenning in. Die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, moet na die ervaring van die gewelddadige

gedrag en die implikasies daarvan, betekenis daaraan heg of probeer om te verstaan. Slegs wanneer betekenis gevestig is, is hanteringsstrategieë moontlik. Sosiale erkenning verwys na die persoon se verstaan van die situasie. Wanneer die gewelddadige gedrag voorkom, kan die vrou byvoorbeeld die eksterne faktore blameer om die “eintlike” probleem van mishandeling te ontken. *Sekondêre erkenning* verwys na die individu se vermoë om die situasie te hanteer ten einde bronne te fasiliteer wat kan help (Payne, 2005:12).

(c) Hanteringsmeganismes en Terugvoering

Hanteringsmeganismes wat kan help om die probleem aan te spreek, kan daarop gerig wees om die persoon te verander, of die omgewing of die uitruilings tussen die persoon en omgewing aan te spreek. Die hantering van die probleem word in ‘n individu se persoon-omgewing-verhouding gereflekteer, aangesien persoonlike en omgewingshulpbronne ‘n noodsaaklikheid is. Volgens Germain en Gitterman (1996:13) behels persoonlike bronne motivering, probleemoplossing, verhoudingsvaardighede, optimale vlakke van selfwaarde en die vermoë om omgewingsbronne te fasiliteer. Omgewingsbronne sluit formele en informele ondersteuningsbronne in. Formele netwerkdienste verwys na publieke en private institusies terwyl familie, vriende, kollegas en bure informele ondersteuningsbronne is. Die maatskaplike werker en kliënt moet die reaksies en beskikbaarheid van beide die persoonlike en omgewingsbronne evalueer ten einde effektiewe terugvoering aangaande die persoon se vordering en groei te ontvang.

Germain en Gitterman (1996:14) definieer *terugvoering* as die interne en eksterne waarskuwings wat verkry kan word deur te let op die persoon se kognitiewe en sensoriese persepsies, asook waarskuwings vanuit die omgewing. Deur terugvoering aan die persoon te gee, kan die persoon bemagtig word om die stresvolle situasies effektief te hanteer, dus kan die wanbalans herstel en die sisteem in stand gehou word (Germain & Gitterman, 1996:14; Melson, 1980:17).

3.3.3.3 Emosionele en sosiale verbintenisse

Emosionele en sosiale verbintenisse verwys na die verbintenisse en verhoudings wat ‘n persoon met ander individue, organisasies en gemeenskappe vorm. Vanuit die bostaande studies is dit duidelik dat ‘n persoon deur lewensveranderings gaan en sekere bronne benodig ten einde lewenstressors te verminder. Volgens Germain en Gitterman (1996:15-18) is *verwantskap*, *bekwaamheid*, *selfbeeld* en *selfbeskikking* eienskappe wat dien as hanteringsbronne om stresvolle

situasies te oorleef. Verwantskap, bekwaamheid, selfbeeld en selfbeskikking verwys na die positiewe uitkoms van aanpasbare persoon-omgewing-verhoudings. Omdat hierdie vier konsepte interafhanklik is, is die een eienskap belangrik vir die volgende een se ontwikkeling. 'n Maatskaplike werker moet hierdie eienskappe van die kliënt ondersteun, herstel en verhoog (Germain & Gitterman, 1996:14).

(a) Verwantskap

Die term *verwantskap* verwys na die natuurlike vermoëns van 'n persoon om verbintenisse asook vriendskappe te vorm (Germain & Gitterman, 1996:15). Tydens die volwasse jare kan verbintenisse wat slegs tot sekere persone beperk is, ook seksuele verhoudings insluit en grootliks gevorm word met mense wat 'n groot invloed op die individu se lewe het. Die behoefte aan nabyheid met hierdie mense is baie sterk en die verlies aan nabyheid of permanente skeiding van die persoon, kan baie skade aan die persoon se emosionele ontwikkeling rig. Dit kan moontlik verduidelik waarom 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, onwillig is om die verhouding te verlaat. Die eienskap van "*verwantskap*" is gedeeltelik gebaseer op Bowlby (1973) se bindingsteorie wat staaf dat mense 'n natuurlike kapasiteit het wat ingebou is in 'n genetiese struktuur van die mens as gevolg van die oorlewingswaarde daarvan binne die evolusionêre omgewing (Germain & Gitterman, 1995:917). Wanneer die individu se omgewing deur sosiale eensaamheid en isolasie gekenmerk word, kan vriendskappe deur ondersteunende sosiale netwerke gevorm word. Sosiale netwerke kan positief of negatief wees. Namate die persoon ouer word, groei die vriendekring en vorm hierdie vriendekring 'n netwerk van affiliasies wat vriende asook familie, bure, kollegas en eksterne affiliasies insluit. 'n Positiewe sosiale netwerk help om lewenstressors te verminder en dien as hanteringsbron tydens probleemoplossing en hantering van negatiewe gevoelens (Germain & Gitterman, 1996:15). 'n Negatiewe sosiale netwerk kan 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, isoleer en haar aan onvriendelike terugvoer blootstel. Sodanige negatiwiteit kan tot gevolg hê dat die vrou versuim om hulp by organisasies en die gemeenskap te vra.

(b) Bekwaamheid

Bekwaamheid is ook 'n individuele bron. Bekwaamhede verwys na 'n persoon se relevante vaardighede om hulp by die omgewing en ander te soek en te ontvang, asook om aksie te neem

ten einde 'n invloed op die gemeenskap uit te oefen en te oorleef (Germain & Gitterman, 1996:18; Payne, 2005:151). White (in Germain & Gitterman, 1996:16) staaf dat alle lewende organismes 'n natuurlike motivering het om die omgewing te beïnvloed. 'n Reeks positiewe ervarings van effektiwiteit versterk die gevoel van bekwaam-te-wees. Sodanige motivering is 'n belangrik hipotese vir maatskaplike werkers, omdat dit na die kliënt se motivering om effektief in die omgewing te wees, verwys. Die individu se effektiwiteit kan gemobiliseer word, al het lewensomstandighede 'n negatiewe uitwerking op die motivering. Mense se waardes en ervarings bepaal hoe bekwaamhede gedefinieer word. 'n Vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is en hulp by die sosiale netwerk soek, maar wat byvoorbeeld onvriendelike en onbevredigende dienste ontvang, sal dit as negatief internaliseer. Omdat sy 'n gevoel van onbekwaamdheid ervaar, sal dit haar daarvan weerhou om verdere hulpbronne wat sy nodig het om te oorleef, te nader.

(c) Selfbeeld

'n Persoon se gevoelens van bekwaamheid is nou verwant met die persoon se *selfbeeld*. Die persoon se selfbeeld is die belangrikste deel van die persoon se selfkonsep en verteenwoordig die mate waarin die persoon bekwaamd, gerespekteerd en waardevol voel, dus beïnvloed dit die mens se denke en gedrag (Germain & Gitterman, 1995:818; Payne, 2005:151). 'n Goeie selfbeeld skep 'n gevoel van selftevredenheid en genoeglikheid, aangesien dit gevoelens van selfrespek en selfwaarde reflekteer. Terselfdertyd beïnvloed dit die persoon se vermoë om die omgewing te beïnvloed en lewenstressors te hanteer. 'n Swak selfbeeld reflekteer 'n gebrek aan hierdie gevoelens, asook gevoelens van minderwaardigheid en ondergeskiktheid. Vanuit die voorafgaande literatuurstudie is dit duidelik dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n swak selfbeeld het wat ook met depressie gepaard gaan (Germain & Gitterman, 1996:17, 18; Hampton *et al.*, 1999:53; Krug *et al.*, 2002:100).

(d) Selfbeskikking

Die begrip *selfbeskikking* verwys na die mate waarin 'n persoon beheer het oor sy lewe en verantwoordelikheid neem vir sy eie besluite en aksies, terwyl ander se regte, gevoelens en behoeftes gerespekteer word (Germain & Gitterman, 1996:18). Dit is belangrik dat die selfbeskikking van 'n individu deur sy kinder-, jeug- en volwasse jare deur die gemeenskap en

omgewing ondersteun word. Geleenthede van selfbeskikkingsreg help om 'n positiewe selfbeeld en gevoel van bekwaamheid te handhaaf. Indien 'n persoon se lewensomstandighede, soos 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, haar opsies beperk sodat persoonlike besluite betekeloos is en daar geen beheer oor lewensgebeurtenisse of finansiële sekuriteit is nie, word haar reg tot selfbeskikking, haar selfbeeld en selfbekwaamheid bedreig. In hoofstuk twee in figuur 2.1 word die man se vermoë om mag en beheer oor die vrou uit te oefen, geïllustreer. Hier kan gesien word hoe sy beperk word ten opsigte van besluitneming oor kinders, familie, vriende, aankope van huisware en finansies. Hierdie beperkinge van die vrou se besluite en aksies lei tot 'n gevoel van hulpeloosheid, onvergenoegdsamheid en magteloosheid.

3.3.3.4 *Kwesbaarheid, onderdrukking en mag*

Samelewingsfaktore soos *kwesbaarheid*, *onderdrukking* en *mag* kan 'n persoon verhinder om toegang tot sekere hulpbronne in die omgewing te kry. Germain (1940:137) onderskei tussen twee tipes samelewings, naamlik die sosiale en fisiese omgewing. Die sosiale omgewing behels die sosiale verhoudings en netwerke, burokratiese instellings en ander sosiale sisteme, insluitend die woonbuurt, gemeenskappe en die samelewing. Die fisiese omgewing behels die diere, plante, landvorme en die infrastrukture wat deur die mens gebou is. Hierdie sub-afdeling fokus op die interaksie tussen die persoon en beide die sosiale en fisiese omgewings wat met sekere magstrukture gepaard gaan.

(a) Mag en magteloosheid

Germain en Gitterman (1995:819) onderskei tussen twee vorme van *mag*, naamlik “afgedwingde mag” en “uitbuitende mag”. “Afgedwingde mag” verwys na die rol van die dominante groepe wat mag van kwesbare groepe weerhou op grond van hul persoonlike en kulturele eienskappe soos ras, etnisiteit, geslag en sosio-ekonomiese status (Germain & Gitterman, 1996:19). Hierdie mag het die onderdrukking van kwesbare groepe tot gevolg wat hulle *magteloos* laat om toegang tot hulpbronne te kry. Die misbruik van mag skep en handhaaf sosiale armoede, rassisme en seksisme, en gee aanleiding tot onderdrukking van geslagsrolle in die huishouding, werksopset en gemeenskapslewe. Terselfdertyd lei die misbruik van politieke en ekonomiese mag tot swak skole en onderrig, kroniese werkloosheid, gebrek aan bekostigbare en genoegsame behuising

asook ontoereikende gesondheidsdienste. Al hierdie faktore is in hoofstuk twee geïdentifiseer as oorsaaklike faktore wat tot die handhawing van intiemepaargeweld bydra.

By “uitbuitende mag” is die dominante groep in beheer en dra by tot die tegnologiese besoedeling van die lug, voedsel, water, gronde en oseane, soos die toenemende toksiese chemikalieë en ashoopgate in woonbuurte, skole, werksplekke en gemeenskappe (Germain & Gitterman, 1995:819).

Alhoewel “afgedwingde mag” en “uitbuitende mag” stressors is wat die hele samelewing beïnvloed, is dit grootliks die kwesbare en magtelose groepe wat negatief geraak word. Dit veroorsaak negatiewe persoon-omgewing-verhoudings wat mense nog meer kwesbaar maak vir wanfunksionering. Germain en Gitterman (1996:20) is van mening dat ontmagtiging en besoedeling die mens se gesondheid, sosiale welwees en lewe bedreig.

3.3.3.5 *Habitat en nis*

Beide, *habitat* en *nis*, is terme wat nuttig is om insig te bevorder aangaande die impak wat omgewings op die individu, intiemepaarverhouding, families en groepe het. Die term *habitat* verwys na die individu se spesifieke fisiese en sosiale ligging/woning binne ‘n kulturele konteks (Germain & Gitterman, 1996:20; Germain & Gitterman, 1995:818). Dit behels stedelike, landelike en plaaslike gemeenskappe, vervoersisteme, werksplekke, skole, geloofstrukture en ander instellings. Individue is geneig om in gemeenskappe wat hul spesifieke behoeftes aanspreek en ondersteuning in sekere situasies bied, te woon. Terselfdertyd moet hierdie gemeenskappe hulpbronne vir die nodige groei en ontwikkeling voorsien. Habitats waarin die intieme paar se groei en sosiale funksionering nie ondersteun word nie, sal tot die individue se isolering, disoriëntasie en hulpeloosheid bydra (Germain & Gitterman, 1996:20).

Die term *nis* behels die status van die individu of intieme paar in die sosiale struktuur van ‘n gemeenskap (Germain & Gitterman, 1996:20). Die menslike behoeftes, regte en aspirasies van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, word in sekere nisse as gevolg van persoonlike en kulturele eienskappe as onwaardig deur die samelewing beskou. Hierdie nis word in stand gehou deur die samelewing se toleransie vir die misbruik van mag in politieke, sosiale en ekonomiese strukture wat sommige individue marginaliseer en stigmatiseer (Germain & Gitterman, 1996:20; Germain & Gitterman, 1995:818).

Die habitat en nis van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, kan hulle menslike behoeftes, regte en aspirasies aanspreek, en daartoe bydra dat die vrou se moraal, gesondheid en sosiale funksionering verbeter.

3.3.3.6 Lewensontwikkeling

Die *lebensontwikkeling* van 'n individu strek vanaf die fetusstadium en geboorte tot by sy afsterwe (Germain & Gitterman, 1996:21). Hierdie ontwikkeling vind binne die konteks van diverse omgewings, kulture en geskiedkundige areas plaas. Gedurende die lewensontwikkeling word elemente van menslike en omgewingsdiversiteit, self-regulerendheid, tradisionele familietake, veranderings in die samelewing- en gemeenskapwaardes asook in die globale en plaaslike omgewings, geïntegreer en beklemtoon. Dit is duidelik dat die term *lebensontwikkeling* sy ontstaan vanuit die ekologiese perspektief het. Lewensontwikkelingsteoretici plaas menslike ontwikkeling en sosiale funksionering binne 'n matriks van historiese, individuele en sosiale tyd (Germain & Gitterman, 1995:819; Germain & Gitterman, 1996:22).

Volgens Germain en Gitterman (1996:23) verwys *historiese tyd* na die geskiedkundige konteks van sosiale veranderings en die differensiële formatiewe invloede op verskeie segmente van die populasie wat tydens dieselfde tydperk of dekade gebore is. Die *individuele tyd* van 'n individu word beskou as sy lewenservaringe asook die betekenis en die uitkomst daarvan binne 'n historiese konteks en 'n spesifieke kultuur, terwyl *sosiale tyd* verwys na daardie verwagte en onverwagte veranderings, traumatiese gebeure en ander lewenstressors in die familie, groep en gemeenskap.

Die konseptualisering van die lewensontwikkeling kan georganiseer word rondom probleme van lewenstressors en -stres, insluitend die hantering van moeilike lewensveranderingssituasies. Lewensverandering word beskou as deurlopende bio-psigososiale prosesse wat tydens enige gegewe oomblik van die lewensontwikkeling ontstaan en herontstaan. Die individu ervaar dit as verwags of onverwags wat stresvol en/of 'n uitdaging vir die persoon kan wees. Die mosie van hierdie prosesse lei tot groei, terwyl die gebrek aan sodanige mosie kan lei tot fisiese, emosionele of sosiale wanfunksionering, asook die moontlike wanfunksionering van families, groepe of gemeenskappe. Om aan te pas by hierdie lewenservaringe wat deur historiese, individuele en sosiale tyd ontwikkel is, verander die persoon haarself en die omgewing positief of negatief. Ten

einde begrip vir positiewe en negatiewe veranderings te ontwikkel, moet die maatskaplike werker insig verkry in die interaksie tussen persoonlike, kulturele en geskiedkundige faktore wat verandering produseer (Germain & Gitterman, 1996:22-24).

Na aanleiding van die bostaande beskrywings van die lewensmodel kan die gevolgtrekking gemaak word dat 'n individu toegerus is met sekere vaardighede ten einde effektief by lewensveranderings aan te pas. Die persoon se passing met die omgewing, sy lewenstressors en –stres, verbintenisse met sosiale netwerke, magstrukture, habitat en nis en die individu se lewensontwikkeling is ekologiese konsepte wat die individu se funksionering positief of negatief beïnvloed. Germain en Gitterman (in Payne, 2005:150) staaf dat 'n persoon sekere lewenstressors, stres en bedreigings tydens sy lewensontwikkeling ervaar. Om daardie rede is dit nodig om effektiewe erkenning, bekwaamhede, verbintenisse, hulpbronne, selfbeeld en selfbeskikking te hê, ten einde hierdie hanteringsmeganismes toe te pas om in 'n veranderende omgewing te kan oorleef.

3.4 MAATSKAPLIKE WERKERS AS 'N SOSIALE SISTEEM

Die ekologiese perspektief help maatskaplike werkers om die doel van die professie te bereik, naamlik om mense te help asook omgewings wat menslike groei, gesondheid en tevredenheid in sosiale funksionering ondersteun, te bevorder. Derhalwe help hulle individue om hulpbronne wat hul help om stresvolle situasies te hanteer en te oorleef, te vind. Die ekologiese perspektief bied aan maatskaplike werkers 'n meganisme om individue se probleme holisties te benader en nie as aparte dele van die geheel nie. Vanuit 'n holistiese analise kan mense en hul fisiese en sosiale omgewings slegs verstaan word in terme van die interaksie en verhoudings met mekaar (Germain & Gitterman, 1996:5, 6).

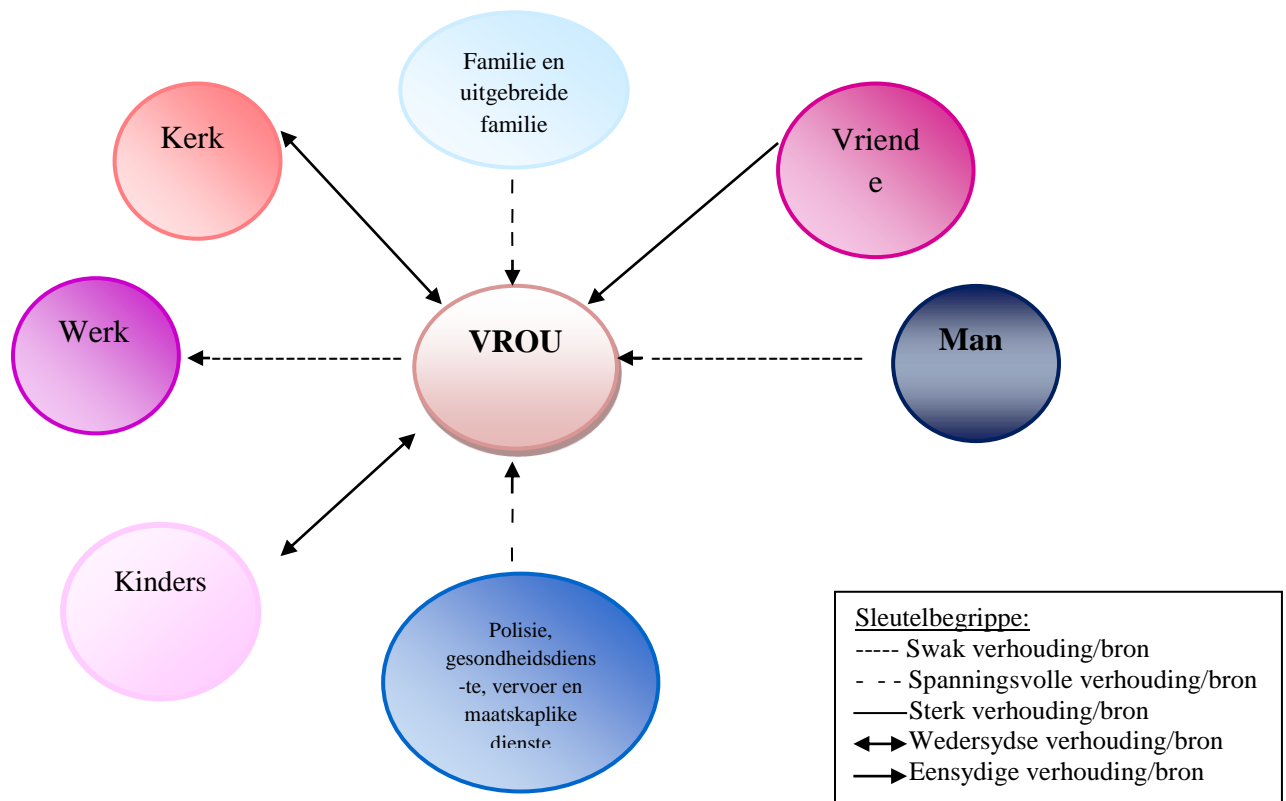
Tydens die benutting van die ekologiese perspektief skep dit die geleentheid om beide formele en informele netwerke te integreer ten einde insig te bevorder rakende die persoon se behoeftes en probleme. Terselfdertyd sluit dit die verhoudings met individue, groepe, die familie, die gemeenskap en die samelewing as 'n geheel in. Dit is 'n perspektief wat gesamentlik deur maatskaplike werkers en kliënte gebruik kan word om begrip te verkry van die komplekse netwerke van verhoudings en sisteme wat die kliënt se funksionering beïnvloed (O'Donoghue & Maidment, 2005:43).

3.4.1 Ekokaart as ‘n assesseringshulpmiddel

Die ekokaart is ‘n visuele assesseringshulpmiddel wat maatskaplike werkers help om inligting aangaande die persoon-omgewing-passing te verkry. Die ekokaart, wat deur Hartman (1978) ontwikkel is, identifiseer en organiseer omgewingsfaktore buite die individu- of familiekonteks ten einde die passing tussen hierdie sisteme te bepaal. Omdat dit die intieme paar se kontak met groter sisteme (suprasisteme) assessee, is die fokus op die intieme paar se interaksie met die makro-omgewing (Goldenberg & Goldenberg, 2002:54). Die ekokaart identifiseer die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, se spanningsvolle en ondersteunende kontakte in die omgewing. Dit onthul ook patrone van sosiale isolasie, konflikte of onbetrokke sosiale sisteme. Hier word byvoorbeeld ook gekyk na die rigting waarin die bronne vloei, byvoorbeeld as die kliënt gee, maar niks van sosiale sisteme ontvang nie (Hepworth *et al.*, 2010:232).

Die maatskaplike werker en kliënt kan gesamentlik die ekokaart voltooi. Die ekokaart is ‘n illustrasie van waar die kliënt haarself in verhouding met die omliggende sisteme vestig. Deur van verskillende simbole gebruik te maak, kan die aard van die verhouding tussen die persoon en die omgewing bepaal word (O’Donoghue & Maidment, 2005:41). Die aard van die positiewe en negatiewe interaksies of die nodige hulpbronne kan geïllustreer word deur van gekleurde of verskillende tipe lyne gebruik te maak. Die lyne verbind die individu met belangrike sisteme ten einde die verhouding en die vloei van bronne aan te dui (Hepworth *et al.*, 2010:232).

Deur ‘n vrou wat in landelike gebiede woon en betrokke by intiemepaargeweld is, as ‘n voorbeeld te gebruik, sal die ekokaart ‘n goeie assesseringshulpmiddel wees ten einde die spanningsvolle en ondersteunende netwerke te bepaal. Die maatskaplike werker en die vrou kan gesamentlik sien watter bronne versterk moet word en watter bronne ‘n stremming op die vrou se funksionering plaas. Hierdie hulpbronne kan gebruik word om die vrou se verwantskap, bekwaamhede, selfbeeld en selfbeskikking te versterk. In figuur 3.3 word die pre-intervensie-ekokaart van ‘n vrou wat in landelike gebiede woon en aan intiemepaargeweld blootgestel is, grafies voorgestel.

Figuur 3.3 Ekokaart van 'n vrou in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is. Aangepas vanuit Hartman (1994:158) en Hepworth *et al.* (2010:340).

Vanuit die voorafgaande studies is dit duidelik dat 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, beperk is in haar toegang tot bronne weens die man se mag en beheer wat hy oor haar uitoefen. In figuur 3.3 word die vrou se verhoudings met haar sosiale en omgewingsisteme geïllustreer. Die vrou het 'n gespanne verhouding met die man as gevolg van sy gewelddadige en mishandelende gedrag. Omdat die man haar van werk, familie en sosiale en maatskaplike dienste isoleer, veroorsaak dit dat sy 'n swak verhouding met hierdie sisteme het, wat tot 'n toename in stresvlakke kan lei (Gelles & Straus, 1989:91). Dit blyk dat vrouens nie die geweld sal rapporteer nie as gevolg van selfblamering, stigma, swak samewerking van die polisie en die vroue se afhanklikheid van die intiemepaarverhouding (Bollen *et al.*, 1999:4; Brailey, 1985:35; Gelles & Straus, 1989:143). Positiewe sisteme kan moontlik wees as die vrou se verbintenis met haar kinders, vriende wat hulle ondersteuning bied en die kerk se weeklikse bywoning deur die man toegelaat word.

Soos blyk uit die bostaande skrywe, is die ekokaart 'n suksesvolle assesseringshulpmiddel vir maatskaplike werkers en kliënte om die passing tussen die persoon en die omgewing te ondersoek.

3.5 SAMEVATTING

Hierdie hoofstuk het 'n oorsig gegee van die algemene sisteemteorie deur ondersoek in te stel na die intieme paar se struktuur en die funksionering van hul verhouding. Die subsisteem, naamlik die man en die vrou, is in 'n interaktiewe proses met die omgewing. Tydens 'n lewensveranderende situasie word terugvoering ontvang ten einde beheer en homeostase te handhaaf. Daarna word 'n verduideliking van die ekologiese perspektief gegee. Die studies van Lewin (1952), Bronfenbrenner (1979) en Germain en Gitterman (1996) wat op die beginsels van hierdie perspektief gebaseer is, word kortliks bespreek. Die ekologiese perspektief beskou die persoon en die sosiale omgewing as interafhanklik, dus bestaan daar wedersydse interaksie tussen die persoon en die omgewing. Laastens is die maatskaplike werker as 'n sosiale sisteem bespreek, met spesifieke verwysing na die ekokaart wat as 'n effektiewe assesseringshulpmiddel tydens die assessering van die persoon se passing met die omgewing, kan dien.

Dit is duidelik dat die ekologiese perspektief 'n belangrike bydrae lewer ten einde die verhoudings en interaksies tussen die vrou in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is en die omgewing te bepaal. Die rol van die maatskaplike werker is om hierdie passing tussen die persoon en die omgewing te verbeter. Deur lewenstressors te verminder en persoonlike en maatskaplike bronne te vermeerder, kan die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n ondersteunende sosiale netwerk binne haar gemeenskap hê. Om daardie rede kan die ekologiese perspektief benut word om die behoefte aan ondersteuning van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, te ondersoek, ten einde optimale funksionering te verseker.

In die volgende hoofstuk gaan die ondersteuning wat die vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, nodig het, in terme van die verskillende vlakke van die ekologiese perspektief beskryf word. Sodoende kan bepaal word watter ondersteunende sosiale netwerke gevorm en watter bronne geïdentifiseer moet word om hierdie vrouens te help.

HOOFSTUK 4

ONDERSTEUNING BENODIG DEUR VROUE IN LANDELIKE GEBIEDE WAT BY INTIEMEPAARGEWELD BETROKKE IS

4.1 INLEIDING

Volgens Bronfenbrenner (1979:3) is die persoon en die omgewing in 'n wederkerige interaksie met mekaar en beïnvloed die een die ander. Wanneer die beskikbare ondersteuning dus vir 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, bepaal word, is dit belangrik om haar omgewing as 'n holistiese geheel te assesser ten einde te verseker dat sy al die nodige ondersteuning op 'n mikro-, meso-, ekso-, en makrosisteesvlak ontvang.

Intiemepaargeweld is 'n komplekse sosiale probleem wat vererger word wanneer vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, nie die noodsaaklike hulpbronne en middele het om te oorleef nie. Maatskaplike werkers is verantwoordelik om seker te maak dat vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, die ondersteuning ontvang waaraan hulle 'n behoefte het sodat hulle in staat kan wees om ernstige voorvalle van fisiese, sielkundige/emosionele, en ekonomiese mishandeling te hanteer.

Ondersteuning verwys na die hulp, bystand, en begrip van familie, vriende, kollegas en formele instellings. Hierdie ondersteuning kan beide informeel en formeel wees. Informele ondersteuning word verkry van die intieme lewensmaat, familie, vriende en kollegas, terwyl formele ondersteuning verwys na buite-instellings soos, sosiale dienste en –programme wat byvoorbeeld deur welsyninstansies aangebied word (Hepworth *et al.*, 2010:424; Visser, 2007:118). Informele en formele ondersteuning voorsien in die materiële, sielkundige en emosionele behoeftes van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is en dra daartoe by dat beter hanteringsvaardighede bemeester word en lewenstressors verminder.

Die doel van hierdie hoofstuk is om die ondersteuning wat nodig is vir vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, te omskryf.

Hierdie hoofstuk begin met 'n oorsig van die profiel van 'n mishandelde vrou deur beskikbare en relevante literatuur te integreer. Daarna volg 'n bespreking van die lewensiklus van 'n mishandelde vrou deur die nodige ondersteuning wat die vrou benodig om lewensontwikkelingstake te kan uitvoer, te identifiseer. Laastens sal vanuit 'n ekologiese perspektief 'n beskrywing gegee word van die sosiale en ekonomiese ondersteuning wat die vrou in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, nodig het.

4.2 PROFIEL VAN 'N MISHANDELDE VROU IN LANDELIKE GEBIEDE

In die voorafgaande bespreking in hoofstuk een word daar verwys na landelike gebiede as klein dorpie wat min inwoners het; sosiale en kulturele isolering ervaar; omring is met plase; en 'n redelike afstand vanaf stedelike gebiede is. Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat inwoners van landelike gebiede beperkte toegang het tot sosiale en ekonomiese hulpbronne weens die fisiese afstande na stedelike gebiede. Volgens Francis en Henderson (1992:25) kan die lewe in die landelike gebiede vroue eensaam, vervelig en onderdrukkend laat, asook ekonomiese afhanklikheid tot gevolg hê. Daar is ook bevind dat die meeste vroue in landelike gebiede onderdanig aan mans is, wat min ruimte laat vir selfbeskikking, uitoefening van mag en/of gelykheid in die huishouding in terme van besluitneming. Hierdie geïdentifiseerde eienskappe vererger die kwesbaarheid van 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is en kan verhoed dat sy ooit uit gevaarlike situasies kan ontkom. Ten einde die profiel van 'n mishandelde vrou in landelike gebiede te kan beskryf, gaan daar in die volgende bespreking spesifiek gefokus word op die kwesbaarheid van vroue, die lae inkomste van vroue en hul gebrek aan hulpbronne. Al drie hierdie aspekte is van toepassing op landelike gebiede.

4.2.1 Kwesbaarheid van vroue

Beide, Herbert en Browne (1997:63) en Hampton *et al.* (1999:39), is van mening dat vroue die kwesbaarste is vir intiemepaargeweld. 'n Polisie-opname van 1051 gevalle van geweld binne die huishouding in Skotland het bevind dat 76.8% van die aanvalle gerig was op vroue, 10.5% op die kinders en 1.2% op mans, terwyl 97.4% van die oortreders van intiemepaargeweld manlik was en 94.4% vroue die slagoffers was van intiemepaargeweld (Herbert & Browne, 1997:63, 64). Daar is ook tydens 'n opname in Londen bevind dat 37% van mans geweld tydens 'n konfliktsituasie gebruik en 74% van mans hul intieme maat sielkundig/emosioneel mishandel.

Selfs lande soos Swede waar gelyke geleenthede en maatskaplike welsyn 'n hoë prioriteit vir die regering is, sukkel vroue om onafhanklik van intiemepaargeweld te lewe (Dobash & Dobash, 1998:119). Suid-Afrika is een van die lande met die hoogste voorkoms van geweld teen vroue (Human Right's Watch, 2001).

Daar is steeds vrae oor die oorsake van geweld teen vroue in intiemepaargeweldverhoudings. Khan (2000:7) is van mening dat geweld wat teen vroue gerig is, vanuit ongelyke magsverhoudings tussen mans en vroue ontstaan. Dit geld ook vir verhoudings waar patriargale dominansie gehandhaaf word. Volgens Artz (1999) en Parenzee en Smythe (2003) is vroue in landelike gebiede in die Wes-Kaap meer kwesbaar vir intiemepaargeweld omdat alkohol maklik verkrygbaar is, lone en salarisse ongelyk is, werksomstandighede ongunstig is en oorbevolking in huishoudings voorkom. Verder staaf Slabbert (2010:28) dat vroue bloot net nie fisies sterker as mans is nie. Vroue wat dit oorweeg om die intiemepaargeweldverhouding te verlaat, vrees vir die fisiese gevolge. Tydens 2004 is daar in Suid-Afrika bereken dat daar elke ses uur 'n vrou deur haar intieme lewensmaat vermoor word, terwyl 50% van alle moorde op vroue deur mans met wie hulle 'n intieme verhouding gehad het, gepleeg word (Die Burger, 12-06-2004).

Om in hierdie omstandighede te woon, kan 'n individu stroop van 'n liefdevolle verhouding asook kameraadskap. Sommige van hierdie vroue is lankal nie meer 'n intieme lewensmaat nie, maar dikwels eerder 'n gevangene in haar eie huishouding. Hierdie kwesbare vroue moet hul man se toestemming vra om die huis te verlaat en enige verkeerde optrede deur die vrou dien as 'n sneller vir intiemepaargeweld (Westendorp, 2007:121).

Vanuit die bostaande beskrywings is dit duidelik dat vroue meer kwesbaar is vir intiemepaargeweld. Geslags- en magsongelykhede tussen mans en vroue, veral in landelike gebiede, veroorsaak dat vroue in 'n kringloop van intiemepaargeweld vasgevang word en dit soms onmoontlik vind om die verhouding te verlaat. 'n Ander faktor wat tot vroue se kwesbaarheid vir intiemepaargeweld bydra, is hulle lae inkomste, wat vervolgens bespreek word.

4.2.2 Lae inkomste van vroue

Volgens Strydom, Wessels en Strydom (2010:175) toon statistiek dat 71% van Suid-Afrika se arm populasie in landelike gebiede woon. Berekeninge toon dat 70% van die arm populasie vroue is en dat vroue wêreldwyd die laagste rangorde van die inkomstegroep is (Westendorp,

2007:63). In ontwikkelende lande het die aantal arm vroue in landelike gebiede met 50% toegeneem. Vroue is wêreldwyd deel van 'n persentasie van die bevolking wat onder die armoedegrens lê en die gaping tussen mans en vroue is besig om te vergroot. In aansluiting hierby staaf Jewkes (2002:1424) dat armoede met intiemepaargeweld gepaard gaan. Alhoewel intiemepaargeweld in alle sosio-ekonomiese groepe voorkom, is dit wêreldwyd die ernstigste in lae-inkomstegroepe. 'n Vrou in 'n landelike gebied, wat 'n inkomste verdien, is nie gevrywaar van intiemepaargeweld nie. Dit hou intendeel 'n groter risiko in vir intiemepaargeweld, omdat mans in landelike gebiede grootliks 'n tradisionele houding teenoor geslagsrolle openbaar (Naved & Persson, 2005:298). Die voorafgaande standpunte van outeurs dat vroue onderdanig en afhanklik van hul intieme lewensmaat moet wees as gevolg van die patriargale siening, word hierdeur versterk. Vroue met 'n lae of geen inkomste nie, is meer kwesbaar vir intiemepaargeweld omdat hierdie vroue 'n gebrek aan toegang tot hulpbronne en ondersteuning het.

Vanuit die voorafgaande bespreking is dit duidelik dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, vasgevang word in 'n kringloop van armoede en afhanklikheid van hul intieme lewensmaat. Volgens Parenzee en Smythe (2003: 48, 49) het hierdie vroue ook lae vlakke van onderrig, wat dit bemoeilik om 'n werk te handhaaf en wat armoede verder versterk. 'n Ander faktor wat tot vroue se lae of geen inkomste bydra, is die intieme lewensmaat se beheer oor die vrou om te verhoed dat sy gaan werk of onderrig ontvang (Staggs & Riger, 2005:136). Die vrou werk dus minder ure en verdien laer lone. Die man kan die vrou ook by die werk steur deur gereeld oproepe na die werk te maak, by die werk op te daag, te kontroleer of sy by die werk is en/of te sorg dat sy laat kom vir werk deur byvoorbeeld die motorsleutels weg te steek (Swanberg, Logan & Macke, 2005:5). Sommige vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, sukkel om werk te kry, of ander kry werk, maar kan dit nie behou nie, terwyl ander glad nie werk kry nie. Om daardie rede beïnvloed dit die vrou se vermoë om 'n inkomste te verdien en vergroot dit haar afhanklikheid van die intieme lewensmaat.

Dit blyk vanuit die bostaande beskrywings dat vroue met 'n lae inkomste meer kwesbaar is vir intiemepaargeweld. Weens die man se beherende gedrag of die gebrek aan onderrig en geleenthede in landelike gebiede verdien hierdie vroue gewoonlik 'n lae inkomste, terwyl ander vroue geen inkomste ontvang nie. Die man se beherende en gewelddadige gedrag het tot gevolg

dat die vrou onproduktief by die werk is, gereeld afwesig is en in die algemeenste geval nie 'n werk kan behou nie (Swanberg *et al.*, 2005:9). Die gebrek aan onderrig van die vrou met 'n lae inkomste gaan gepaard met die gebrek aan hulpbronne, wat vervolgens bespreek word.

4.2.3 Gebrek aan hulpbronne

Die gebrek aan toegang tot sosiale, ekonomiese en politieke bronne dra by tot vroue in landelike gebiede se kwesbaarheid vir intiemepaargeweld (Parenzee & Smythe, 2003:6). Sommige vroue wat in landelike gebiede woon, word fisies geïsoleer van mediese fasiliteite en vervoer. Volgens Curran en Bonthuys (2004:3) het vroue in landelike gebiede nie dieselfde toegang tot beskermingsdienste, naamlik mediese dienste, howe of skuilings soos vroue in stedelike gebiede nie. Soos in die vorige afdeling (4.2.2) bespreek, verdien vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n lae of geen inkomste wat hul meer afhanklik maak van hulle intieme lewensmaat vir oorlewing. Terselfdertyd moet vroue in landelike gebiede 'n redelik afstand reis om die voorkoms van intiemepaargeweld aan te meld en het hierdie persoon nie die finansies om vervoerkostes te dek nie. Dangor, Alberton en Taylor (2000:317) is om daardie rede van mening dat maatskaplike en skuilingdienste 'n noodsaaklike behoefte in landelike gebiede in Suid-Afrika is. Omdat vroue wat dit oorweeg om die gewelddadige verhouding te verlaat, nêrens het om te gaan nie, word hulle afhanklikheid dus versterk. Die alternatief vir 'n vrou in 'n landelike gebied wat by intiemepaargeweld betrokke is, is om op die straat te oorleef (Westendorp, 2007:121).

Na aanleiding van bostaande kan die gevolgtrekking gemaak word dat die profiel van 'n mishandelde vrou die volgende insluit: kwesbaarheid, lae inkomste en gebrek aan hulpbronne. Ten einde die behoefte aan ondersteuning van 'n vrou in 'n landelike gebied wat aan intiemepaargeweld blootgestel word, aan te spreek, is dit belangrik om ondersoek in te stel na die lewensiklus van sodanige mishandelde vrou om te begryp watter lewenstake sy moet kan uitvoer. Hier volg 'n bespreking van die lewensiklus van 'n mishandelde vrou.

Met inagneming van die bostaande beskrywings van die profiel van 'n mishandelde vrou in landelike gebiede, is dit duidelik dat hierdie vroue meer kwesbaar is vir intiemepaargeweld as gevolg van hul geslag, lae of geen inkomste en hul gebrek aan hulpbronne. Hierdie beskrywing

van die profiel van 'n mishandelde vrou in landelike gebiede versterk die redes waarom hierdie vroue 'n behoefte aan ondersteuning het.

4.3 LEWENSONTWIKKELING VAN 'N VROU IN TERME VAN INTIEMEPAAR-GEWELD

Volgens Wait, Meyer en Loxton (2005:1, 5) verwys die menslike *lewensontwikkeling* na sistematiese veranderings en groei wat vanaf bevrugting tot by bejaardheid geskied. Daarom is dit belangrik om 'n holistiese benadering te volg ten einde die menslike ontwikkeling van 'n individu te verstaan. In aansluiting by die algemene sisteemteorie (1940) en die ekologiese perspektief (1980) moet die persoon se gedrag binne die konteks van die relevante omgewing en persoonlike verhoudings waarin dit funksioneer, geïnterpreteer word.

In tabel 4.1 wat later aangebied word, word na 'n *stadium* verwys as 'n fase wat gekenmerk word deur 'n spesifieke groep vermoëns, gedrag en emosies wat tydens die verloop van 'n individu se leeftyd plaasvind. Elke nuwe stadium integreer al die vaardighede wat tydens die vorige stadium aangeleer en bemeester is. Tydens elke stadium is daar spesifieke ontwikkelingstake wat die persoon moet bemeester ten einde die omgewingseise te kan hanteer. Elke nuwe ontwikkelingsfase behels nuwe behoeftes, verwagtinge en geleenthede wat deur die omgewing beïnvloed word.

Ontwikkelingstake word gesien as die vermoëns en vaardighede wat benodig word om die individu se ideale te bereik en behoeftes te bevredig, en om aan sosiale verwagtings te voldoen. Ontwikkelingstake reflekteer die vordering in die individu se fisieke, intellektuele, emosionele, sosiale en selfvaardighede (Wait *et al.*, 2005:14, 17). Die bemeestering van een stadium dui dus die individu se gereedheid aan om die daaropvolgende stadium te kan hanteer. Die bemeestering van die ontwikkelingstake van die jong volwasse vrou, soos die bevestiging van geslagsrol-identiteit en geïnternaliseerde moraliteit, kan byvoorbeeld die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, help om aan die eise van middel-volwassenheid, soos die versorging van die huwelik en die bestuur van die huishouding, te voldoen.

Tydens die verskillende fases van 'n individu se lewensontwikkeling ontstaan daar verskeie lewenstressors. Hierna word verwys as *psigososiale krisis*. In 'n *psigososiale krisis* wend 'n persoon pogings aan om aan te pas en sosiale eise te hanteer. Hierdie krisis word gekenmerk

deur verhoogde kwesbaarheid, maar bied terselfdertyd ook geleentheid vir groei en die aanleer van nuwe vaardighede (Wait *et al.*, 2005:19). Gepaardgaande hiermee is 'n individu se ego wat beskik oor 'n sosiale prosesseringsstelsel wat haar vir sosiale verwagtinge sensitiseer. Dit word as die sentrale proses beskryf. Die *sentrale proses* funksioneer as 'n meganisme wat die individu se behoeftes en sosiale verwagtinge verbind. Dit vergemaklik en bevorder dus die individu se vermoë om elke stadium effektief te bemeester (Wait *et al.*, 2005:24). Wanneer 'n kind van 5 jaar byvoorbeeld met haar moeder identifiseer, word baie van die gedrag van die ouer in die kind se ego geïnkorporeer. Die kind begin om baie van die houdings van die moeder wat by intiemepaargeweld betrokke is, te hê en boots haar moeder se gedrag na. Sy kan ook simptome wat met depressie, sosiale isolering en selfblamering verband hou, toon. Die kind se geïnternaliseerde waardes vorm deel van haar ideale self (Wait *et al.*, 2005:25).

In tabel 4.1 word 'n duidelike uiteensetting gegee van 'n vrou se lewensontwikkeling en gepaardgaande stadiums, psigososiale krisisse, sentrale prosesse en ontwikkelingstake. Vir die doeleindes van hierdie studie het die navorser die siklus van 'n mishandelde vrou, soos aangedui deur die studie van Romito (2008:13), in die tabel ingesluit, ten einde begrip te verkry vir die ondersteuning wat tydens elke lewenstadium deur die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, benodig word.

Tabel 4.1 Lewensontwikkeling van 'n vrou

Stadium	Psigososiale krisis	Sentrale Proses	Ontwikkelingstake	Siklus van 'n mishandelde vrou
Voor geboorte	_____	_____	_____	Selektiewe aborsies en gevolge van geweld tydens swangerskap.
Babastadium (geboorte tot 2 jaar)	Vertroue teenoor wantroue	Wederkerigheid met versorger	Sosiale gehegtheid, maturasie van sensories-motoriese funksies, emosionele ontwikkeling.	Vroulike kindermoord, selektiewe nalatigheid in sorg, en fisiese, seksuele en sielkundige mishandeling.
Kinderjare (geboorte tot 6 jaar)	Outonomie teenoor skaamte en twyfel	Nabootsing	Taalontwikkeling, fantasie en spel, uitbreiding van beweging en selfkontrole.	
Vroeë skooljare (4 tot 6 jaar)	Inisiatief teenoor skuld	Identifikasie	Geslagsrol-identifikasie, self-waarde, vroeë morele ontwikkeling en groepspeel.	
Middel-kinderjare (6 tot 12 jaar)	Industrie teenoor minderwaardigheid	Opvoeding	Vriendskap, self-evaluasie, konkrete operasies, vaardigheidsleer en spanspel.	Onwillige huwelik van dogters, mutilasie van vroulike geslagsdele, fisiese, seksuele (bloedskande) en sielkundige geweld, kinderprostitusie en pornografie.
Adolesensie (12 tot 18 jaar)	Groepsidentiteit teenoor vervreemding	Groepsdruk	Fisieke maturasie, formele operasies, emosionele ontwikkeling, lidmaatskap van groepe maats en seksuele verhoudings.	Bloedskande, hofmakery- geweld ("date rape") seks weens ekonomiese noodsaaklikheid, geweld deur intieme lewensmaat, vroulike moord, verkragting en onwillige swangerskap in oorlog, seksuele teistering by werk, onwillige prostitusie en pornografie.
Jong volwassene (18-22 jaar)	Individuele identiteit teenoor identiteits-verwarring	Rol-eksperimentering	Outonomie van die ouers, geslagsrol-identiteit, geïnternaliseerde moraliteit en beroepskeuse.	
Volwassenheid (22 tot 34 jaar)	Intimiteit teenoor isolasie	Wederkerigheid met vriende	Huwelik, kinders kry, werk en lewenstyl	Bloedskande, hofmakery- geweld ("date rape") seks weens ekonomiese noodsaaklikheid, geweld deur intieme lewensmaat (tot dood), vroulike moord, verkragting en onwillige swangerskap in oorlog, seksuele teistering by werk, onwillige prostitusie en pornografie.
Middel-volwassenheid (34 tot 60 jaar)	Generatiwiteit teenoor stagnasie	Persoon-omgewing-passing en kreatiwiteit	Versorging van huweliksverhouding, bestuur van huishouding, ouerskap en bestuur van loopbaan.	
Laat-volwassenheid (60 tot 75 jaar)	Integriteit teenoor wanhoop	Introspeksie	Bevordering van intellektuele ywer, nuwe rolle en aktiwiteite, lewensaanvaarding en ontwikkeling van standpunte oor die dood.	
Bejaardheid (75 tot die dood)	Immortaliteit teenoor uitwissing	Sosiale ondersteuning	Bestuur van fisieke veroudering, ontwikkeling van 'n psigo-historiese perspektief en reis deur onvoorsiene terrein.	Moord of onwillige selfmoord van weduwees en fisiese, seksuele en sielkundige mishandeling.

Aangepas vanuit Romito (2008:13) en Wait *et al.* (2005:20, 26).

Vanuit tabel 4.1 is dit duidelik dat mishandeling deurlopend in 'n vrou se leeftyd plaasvind. Romito (2008:13) is van mening dat vroue van 'n jong ouderdom af aan geweld blootgestel word deur geforseerde pornografie, geforseerde prostitusie, geforseerde swangerskappe, vroulike- en kindermoorde, fisiese, seksuele en emosionele mishandeling en in sommige kulture mutilasie van vroulike geslagsdele. Daarom kan die gevolgtrekking gemaak word dat vroue as minderwaardig en onderdanig aan mans beskou word en kan die blootstelling aan mishandeling vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, verhoed om effektief ontwikkelingstake te bemeester. Na aanleiding hiervan word vervolgens gefokus op die ondersteuning wat 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, vanuit 'n ekologiese perspektief nodig het.

4.4 ONDERSTEUNING VANUIT 'N EKOLOGIESE PERSPEKTIEF

Roffman (2006:101) staaf dat behoeftige mense in landelike gebiede geïsoleerd, vervreemd en afgesny van hulpbronne is ten opsigte van leiding en ondersteuning. Die gebrek aan hulpbronne, probleme met die koördinerings van gemeenskapshulpbronne of 'n gebrek aan toegang tot beskikbare hulpbronne veroorsaak en/of vererger lewenstressors (Germain & Gitterman, 1996:339). Om die vrou in landelike gebiede wat intiemepaargeweld ervaar, te help om haar kwaliteit van lewe te verbeter, is dit belangrik dat maatskaplike werkers toegerus moet wees met die nodige vaardighede en kennis om die benutting van hulpbronne te fasiliteer. Maatskaplike werkers benut intervensies wat beide informele en formele ondersteuningsnetwerke integreer en ontwikkel nuwe hulpbronne wat die behoeftes van 'n spesifieke populasie aanspreek. Vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, is 'n voorbeeld van so 'n spesifieke populasie (Hepworth *et al.*, 2010:424). Informele ondersteuning word gewoonlik vanaf 'n vrou se intieme maat, kinders, vriende, kollegas en familie verkry, terwyl formele ondersteuning na maatskaplikewerk-organisasies, die regeringsbeleid en wetgewing, gesondheids- en polisdienste, hospitale, regshulpdienste en skuilings verwys (Hepworth *et al.*, 2010:423; Visser, 2007:118). 'n Voorbeeld van 'n formele organisasie vir vroue wat by intiemepaargeweld in Suid-Afrika betrokke is, is die Saartjie Baartman sentrum vir vroue en kinders (SBCWC). Hierdie sentrum is in Kaapstad in die Wes-Kaap geleë.

In maatskaplikewerkliteratuur word ondersteuning as 'n middel gesien om mense te help om stresvolle situasies te hanteer ten einde sterker te word, te groei en beter te voel (Johnson & Yanca, 2010:244). Bestaande literatuur oor die aard van ondersteuning is wêreldwyd redelik

beperk. Dit blyk asof dit voor die hand liggend is dat maatskaplike werkers moet weet wat ondersteuning behels. Judith Nelson in Johnson en Yanca (2010:244) identifiseer vier tipes ondersteuning: (1) *beskerming*, wat insluit leiding, advies en limiete waarmee die kliënt situasies kan hanteer; (2) *aanvaarding*, wat die kliënt verseker van die maatskaplike werker se teenwoordigheid en begrip vir haar/sy gevoelens en situasies; (3) *geskiktheidsverklaring*, wat die kliënt bewus maak van haar bekwaamhede, terugvoering gee, hoop voorsien en die kliënt aanmoedig; en (4) *onderrig*, wat die kliënt voorsien van die nodige inligting, om effektief te funksioneer, in nuwe rolle te sosialiseer en selfkennis te ontwikkel. Deur die toepassing van hierdie vier tipes ondersteuning kan die maatskaplike werker die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, help om haar behoeftes en beter funksionering aan te spreek (Jonhson & Yanca, 2010:244).

Vanuit die ekologiese perspektief kan die behoefte aan ondersteuning van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, op verskillende vlakke van die menslike ekosisteem, naamlik die mikro-, meso-, ekso-, en makrosisteme geassesseer word. Deur 'n mikrosisteembenadering fokus die maatskaplike werker op die wyse waarop die familieledede die vrou tydens intiemepaargeweld kan ondersteun, en stel ondersoek in aangaande die wederkerige interaksies tussen die vrou, intieme lewensmaat en die familie. Op die mesosisteemvlak word daar gekyk na die verhoudings en verbintenisse tussen hierdie mikrosisteme met die vrou se vriende en sosiale ondersteuningsgroepe. Op die eksosisteemvlak word gefokus op die sosiale strukture wat nie noodwendig direkte kontak met die vrou het nie, maar wat wel 'n invloed het op die vrou se funksionering, byvoorbeeld die beskikbaarheid van gesondheidsdienste, maatskaplikewerkdienste en skuilings in landelike gebiede. Die makrosisteemvlak verwys na die breër organisasies van kultuur, politiek en ekonomie wat 'n direkte impak het op die vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, byvoorbeeld deur beleid en wetgewing, bestaansbeveiliging en die gemeenskap se houdings en norme oor intiemepaargeweld (Melson, 1980:21; Visser, 2007:25).

Na aanleiding van die bostaande verduidelikings gaan daar spesifiek gekyk word na die ondersteuning wat 'n vrou in landelike gebiede wat aan intiemepaargeweld blootgestel is, vanuit die mikro-, meso-, ekso- en makrosistemevlakke nodig het.

4.4.1 Mikrosisteem

Die ondersteuning op 'n mikrosisteemvlak van 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, kom meestal van die intieme lewensmaat, familie en vriende. Hierdie ondersteuningsbronne verwys na informele netwerke van ondersteuning wat bestaan uit mense wat vir mekaar omgee, gewillig is om mekaar te help en praktiese hulpbronne en dienste soek (Froland, Pancoast, Chapman & Kimboko, 1981:264; Maguire, 1983:69). Dit is belangrik dat maatskaplike werkers die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, help om effektiewe bronne van ondersteuning op die mikrosisteemvlak te vind, aangesien dit dié sisteme is met wie die vrou daaglik die meeste interaksie het. Hierdie sisteme op die mikrosisteemvlak is 'n netwerk van persoonlike kontakte wat emosionele ondersteuning, materiële hulpmiddels, informasie en leiding aan mekaar bied (Maguire, 1983:14). Om daardie rede help die ondersteuning vanuit die mikrosisteemvlak individue om lewenstressors te hanteer ten einde meer positief te funksioneer. Na aanleiding hiervan volg die verduidelikings van die ondersteuning wat op 'n mikrosisteemvlak nodig word.

4.4.1.1 Die Vrou

Ondersteuning aan die vrou moet haar laat voel dat ander vir haar omgee en haar lief het. Dit moet haar gewaardeerd en gerespekteerd laat voel, asook deel van 'n sosiale netwerk met wedersydse verpligtinge en kommunikasie. 'n Sosiale netwerk verwys na 'n stel individue en die verbintenisse tussen hierdie individue (Tracy, Munson, Peterson & Floersch, 2010:259). 'n Ondersteunende sosiale netwerk kan die persoon teen patologiese toestande soos depressie, alkoholisme en sosiale ineenstorting beskerm (Cobb, 1995:379). Hierdie netwerk kan gevorm word deur verskeie sosiale ondersteuningsbronne te identifiseer. Dit is moontlik deur 'n sosiale ondersteunende netwerk-analise.

'n Sosiale ondersteunende netwerk-analise help die maatskaplike werker om die aard van die ondersteuning te spesifiseer, en om die sisteme van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, te verbind deur 'n ekokaart te gebruik, soos in figuur 3.3 in die vorige hoofstuk aangedui. Volgens Tracy en James in Johnson en Yanca (2010: 201) kan dit ook benut word om die sosiale ondersteuningsnetwerke van die vrou te assesseer. Tydens hierdie assessering moet die volgende in ag geneem word: (a) die rede waarom ondersteuning gegee word, byvoorbeeld

intiemepaargeweld; (b) frekwensie van die ondersteuning; (c) die negatiewe invloed van ondersteuning op die vrou al dan nie; (d) die handhawing van 'n wederkerige verhouding al dan nie; (e) die vrou se afhanklikheid van die ondersteuning; (f) frekwensie van kontak tussen die maatskaplike werker en die vrou; en (g) die tydperk wat die vrou die maatskaplike werker ken. Die doel van hierdie assessering is om sosiale ondersteuningsnetwerke te ontwikkel ten einde vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, te bemagtig. 'n Ander belangrike faktor van ondersteuning is die tipe ondersteuning wat die vrou nodig, naamlik konkrete, emosionele en informatiewe ondersteuning.

Konkrete ondersteuning behels die voorsiening van dienste en goedere, soos die voorsiening van geld om die nodige kos, klere en huishoudelike items te kan koop, asook die aanbod van skooling en hulp met vervoer. Om die persoon se kinders op te pas terwyl daar 'n konfliktsituasie is, is 'n voorbeeld van konkrete ondersteuning. Terselfdertyd is dit belangrik om die persoon gereeld te kontak deur oproepe, briewe en e-posse om te hoor hoe dit gaan. Wanneer konkrete ondersteuning verlang word, word die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, met praktiese take gehelp. *Emosionele ondersteuning* vind plaas as 'n individu deurlopend aangemoedig word; as mense omgee, vertrouwe openbaar en empatie het; as daar gereelde kommunikasie is; as veiligheid gewaarborg word; en as die individu erkenning ervaar. Die aanmoediging wat 'n persoon aan die vrou gee, help om haar selfbeeld en -waarde te verhoog, sodat sy voel sy word aanvaar ongeag haar betrokkeheid by intiemepaargeweld. Deur aanmoediging en emosionele ondersteuning word die vrou se gevoel van bekwaamheid verhoog. *Informatiewe en kognitiewe ondersteuning* verwys na die gee van advies, onderrig en kritiek en om die persoon met die nodige hanteringsvaardighede toe te rus om 'n stresvolle situasie te oorleef (Tracy *et al.*, 2010:264-269; Visser, 2007:120).

Ondersteuning van vriende, bure, familie en 'n intieme lewensmaat word as belangrik beskou om sosiale wanfunksionering te voorkom. Vir vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, kan die teenwoordigheid of afwesigheid van enige tipe ondersteuning die sielkundige reaksies en stresssimptome wat met intiemepaargeweld gepaard gaan, beïnvloed. Vir 'n vrou om na intiemepaargeweld te herstel en die pynlike gevolge daarvan te hanteer, is dit noodsaaklik dat ondersteuningsisteme geïdentifiseer en versterk word (Casper, 2010:122).

4.4.1.2 Intieme lewensmaat

Aangesien die intieme lewensmaat die persoon is wat die gewelddadige en beherende gedrag oor die vrou uitoefen, is dit duidelik dat die intieme lewensmaat nie 'n positiewe ondersteunende hulpbron is nie. Walen en Lachman (2000:7) verwys hierna as sosiale stremming en nie sosiale ondersteuning nie, waar die intieme lewensmaat 'n swak ondersteuningsnetwerksisteem is en verdere stres vir die individu veroorsaak. Sosiale stremming verwys nie net na die aksies van die intieme lewensmaat wat vir die vrou sielkundige spanning veroorsaak nie, maar ook na hartseer, woede en irritasie. Terselfdertyd het die man se pogings om die vrou te ondersteun, nie geslaag nie. Hierdie pogings is heel moontlik aanwesig tydens die wittebroodfase van die kringloop van intiemepaargeweld, soos in figuur 2.3 aangetoon (Walker, 1984:32).

Vanuit die ekologiese perspektief is elke sisteem verwant aan mekaar en bewerkstellig interaksies met mekaar (Bronfenbrenner, 1979:7; Visser, 2007:22-25). Om daardie rede is die intieme paar in verhouding met mekaar en sal beide sisteme bevoordeel word as daar wederkerige uitruiling van ondersteuning plaasvind. Indien die man die nodige hulp ontvang om sy negatiewe aggressiewe gedrag te beheer en die vrou besluit om in die intiemepaarverhouding te bly, is dit belangrik dat die man en vrou mekaar ondersteun. Rook (1987:145) beweer dat ondersteuning meer waarde het wanneer dit binne 'n verhouding en omgewing gebeur waar gelyke bronne en wederkerige uitruiling van ondersteuning is. Derhalwe sal die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, meer daarby baat as daar wederkerige ondersteuning is en nie slegs as sy ondersteuning van haar netwerk ontvang nie. Rook (1987:145) staaf dat wederkerige ondersteuning tot die persoon se welstand bydra.

Met inagneming van die bostaande verduidelikings van die man se ondersteuningsrol, blyk dit dat die man 'n stremmingsbron eerder as 'n ondersteuningsbron kan wees. Dit is belangrik dat die maatskaplike werker die man as 'n ondersteuningsbron moet beskou, veral as die vrou besluit om nie die intiemepaargeweldverhouding te verlaat nie, ten einde te verseker dat die man die nodige hulp ontvang en daar wederkerige ondersteuning tydens die intervensieproses is.

4.4.1.3 Familie en vriende

‘n Studie in Australië, die *ABS Report on Women's Safety*, het getoon dat die meerderheid van vroue wat slagoffers van intiemepaargeweld is na familie en vriende gaan vir ondersteuning (Davis, Taylor & Furniss, 2001:335). Vyf-en-tagtig persent (170, 000) van die mishandelde vroue het met ‘n vriendin gesels, terwyl 53% (58, 000) met familieleden gaan gesels het. Davis *et al.* (2001:338) is ook van mening dat familie en vriende nie altyd bereikbaar is deur die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is nie, as gevolg van landelike gebiede wat die vrou geografies isoleer van sosiale ondersteunende netwerksisteme. Nog ‘n bydraende faktor is die aksie van die man wat die vrou van familie en vriende isoleer. Studies in die literatuur (Naved & Persson, 2005:290, 291) aangaande ondersteuning en isolasie staaf dat intiemepaargeweld meer voorkom waar familie-ondersteuning swak is. Hieruit blyk dit dat sterk familie- en vriendskap-ondersteuningsnetwerke vroue teen intiemepaargeweld beskerm.

Ondersteuning van familie en vriende vereis van hierdie persone liefde, aandag, raad en leiding aan ‘n vriendin of familielid wat tydens ‘n stresvolle lewensveranderingssituasie ‘n behoefte aan ondersteuning het. Bee (1996:242-246) staaf dat vriende en familieleden poog om mekaar se gedrag, opinies en persepsies positief te beïnvloed. Dit kan beteken dat die oortreder van intiemepaargeweld aangemoedig word om hulp te ontvang, terwyl die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, gehelp kan word om moontlik die verhouding te verlaat, of finansiële ondersteun kan word en/of tydelike blyplek kan bekom. Hierdie verbintenis aan familie en vriende gee vir die individu ‘n gevoel van sekuriteit, gemaklikheid, lojaliteit en emosionele stabiliteit, terwyl die afwesigheid daarvan ‘n persoon met gevoelens van verlies, eensaamheid en leegheid laat (Bee, 1996:246). Volgens Bee (1996:368, 370) gaan die ondersteuning van familie en vriende gepaard met hoë vlakke van geestesgesondhede en lae vlakke van depressie, terwyl dit terselfdertyd gevoelens van selfwaarde verhoog.

Vanuit die voorafgaande verduideliking van die algemene sisteemteorie (Germain & Gitterman, 1950:5) is dit duidelik dat die individu ‘n produk van sy/haar familie is en dat die familie ‘n produk van die gemeenskap, kultuur en samelewing is. Die familiesisteem word beïnvloed deur die gemeenskapsbure en deur die mate van ondersteuning wat die familie ontvang. ‘n Gesonde en aktiewe familiesisteem wat byvoorbeeld by die kerk, gemeenskapleiers en bure betrokke is, het ‘n groter gevoel van aanvaarding in die gemeenskap as familiesisteme wat onbetrokke is

(Maguire, 1991:98). Arm families met beperkte opvoeding en min geleenthede sukkel om hul families te voorsien van die basiese noodsaaklikhede soos kos, klere, skooling, leiding, liefde en ondersteuning. Families wat onder hierdie omstandighede lewe, het erge lewenstres en kan hierdie die stres nie daaglikse effektief hanteer nie. Die man wat by intiemepaargeweld betrokke is, is byvoorbeeld gewelddadig om sy frustrasies te verminder. Vir 'n intieme paar wie se familie sielkundig, ekonomies en sosiaal oorlaai is, is dit belangrik dat groter en meer positiewe ondersteuning gevind word soos op die mesosisteesvlak van die ekologiese perspektief (Maguire, 1991:109).

4.4.2 Mesosisteem

Ondersteuning op die mesosisteesvlak bestaan uit interverhoudings tussen twee of meer mikrosisteme. Daarom het die dinamiese interaksie tussen beide formele en informele verbintenisse die potensiaal om ontwikkeling en funksionering van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, te beïnvloed (Wait *et al.*, 2005:42). Op die mesosisteesvlak kan wederkerige ondersteuning tussen die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is en moontlike ondersteunings-, selfhelp-, en gemeenskapsontwikkelingsgroepe ontstaan. Vervolgens gaan die behoefte aan ondersteuning en effektiewe werksomgewings van die vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, bespreek word.

4.4.2.1 Ondersteuningsgroepe

Ondersteuningsgroepe kan individue help om lewenstressors te hanteer deur hulle toe te rus met die nodige hanteringsvaardighede ten einde te verseker dat hulle effektief by lewensveranderings aanpas (Hepworth *et al.*, 2010:274). 'n Vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, kan byvoorbeeld ondersteuning ontvang om na die terminering van die intiemepaarverhouding effektief aan te pas. In aansluiting by die bostaande beskrywing staaf beide Visser (2007:122) en Maguire (1983:83) dat ondersteunende selfhelpgroepe klein, vrywillige groepe is waar individue wat dieselfde situasie beleef, saamkom om mekaar emosioneel en fisies te ondersteun en te help. Individue wat by ondersteuningsgroepe en selfhelpgroepe betrokke is, deel gemeenskaplike behoeftes en doelwitte.

Selfhelp-ondersteuningsgroepe bestaan uit individue wat die verantwoordelikheid neem vir hul situasie deur hulp te vind om lewenstressors te hanteer of na 'n stresvolle lewensgebeurtenis te

herstel (Visser, 2007:122). Hierdie individue voel ook meestal dat hul behoeftes nie aangespreek word deur groter sosiale instellings nie. Levy (1979) staaf in Maguire (1983:87) dat die hoofaktiwiteite van selfhelp-ondersteuningsgroepe die volgende is: empatie, wedersydse bevestiging, verduideliking, deelsaamheid, moraal-opbouing, self-onthulling, positiewe versterking en kondisionering, persoonlike doelwitformulering en reiniging. Daarom help hierdie tipe ondersteuningsgroepe vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is om kommunikasie te bewerkstellig, sosiale ondersteuning te ontvang en die vrou se behoeftes op beide kognitiewe en emosionele vlakke aan te spreek. Volgens Roffman (2006:102) het vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, ondersteuning nodig om in 'n veilige plek oor hul situasies te gesels en om mekaar aan te moedig in hul pogings om mekaar te ondersteun. Ondersteuningsgroepe bied beskerming en 'n veilige plek aan hierdie vroue waar hul moontlik van intiemepaargeweld en gepaardgaande oorsaaklike faktore kan herstel.

Molina, Lawrence, Azhar-Miller en Rivera (2009:460, 461) het bevind dat ondersteuningsgroepe 'n gevoel van behoort aan individue gee aangesien die res van die groep begryp waardeur die individu gaan. Ook verhoog hierdie groepsinteraksie 'n vrou se selfbeeld deurdat sy kennis dra van ander se empatie en 'n gemeenskaplike gevoel van behoort ervaar. Deur haar lewensverhaal en -ervaringe met 'n betroubare ondersteuningsgroep te deel, voel die vrou sy kan tot die welwees van ander vroue bydra. Vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, voel dat hulle beter kan vereenselwig met ander vroue wat ook mishandel is/word, omdat die ander groepslede aanvaarding teenoor hul toon. Sodanige ondersteuningsgroep bied geleenthede vir 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is om verbintenisse en verwantskappe buite die groep met die ander groepslede te vorm ten einde isolering te verminder.

Larance en Porter (2004:679) is van mening dat vroue wat nie 'n sosiale netwerk het nie, deur inskakeling by 'n ondersteuningsgroep weer hierdie netwerk kan opbou ten einde te help om stresvolle situasies te oorleef en lewensveranderinge te maak. Daarom kan ondersteuningsgroepe daartoe bydra dat isolasie verminder; vertroue in mense verhoog; en dat lewensvolhoubare sosiale netwerke ontwikkel. 'n Ondersteuningsgroep is 'n ideale gesonde sisteem wat kan dien as 'n ondersteuningshulpbron vir vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is (Molina *et al.*, 2009:461).

4.4.2.2 Werksomgewing en arbeidspraktyk

Wanneer na die land se ekonomie gekyk word, is dit duidelik dat die herstrukturering van die wêreld ekonomie die werksplek in Suid-Afrika beïnvloed. Volgens Rees (1997:30) het die herstrukturering van die wêreld ekonomie tot meer buigbare arbeidspraktyke gelei wat wil verseker dat daar aan kostes gesny word en dat vakbonde tevrede gehou word. Daarom is daar 'n toename in persentasie van buigbare arbeidspraktyke vir deeltydse werkers en kontrakteurs, asook buigbare ure en informele werksverhoudinge. In vergelyking met voltydse werkers verdien hierdie werknemers laer lone; het hulle 'n gebrek aan werksvoordele en werksekuriteit; en het hulle langer werksure (Rees, 1997:31). Die herstrukturering van die werksplek het 'n nadelige invloed op indiensneming in die toekoms, lewenstyle en sosiale verhoudings van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is.

Volgens Abend (2009:32) sal sosiale ondersteuning en –verhoudings tussen vriende en families afneem weens lae of gebrek aan inkomstes en die vereistes van die aanpasbare arbeidspraktyk. Die nuwe aanpasbare arbeidspraktyk veroorsaak anomie in gemeenskappe en die huishouding van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is. Om daardie rede gee dit aanleiding tot toenemende vermindering van sosiale solidariteit en toename in intra-huishoudingskonflik, middelmisbruik, intiemepaargeweld en gemeenskapsmisdaad (Bhulungu & Webster, 2006:265). Die gevolgtrekking word gemaak dat buigbare arbeidspraktyke die indiensneming van die vrou beïnvloed, haar lewenstandaard verlaag en ondersteuning beperk. Dit dra by tot die ontwikkeling en instandhouding van die oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld.

In aansluiting by die bostaande verduidelikings van die toenemende aanpasbare arbeidspraktyke, is dit belangrik dat die werksomgewing van so aard is dat dit werkstevredenheid verhoog en werkstres verlaag ten einde te voorkom dat werksrolle en familierolle bots. Wait *et al.* (2005:199) is van mening dat een van die veeleisendste aspekte van die werksomgewing die poging is om teenstrydige verwagtinge ten opsigte van huweliks-, ouer-, en werkrolle op te hef. Wait *et al.* (2005:199) staaf dat daar konflik tussen die werk- en gesinslewe ontstaan as buitengewone tyd by die werk bestee word; as skedules tussen werk- en huishoudingvereistes bots; en wanneer moegheid en frustrasies ontstaan as gevolg van die liggaamlike en/of sielkundige impak van die werk en die gesinslewe.

Strydom en Meyer (2002) in Wait *et al.* (2005:199) het ondersoek ingestel na die houdings en perspepsies van middelvlakbestuurders oor werkstevredenheid en werkstres. Daar is bevind dat werkstevredenheid hoër is waar werksdoelstellings bereik is en finansiële vergoeding aan werknemers gegee is. Werksontevredenheid en werkstres ontstaan weens interpersoonlike verhoudings, swak salarisse, interne politiek, slegte bestuurspraktyke deur hoofde, onrealistiese werkseise, tydsdruk en lang werksure. Om daardie rede blyk dit dat ondersteunende werksomgewings werkstevredenheid verhoog en werkstres verlaag. Werksomgewings kan tevredenheid verhoog wanneer die bestuur en kollegas die nodige ondersteuning bied.

‘n Werk bepaal ‘n individu se daaglikse skedule, sosiale kontakte, geleentheid vir oorlewing, persoonlike groei, asook die blootstelling aan sosiale netwerke (Wait *et al.*, 2005:190). Vir sommige individue is ‘n werk sinoniem met produktiwiteit en vir ander skep dit ‘n gevoel van eiewaarde en respek. Interpersoonlike verhoudings tussen kollegas skep ‘n geleentheid om ondersteunende verbintenisse en vriendskappe te vorm, juis omdat daar binne die werksomgewing ‘n behoefte aan kameraadskap bestaan (Wait *et al.*, 2005:191). Kollegas kan mekaar ondersteun tydens situasies waar werkseise baie stresvol is. In terme van intiemepaargeweld het Parenzee en Smythe (2003:33) bevind dat intervensie van bestuurders effektief daarin kan slaag om vlakke van intiemepaargeweld in landelike gebiede te verlaag. Hierdie intervensiemetodes sluit in maatskaplikewerkdienste, ondersteuningsgroepe, menslikehulpbrondienste, dienste van ‘n klinieksuster en gemeenskapontwikkelingsorganisasies.

Gemeenskapontwikkelingsorganisasies in landelike gebiede, veral op plase, help om die behoeftes van die inwoners aan te spreek deur op maatskaplike probleme en kapasiteitsbou te fokus (Parenzee & Smythe, 2000:48, 49). Vir vroue bied dit die geleentheid om hulself te bemagtig en minder ekonomies afhanklik van mans te wees, sodat hulle minder kwesbaar vir intiemepaargeweld kan wees. Alhoewel hierdie dienste voordelig vir die werkers se welwees is, is daar sommige plaasbestuurders en ander bestuurders wat nie hul werkers by hierdie organisasie laat inskakel nie omdat dit binne werksure val en ook omdat bestuurders intiemepaargeweld en hul werkers se probleme as privaat beskou (Parenzee & Smythe, 2003:34).

Vanuit die bostaande beskrywings is dit duidelik dat die wêreld se arbeidspraktyke besig is om te verander na meer buigsame arbeidspraktyke wat dit moeilik maak vir vroue om ‘n vaste salaris te verdien en daarom min finansiële sekuriteit bied. Nie net versterk dit vroue se ekonomiese

afhanklikheid van die intiemepaarverhouding nie, maar skep dit ook min geleentheid om kameraadskap en verbintenis te vorm met bestuurders en kollegas wat as 'n ondersteunende sosiale netwerk kan dien vir vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is. Vanuit Strydom en Meyer (2002) en Parenzee en Smythe (2003) se studies is dit duidelik dat 'n effektiewe werksomgewing en ondersteuning van bestuurders en kollegas kan help om die voorkoms van intiemepaargeweld te verminder sodat hierdie vroue binne die werks- en huisomgewing beter kan funksioneer.

4.4.3 Eksosisteem

Volgens Curran en Bonthuys (2004:3) het vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is en wat in landelike gebiede woon, beperkte toegang tot die nodige hulpbronne en dra hulle sosiale en ekonomiese omstandighede by tot hul kwesbaarheid vir intiemepaargeweld. Dit beperk ook die moontlikhede om uit die gewelddadige verhouding te kom.

In landelike gebiede is daar min hulpbronne wat ondersteuning aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, kan bied. Indien die vrou nie ondersteuning van familie en vriende ontvang nie, is dit noodsaaklik dat die vrou ondersteuning by ander hulpbronne soek. Op die eksosisteemvlak van die ekologiese perspektief verwys hierdie alternatiewe hulpbronne na geestelike en kerkgebaseerde dienste, gesondheidsorgdienste en maatskaplikewerk- en -welsyndienste. Hierdie hulpbronne gaan vervolgens bespreek word.

4.4.3.1 Geestelike en kerkgebaseerde dienste

Die kerke was in die verlede onbetrokke by wetlike en sosiale aksies in terme van intiemepaargeweld. Dit is eers sedert die afgelope jare dat kerke 'n meer aktiewe rol begin speel het om mense wat betrokke by intiemepaargeweld is, te help (Manetta, Bryant, Cavanaugh & Gange, 2003:9). Strickland, Welshimer en Sarvela (1998:306) is van mening dat geestelike en kerkgebaseerde dienste van waarde is in landelike gebiede omdat dit opvoeding en sosialisering aan gemeentelede voorsien. Deur sosialisering versterk hierdie dienste sosiale en kulturele norms en standaarde van gedrag. Dit speel dus 'n belangrike rol in die voorkoming en vermindering van intiemepaargeweld.

Geestelike dienste en organisasies, ongeag die geloof, kan help om die behoeftes van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, aan te spreek. Strickland *et al.* (1998:311) staaf dat die meeste geestelike organisasies poog om die menslike funksionering te verbeter. Daar word ook bevind dat ondersteuning deur geestelike en kerkgebaseerde instansies makliker kan plaasvind omdat hulle toegang het tot noodsaaklike hulpbronne en die gemeentelede hul vertrou. Sommige kerke help deur 'n veilige plek vir mishandelde vroue te bied waar hulle oor hul ervarings kan praat; brosjures in die badkamers oor intiemepaargeweld te voorsien; telefoonnommers van omliggende skuilings te identifiseer; opleiding in gesinsgeweld te verskaf; verwysings na hulpbronne te maak; maandelike finansiële ondersteuning te voorsien; bewustheid oor intiemepaargeweld te skep; ondersteuningsgroepe te help vorm; en 'n netwerk met ander helpende professies te vestig (Manetta, 2003:9; Strickland *et al.*, 1998:310). Volgens Manetta *et al.* (2003:10) het sommige geestelike beraders 'n gebrek aan kennis oor die aard en dinamika van intiemepaargeweld. Om daardie rede sal die meeste geestelike beraders individuele en intiemepaarberading en hulpbronne buite die kerk aanbeveel. Hul verwys die intieme paar gewoonlik vir assessering, intervensie en/of berading by maatskaplike werkers, sielkundiges, psigiaters en ander gesondheidsdienste.

4.4.3.2 Gesondheidsorgdienste

Daar is reeds in vorige hoofstukke aangetoon dat intiemepaargeweld erge fisiese en sielkundige gevolge het. Gesondheidsorgwerkers speel 'n belangrike rol daarin om die sigbare wonde en behoeftes van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, te identifiseer en aan te spreek, maar die meeste gesondheidsorgwerkers voel hulle is nie opgelei daarin om tydens 'n pasiënt se mediese ondersoek oor intiemepaargeweld te soeksteek nie (Nemoto, 2006:i; Webster, Stratigos & Grimes, 2001:289). Daarom is dit dus belangrik, volgens Loring en Smith (1994:328), dat effektiewe protokols nodig is om vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, te identifiseer. Hierdie moet beskikbaar wees in alle gesondheidsorginstellings, soos die noodgeval-eenheid by private en staatshospitale, private dokters se ondersoekkamers, klinieke en mobiele klinieke ten einde hierdie vroue te ondersteun en leiding te bied. Gesondheidsorgwerkers se hulp bestaan uit die nodige ondersteuning deur met toegang tot skuilings te help; hulpmiddels vir die kinders te verskaf; finansiële bystand te lewer; die noodsaaklikste klere; en die nodige opvoeding en informasie wat relevant is tot intiemepaargeweld, te gee.

Daar is bevind dat tussen 17% en 34% van vroue wat 'n besering deur intiemepaargeweld opgedoen is, hulp by gesondheidsorgdienste soek en dat die meerderheid van hierdie vroue ontevrede was met die dienste en swak kommunikasie met die gesondheidsorgwerkers (Plichta, 2007:229, 231). Volgens Garcia-Monero (2002:1510) kan dit terapeuties wees vir vroue as daar op 'n simpatieke en nie-veroordelende wyse met hulle gekommunikeer word oor intiemepaargeweld. Dit gee 'n gevoel aan die pasiënt dat sy nie alleen is nie en dat sy daaroor kan praat, selfs wanneer sy wil. Daar is bereken dat 80% of meer van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, oor die mishandeling sal praat as sy gevra word daaroor, maar sy sal waarskynlik nie daaroor praat indien nie gevra word daaroor nie (Plichta, 2007:231). 'n Gesondheidsorgwerker wat vrae oor intiemepaargeweld stel, kan moontlik die eerste stap vorentoe wees vir die vrou om die intiemepaargeweldverhouding te verlaat (Garcia-Monero, 2002:1510). Dit is dan noodsaaklik dat gesondheidsorgwerkers die pasiënt se veiligheid en sekuriteit tydens intervensie sal integreer.

Volgens Plichta (2007:231) verwag vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is van dokters, verpleegsters en gesondheidsorgpersoneel:

- Om die pasiënt nie te veroordeel nie.
- Om op die pasiënt as 'n individu te fokus.
- Om 'n veilige, ondersteunende en vertroulike atmosfeer te skep.
- Om toegang aan die pasiënt tot die nodige hulpbronne en verwysings te voorsien.
- Om die pasiënt van intiemepaargeweld te respekteer en bekommernis uit te spreek.
- Om geduldig en aandagtig na die pasiënt te luister.
- Om aan die pasiënt te verduidelik hoe intiemepaargeweld die persoon se gesondheid beïnvloed en impliseer.
- Om nie druk op die pasiënt te plaas nie.

Met inagneming van die bostaande beskrywings is dit duidelik dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, vrees om gesondheidsorgdienste te nader. Indien hulle wel hulp vra, wil hulle nie veroordeel word oor die mishandeling nie en wil hê dat die gesondheidsorgwerker sal omgee en empatie met hulle sal hê. In aansluiting hierby het verskeie studies

(Nemoto, 2006:ii; Plichta, 2007:231) bevind dat pasiënte van intiemepaargeweld beide positiewe en negatiewe ervarings ondervind na besoeke aan gesondheidsorgdienste het.

Wanneer die mishandeling van 'n pasiënt by gesondheidsorgdienste as 'n probleem erken word, en die pasiënt gehelp word om isolasie te verminder, word dit positief ervaar omdat dit blyk dat die werker omgee. Negatiewe ervarings hou verband met veroordeling; verhoogde angstigheid oor die toekoms; vrees dat die oortreder gaan uitvind; teleurstelling oor die werker se reaksies; kostes verbonde aan mediese dienste; vrees dat die pasiënt haar kinders gaan verloor; gevoelens van vernedering; gebrek aan toegang tot hulpbronne; ongenoegsame en onvoldoende behandelings; en werkers se houdings teenoor vroulike pasiënte (Nemoto, 2006:ii; Plichta, 2007:231).

Vanuit hierdie verduidelikings kan die gevolgtrekking gemaak word dat vroue-pasiënte van intiemepaargeweld meer negatiewe as positiewe ervarings beleef het. Terselfdertyd is daar gestaaf dat vroue meer openlik sal praat oor die insidente indien die gesondheidswerker vrae oor intiemepaargeweld sou stel. 'n Studie in Japan (Nemoto, 2006:ii, iii) het getoon dat sommige vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is en leiding en advies van gesondheidsorgdienste ontvang het, die moed gevind het om hul intieme maat te verlaat, terwyl ander vroue eerder op hul eie lewens en nie die behoeftes van hul maat begin fokus het nie. Volgens hierdie studie het sommige vroue dit makliker gevind om wetlike en maatskaplikewerkdienste te nader weens die geskrewe bewyse van intiemepaargeweldbeserings. Om daardie rede kan gesondheidsorgdienste en –werkers vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, identifiseer en openlik aanspreek deur die pasiënt te motiveer om te praat oor wat gebeur het. Deur veiligheid, sekuriteit en ondersteuning te verseker, mag dit dalk net daardie vrou se gesondheid positief beïnvloed en haar lewe verander.

4.4.3.3 Maatskaplikewerk- en –welsyndienste

Volgens die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling (2006) word Maatskaplike welsyn gedefinieer as die voorsiening van 'n reeks dienste en programme wat direk gerig is op kapasiteitsuitbouing van mense, om die oorsake en gevolge van armoede en kwesbaarheid aan te spreek. Maatskaplike werk fokus op sosiale verandering, probleemoplossing in menslike verhoudings en die bemagtiging van mense om hul totale welstand te verbeter (Department of

Social Development, 2006: 19). Die volgende internasionale definisie van maatskaplike werk gee 'n duidelike verklaring van die eienskappe en hoofkenmerke van die status en posisie van maatskaplike werk in Suid-Afrika:

“The social work profession promotes social change, problem-solving in human relationships, and the empowerment and liberation of people to enhance well-being. Utilizing theories of human behavior and social systems, social work intervenes at the points where they interact with their environments. Principles of human rights and social justice are fundamental to social work.” (Hare, 2004:409)

Na aanleiding van die bostaande definisie kan die gevolgtrekking gemaak word dat die beroep van die maatskaplike werkers vereis dat individue, groepe en gemeenskappe bemagtig word deur gebruik te maak van verskillende teoretiese benaderings, maatskaplikewerkbeginsels en -tegnieke om diensverbruikers met die nodige hanteringsmeganismes en hulpbronne toe te rus.

Suid-Afrikaanse maatskaplike werkers implementeer die *Social Service Professions Act no.110 of 1978* (Department of Social Development, 2006) wat fokus op professionele dienslewering deur 'n maatskaplike werker ten einde diensverbruikers se sosiale funksionering te bevorder. Volgens die *Integrated Service Delivery Model (ISDM)* (Department of Social Development, 2006: 22) beteken sosiale funksionering die vervulling van 'n individu se rol in geheel en in interaksie met ander individue, families, groepe, gemeenskappe en situasies in sy/haar omgewing. Maatskaplikewerkdienste strek oor 'n verskeidenheid kliëntsisteme en metodes van maatskaplikewerkdienste, naamlik gevalle-, groep, en gemeenskapswerk/-ontwikkeling. Terselfdertyd maak maatskaplikewerk- en -welsyndienste gebruik van maatskaplike hulpwerkers, kinder-, gesins- en jeugsorgwerkers en ander paraprofessionele persone (Department of Social Development, 2006:23). Die organisasies verwys ook kliënte na sielkundiges, gesondheidsorgdienste en wetlike en sosiale dienste.

Met inagneming van die internasionale maatskaplikewerkdefinisie (Hare, 2004:409) en die *Social Service Professions Act no.110 of 1978* (Department of Social Development, 2006) is dit duidelik dat maatskaplikewerk- en -welsyndienste poog om die totale funksionering van kwesbare persone, soos vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, te verbeter. Die spesifieke definisie en wetgewing verduidelik die vereistes van 'n maatskaplike werker in die beroep, die

primêre en sekondêre metodes van dienslewering en die doel van maatskaplike werk. Maatskaplikewerk- en –welsyndienste maak gebruik van ‘n multi-dissiplinêre spanbenadering, asook ‘n holistiese benadering ten einde kliënte toe te rus om optimaal te funksioneer namate hulle interaksie met hul omgewing bewerkstellig (Department of Social Development, 2006:23).

Om die sosiale funksionering van kwesbare persone te verbeter, is dit belangrik om maatskaplike dienste op verskillende vlakke van intervensie te lewer (Department of Social Development, 2006:28). Volgens die *ISDM* (Department of Social Development, 2006:28) kan ‘n kliënt se behoeftes op meer as een intervensievlak aangespreek word en oorvleuel hierdie vlakke in die praktyk. Intervensievlakke behels voorkoming en bevordering, vroeë intervensie, statutêre intervensie en ‘n reeks van nasorg-, ontwikkelings- en bemagtigingsdienste. Vir die doeleindes van hierdie studie word daar gefokus op drie vlakke van intervensie, wat ondersteuning aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, bied. Dit word vervolgens bespreek.

(a) Gemeenskapsbewustheid, voorkoming- en bevorderingsdienste

Op hierdie vlak van intervensie is daar die moontlikheid dat die kliënt op ‘n later stadium van haar lewe meer blootgestel gaan wees aan intiemepaargeweld, aangesien die man se mishandelde gedrag aan die begin van die verhouding nog minimaal is, maar mettertyd kan toeneem. Dit is dus belangrik om te voorkom dat intiemepaargeweld-gedrag vererger. Deur die kapasiteit en self-afhanklikheid van die kliënt te versterk deur middele en hulpbronne te voorsien, kan die kliënt gehelp word om beheer te neem van faktore wat ‘n negatiewe invloed op haar welwees het (Department of Social Development, 2006:29, 31). Voorkomingsdienste sluit die individuele, omgewings- en samelewingsfaktore in. Om daardie rede kan maatskaplike werkers poog om voorvalle van intiemepaargeweld te verminder, deur stres wat veroorsaak word deur die samelewing, soos armoede en ongelykheid, aan te spreek (Slabbert, 2010:38). Vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, kan ook aansluit by ondersteuningsnetwerkgroepe in die gemeenskap ten einde sosiale isolasie te verminder.

Die aard van maatskaplikewerk- en –welsyndienste op ‘n voorkomings- en gemeenskapsbewustheidvlak behels die voorkoming van geslagsgebaseerde geweld, programme vir dogters, vroue-bemagtigings- en ontwikkelingsdienste, opvoeding en opleiding, en ontspanningsprogramme. Ander gemeenskapsontwikkelingsdienste sluit sosio-ekonomiese

programme vir vroue en die bevordering van geslagskewessies in. Die bevorderingsdienste fokus op die “*victim empowerment programmes*” (VEPs), dienste aan die oortreders van intiemepaargeweld en beradingsdienste vir beide die slagoffer en die oortreder (Department of Social Development, 2006:39, 45).

(b) Beskermings- en statutêre intervensiedienste

Intiemepaargeweld word nie slegs as ‘n samelewingsprobleem beskou nie, maar as ‘n menseregteprobleem (Visser, 2007:239). Daarom het die regering verskeie wetgewings aangeneem en aangepas om die beskerming van vroue en kinders te bevorder. Beskermings- en statutêre intervensiedienste word binne die konteks van ‘n beleids- en wetgewingsraamwerk voorsien. Hierdie raamwerk vereis van maatskaplike werkers en organisasies om aksie te neem om die integriteit en welwees van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, te beskerm, asook om ‘n veilige omgewing te skep waar hul menseregte verseker en gerespekteer word. Voorbeelde van hierdie dienste behels ondersteuningsentrums vir slagoffers, wat aandag aan beide fisiese en geestesgesondheidsdienste gee, asook behuisingsdienste voorsien (Department of Social Development, 2006:32, 39).

(c) Rehabilitering en nasorgdienste

Op hierdie vlak van intervensie word die kliënt deur die hof of die maatskaplike werker aangeraai om haar woning te verlaat en ‘n ander tydelike woning te vind. Die doel van hierdie dienste is om die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, te herintegreer in die gemeenskap en ondersteuning te bied ten einde self-afhanklikheid en optimale sosiale funksionering te verseker. Nasorgdienste verwys na deurlopende sorgdienste waartoe die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, toegang het wanneer sy dit nodig het (Department of Social Development, 2006:29, 31). Voortvloeiend hieruit kan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, bemagtig word deur maatskaplike werkers om beheer te neem van hul eie lewens en minder magteloos te wees.

In vorige besprekings is daar verwys na vroue se afhanklikheid van die intiemepaarverhouding en die onwaarskynlikheid dat die vrou die gewelddadige verhouding gaan verlaat. Om daardie rede moet vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, bemagtig word en toegerus word met die nodige hanteringsvaardighede om die voorvalle van intiemepaargeweld te verminder, asook die

gepaardgaande stres. Browne en Herbert (1997:110) beklemtoon dat maatskaplike werkers moet help om die stilswye en kringloop van intiemepaargeweld te verbreek. Daar word ook beklemtoon dat professionele intervensie, deur onder andere die voorsiening van skuilings en veiligheidshuise, die vrou teen onmiddellike dreigemente van geweld kan beskerm en die vrou kan help om die gewelddadige verhouding te verlaat. Vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is en 'n gebrek het aan die ondersteuning van familie en vriende, ontvang ondersteuning by skuilings. Dit bied ook ondersteuning van ander vroue wat deur dieselfde traumatiese gebeurtenisse gaan en gemeenskaplike behoeftes het. Skuilings is 'n een-stop-sentrum waar mishandelde vroue toegang het tot die polisie, mediese, regs-, sosiale en sielkundige dienste (Visser, 2007:239).

Met die verwysing na die eksosisteem is dit duidelik dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n behoefte het aan ondersteuning van verskeie professionele dienste wat kan help om intiemepaargeweld tot 'n einde te bring. Op die eksosisteemvlak is daar 'n aantal professionele dienste wat poog om die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, te help, naamlik die kerk en geestesgebaseerde dienste, gesondheidsorgdienste en maatskaplikewerk- en -welsyndienste. Hierdie dienste voorsien 'n reeks programme wat op voorkoming, beskerming, en beleid fokus. Ook is hulle betrokke by die ontwikkeling en implementering van wetgewing ten einde op 'n makrosisteemvlak ondersteuning te bied aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is.

4.4.4 Makrosisteem

Op die makrovlak is daar wederkerige interaksie tussen die ekonomiese, politieke en sosio-kulturele sisteme van die samelewing en daarom kan gemeenskapstressors soos armoede en werkloosheid 'n stremming plaas op die funksionering van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is. Die vernaamste makrosisteem wat 'n invloed het op die funksionering van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, is die regering. Die regering is verantwoordelik vir die ontwikkeling en implementering van Suid-Afrika se beleid en wetgewing. Met die toename in statistiek oor intiemepaargeweld, feministiese bewegings en bewusmakingsgroepe word die regering verplig om intiemepaargeweld as 'n menseregte-kwessie aan te spreek (Visser, 2007:239). Ondersteuning van die kant van die regering kan poog om hierdie

gemeenskapstressors te verminder. Beleid en wetgewing vanuit 'n makrosisteemvlak gaan vervolgens bespreek word.

4.4.4.1 Beleid en wetgewing

Volgens Lombard (2008:156) is die hoeksteen van alle beleid en wetgewing in Suid-Afrika die Handves van Menseregte van die Suid-Afrikaanse Konstitusie, Wet 108 van 1996. Hierdie beleid beklemtoon alle Suid-Afrikaners se reg tot die demokratiese waardes van menslike integriteit, gelykheid en vryheid. Sedert die nuwe Suid-Afrikaanse regering in 1994 aan bewind gekom het, het hierdie regering daarop aangedring dat nasionale beleid en wetgewing hersien word om hul erns ten opsigte van die oorgang en verandering na 'n demokratiese samelewing te illustreer (Lombard, 2008:155). Die regering het 'n maatskaplike-ontwikkelingsbeleid daargestel wat vervat is in die Witskrif vir Welsyn (Ministry for welfare and population development, 1997). Hierdie witskrif is gerig op meer geregtigheid, gelykheid, deelnemendheid en toepaslikheid in die aanspreek van Suid-Afrikaners se behoeftes, insluitend die van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is. Die menseregtebenadering tot maatskaplike welsyn fokus op die basiese minimum standaard van lewe met gelyke toegang en geleenthede vir alle Suid-Afrikaners. Gil (1992:3, 5) beskou die vermindering van sosiale ongelykhede deur die herverspreiding van toegang tot bronne, regte en sosiale geleenthede as die hooffunksies van maatskaplike beleide. Dit moet breed genoeg wees om dienste te omvat soos onderrig en opvoeding, mediese sorg, herverspreiding van ekonomiese bronne, behuising en maatskaplike werk. Die situasie vir vroue in Suid-Afrika, asook wêreldwyd, beklemtoon die noodsaaklikheid om op interdisiplinêre maniere saam te werk ten einde die kwaliteit van vroue se lewe te verbeter en die lewensbedreigings vir hul gesondheid, veiligheid en welwees te verminder (Roffman, 2006:104).

Die regering het internasionale beleide, soos die *Convention on the elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW)* (1979) en die *Beijing Platform of Action* (1995), aangeneem en aangepas om geweld teen vroue te verminder (Department of Social Development, 2006:38). Wetgewings soos die Wet op Voorkoming van Gesinsgeweld 133 van 1993 (Government Gazette, 1993), die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 (Government Gazette, 1998), die Strafproses wet 51 van 1977 en die Egskeiding en Bemiddelingswet van

1979 (Department of Social Development, 2006:38) is ontwikkel om vroue se regte en veiligheid aan te spreek en te beskerm.

Soos bespreek in 'n vorige hoofstuk is die doel van die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 om die hoë voorkoms van intiemepaargeweld te verminder en slagoffers van intiemepaargeweld die maksimum beskerming teen intiemepaargeweld te bied (Dissel en Ngubeni, 2003:2; Government Gazette, 1998:2). Hierdie wet is ook gebaseer op die beginsels van die Suid-Afrikaanse Konstitusie, naamlik die reg tot gelykheid, vryheid en sekuriteit, asook op ander internasionale beleide om geweld teen vroue te verminder. Die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 (Government Gazette, 1998:8, 9) gee 'n duidelike uiteensetting van die regstappe wat 'n slagoffer van intiemepaargeweld kan neem om haarself te beskerm. Hierdie wet verplig ook wetstoepassingsorganisasies om vroue teen intiemepaargeweld te beskerm (Dissel en Ngubeni, 2003:2). Dit gaan vervolgens bespreek word.

(a) Aansoek vir 'n beskermingsbevel

Die Wet op Gesinsgeweld (1998) bied geleentheid vir slagoffers van intiemepaargeweld om aansoek te doen vir 'n beskermingsbevel om die mishandeling te beëindig, asook om te verhoed dat die oortreder die gemeenskaplike woning, die slagoffer se woning of die slagoffer se werk betree (Ludsin & Vetten, 2005:29). Die hof kan ook beveel dat die oortreder se wapens weggeneem word; dat huur of instandhoudingskoste aan die slagoffer betaal word; en dat die oortreder se regte tot toegang tot kinders beperk word. Die slagoffer kan by die hof aansoek doen vir 'n beskermingsbevel binne werksure of buite werksure as die slagoffer konkrete bewyse het dat die persoon aan ontbering sal ly indien onmiddellike hulp nie ontvang word nie (Government Gazette, 1998:8). 'n Aansoek om 'n beskermingsbevel mag ook namens die slagoffer deur enige ander persoon ingelewer word, insluitend 'n berader, gesondheidsorgwerker, lid van die Suid-Afrikaanse Polisie, maatskaplike werker of onderwyser, maar met geskrewe toestemming van die slagoffer. In omstandighede waar die slagoffer 'n jeugdige, of verstandelik gestremde, of as onbewus of onbevoegd deur die hof verklaar is, is geskrewe toestemming nie nodig nie.

Die meeste landelike gebiede het beperkte toegang tot openbare dienste, soos howe, en daarom moet vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, ver afstande reis om hulp te ontvang (Artz, 1999:10; Vetten, 2005:6). Hierdie vroue kan aansoekvorms by die plaaslike

polisiekantore kry, maar 'n stadige reaksietyd vir die goedkeuring van die aansoek kan verwag word (Artz, 1999:10). Die hof is verplig om so gou as moontlik die slagoffer se saak aan te hoor en 'n tussentydse of finale beskermingsbevel effektief uit te reik nadat die bevel aan die oortreder gelewer is (Vetten, 2005:29).

(b) Oorweging van 'n aansoek en uitreiking van 'n tussentydse beskermingsbevel

'n Vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is en 'n beskermingsbevel uitneem, sal goedkeuring kry as die hof tevrede is dat daar *prima facie*-bewyse is dat die oortreder enige vorm van geweld teen die vrou gebruik het (Government Gazette, 1998:8). Indien die beskermingsbevel nie onmiddellik uitgereik word nie, maar daar bewyse is dat die slagoffer aan onbehoorlike ontbering ly, kan 'n tussentydse beskermingsbevel teen die oortreder uitgereik word. Volgens Parenzee *et al.* (2001:21) moet die slagoffer 'n afdruk kry van die uitgereikte tussentydse beskermingsbevel en dit vir die polisie of die balju neem om aan die oortreder te lewer. Die hof is verantwoordelik vir enige baljukostes wat die slagoffer nie kan bekostig nie. Die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 (Government Gazette, 1998:9, 10) beklemtoon dat die tussentydse beskermingsbevel slegs geldig is as die bevel aan die oortreder gelewer is. Terselfdertyd moet die slagoffer ook terugkeer na die hof om die lasbrief tot inhegtenisneming te gaan optel en dit kan slegs gebeur as die bevel gelewer is. Parenzee *et al.* (2001:21) verduidelik dat die polisie gewoonlik die bevel aan die oortreder moet lewer, maar dat dit die proses vertraag, aangesien die polisie oorlaai is met werk en 'n gebrek aan hulpbronne het om die bevel te lewer.

Die volgende stap in die proses is dat beide partye 'n keurdatum ontvang en tydens die hofproses kan die tussentydse beskermingsbevel gekanselleer word en 'n finale bevel uitgereik word (Parenzee *et al.*, 2001:21). Die finale bevel kan aanpassings en veranderings hê rakende die omstandighede in vergelyking met die tussentydse beskermingsbevel. Vetten (2005:31) staaf dat hoewel 'n gebrek aan die nodige hulpbronne om hierdie tipe hofsake te laat plaasvind. As gevolg van vertraagde hofsake het vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n groter risiko vir verdere mishandeling. Vetten (2005:31) het bevind dat die proses in Kaapstad 'n week tot drie weke kan duur, in George tot drie maande en in Mitchell's Plain tot vier maande. Wetstoepassing bied dus baie min veiligheid en sekuriteit aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, veral aan daardie vroue wat in landelike gebiede woon. Volgens Mesatywa

(2009:25) vind vroue in gewelddadige verhoudinge die proses om aansoek te doen, gekompliseerd en kan die vroue wat ongeletterd is, geïntimideerd deur die proses voel.

Met inagneming van die bostaande verduidelikings van die Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing ten opsigte van intiemepaargeweld, is dit duidelik dat die regering poog om intiemepaargeweld aan te spreek en vroue teen geweld te beskerm. Vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is en ondersteuning van die betrokke wetstoepassingsliggame, balju's en polisie lede ontvang, sal moontlik die proses van 'n beskermingsbevel minder frustrerend en intimiderend ervaar. Effektiewe ondersteuning kan vroue help om die intiemepaargeweldverhouding te verlaat, maar daardie vroue wat besluit om in die verhouding te bly, sowel as die intieme lewensmaat, moet verdere hulp van maatskaplikewerk- en -welsyndienste ontvang, ten einde intiemepaargeweld te verminder.

Na aanleiding van die bespreking oor die behoefte aan ondersteuning van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, is dit duidelik dat maatskaplike werkers die interaksie tussen die individu en sy omgewing moet assesser ten einde te bepaal watter hulpbronne effektiewe ondersteuning aan hierdie vroue kan bied. Vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, het 'n behoefte aan 'n holistiese integrering van ondersteuning op 'n mikro-, meso-, ekso- en makrosisteesvlak.

4.5 SAMEVATTING

Hierdie hoofstuk bied 'n oorsig van die behoefte aan 'n sosiale ondersteuningsnetwerk van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, ten einde te verseker dat hulle lewenstressors en -bedreigings effektief kan hanteer. Daarna illustreer die beskrywing van 'n profiel van 'n mishandelde vrou in landelike gebiede hierdie vroue se kwesbaarheid vir intiemepaargeweld weens hul geslag; ongelyke lone en salarisse in die werksomgewing; lae of geen inkomste; en gebrek aan toegang tot sosiale, mediese, ekonomiese en politieke hulpbronne. Hierdie hoofstuk dek ook kortliks die lewensontwikkeling van 'n vrou in terme van intiemepaargeweld sodat maatskaplike werkers bewus is van die verskillende lewenstadiums waardeur 'n vrou gaan, asook die lewensontwikkelingstake wat 'n vrou moet bemeester ten einde effektief te kan funksioneer. Laastens is die verskillende formele en informele

ondersteuningsisteme vanuit 'n ekologiese perspektief geïdentifiseer en op 'n mikro-, meso-, ekso- en makrosisteesvlak bespreek.

Na aanleiding van die besprekings in hierdie hoofstuk is dit duidelik dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, konkrete, emosionele en informatiewe ondersteuning van familie, vriende en kollegas kan ontvang. Daarteen word sosiale en professionele dienste deur die ondersteuningsisteme, soos ondersteuningsgroepe, geestelike gebaseerde, gesondheidsorg- en maatskaplikewerkdienste gelewer. Daarom kan die gevolgtrekking gemaak word dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n behoefte het aan beide informele en formele hulpbronne ten einde 'n sosiale ondersteuningsnetwerk te kan vorm wat die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, kan help om stresvolle situasies te hanteer.

Die volgende hoofstuk gaan ondersoek instel na die ervaring van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, en wel ten opsigte van die behoefte aan en beskikbaarheid van ondersteuning. Sodoende kan die nodige aanbevelings gemaak word oor die bevordering van ondersteuning vir vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is.

HOOFSTUK 5

DIE ERVARING VAN VROUE IN LANDELIKE GEBIEDE WAT BY INTIEMEPAARGEWELD BETROKKE IS, TEN OPSIGTE VAN DIE BESKIKBAARHEID VAN DIE ONDERSTEUNING

5.1 INLEIDING

In die vorige hoofstukke is die aard, omvang en oorsprong van intiemepaargeweld verduidelik, die relevansie van die ekologiese perspektief bespreek en die behoefte aan ondersteuning van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, beskryf. Hierdie literatuursoektog is gedoen om insig te verkry in die onderwerp en om 'n teoretiese raamwerk as basis te vestig. Volgens De Vos *et al.* (2005:123) is 'n literatuursoektog belangrik ten einde begrip vir die aard en betekenis van die geïdentifiseerde probleem te verkry.

Soos in die literatuurstudie genoem, is daar ag studies wat betrekking het op intiemepaargeweld, maar geeneen van hierdie studies is gedoen ten opsigte van intiemepaargeweld in landelike gebiede en die behoeftes wat vroue in landelike gebiede vanuit 'n ekologiese perspektief aan ondersteuning het nie. Derhalwe streef hierdie studie daarna om vroue se ervaring aangaande ondersteuningsbronne wat aan hulle beskikbaar is, na te vors.

Die doel van hierdie hoofstuk is om ondersoek in te stel na die ervaring van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, ten opsigte van die beskikbaarheid van ondersteuning. Ten einde hierdie hoofstuk se doelwit te bereik, gaan die versamelde inligting in vorm van tabelle, figure en narratiewe styl weergegee word.

Hierdie hoofstuk begin deur 'n kort beskrywing van die afbakening van die ondersoek asook die empiriese ondersoek te gee. Daarna volg die resultate van die empiriese ondersoek wat in vier hoofafdelings verdeel is, naamlik identifiserende besonderhede van die deelnemers, behoeftes van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, ondersteuning vanuit 'n ekologiese perspektief en die oorsig van hulle behoefte aan ondersteuning.

5.2 AFBAKENING VAN DIE ONDERSOEK

Die area waar die empiriese studie gedoen is, sluit omliggende plase en 'n informele nedersetting in die Villiersdorp-omgewing in die Wes-Kaap in. Daar word spesifiek gefokus op 20 vroue wat in 'n intiemepaarverhouding is en wat voorheen of tans by intiemepaargeweld betrokke is. Hierdie steekproef is deur 'n doelbewuste steekproefmetode geselekteer (De Vos *et al.*, 2005:328). Derhalwe verseker dit dat die seleksie van deelnemers volgens die kriteria vir insluiting plaasvind. Die terrein waarop hierdie studie gefokus het, is hulle behoefte aan ondersteuning. Die konfidensiële aard van hierdie studie verhoed dat deelnemers bekend gemaak word en verseker dat hulle anoniem sal bly.

5.3 DIE EMPIRIESE ONDERSOEK

Die empiriese ondersoek is uitgevoer, soos in die eerste hoofstuk van hierdie studie beskryf. Beide kwantitatiewe en kwalitatiewe benaderings is benut om 'n meer betekenisvolle begrip vir die onderwerp van hierdie studie te ontwikkel. Tydens hierdie ondersoek is beide 'n verkennende en beskrywende navorsingsontwerp benut, aangesien die beskikbare literatuur 'n gebrek aan inligting toon aangaande ondersteuning aan vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is (De Vos *et al.*, 2005:106; Van Zyl, 2008:133). Daarom verskaf verkennende navorsing nuwe insig oor hierdie area, terwyl beskrywende navorsing die vroue se ervarings aangaande hierdie ondersteuningsbronne weergee.

Data is deur die gebruik van semi-gestruktureerde vraelyste tydens 20 afsonderlike onderhoude versamel. Dit het dus verseker dat die navorser individuele aandag aan elke deelnemer skenk en onsekerhede aangaande die navorsingsinstrument verduidelik. Die vraelys bevat beide oop en geslote vraagstelling wat dus kwantitatiewe en kwalitatiewe data-insameling moontlik maak. Die samestelling van die vrae berus op inligting wat vanuit die literatuurstudie verkry is. Die data wat deur die vraelyste versamel is, is gekodeer en in tabelle, figure en narratiewe styl aangebied. Daar is ook temas en subtemas geïdentifiseer ten einde relevante patrone te bepaal.

5.4 RESULTATE VAN DIE ONDERSOEK

Die volgende afdeling fokus op die analise van die bevindinge wat deur onderhoudvoering en die voltooiing van vraelyste versamel is. Die resultate van die bevindinge is verwerk en hierdie verwerkte gegewens word vervolgens in tabelle, figure en narratiewe styl aangebied.

5.4.1 Identifiserende besonderhede

Die deelnemers is gevra om verskeie vrae te beantwoord ten einde die deelnemers se identifiserende besonderhede, wat aan die kriteria vir insluiting moes voldoen, te bekom, asook die profiel van 'n mishandelde vrou saam te stel. Hierdie identifiserende besonderhede van die deelnemers word in tabel 5.1 opgesom met 'n bespreking van elke aspek afsonderlik daarna.

Tabel 5.1 Identifiserende besonderhede van die deelnemers

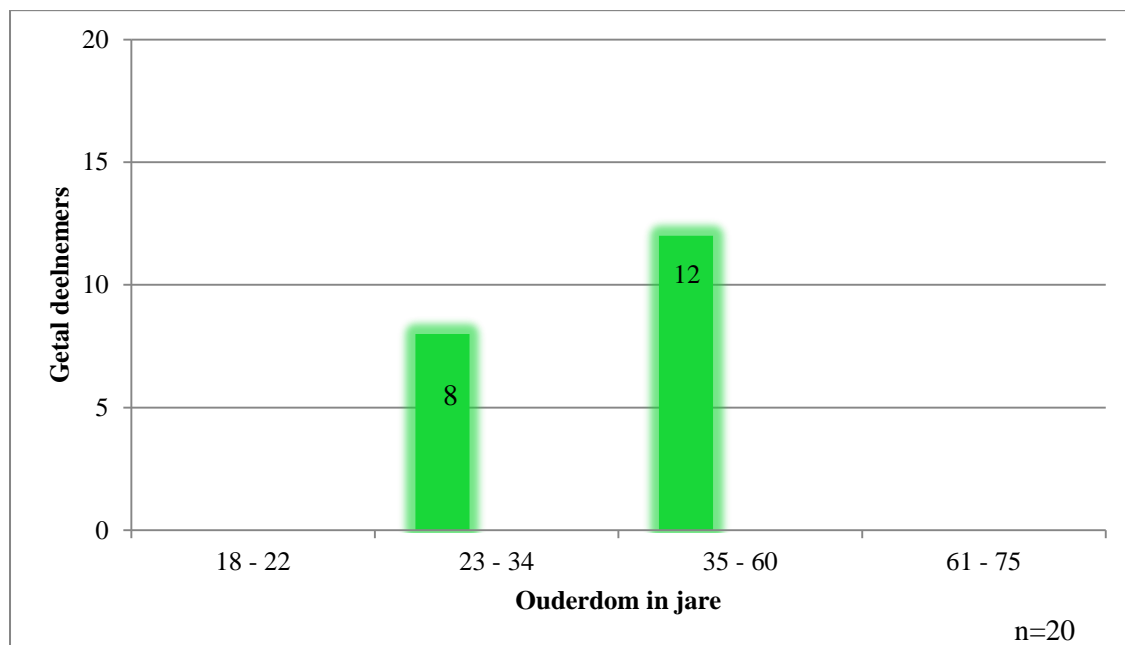
	Ouderdom	Bevolkingsgroep	Huweliksstatus	Kinders vanuit verbintenis met gewelddadige maat/eggenoot	Hoogste opvoedkundige kwalifikasie	Huidige situasie m.b.t werk	Opleiding vir werk	Gesamentlike maandelikse inkomste
1	23	Kleurling	Leef saam	Ja	Graad sewe	Werkloos	Ongeskoold	R 0 - R1000
2	32	Kleurling	Getroud	Ja	Graad drie	Werkloos	Ongeskoold	R 0 - R1000
3	23	Kleurling	Ongetroud	Ja	Graad sewe	Werkloos	Ongeskoold	R 0 - R1000
4	31	Kleurling	Leef saam	Nee	Graad tien	Werk	Professioneel	R 5001 +
5	35	Kleurling	Getroud	Ja	Graad elf	Werk	Geskoold	R 2001 - R 3000
6	54	Kleurling	Getroud	Ja	Graad ag	Pensioenaris	Ongeskoold	R 2001 - R 3000
7	41	Kleurling	Ongetroud	Ja	Graad sewe	Werk	Ongeskoold	R 2001 – R 3000
8	37	Kleurling	Leef saam	Ja	Graad sewe	Werk	Ongeskoold	R 3001- R 4000
9	31	Kleurling	Leef saam	Ja	Graad vyf	Werkloos	Ongeskoold	R 1001 – R 2000
10	29	Kleurling	Leef saam	Ja	Graad tien	Werk	Ongeskoold	R 1001 - R 2000
11	53	Kleurling	Getroud	Ja	Graad ag	Werkloos	Ongeskoold	R 1001 – R 2000
12	38	Kleurling	Leef saam	Nee	Graad ag	Werk	Ongeskoold	R 2001 – R 3000
13	41	Kleurling	Leef saam	Ja	Graad nege	Werk	Ongeskoold	R 1001 – R 2000
14	50	Kleurling	Weduwee	Ja	Graad sewe	Werk	Ongeskoold	R 0 – R 1000
15	35	Kleurling	Leef saam	Ja	Graad vyf	Werk	Ongeskoold	R 2001 – R 3000
16	31	Kleurling	Leef saam	Ja	Graad ag	Werk	Ongeskoold	R 2001 – R 3000
17	39	Kleurling	Leef saam	Ja	Graad vier	Werk	Ongeskoold	R 2001 – R 3000
18	23	Kleurling	Leef saam	Ja	Graad sewe	Werk	Ongeskoold	R 2001 – R 3000
19	38	Swart	Leef saam	Ja	Geen	Werk	Ongeskoold	R 10001 – R2000
20	41	Kleurling	Leef saam	Ja	Graad vier	Werk	Ongeskoold	R 1001 – R2000

n=20

Hierdie identifiserende besonderhede van die deelnemers word vervolgens ontleed en aan die hand van toepaslike literatuur gekontroleer.

5.4.1.1 Ouderdom

Deelnemers is gevra om hul ouderdom te verskaf, sodat bepaal kan word of die deelnemers kwalifiseer volgens die kriterium vir insluiting, naamlik volwasse vroue tussen die ouderdom van 22 en 75 jaar. Die bevindinge is aangedui in figuur 5.1.

Figuur 5.1 Ouderdomme van die deelnemers

Figuur 5.1 dui aan dat al twintig (100%) van die deelnemers tussen die ouderdom van 22 en 60 jaar is en daarom as deelnemers aan die studie kwalifiseer. Ag (40%) van die deelnemers is tussen die ouderdomme van 22 en 34 jaar, terwyl twaalf (60%) van die deelnemers tussen die ouderdomme van 34 en 60 jaar is. Die lewensfase van die deelnemers strek vanaf vroeë- tot laat-volwassenheid.

Die studie toon dat al twintig (100%) van die deelnemers in die volwassenefase is. Alhoewel daar nie in die vraelys op die ontwikkeling van die mishandeling gefokus word nie, het twaalf (60%) van die deelnemers genoem dat die mishandeling plaasgevind het en/of aangehou het sedert hul vroeë volwassenefase. Literatuurstudie (Walsh, Ploeg, Lohfield, Horne, MacMillian &

Lai, 2007: 495) staaf dat vroue wat deur hul intieme maat mishandel word terwyl hulle jonk is, ook heel waarskynlik as hulle ouer is, mishandel word. Walsh *et al.* (2007:495) stem saam met Romito (2008:13) dat vroue wat vanaf 'n jong ouderdom aan geweld blootgestel word, deurlopend met sodanige mishandeling in hulle lewe gekonfronteer word.

5.4.1.2 Bevolkingsgroep

Deelnemers (n=20) is gevra om aan te dui aan watter bevolkingsgroep hul behoort. Die meerderheid (19 of 95%) van die deelnemers is Kleurlinge. Een (5%) van die deelnemers is van die swart bevolking. Hierdie is heel waarskynlik die geografiese area waarin die nie-winsgewende organisasie geleë is by wie deelnemers as diensverbuikers geregistreer is en is in ooreenstemming met die teorie van Davenport en Davenport (1995:2076) en die Witskrif vir Welsyn (Ministry for Welfare and Population Development, 1997:3) wat noem dat 71% van Suid-Afrika se arm en kwesbare bevolking in landelike gebiede woon. Eersgenoemde outeurs noem dat landelike gebiede gekenmerk word deur lae-digtheid-nedersettings met omliggende plase.

Volgens die literatuurstudies (Bollen, *et al.*, 1999:6; Kaldine, 2007:236, Wiehe, 1998:81) vind intiemepaargeweld binne alle sosio-ekonomiese, ras- en kulturele groepe plaas en om daardie rede is geen bevolkingsgroep die uitsondering nie. Hampton *et al.* (1999:23) beweer egter dat Kleurlinge meer geneig is om intiemepaargeweld te rapporteer as enige ander bevolkingsgroep. Ook is Kleurlinge meer geneig om openlik oor hierdie gebeurtenisse te praat en om hulp te soek.

5.4.1.3 Huwelikstatus

As een van die voorwaardes vir die insluiting in die studie, moes die deelnemers volwasse vroue in 'n intiemepaarverhouding wees. Deelnemers is gevra om hul huwelikstatus aan te dui, aangesien literatuur bevestig het dat 'n intieme paar nie noodwendig deur 'n huwelikskontrak verbind is nie. Die bevindinge word in tabel 5.2 weergegee.

Tabel 5.2 Huwelikstatus van die deelnemers

Getroud	Leef saam	Ongetroud	Geskei	Weduwee	Vervreem	Totaal
4	13	2	0	1	0	20

n=20

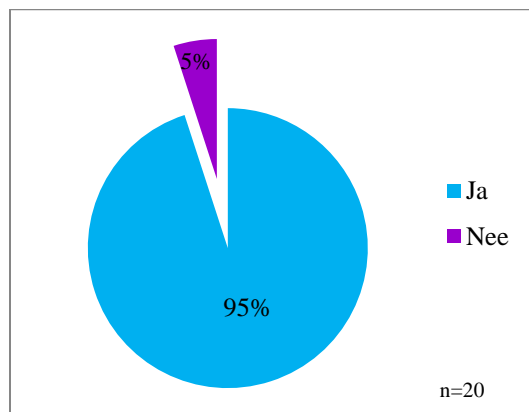
Vier (20%) van die deelnemers is getroud. Dertien (65%) van die deelnemers leef saam. Twee (10%) van die deelnemers is ongetroud, terwyl een (5%) van die deelnemers 'n weduwee is. Vanuit die bostaande data kan die gevolgtrekking gemaak word dat intiemepaargeweld binne die huwelik, by saamleefpare en ongetroude intieme pare plaasvind. Hierdie gevolgtrekking stem ooreen met die Wet op Gesinsgeweld 116 van 1998 (Government Gazette, 1998:4) en Wiehe (1998:75) se verwysings na 'n intiemepaarverhouding as 'n verhouding waar die betrokke persone in 'n intieme verhouding (getroud of ongetroud-volgens enige wet en gemene reg) is/was en dieselfde woning deel of gedeel het.

5.4.1.4 Kinders

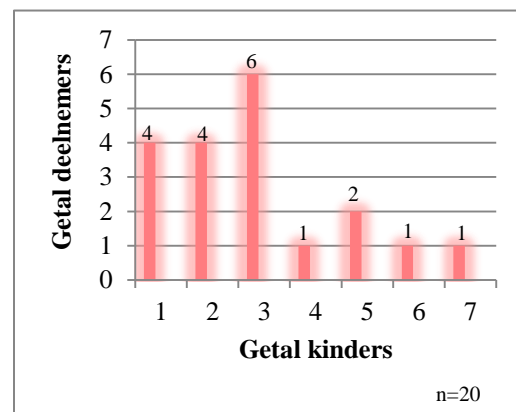
Deelnemers is tydens die ondersoek gevra om aan te dui of hulle kinders het; hoeveel kinders daar is; en of die kinders uit verbintenis met die intieme maat/eggenoot gebore is. Hierdie bevindinge sal vervolgens geïdentifiseer en bespreek word.

(a)Getal kinders van die deelnemers

Die deelnemers (n=20) is gevra of hulle kinders het en hoeveel kinders hulle het. Hierdie bevindinge is in twee figure verdeel, naamlik figuur 5.2 en figuur 5.3.

Figuur 5.2 Kinders van die deelnemers

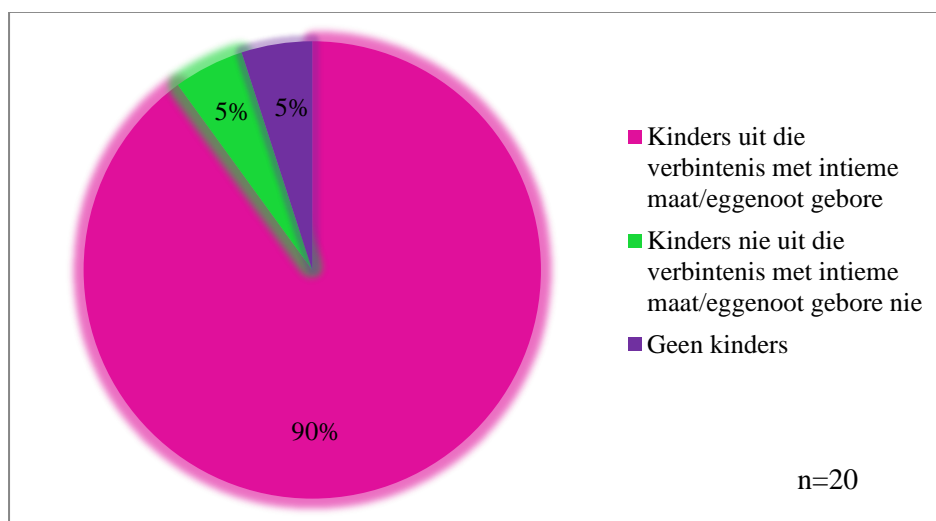
Figuur 5.3 Getal kinders van die deelnemers

Soos aangedui in die bostaande figuur 5.2, het negentien (95%) van die deelnemers kinders, terwyl een (5%) van die deelnemers geen kinders het nie. In figuur 5.3 word daar aangedui dat vier (20%) van die deelnemers een kind het. Vier (20%) van die deelnemers het twee kinders. Ses (30%) van die deelnemers het drie kinders. Een (5%) van die deelnemers het vier kinders.

Twee (10%) van die deelnemers het vyf kinders. Twee (10%) van die deelnemers het onderskeidelik ses en sewe kinders. Die gemiddelde getal kinders per intieme paar is drie kinders. Studies (Krug *et al.*, 2002:101; Martin, Tsui, Maitra & Marinshaw, 1999:418) het bevind dat intiemepaargeweld meer voorkom in verhoudings waar daar kinders teenwoordig is. Hierdie outeurs is van mening dat kinders 'n risikofaktor vir intiemepaargeweld is, omdat daar meer stres is wanneer die kinders versorg moet word en daar finansieel vir hulle voorsien moet word.

(b) Kinders uit die verbintenis met die intieme maat/eggenoot gebore

Deelnemers is gevra of daar kinders uit die verbintenis met die gewelddadige intieme maat/eggenoot gebore is. Hierdie bevindinge is in figuur 5.4 saamgevat.

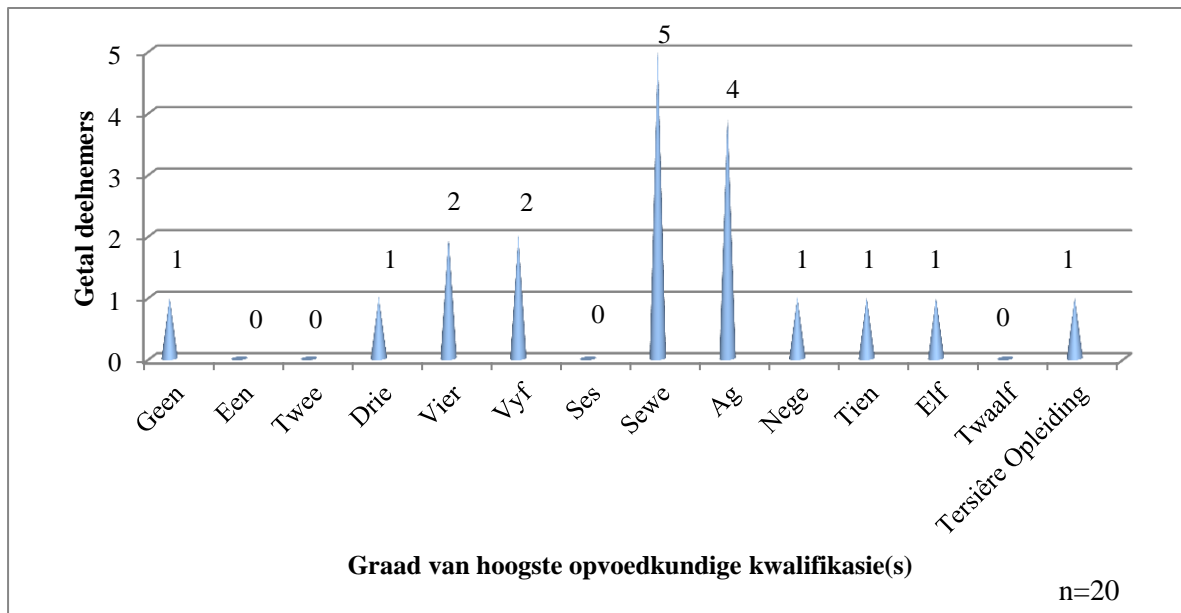
Figuur 5.4 Kinders uit die verbintenis met intieme maat/eggenoot gebore

Agtien (90%) van die deelnemers se kinders is uit die verbintenis met hul gewelddadige intieme maat/eggenoot gebore. Een (5%) van die deelnemers se kind is nie uit die verbintenis met haar gewelddadige intieme maat gebore nie. Soos in figuur 5.2 aangedui is, het een (5%) van die deelnemers geen kinders nie. Soos in die literatuurstudie genoem is, is dit moeilik vir vroue om van die intiemepaargeweldverhouding te ontsnap, veral as daar kinders betrokke is. Volgens Gelles en Straus (1989:143) kan die vrou nie die gewelddadige verhouding verlaat nie, omdat sy onder meer afhanklik van die kinders se vader is vir ondersteuning en omdat vroue met kinders

sukkel om werk te kry. Verder staaf Kemp (1998:257) dat die man sal dreig om die kinders weg te neem van die vrou, indien sy poog om die intiemepaargeweldverhouding te verlaat.

5.4.1.5 Hoogste opvoedkundige kwalifikasie(s)

As deel van die identifiserende besonderhede van die deelnemers, is vasgestel wat die deelnemers se opvoedingsvlak is. Hierdie inligting word in figuur 5.5 aangedui.

Figuur 5.5 Hoogste opvoedkundige kwalifikasie(s) van die deelnemers

Een (5%) van die deelnemers het geen opvoedkundige kwalifikasie(s) nie. Een (5%) van die deelnemers se hoogste opvoedkundige kwalifikasie was graad drie. Twee (10%) van die deelnemers se hoogste kwalifikasie was graad vier. Twee (10%) van die deelnemers se hoogste kwalifikasie was graad vyf. Vyf (25%) van die deelnemers se hoogste kwalifikasie was graad sewe. Vier (20%) van die deelnemers se hoogste kwalifikasie was graad ag. Een (5%) van die deelnemers was graad nege. Een (5%) van die deelnemers se hoogste kwalifikasie was graad tien. Een (5%) van die deelnemers se hoogste kwalifikasie was graad elf. Een (5%) van die deelnemers se hoogste kwalifikasie was tersiêre opleiding waar sy 'n diploma ontvang het.

Vanuit die bostaande bevindinge is dit duidelik dat die meeste (19 of 95%) van die deelnemers geen tersiêre opleiding ontvang het nie en dat die helfte (tien of 50%) van die deelnemers slegs

hul laerskoolloopbaan voltooi het. Hierdie bevindinge is in ooreenstemming met navorsingbevindinge (Jewkes, 2002:1423; Krug *et al.*, 2002:97; Yodanis, 2004:667) dat vroue en mans se opvoedingsvlak met intiemepaargeweld geassosieer word. Parenzee en Smythe (2003:48, 49) staaf dat vroue in landelike gebiede lae vlakke van onderrig het, wat dit bemoeilik om werk te handhaaf en wat armoede verder versterk.

5.4.1.6 Huidige situasie met betrekking tot werk

Deelnemers is gevra om hul huidige situasie met betrekking tot werk aan te dui ten einde te bepaal of die deelnemers 'n gereelde inkomste ontvang. Hierdie resultate is in tabel 5.3 soos volg saamgevat:

Tabel 5.3 Werksomstandighede van die deelnemers

Werksomstandighede	
Werk	14
Werkloos	5
Pensioenaris	1
Totaal	20

n=20

Veertien (70%) van die deelnemers werk tans. Vyf (25%) van die deelnemers is tans werkloos. Een (5%) van die deelnemers is tans 'n pensioenaris.

Soos in die literatuurstudie genoem, is Staggs en Riger (2006:136) van mening dat vroue se lae of geen inkomste toe te skryf is aan die intieme maat se beheer oor die vrou om te verhoed dat sy werk of onderrig ontvang. Swanberg *et al.* (2005:5) huldig dieselfde mening. Sy navorsing bewys dat sommige vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, sukkel om werk te kry; ander werk kry, maar dit nie kan behou nie; terwyl ander glad nie werk kry nie as gevolg van die man se mag en beherende gedrag. Die ongunstige werksomstandighede van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, het tot gevolg dat sy net meer afhanklik van die intieme maat is.

5.4.1.7 Tipe werk

Deelnemers is gevra om aan te dui vir watter tipe werk hul opgelei is. Hierdie inligting moet in samehang met figuur 5.5 en tabel 5.3 beskou word. Een van die kriteria vir insluiting was dat deelnemers vanuit lae sosio-ekonomiese omstandighede in landelike gebiede afkomstig moet wees. Bevindinge word in tabel 5.4 aangedui.

Tabel 5.4 Tipe werk

Tipe werk	
Ongeskoold	18
Geskoold	1
Professioneel	1
Totaal	20

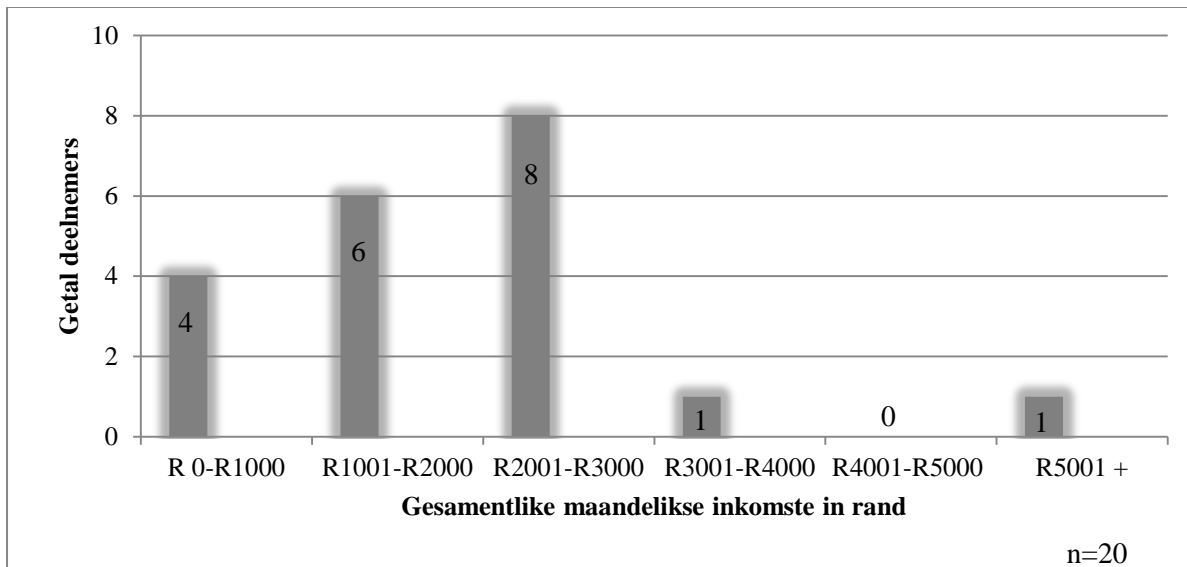
n=20

Die oorgrote meerderheid (18 of 90%) van die deelnemers is opgelei om ongeskoolde werk te doen, terwyl een (5%) van die deelnemers opgelei is om geskoolde werk te doen en een (5%) van die deelnemers professionele werk kan verrig.

Wanneer gekyk word na die hoogste opvoedkundige kwalifikasie(s) en huidige werksomstandighede van die vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, is dit duidelik dat hierdie vroue 'n lae of geen inkomste ontvang nie. Die bevindinge stem ooreen met Gelles en Straus (1989:143) se studies wat beklemtoon dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, minder opvoeding ontvang het, minder werkswaardighede handhaaf en meer geneig is om werkloos te wees.

5.4.1.8 Gesamentlike maandelikse inkomste

Die deelnemers moes aantoon wat die gesamentlike maandelikse inkomste van hulself en die eggenoot/intieme maat is. Hierdie bevindinge is in figuur 5.6 vervat.

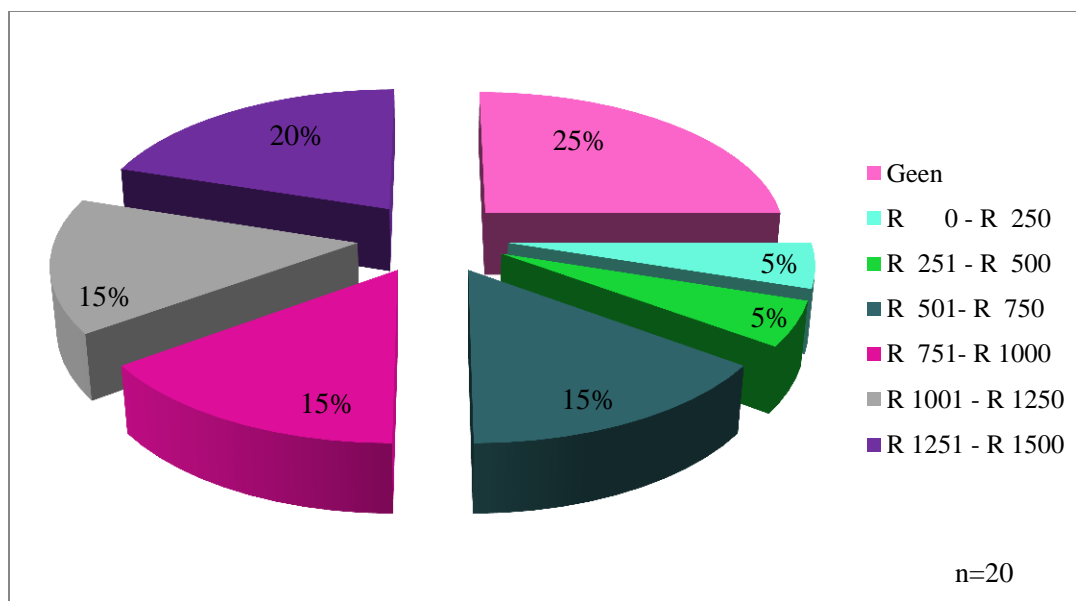
Figuur 5.6 Gesamentlike maandelikse inkomste

Vier (20%) van die huishoudings verdien R 0 – R 1000, ses (30%) van die huishoudings verdien R 1001 – R 2000, ag (40%) van die huishoudings verdien R 2001 – R 3000, een (5%) van die huishoudings verdien R 3001 – R 4000 en ‘n verdere een (5%) van die huishoudings verdien R 5001+. Dit was belangrik om hierdie gesamentlike maandelikse inkomste vas te stel, aangesien die literatuurstudie aandui dat die meeste intiemepaargeweldverhoudings meestal by kwesbare en behoeftige lede van die samelewing voorkom en dat kwesbare individue met armoede en gebrek aan hulpbronne geassosieer word (Government Gazette, 1998:2; Ministry for Welfare and Population Development, 1997:3; Strydom *et al.*, 2010:175).

In aansluiting by die bostaande staaf beide Jewkes (2002:1424) en Gelles en Straus (1989:112) dat mans in intiemepaarverhoudings wat werkloosheid, armoede en gepaardgaande stres ervaar, meer geneig is om gewelddadig op te tree. Twala (2004:63) stem saam met hierdie outeurs en bevestig dat lae inkomste een van die faktore is, wat tot intiemepaargeweld aanleiding gee.

5.4.1.9 Bydrae tot gesamenlike maandelikse inkomste

Ten einde te bepaal wat die deelnemers se bydrae tot die gesamenlike maandelikse inkomste is, moes die deelnemers aandui watter bedrag hulle tot hierdie gesamentlike maandelikse inkomste bydra. Resultate is in figuur 5.7 saamgevat.

Figuur 5.7 Bydrae van die deelnemers tot gesamentlike maandelikse inkomste

Vyf (25%) van die deelnemers het nie tot die gesamentlike maandelikse inkomste bygedra nie. Een (5%) van die deelnemers het R 0 – R 250 bygedra, terwyl nog een (5%) van die deelnemers R 251 – R 500 bygedra het. Drie (15%) van die deelnemers het R 501 – R 750 bygedra. Drie (15%) van die deelnemers het in die kategorie R 751 – R 1000 bygedra. Drie (15%) van die deelnemers het R 1001 – R 1250 bygedra, en nog vier (20%) van die deelnemers het R 1251 – R 1500 tot die gesamentlike maandelikse inkomste bygedra.

Met inagneming van bostaande is dit duidelik dat die helfte (10 of 50%) van die deelnemers minder as 'n R 1001 of geen bydrae tot die intieme paar se gesamentlike maandelikse inkomste gelewer het nie. Terselfdertyd illustreer figuur 5.3 dat die gemiddelde getal kinders per intieme paar drie is. Om hierdie rede kan die gevolgtrekking gemaak word dat die deelnemers (n=20) finansiële afhanklik van die intieme maat is. Hierdie afleidings is in ooreenstemming met die sienings van Parenzee en Smythe (2003:48, 49) dat 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, en wat poog om die verhouding te verlaat, moontlik haar werk, behuising en inkomste kan verloor.

Vanuit die bostaande bevindinge blyk dit dat die getal kinders, lae opvoedingsvlak, werkstatus en geen of lae inkomste van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, hulle meer kwesbaar vir intiemepaargeweld maak, en ook die armoede en afhanklikheid van die

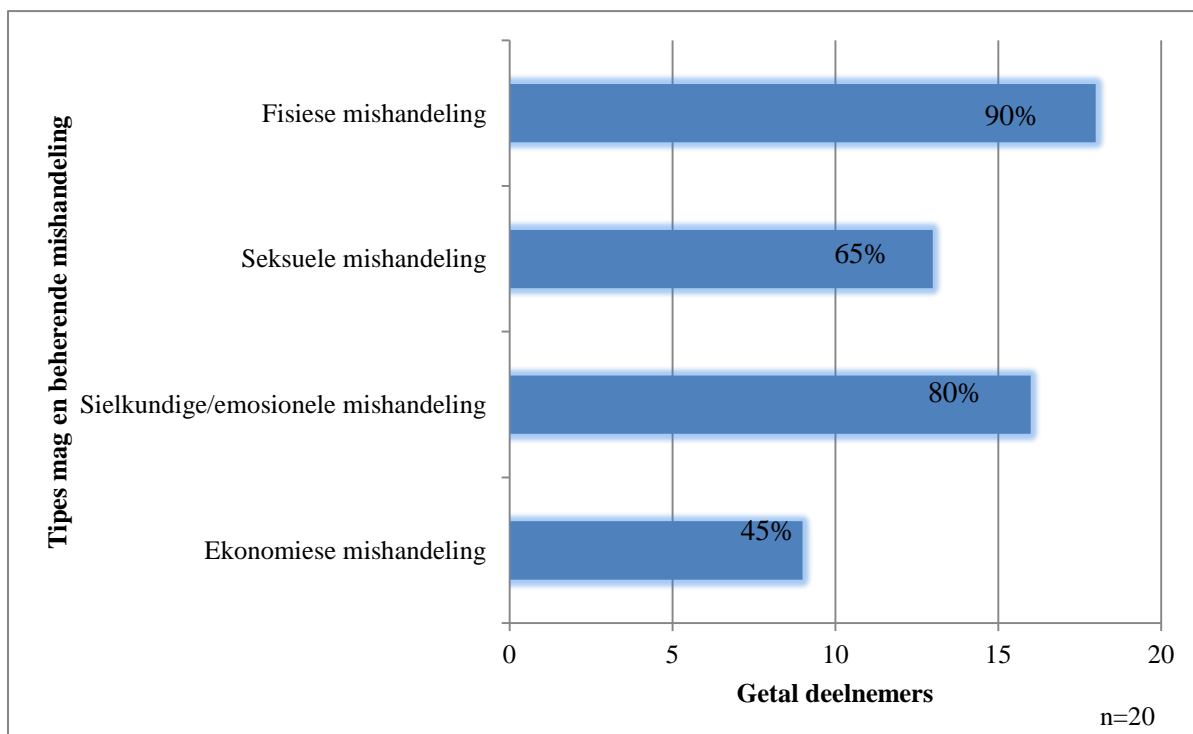
intieme maat versterk. Derhalwe sluit dit aan by die profiel van die mishandelde vrou in landelike gebiede, soos verkry uit die literatuurstudie. In hierdie studie word op die kwesbaarheid van vroue, hulle lae inkomste en gebrek aan hulpbronne gefokus.

5.4.2 Behoeftes van 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is

Die volgende afdeling stel ondersoek in na die aard, die oorsprong en die gevolge van intiemepaargeweld, asook emosionele en sosiale verbintenisse. Germain en Gitterman (1996:15) se ekologiese konsepte gaan bespreek word met spesifieke verwysing na die selfbeeld van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, en haar vermoë om verwantskappe met ander sisteme te vorm.

5.4.2.1 Die aard van intiemepaargeweld

Deelnemers is gevra om die tipes mag en beheerende mishandeling wat hul eggenoot/intieme maat teenoor hul gebruik, te identifiseer (deelnemers kon alle toepaslike kategorieë merk). Om betrokke by intiemepaargeweld te wees, was een van die kriteria vir insluiting. Hierdie bevindinge word in figuur 5.8 weergegee.

Figuur 5.8 Tipes mag en beheerende mishandeling

In figuur 5.8 word aangedui dat agtien (90%) van die deelnemers fisiese mishandeling ervaar het, terwyl dertien (65%) van die deelnemers aan seksuele mishandeling onderwerp is. Sestien (80%) van die deelnemers was blootgestel aan sielkundige/emosionele mishandeling en nege (45%) van die deelnemers het ekonomiese mishandeling ervaar. Die meerderheid (sestien of 80%) van die deelnemers het aangetoon dat hulle beide fisies en sielkundig/emosioneel mishandel is, terwyl die minderheid (nege of 45%) van die deelnemers ekonomiese mishandeling ervaar het. By agtien (90%) van die deelnemers is meer as een tipe mishandeling aangedui.

Bostaande bevindinge is in ooreenstemming met navorsing van Schornstein (1997:46) en Lusin en Vetten (2005:17) wat bevind dat in 'n verhouding waar intiemepaargeweld voorkom, mag en beheer 'n primêre eienskap is. Laasgenoemde outeurs beskryf intiemepaargeweld as 'n vorm van mag en beheer, waar fisiese, seksuele, ekonomiese en sielkundige/emosionele mishandeling gebruik word om mag en beheer oor die vrou uit te oefen.

5.4.2.2 Oorsprong van intiemepaargeweld

Aangesien die deelnemers in 'n intiemepaargeweldverhouding is, word daar van hulle verwag om tussen die verskillende oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld te kan onderskei. Derhalwe is die deelnemers gevra om volgens hul eie persepsie aan te dui wat die oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld is (deelnemers was geregtig daarop om alle toepaslike kategorieë te merk). Resultate word in tabel 5.5 weergegee.

Tabel 5.5 Oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld

Oorsaaklike faktore					
Individuele faktore		Gemeenskapsfaktore		Samelewingsfaktore	
Geskiedenis van geweld	12	Armoede en stres	15	Seksisme en geslagsrol-stereotipe	14
Konflik in verhouding	19	Strukturele ongelykhede (geslags- en ekonomies)	12		
Alkohol- en dwelmgebruik van maat	20	Werkomstandighede en stres	14	Patriargale kultuur (dominerend deur maat)	16

n=20

Soos aangedui in die bostaande tabel 5.5 het die meerderheid (sestien of 80%) van die deelnemers aangedui dat individuele, gemeenskaps- en samelewingsfakore oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld is. Dit bevestig die bevindinge van die literatuurstudie dat daar geen enkele faktor is wat aanleiding tot intiemepaargeweld gee nie en daarom kan die ekologiese perspektief toegepas word om begrip vir die oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld te ontwikkel (Carlson, 1984:570; Kaldine, 2007:237). Deelnemers (n=20) se reaksies ten opsigte van die oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld is soos volg:

Al die deelnemers (20 of 100%) het aangedui dat individuele faktore aanleiding gee tot intiemepaargeweld. Twaalf (60%) van die deelnemers het die geskiedenis van geweld as 'n oorsaaklike faktor van intiemepaargeweld aangedui. Een deelnemer het gestaaf: *“Ek het twee jaar gelede maar eers uitgevind dat hy gemolesteer was deur sy oom en dat sy ma en pa hom so fisies aangerand het.”* Hierdie reaksie en die deelnemers se aanduiding van 'n geskiedenis van geweld as 'n oorsaaklik faktor is in ooreenstemming met navorsing deur Chandler en Kruger (2005:71) en Krug *et al.* (2002:337) wat bevind het dat mans wat in hul vroeë kinderjare aan geweld en mishandeling in hul familie van oorsprong blootgestel is, meer geneig is om hierdie gedrag aan te leer en oortreders van intiemepaargeweld te word.

Negentien (95%) van die deelnemers het na konflik in die verhouding verwys as 'n oorsaaklike faktor van intiemepaargeweld weens probleme in hul eie interpersoonlike verhoudings. Soos alreeds in die literatuurstudie bespreek is, word geweld in 'n konflikverhouding as 'n hanteringsmeganisme beskou om frustrasies en woede uit te druk (Jewkes, 2002:1425).

Al die deelnemers (20 of 100%) het alkohol- en dwelmgebruik aangedui as oorsaaklike faktore. Vanuit die literatuur (Carlson, 1984:572; Jewkes, 2002:1425; Kaldine, 2007:238) word daar verwys na alkohol- en dwelmgebruik as 'n groot bydraende faktor van intiemepaargeweld. Een van die deelnemers het soos volg gereageer: *“Defnitief”*. 'n Ander deelnemer het gestaaf: *“As hy saans by die huis kom dan vloek en skêl hy en gooi goed rond en dan sal hy met my en die kinders begin.”* Hierdie deelnemers se belewenisse stem ooreen met literatuurstudies (Jewkes, Levin & Penn-Kekana, 2002:1613) wat bevind dat die meeste mans altyd of soms alkohol voor 'n episode van intiemepaargeweld gebruik.

Vyftien (75%) van die deelnemers het armoede en stres as 'n gemeenskapsfaktor van intiemepaargeweld aangedui. Dié rede hiervoor is dat armoede die oorsaak is van stres in die intiemepaarverhouding wat aanleiding tot intiemepaargeweld gee. Hierdie bevinding is in ooreenstemming met navorsing van Jewkes (2002:1424) wat toon dat armoede 'n ingebore stresvolle situasie is, waar arm mans beperkte toegang het tot sosiale en ekonomiese ondersteuning wat kan help om stres te verlaag. Twaalf (60%) van die deelnemers het strukturele ongelykhede as 'n faktor gemerk, terwyl veertien (70%) van die deelnemers na werksomstandighede en stres as oorsaaklike faktore verwys het. Carlson (1984:576) en McKie (2005:53) noem dat hierdie sosiaal-strukturele faktore tot intiemepaargeweld kan lei weens finansiële stres en die druk om aan vereistes by die werk en die huisgesin te voldoen. Gepaardgaande hiermee is die ongelyke verspreiding van sosiale en ekonomiese bronne.

In terme van die samelewingsfaktore het veertien (70%) van die deelnemers seksisme en geslagsrolstereotipe en sestion (80%) van die deelnemers patriargale kultuur as oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld aangetoon. Een deelnemer het gereageer: *“Hy maak en vat soos hy wil. Sy geld is syne en myne is ook syne.”* 'n Ander deelnemer het geantwoord: *“Hy slaap rond en dan regverdig hy dit.”* Hierdie deelnemers se reaksies oor die samelewingsfaktore sluit aan by die feministiese teorie wat 'n verduideliking gee van die oorsaak van geweld binne die samelewing en kultuur (Laing, 2002:2). Volgens Gilfus *et al.* (2010:246) en Kaldine (2007:236) verwag mans meer voorregte binne en buite die huishouding; beskou mans vrouens as minderwaardig en ondergeskik aan mans; en oefen mans groter mag en beheer uit oor bronne. Dit is daarom duidelik dat daar 'n ooreenkoms is tussen die deelnemers (n=20) se reaksies en die bevindinge van die literatuurstudies.

5.4.2.3 Gevolge van intiemepaargeweld vir vroue

Die deelnemers is gevra om die moontlike gevolge van hulle ervaring van intiemepaargeweld te identifiseer ten einde te bepaal watter gevolge 'n negatiewe invloed op die deelnemers se funksionering het. Die resultate word in tabel 5.6 opgesom.

Tabel 5.6 Impak van intiemepaargeweld

TEMA: Tipes impak van intiemepaargeweld op die vrou			
SUBTEMA	KATEGORIE	NARRATIEWE	f
Sosiale impak	Onttrek van familie en vriende	<i>“Ek is vervreemd van familie en vriende. As ek buite staan en gesels en ek sien hom aankom sal ek somer huis toe hardloop net dat ek binne die huis is as hy daar kom. Hy sal vir my sê waantoe ek mag gaan en ek mag net beweeg waar hy gaan. Hy was so jaloers.”</i>	17
	Besitlik en jaloers	<i>“As daar mense gekom het moes ek net glimlag het en ‘n masker op gesit het. Ek het net niks gepraat nie, net stil gesit, arms gevou. Hy het my gebreinspoel. Ek het nie meer geweet wat ek moet doen of hoe om dit te doen nie. Ek voel minderwaardig en het nie meer kans gesien vir hierdie lewe nie. Ek het planne gemaak om my lewe te beeindig.”</i>	10
Gesond- heidsimpak	Fisiese lewenslange wonde	<i>“Ek’s ‘n gevangenis in sy huis. Dit gee my stres. Hy sal net uit hak. Die merke op my gesig is alles hy. Toe ons begin uit gaan het het ek vier tandjies gehad. Hy het almal uitgeslaan.”</i>	13
	Geestesgesond- heidsprobleme	<i>“Ek is by ‘n sielkundige, berader en psigiater. Ek het in die hospitaal beland as gevolg van al die verbale mishandeling vir depressie. Ek het drie jaar terug selfmoord probeer pleeg. Die sielkundige sê ek lei aan post-traumatische stres.”</i>	14
Ekonomie- se impak	Werksumstan- dighede	<i>“As hy my so aangerand het kon ek nie gaan werk nie. Hul trek dit dan van my weeklikse pay af.”</i>	19
	Geld weerhou	<i>“Hy weerhou geld van my. Gee net R200 om al die goed vir die huis te koop. Hy het al twee keer by my werk opgedaag en my daar kom afknou.”</i>	3
Impak op kinders	Gedrag- verandering	<i>“My kinders...waar kan ek begin. Die een is aggressief so dat hy nou sy vrou ook slaan. Die ander kind het weggetrek van ons af en drink en rook dagga. Die een het kinders by vier ander vroue. My man het weer my ander kind se tand uit geslaan.”</i>	14
	Skooldprestasie	<i>“My een kind het skool gelos en die ander een het standard nege gedruip. My seuns is aggressief en my meisies is stil en bewierig.”</i>	4

n=20

Die subtemas wat in die bostaande tabel geïdentifiseer is, naamlik die sosiale, gesondheids- en ekonomiese impak, sowel as die impak op die kinders, gaan vervolgens bespreek word.

(a) Sosiale impak

Tabel 5.6 toon dat sewentien (85%) van die deelnemers genoem het dat hulle hul onttrek het van familie en vriende: *“[e]k is vervreemd van familie en vriende...”* Een deelnemer het so gereageer: *“[E]k het my vriende en ouers weggestoot. Mense het nie meer geworry oor my nie. Ek het die aanranding gewoon geraak en aanvaar. Ek het selfs my geloof op sy gestoot.”* Die redes hiervoor is dat die deelnemers vernederd gevoel het; dat die man hul weerhou het van kontak maak; en dat hulle bang was vir die stories wat mense gaan vertel.

Tien (50%) van die deelnemers het aangedui dat die man se besitlikheid en jaloesie hul sosiale funksionering beïnvloed het. Die man se besitlikheid en jaloesie was van so ‘n aard dat hulle vir die deelnemers voorgeskryf het waarheen hul mag en nie mag gaan nie, wat om te dra en hoelank hul buite die huis mag wees. Een (5%) van die deelnemers het geantwoord dat sy soms op sekere maniere moes reageer sodat die mense nie iets vermoed nie: *“As daar mense gekom het moes ek net glimlag het en ‘n masker op gesit het...”* ‘n Ander deelnemer se reaksie was soos volg: *“Ek het nooit uit gegaan nie. Ek sal ook nooit gevra het of ek mag uit gaan nie, want ek sal klaarmaak en dan as ek wil gaan sal hy sê ek mag nie meer gaan nie. Daarom het ek nooit vriende gehad nie. Ek het almal verloor. My mense sien ek ook nooit nie, want ons mag nie vir hulle gaan kuier nie.”*

Literatuurstudies (Davis, 1995:782; Government Gazette, 1998:4) toon dat die gewelddadige intieme maat die vrou van haar familie en vriende sal isoleer en dat sy gedrag gekenmerk word deur obsessie of jaloesie teenoor die vrou. Kemp (1998:257) is van mening dat omdat die man die vrou so isoleer, hy beheer het oor wat sy doen, wie sy sien, met wie sy praat en waar sy gaan. Hy beperk dus haar totale interaksie met die buitewêreld. Derhalwe is hierdie bevindinge in die literatuurstudie in ooreenstemming met die bostaande bevindinge van die studie, waar die meerderheid, naamlik sewentien (85%) en tien (50%) van die deelnemers, aangedui het dat hulle hul van familie en vriende onttrek het en dat die man baie besitlik en jaloers is.

(b) Gesondheidsimpak

Dertien (65%) van die deelnemers het genoem dat die intiemepaargeweld lewenslange fisiese wonde gelaat het: *“...merke op my gesig is alles hy...”* Een deelnemer sluit hierby aan en verduidelik: *“Ek het veertien steke gekry, twee gebreukte rubbis, hand gekraak en enkel gekraak.”*

Ek was vir twee weke in die hospitaal. Ek het nooit 'n merk op my gesig gehad nie en kyk hoe lyk ek nou. My hare het begin uitval, ek kon nie opgetel het nie en het nie 'n eetlus gehad nie. Ek het oorgegee aan drank."

Veertien (70%) van die deelnemers het aangedui dat hulle geestesgesondheidsprobleme ondervind sedert die mishandeling plaasvind. Die deelnemers se geestesgesondheidsprobleme varieer vanaf wisselende slaappatrone, depressie, 'n lae selfbeeld, trauma, angstigheid, kroniese asma, hoë bloeddruk, migraines, reproduksiegesondheidsprobleme tot eetversteurings. Vyf (25%) van die deelnemers het vertel dat hul al probeer selfmoord pleeg het: "[e]k het drie jaar terug selfmoord probeer pleeg..." Die volgende deelnemer het haar gesondheid soos volg beskryf: *"Ek eet, eet, eet. Soos mense sal drink sal ek weer eet om die seer weg te kry. Ek het geen rede om te lewe nie. Ek kan nie slaap nie, nou weer vannag van af drie uur wakker gelê. Ek het probleme gehad toe ek swanger was. Ek het nou hoë bloeddruk. Alles te doen met stres van hom."*

Soos vroeër in die literatuurstudie bespreek is, hou intiemepaargeweld fisiese en geestesgesondheidsimplikasies in vir vroue. Fisiese beserings verwys na snye, kneuse en permanente gestremdhede, terwyl geestesgesondheidsprobleme vanaf depressie, angstigheid, vrees, eetversteurings tot post-traumatische stresversteuring varieer (Hampton *et al.*, 1999:53; Krug *et al.*, 2002:102).

(c) Ekonomiese impak

Soos in bostaande tabel 5.6 aangedui word, het negentien (95%) van die deelnemers genoem dat die mishandeling hul werksomstandighede negatief beïnvloed. Die deelnemers het verduidelik dat die man soms by die werk opdaag en daar "onplesierig" raak. Soms kan die deelnemers nie gaan werk nie, omdat die mag en beherende mishandeling te erg was. Dit lei dan tot 'n verlies aan inkomste ("...kon ek nie gaan werk nie. Hul trek dit dan van my weeklikse pay af").

Drie (15%) van die deelnemers het verduidelik dat die man soms hul geld sal neem en ander kere weer weier om geld vir kos of benodigdhede vir die kinders te gee ("[h]y weerhou geld van my.").

Hierdie bevindinge van die studie is in ooreenstemming met navorsing deur Wiehe (1998:92) dat vroue as gevolg van die intiemepaargeweld dikwels van werk afwesig is en dit moeilik vind om 'n werk te handhaaf.

(d)Impak op kinders

Veertien (70%) van die deelnemers het genoem dat intiemepaargeweld die oorsaak is van hul kinders se gedragsveranderings. Hierdie deelnemers het waargeneem dat van hul kinders meer aggressief is, terwyl ander stil en teruggetrokke, onskiedbaar van hul moeder, bangerig, skrikkerig en angstig is, asook wegloop van die huis. Deelnemers het ook genoem dat hul kinders meer betrokke is by risikogedrag soos alkohol- en dwelmgebruik en voorhuwelikse seks (*"...aggressief, so dat hy nou sy vrou ook slaan. Die ander kind het weggetrek van ons af en drink en rook dagga..."*).

Laastens het vier (20%) van die deelnemers genoem dat die intiemepaargeweld die kinders se skoolprestasie negatief beïnvloed. Sommige van die kinders se skoolpunte het gedaal, ander was gereeld afwesig van die skool of het 'n graad gedruip, terwyl van die kinders skool vroeër verlaat het. Een deelnemer se opmerking was: *"My een seun lê saans wakker, soos wakker. Hy is teruggetrokke en sy selfbeeld het 'n knou weg. My jongste seun het so 'n knak gekry. Die sielkundiges het op gegee. Hy loop nie skool nie. Hy weier om die huis te verlaat hy bly net daar. By die huis sal hy my orals volg en hy slaap net middag as ek by hom sit. Hy vra gereeld ek mag hom nie los nie. My dogter is nou 32 jaar en sy haat mans mense. Al vyf my kinders moes alles aanskou."*

Soos in die literatuurstudie genoem, toon kinders wat aan intiemepaargeweld blootgestel word, verskeie gesondheids- en gedragsprobleme (Sterne & Pool, 2010:23). Om daardie rede bevestig die bevindinge van die studie dié van die literatuurstudies.

5.4.2.4 Emosionele en sosiale verbintenisse

Ten einde die deelnemers se vermoëns om emosionele en sosiale verbintenisse te vorm, te bepaal, is daar ondersoek ingestel na die deelnemers se selfbeeld en verwantskappe.

(a) Selfbeeld

Om ondersoek in te stel na die selfbeeld van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, is die deelnemers (n=20) gevra om te verduidelik hoe hulle oor hulself voel. Volgens Hampton *et al.* (1999:53) word die selfbeeld en selfwaarde van vroue wat by intiemepaargeweldverhoudings betrokke is, negatief beïnvloed as gevolg van die mag en beherende mishandeling wat die man oor die vrou uitoefen. Verder staaf Germain en Gitterman (1995:818) en Payne (2005:151) dat ‘n persoon se selfbeeld die mate bepaal waarin ‘n persoon bekwaamd, gerespekteerd en gewaardeerd voel.

Al twintig (100%) van die deelnemers het aangedui dat hulle as gevolg van intiemepaargeweld so minderwaardig voel, dat hulle ‘n lae selfbeeld het en soms voel dat hulle geen selfbeeld meer het nie. Vier (20%) van die deelnemers se kwalitatiewe opmerkings ondersteun die bevindinge van die literatuurstudie:

“[Ek het] nie lekker gevoel oor myself nie. Ek voel teleurgesteld in myself. Ek moet lipstifffie gebruik om die kolle en merke op my gesig weg te steek.”

“Ek wil net in ‘n hoekie sit. Ek voel minderwaardig. Nie werd om te lewe nie en nie werd om ‘n ma vir my kind te wees nie. Dit maak seer. Voel ook nie goed dat ek nou so vet is van dié eet nie. Soos ander mense sal drink om die seer weg te kry sal ek eet en eet en eet.”

“Ek is skaam vir myself en vir ander. Ek voel nie goed oor myself nie. Ek is al vir 33 jaar getroud met my man en dit hou nog steeds aan. Ek is moeg van die lewe. Ek sien nie meer kans nie.”

“Ek voel ek is op die ashoop en sommige dae dink ek net wat is ek werd?”

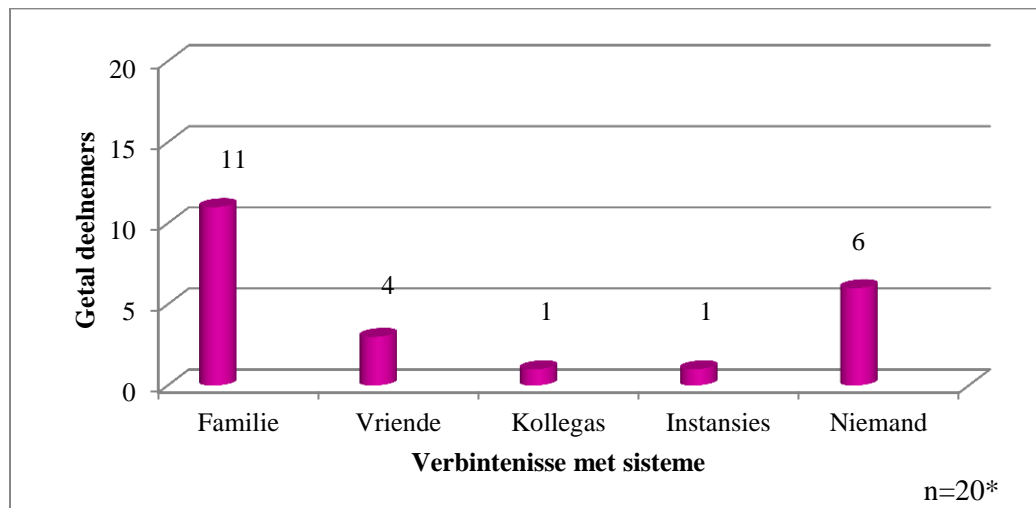
Volgens Germain en Gitterman (1996:818) reflekteer ‘n lae selfbeeld gevoelens van minderwaardigheid en ondergeskiktheid. Hierdie is twee gevoelens wat met siektes soos depressie en post-traumatisiese stresversteuring gepaard gaan, en wat vrouens se vermoëns om die omgewing te beïnvloed en lewenstressors te hanteer, verminder (Germain & Gitterman,

1996:818; Hampton *et al.*, 1999:53; Krug *et al.*, 2002:100). Dié bevindinge korreleer met die bostaande bevindinge van die studie.

(b) Verwantskap

(i) Verbintenisse met sisteme

Volgens Germain en Gitterman (1996:15) verwys die term *verwantskap* na 'n persoon se natuurlike vermoëns om verbintenisse en vriendskappe met mense en ander sosiale lede te vorm. Om aansluiting by die literatuurstudie te vind, is deelnemers gevra om aan te dui met watter van die volgende sisteme hul hegte verbintenisse kan vorm nadat intiemepaargeweld plaasgevind het. Figuur 5.9 illustreer die deelnemers se reaksies (deelnemers kon alle toepaslike kategorieë merk).

Figuur 5.9 Verbintenisse met sisteme

* Deelnemers kon meer as een toepaslike kategorie merk.

Vanuit die bostaande figuur 5.9 is dit duidelik dat die volgende deelnemers (n=20) wel hegte verbintenisse met sisteme vorm nadat die intiemepaargeweld plaasgevind het. Elf (55%) van die deelnemers het aangedui dat hulle met familie verbintenisse vorm, vier (20%) van die deelnemers met 'n vriendin, een (5%) van die deelnemers met 'n kollega, nog een (5%) van die deelnemers met 'n instansie en ses (30%) van die deelnemers met niemand nie. Die meerderheid (17 of 85%) van die deelnemers het aangedui dat hul slegs met een sisteem 'n hegte verbintenis kon vorm.

Soos alreeds in die literatuurstudie bespreek is, gaan 'n persoon se vermoë om sosiale en emosionele verbintenisse met sisteme te vorm, gepaard met eienskappe van verwantskap, bekwaamheid, selfbeeld en selfbeskikking (Germain & Gitterman, 1996:15-18). Omdat hierdie vier konsepte interafhanklik is, is dit duidelik dat die een eienskap belangrik is vir die volgende een se ontwikkeling. Aangesien al twintig (100%) van die deelnemers by die vorige vraag aangedui het dat hulle geen selfbeeld of 'n lae selfbeeld handhaaf, bevestig dit die bevindinge van die literatuurstudie dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, nie maklik sosiale verhoudings vorm nie (Hampton *et al.*, 1999:53, Krug *et al.*, 2002:100). Daar blyk korrelasies tussen die bevindinge van die studie en dié van die literatuurstudies te bestaan (Germain & Gitterman, 1996:18; Payne, 2005:151), naamlik dat individue, wat stresvolle lewensgebeurtenisse ervaar, moontlik nie die bekwaamheids- en selfbeskikkingsvaardighede het om hulp te soek en verwantskappe met ander sisteme te vorm nie.

(ii) Hulp tydens stresvolle lewensgebeurtenisse

Die deelnemers is gevra om aan te dui na watter van die volgende sisteme (familie, vriende, kollegas, instansies en niemand) hul kan gaan wat hulle met stresvolle lewensgebeurtenisse sal help. Van die twintig deelnemers het sewe (35%) aangedui dat daar 'n gebrek aan hegte verbintenisse is, terwyl dertien (65%) van die deelnemers genoem het dat hul nie baie ondersteuning van sisteme ontvang nie, maar dat die ondersteuning wat hul wel kry, tog in 'n mate gehelp het. Een deelnemer het so gereageer: *"Ek het een vriendin met wie ek gemaklik voel. Dis sy wat my van die stres afbring."* 'n Ander deelnemer se reaksie was: *"My skoonsuster. Sy is soos 'n ma vir my. Sy sal my moed in praat en ondersteun. Sy het my hospitaal toe geneem en altyd getroos."* Germain en Gitterman (1996:15) staaf dat sosiale ondersteunende netwerke kan help om lewenstressors te verminder en as hanteringsbronne tydens probleemoplossing en hantering van negatiewe gevoelens dien. Terselfdertyd kan 'n gebrek aan ondersteunende sosiale netwerke 'n persoon isoleer en sosiale eensaamheid tot gevolg hê. Die volgende twee (10%) deelnemers se reaksies weerspieël die bevindinge van die literatuurstudie:

"Ek en my ma het later nie meer geworry oor mekaar nie. Dit was elke keer net dieselfde. Niemand verstaan my as ek met hul praat nie. Ek wou alleen wees. Dit help nie om te praat nie."

“Dit is swaar om niemand te hê. Veral as nie iemand het as ek my hart wou uit praat nie.”

Na aanleiding van bostaande is dit duidelik dat die bevindinge van die studie met die bevindinge van die literatuurstudie ooreenstem, naamlik dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, ‘n behoefte aan sosiale en emosionele verbintenisse met ander ondersteunende sisteme het.

5.4.3. Ondersteuning vanuit ‘n ekologiese perspektief

Hierdie afdeling fokus op die mate waarin die vrou in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, ondersteun word. Hulle ervarings ten opsigte van die ondersteuning wat beskikbaar is, word hier vanuit ‘n ekologiese perspektief benader. Deur die ekologiese vlakke te eksploreer, kan vasgestel word watter ondersteuning elke vlak kan bied (Goldenberg & Goldenberg, 2002:24-25). Vervolgens gaan die mikro-, meso-, ekso-, en makrosisteesvlakke ondersoek word.

5.4.3.1 Mikrosisteesvlak

Op die mikrosisteesvlak word daar ondersoek ingestel na die individu se beskikbaarheid van en behoefte aan ondersteuning van ouers, die intieme lewensmaat, familie, vriende en ander persone en/of instansies.

(a)Ondersteuning aan individu

Die individu se persepsie van wie aan die deelnemer die meeste ondersteuning bied, is ‘n goeie aanduiding van die beskikbaarheid van en behoefte aan informele en formele ondersteuning in landelike gebiede. Om daardie rede is deelnemers gevra om aan te dui wie die meeste ondersteuning gee. (Deelnemers kon alle toepaslike sisteme merk.) Resultate word in tabel 5.7 weergegee.

Tabel 5.7 Meeste ondersteuning

Meeste ondersteuning									
Sisteme	Konkreet					Informatief	Emosioneel		
	Finansiële bystand	Voorsiening van kos en klere	Vervoer	Ondersteun tydens krisis	Versorging van kinders	Gee van advies	Luister na private probleme	<i>f</i>	Rang-orde
Ouers	2 (10%)	1 (5%)	1 (5%)	3 (15%)	2 (10%)	1 (5%)	2 (10%)	12	4
Intieme maat	6 (30%)	7 (35%)	1 (5%)	2 (10%)	2 (10%)	0 (0%)	1 (5%)	19	3
Familie	1 (5%)	3 (15%)	2 (10%)	4 (20%)	4 (20%)	6 (30%)	3 (15%)	23	2
Vriende	1 (5%)	1 (5%)	1 (5%)	2 (10%)	2 (10%)	3 (15%)	3 (15%)	13	5
Ander	6 (30%)	5 (25%)	7 (35%)	4 (20%)	6 (30%)	7 (35%)	4 (20%)	39	1
Totaal <i>f</i> (%)	16 (80%)	17 (85%)	12 (60%)	15 (75%)	16 (80%)	17 (85%)	11 (55%)		

n=20

(i) Ander

Die deelnemers het aangedui dat hulle die meeste ondersteuning van ander sisteme in die omgewing kry. Ses (30%) van die deelnemers kry die meeste ondersteuning by hul werkgever en nog ses (30%) van die deelnemers by die plaaslike dagsorg, en wel in die vorm van finansiële bystand en die versorging van kinders. Vyf (25%) van die deelnemers word van kos en klere deur nie-winsgewende organisasies asook hul werkgewers voorsien. Sewe (35%) van die deelnemers kry vervoer van die werkgever en 'n verdere sewe (35%) gaan na professionele hulp vir advies. Terselfdertyd gaan ewe veel (vier of 20%) van die deelnemers na ander sisteme (kerkgebaseerde dienste, nie-winsgewende organisasies of werkgever) tydens 'n krisis sodat na hul private probleme geluister kan word.

Hierdie bevindinge toon dat deelnemers die meeste ondersteuning vir konkrete, informatiewe en emosionele ondersteuning kry. In die meeste van al die kategorieë het *ander* sisteme die hoogste telling.

(ii) Familie

Die familie is tweede op die rangorde vir die meeste ondersteuning aan die deelnemers. Een (5%) van die deelnemers kry finansiële ondersteuning, terwyl drie (15%) van die deelnemers kos en klere kry. Twee (10%) van die deelnemers word met vervoer gehelp en vier (20%) van die deelnemers kry ondersteuning tydens 'n krisis asook met die versorging van kinders. Ses (30%)

van die deelnemers gaan na familieledede vir raad, terwyl drie (15%) van die deelnemers aandui dat iemand na hulle private probleme luister.

Dit is duidelik vanuit die bostaande bevindinge van die ondersoek dat die deelnemers konkrete, informatiewe en emosionele ondersteuning van hul familie kry.

(iii) Intieme maat

Die deelnemers se response toon dat ondersteuning deur die intieme maat derde op die rangorde van bo na onder is. Volgens bostaande tabel 5.6 kry ses (30%) van die deelnemers die meeste ondersteuning van die intieme maat vir finansiële bystand; kry sewe (35%) van die deelnemers kos en klere; een (5%) van die deelnemers bystand met vervoer; twee (10%) van die deelnemers ondersteuning tydens 'n krisis; twee (10%) van die deelnemers bystand met die versorging van die kinders; geeneen (nul of 0%) advies; en slegs een (5%) van die deelnemers tyd van die maat om na private probleme te luister.

Die bevindinge van die studie toon dat die deelnemers die meeste ondersteuning van hul intieme maat op die konkrete vlak kry. Die rede hiervoor is dat die deelnemers meestal afhanklik is van die intieme maat vir die versorging van kinders en gepaardgaande verantwoordelikhede. Die deelnemers kry geen informatiewe ondersteuning en die minste emosionele ondersteuning van hul intieme maat.

(iv) Ouers

Tabel 5.7 toon dat die familie se ondersteuning vierde op die rangorde geleë is. Twee (15%) van die deelnemers kan na hul ouers gaan vir finansiële bystand. Slegs een (5%) van die deelnemers het aangedui dat hul ouers help met die voorsiening van kos, klere en vervoer en met die gee van advies. Drie (15%) van die deelnemers het aangedui dat hulle tydens 'n krisis na hul ouers gaan vir ondersteuning. Twee (10%) van die deelnemers kry die meeste ondersteuning by hul ouers vir die versorging van kinders en 'n verdere twee (10%) van die deelnemers kan met hulle ouers oor hul private probleme gesels.

Ook ouers bied die meeste ondersteuning in terme van konkrete ondersteuning. Die minderheid, naamlik een (5%), gaan na hul ouers vir formatiewe ondersteuning, terwyl twee (10%) van die deelnemers emosionele ondersteuning van hul ouers kry.

(v) Vriende

Vriende is die laagste (vyfde) op die rangorde ten opsigte van meeste ondersteuning. Een (5%) van die deelnemers kry finansiële ondersteuning van vriende en nog een (5%) ontvang kos en klere en vervoer van vriende. Twee (10%) van die deelnemers kry ondersteuning vanaf vriende tydens 'n krisis, terwyl twee (10%) van die deelnemers met die versorging van kinders gehelp word. Drie (15%) van die deelnemers gaan na vriende om advies te ontvang en nog drie se vriende luister na hul private probleme.

Die deelnemers het aangedui dat vriende meer informatiewe en emosionele ondersteuning as konkrete ondersteuning aan hulle bied.

Met inagneming van die bostaande bevindinge van die studie het die meeste (sewentien of 85%) van die deelnemers aangedui dat hulle informatiewe ondersteuning van informele en formele sisteme ontvang. Die gemiddelde, afgeronde getal is vyftien (75%) van die deelnemers wat konkrete ondersteuning van hierdie sisteme ontvang, terwyl die minste, naamlik elf (55%) van die deelnemers, emosionele ondersteuning van informele en formele sisteme ontvang.

Volgens Casper (2010:122) kan die teenwoordigheid of afwesigheid van konkrete, informatiewe en emosionele ondersteuning die sielkundige reaksies en stresssimptome wat met intiemepaargeweld gepaard gaan, beïnvloed. Derhalwe is dit noodsaaklik om informele en formele ondersteuningsisteme te identifiseer en te versterk.

(b) Ervaring van tipe ondersteuning

Die deelnemers is gevra om te verduidelik wat hul ervaring is van hierdie tipe ondersteuning wat hulle ontvang. In tabel 5.8 word 'n opsomming gegee van die tema, subtemas en kategorieë soos deur die deelnemers voltooi is.

Tabel 5.8 Ervaring van tipe ondersteuning

Tema: Ervaring van tipe ondersteuning			
Subtema	Kategorie	Narratiewe	f (%)
Konkreet	Ondersteunend	<i><u>“Ek voel goed dat ek na my skoonsuster kan gaan en dat sy voorsien in nood.”</u></i>	7 (35%)
	Nie ondersteunend	<i>“[Dit]maak seer as nie hulp kry nie. Familie is nie daar as mens swaarkry nie. Hulle kry lekker as dit moeilik gaan. My vriende sal op sy skuif.”</i>	13 (65%)
Subtotaal			20 (100%)
Informatief	Positief	<i>“[Dit het]baie gehelp dat iemand my kan help met goed en luister.”</i>	12 (60%)
	Negatief	<i>“Dit is een van die redes hoekom ek klou aan die abusive party. Op die einde van die dag is dit net hy wat daar is. Niemand gehad.”</i>	8 (40%)
Subtotaal			20 (100%)
Emosioneel	Behulpzaam	<i>“My vriendin is baie verstaanbaar. Ons het ‘n goeie verstandhouding.”</i>	8 (40%)
	Onbehulpzaam	<i>“Niemand, want ons mense kan jy ook nie vertrou nie. Dan is jou privaatheid ook nie privaat nie.”</i>	12 (60%)
Subtotaal			20 (100%)

n=20

Die subtemas, naamlik konkreet, informatief en emosioneel gaan vervolgens bespreek word.

(i) Konkreet

Tabel 5.8 toon dat die minderheid (sewe of 35%) van die deelnemers die konkrete hulp as ondersteunend ervaar: *“[e]k voel goed dat ek na my skoonsuster kan gaan en dat sy voorsien in nood”*. Die deelnemers se antwoorde was meestal dat dit goed was en dat hulle dit so aanvaar.

Die meerderheid (dertien of 65%) van die deelnemers ervaar die konkrete hulp nie as ondersteunend nie (*“[m]maak seer as nie hulp kry nie. Familie is nie daar as mens swaarkry nie...[m]y vriende sal op sy skuif”*). Die deelnemers het gevoel dat hul moeg is om alleen te sukkel; dat hul dringend hulp soek; en dat hul ‘n behoefte aan meer konkrete ondersteuning het. Een deelnemer het so gereageer: *“Hy moet sy kant bring. My kind is nou al drie jaar oud en nog*

nie ‘n sent gekry nie.” ‘n Ander deelnemer het soos volg gevoel: *“Ek het net gevoel ek is alleen in die wêreld. Net gevoel die skoonfamilie gee nie regtig om nie en my mense is mos vêr.”*

Soos alreeds in die literatuurstudie bespreek is, verwys konkrete ondersteuning na die voorsiening van goedere en dienste wat sigbaar is. Dit behels kos, klere, behuising, vervoer, versorging van kinders en alle praktiese take (Tracy *et al.*, 2010:264). Aangesien die meerderheid (dertien of 65%) van die deelnemers aangetoon het dat hulle nie hierdie tipe ondersteuning ervaar het nie, is dit duidelik dat hierdie vroue ‘n behoefte het aan ondersteuning met praktiese take.

(ii) Informatief

Twaalf (60%) van die deelnemers het aangedui dat hulle die informatiewe ondersteuning as positief ervaar het (*“Baie gehelp dat iemand my kan help met goed en luister”*). Die deelnemers het gevind dat die advies wat hul ontvang het, hul beter laat voel het en soms in die regte rigting gestuur het. Een deelnemer se ervaring was soos volg: *“Sy is ‘n vertroulike vriendin en persoon. Sy praat nie uit nie.”*

Slegs ag (40%) van die deelnemers het die informatiewe ondersteuning as negatief ervaar (*“Dit is een van die redes hoekom ek klou aan die abusive party”*). Die meeste van hierdie deelnemers het gevoel daar is niemand wat vir hul advies kan gee nie. Een deelnemer se opmerking weerspieël hierdie bevindinge: *“Hulle sal nie vir my antwoord gee nie.”*

Volgens Visser (2007:120) verwys informatiewe ondersteuning na die gee van advies, na die onderrig en die toerus van die persoon met hanteringsvaardighede om stresvolle situasies te oorleef. Twaalf (60%) van die deelnemers het informatiewe ondersteuning as positief ervaar wat in ooreenstemming met die navorsing van Visser (2007:120) is.

(iii) Emosioneel

Ag (40%) van die deelnemers het verduidelik dat hulle die emosionele ondersteuning as waardevol ervaar het (*“My vriendin is baie verstaanbaar...”*). Deelnemers het genoem dat die individue binne sisteme meestal geluister het, begrip getoon het en ondersteunend was. Een van die deelnemers se verduideliking was soos volg: *“Dit sal nou vreemd klink, maar soms is dit makliker om vir ‘n vreemdeling my hart uit te stort omdat ek die persoon nie weer sien nie.”*

Twaalf (60%) van die deelnemers het ervaar dat diegene wat emosionele ondersteuning moes bied, onbehulpzaam was (*“Niemand, want ons mense kan jy ook nie vertrou nie. Dan is jou privaatheid ook nie privaat nie”*). Die redes hiervoor was dat die deelnemers niemand gehad het om mee te praat nie; dat hul nie betroubare sisteme het nie; of dat hulle al moedeloos is. ‘n Deelnemer het so geantwoord: *“Dit voel soos ‘n las, want jy het niemand om mee te praat nie. As ek praat voel dit of ek net myself weer herhaal.”* Nog ‘n deelnemer het haar moedeloosheid kortliks verwoord: *“[Intieme maat] hoor niks.”*

Die bevindinge van die studie toon dat die meerderheid (twaalf of 60%) van die deelnemers die individue wat emosionele ondersteuning moes bied, as onbehulpzaam ervaar het. Bevindinge van literatuurstudie (Visser, 2007:120) toon dat emosionele ondersteuning verwys na deurlopende aanmoediging, omgee, vertroue, empatie, kommunikasie, veiligheid en erkenning. Hierdie beskrywing bevestig dus die deelnemers se gebrek aan opbouende emosionele ondersteuning.

5.4.3.2 Mesosisteesvlak

Daar word ook ondersoek op die mesosisteesvlak ingestel na die beskikbaarheid van en behoefte aan ondersteuning van ondersteuningsgroepe/selfhelpgroepe binne die werksomgewing en arbeidspraktyk in landelike gebiede. Die inligting wat verkry is, toon die kennis van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, ten opsigte van ondersteuning wat sy van sosiale netwerke buite die familie en vriendskapverhoudings kan kry.

(a) Ondersteuningsgroepe

Deur die volgende oop vraag te stel: *“Was u al ooit betrokke by ‘n ondersteuningsgroep-/selfhelpgroep en verduidelik u ervaring”*, wou vasgestel word of vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, ondersteuning van ander persone in ‘n groep ontvang het en of hulle ‘n behoefte aan hierdie tipe ondersteuning het.

- 17 (85%) van die deelnemers het “nee” geantwoord
- 3 (15%) van die deelnemers het “ja” geantwoord

Die meeste (13 of 76%) van die deelnemers wat “nee” geantwoord het, het gevoel dat dit voordelig sou wees om deel van ‘n ondersteuningsgroep te wees. Sodoende sou hulle kon gesels oor wat met hul gebeur het en kan hulle gemeenskaplike behoeftes en doelwitte deel. Een (8%)

van die dertien deelnemers het genoem dat, alhoewel dit voordelig sou wees, die man dit nie sou toelaat nie. Drie (18%) van die sewentien deelnemers wat “nee” geantwoord het, het genoem dat hul nie betrokke wil wees by ‘n ondersteuningsgroep nie. Een deelnemer het haar opinie so uitgedruk: *“Ek sou myself onttrek. Ek hou nie daarvan om tussen baie mense te sit nie. Dit is vir my ongemaklik.”*

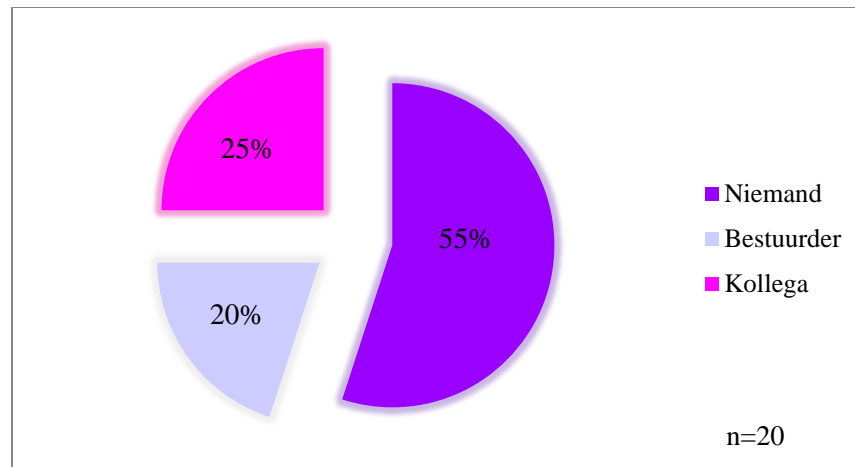
Van die deelnemers wat “ja” geantwoord het, was van mening “dat dit help om te weet [hulle] is nie alleen nie”. Volgens literatuurstudies (Maguire, 1983:87; Roffman, 2006:102) het individue wat aan stresvolle lewensgebeurtenisse blootgestel word, soos vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, ‘n veilige plek nodig om oor hul situasies te gesels en mekaar aan te moedig in hul pogings om mekaar te ondersteun.

(b) Werksomgewing en arbeidspraktyk

Deelnemers is tydens hierdie studie gevra om aan te dui wie (niemand, bestuurder of kollega) die meeste ondersteuning binne die werksomgewing bied. Daarna is die oop vraag aan die deelnemers gestel rakende hul ervaringe van hierdie ondersteuning binne die werksomgewing. Die bevindinge hiervan word vervolgens gekodeer en bespreek.

(i) Meeste ondersteuning binne die werksomgewing

Die nasionale literatuurstudies van beide Strydom en Meyer (2002) en Parenzee en Smythe (2003) toon dat ondersteuning binne die werksomgewing en arbeidspraktyk kan help om die voorkoms van intiemepaargeweld te verminder. Derhalwe is deelnemers gevra om die persone (niemand, bestuurder of kollega) wat hul die meeste binne die werksomgewing en arbeidspraktyk ondersteun, te identifiseer. Deelnemers wat werkloos of ‘n pensioen ontvang se gegewens is gebaseer op wanneer hulle voorheen ‘n werk gehandhaaf het. Die bevindinge ten opsigte van hierdie vraag word in figuur 5.10 saamgevat.

Figuur 5.10 Meeste ondersteuning binne die werksomgewing

Die meerderheid (elf of 55%) van die deelnemers het gesê dat daar niemand binne die werksomgewing is wat ondersteuning bied nie. Die minderheid (vier of 20%) van die deelnemers het aangedui dat die bestuurder wel ondersteuning bied. Vyf (25%) van die deelnemers het genoem dat 'n kollega die meeste ondersteuning bied.

Beide Wait *et al.* (2005:191) en Parenzee en Smythe (2003:33) is van mening dat ondersteuning binne die werksomgewing kan help om die voorvalle van intiemepaargeweld te verminder weens die ondersteunende verbintenisse en vriendskappe wat met kollegas en bestuurders gevorm word. Aangesien die bevindinge van die studie toon dat die meerderheid van die deelnemers 'n gebrek aan ondersteuning binne die werksomgewing ondervind, word daar vervolgens op dié redes vir hierdie leemte gefokus.

(ii) Ervaring van die ondersteuning binne die werksomgewing

Vervolgens word die reaksie van die deelnemers ten opsigte van die volgende oop vraag bespreek: “*Verduidelik wie ondersteun en wat is u ervaring van die ondersteuning wat u ontvang binne die werksomgewing.*”

- Dertien (65%) van die deelnemers het niemand genoem nie.
- Vyf (25%) van die deelnemers het die bestuurder genoem.
- Drie (15%) van die deelnemers het 'n kollega genoem.

Deurdat die deelnemers (n=20) die geleentheid gekry het om 'n beskrywende antwoord te gee, is dit duidelik dat hierdie bevindinge verskil van die bevindinge wat in figuur 5.10 weergegee is. Die meeste van die deelnemers (dertien of 65%) wat die vraag beantwoord het, het verduidelik dat daar geen ondersteuning binne die werksomgewing is nie, omdat daar 'n ongemaklikheid, wantroue, en gebrek aan verbintenisse bestaan. Boonop is hulle bang die man vind uit dat hulle daaroor praat. Vyf (25%) van die deelnemers het gemeld dat die bestuurder hulle wel ondersteun. Hierdie ondersteuning is as “*verliggend*” ervaar omdat die bestuurder luister en begrip toon. Drie (15%) van die deelnemers het genoem dat kollegas bereid is om te luister. Al drie (15%) deelnemers se kollegas was ook vriende buite die werksomgewing.

Aangesien die oorgrote meerderheid (agtien of 90%) van die deelnemers, soos blyk in tabel 5.4, aangedui het dat hulle vir ongeskoolde werk opgelei is, blyk dit dat die bostaande bevindinge van die studie in ooreenstemming is met die bevindinge van navorsing (Abend, 2009:32), naamlik dat buigsame arbeidspraktyke anomie in gemeenskappe veroorsaak, bydra tot verlaging in solidariteit en gebrek aan sosiale verhoudings en verbintenisse binne die werksomgewing. Die meerderheid (dertien of 65%) van die deelnemers het gevoel dat hulle niemand binne die werksomgewing kan vertrou of vriendskappe kan vorm nie.

5.4 3.3 Eksosisteesvlak

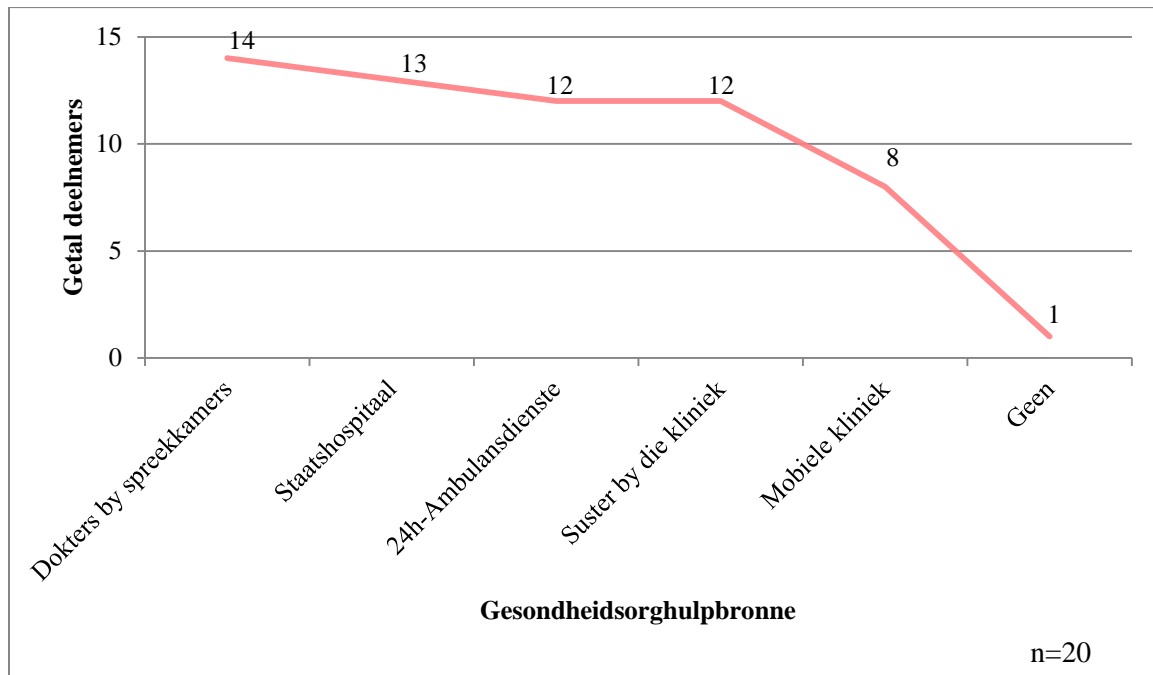
Vervolgens word die eksosisteesvlak van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, eksploreer. Ondersoek word ingestel na die beskikbaarheid van en behoefte aan ondersteuning van formele ondersteuningsbronne, naamlik gesondheidsorg- en maatskaplikewerkdienste. Daar word spesifiek gefokus op die ervaringe en persepsies van die vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, en wel ten opsigte van hierdie dienste.

(a) Gesondheidsorgdienste

Die volgende sub-afdeling gaan spesifiek fokus op die gesondheidsorghulpbronne wat die deelnemers na die voorvalle van intiemepaargeweld gebruik het; op deelnemers se gevoelens wat hulle ervaar het; en op deelnemers se bekommernisse tydens die gebruik van gesondheidsorgdienste.

(i) Gesondheidsorghulpbronne

Die deelnemers is gevra of hulle al gebruik gemaak het van die volgende gesondheidsorgdienste na intiemepaargeweld. Die deelnemers se antwoorde is in figuur 5.11 saamgevat (deelnemers kon alle toepaslike kategorieë merk).

Figuur 5.11 Gesondheidsorghulpbronne

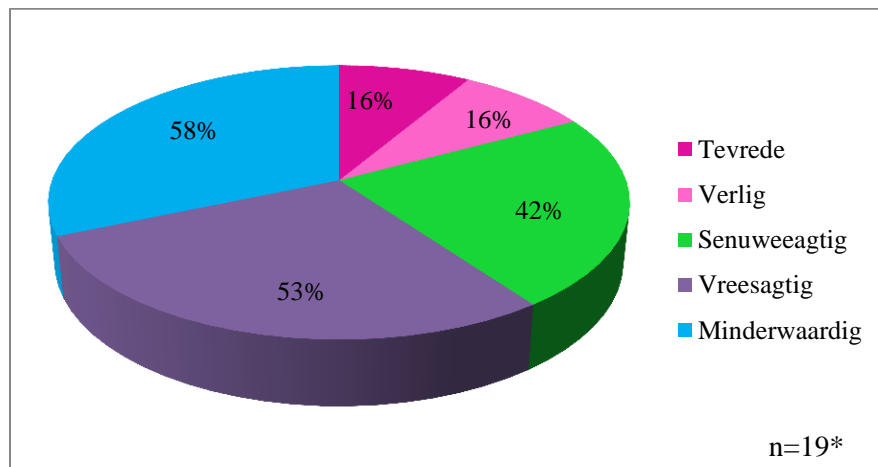
Negentien (95%) van die deelnemers het al 'n tipe gesondheidsorghulpbron gebruik weens intiemepaargeweld. Veertien (70%) van die deelnemers was al by die private dokters se spreekkamers. Dertien (65%) van die deelnemers was al by 'n staatshospitaal gehospitaliseer. Twaalf (60%) van die deelnemers het al van die 24h-ambulansdienste gebruik gemaak. Twaalf (60%) van die deelnemers was al by die suster by die kliniek. Ag (40%) van die deelnemers het al die mobiele kliniek gebruik. Een (5%) van die deelnemers het nog nie gesondheidsorghulpbronne gebruik as gevolg van intiemepaargeweld nie.

Vanuit die literatuurstudie (Johnson & Leone, 2005:326) is daar bevind dat intiemepaargeweld 'n negatiewe invloed het op die totale funksionering van die vrou wat daarby betrokke is. Davhana-Maselesele *et al.* (2009:2524) ondersteun laasgenoemde outeurs. Hulle bevind dat

vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, gereeld gesondheidsorgdienste gebruik weens gepaardgaande beserings. In aansluiting hierby is Nemoto (2006:i) en Webster *et al.* (2001:289) van mening dat gesondheidsorgwerkers 'n belangrike bydrae lewer tot die identifisering van die behoeftes van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is.

(ii) Gevoelens van die deelnemers

Die deelnemers is gevra om aan te dui hoe hul gevoel het om die bostaande gesondheidsorgdienste te gebruik. Een (5%) van die deelnemers het nog nie van enige gesondheidsorghulpbronne gebruik gemaak nie (n=19). Deelnemers kon meer as een toepaslike kategorie merk. Die bevindinge is in figuur 5.12 vervat.

Figuur 5.12 Gevoelens van die deelnemers

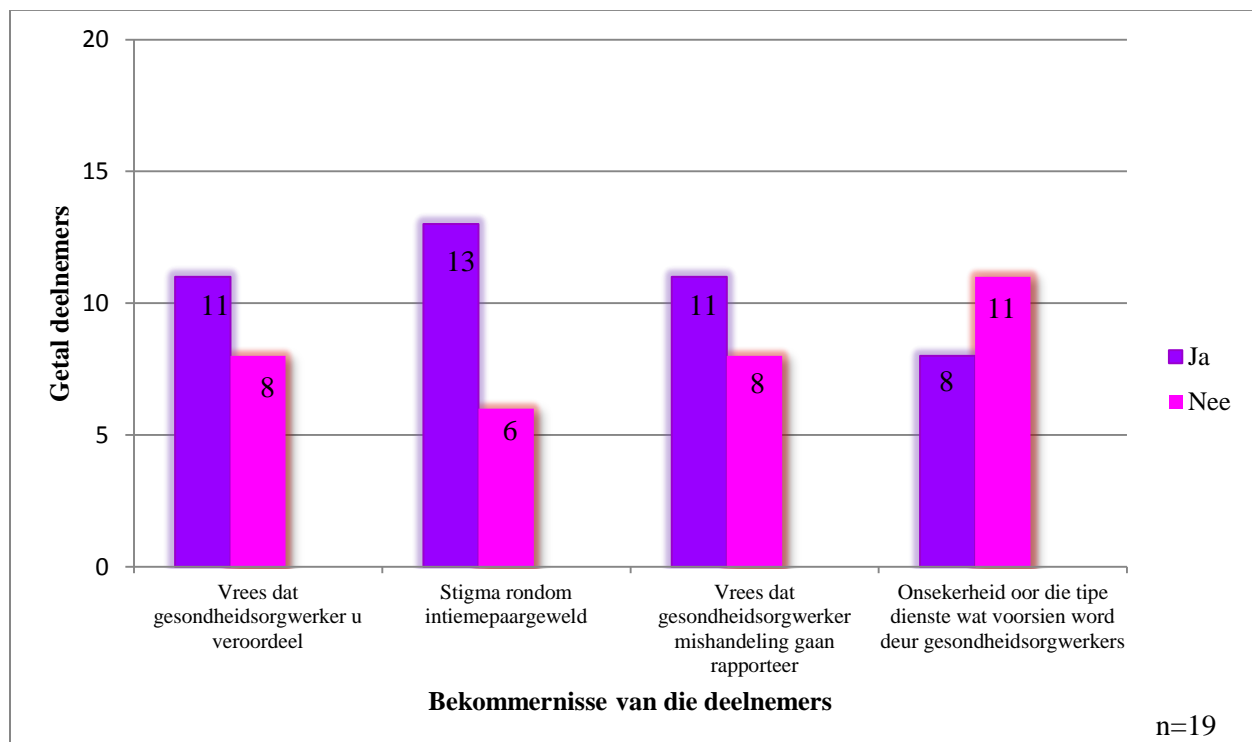
* Deelnemers kon meer as een toepaslike kategorie merk.

Drie (16%) van die deelnemers het tevrede gevoel nadat hulle die gesondheidsorgdienste ten opsigte van intiemepaargeweld gebruik het. Drie (16%) van die deelnemers het verlig gevoel. Ag (42%) van die deelnemers was senuweeagtig. Tien (53%) van die deelnemers was vreesagtig. Elf (58%) van die deelnemers het minderwaardig gevoel. Vanuit hierdie bevindinge het die meerderheid aangedui dat hul senuweeagtig, vreesagtig en minderwaardig voel om na gesondheidsorgdienste te gaan nadat intiemepaargeweld plaasgevind het. Die meerderheid van die deelnemers (13 of 69%) het 'n kombinasie van negatiewe gevoelens ten opsigte van gesondheidsorgdienste.

Slabbert (2010:161) het in haar studie bevind dat gesondheidsorgwerkers toepaslike opleiding moet ontvang om pasiënte wat aan intiemepaargeweld blootgestel word, te ondersteun. Gesondheidsorgwerkers kan gevoelens identifiseer; kan hulp verleen met hantering hiervan; kan informasie gee; kan hulpmiddels voorsien asook die nodige opvoeding wat relevant is vir intiemepaargeweld (Loring & Smith, 1994:328).

(iii) Bekommernisse van die deelnemers

Die deelnemers is gevra om die volgende bekommernisse wat hulle tydens die gebruik van gesondheidsorgdienste ervaar het, te identifiseer ten einde te bepaal hoe die deelnemers oor hierdie dienste voel. Weereens het een (5%) van die twintig deelnemers nog nie van gesondheidsorgdienste gebruik gemaak nie. Die resultate word in figuur 5.13 weergegee.

Figuur 5.13 Bekommernisse van die deelnemers

- *Vrees dat gesondheidsorgwerker u veroordeel*

In die bostaande figuur 5.13 word daar aangedui dat die meerderheid (elf of 58%) van die deelnemers vrees dat die gesondheidsorgwerker hul gaan veroordeel as gevolg van intiemepaargeweld. Die minderheid (ag of 42%) van die deelnemers het nie hiervoor gevrees nie. Volgens literatuur (Webster *et al.*, 2001:292) voel vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is en na gesondheidsorgdienste oor hierdie insidente gaan, vernederd en/of vrees dat hulle deur die personeel veroordeel gaan word.

- *Stigma rondom intiemepaargeweld*

Dertien (69%) van die deelnemers het aangedui dat hul bekommerd was oor die stigma rondom intiemepaargeweld toe hulle van die gesondheidsorgdienste gebruik gemaak het. Slegs ses (32%) van die deelnemers was nie bekommerd nie. Die bevindinge van die studie korreleer met die bevindinge van vorige navorsing (Braily, 1985:35; Gelles & Straus, 1989:143) dat vroue wat poog om die verhouding te verlaat of alternatiewe hulpbronne te soek, glo dat hulle hulself as mishandeld definieer en vrees daarom vir die stigma wat aan die status van 'n enkel-ouer of geskeide vrou geheg word.

- *Vrees dat gesondheidsorgwerker mishandeling gaan rapporteer*

Tabel 5.13 toon dat elf (58%) van die deelnemers aangedui het dat hulle vrees dat die gesondheidsorgwerker die mishandeling gaan rapporteer. Ag (42%) van die deelnemers was nie hieroor bekommerd nie, aangesien hulle dit reeds by die polisie gerapporteer het.

Hampton *et al.* (1999:42) en Wiehe (1998:82) het bevind dat die onderrapportering van intiemepaargeweld gepaard gaan met gevoelens van magteloosheid by vroue. In aansluiting hierby het Braily (1985:35) genoem dat vroue dit moeilik vind om die geweld te bewys.

- *Onsekerheid oor die tipes dienste wat voorsien word deur gesondheidsorgwerkers*

Die meerderheid (elf of 58%) van die deelnemers was nie onseker oor die tipe dienste wat deur die gesondheidsorgwerkers voorsien word nie. Die minderheid (ag of 42%) van die deelnemers was onseker. Die ag (42%) deelnemers wat aangedui het hulle nie onseker was nie, het genoem dat hulle verstaan dat gesondheidsorgdienste mediese behandeling voorskryf. Sommige van

hierdie deelnemers het aan die navorser genoem dat die gesondheidsorgwerkers hul nie oor die intiemepaargeweld-insidente uitgevra het nie. Volgens literatuurstudie (Plichta, 2007:231) sal die meerderheid van vroue oor die mishandeling praat as hulle tydens 'n mediese ondersoek geleentheid kry om dit te doen.

(b) Maatskaplikewerkdienste

Deelnemers is die geleentheid gebied om aan te dui of hulle al van maatskaplikewerkdienste ten opsigte van intiemepaargeweld gebruik gemaak het. Hulle is ook gevra om aan te dui wat hul ervaringe van die tipe ondersteuningsdienste was en watter tipe maatskaplikewerkdienste aan hulle gelewer is. Die response word vervolgens bespreek:

(i) Gebruik maak van maatskaplikewerkdienste

“Het u al gebruik gemaak van enige maatskaplikewerkdienste en verduidelike wat u ervaring is van hierdie tipe ondersteuning wat u ontvang.” Die doel van die oop vraag was om ondersoek in te stel na die gebruik van maatskaplikewerkdienste deur vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is. Die deelnemers het soos volg op hierdie vraag gereageer:

- Nege (45%) van die deelnemers het “ja” geantwoord.
- Elf (55%) van die deelnemers het “nee” geantwoord.

Die volgende response van die deelnemers wat “ja” geantwoord het, dien as voorbeelde van hul ervaringe.

“Goeie werk. [Maatskaplikewerkdienste] help met my kinders. Ek kom altyd hierna toe as ek kos ook nodig het.”

“Eks gelukkig. [Die maatskaplike werker] help vir my. Ook met klere en voedsel. Sy doen baie vir my.”

“[In die] eeste plek was ek skaam gewees, maar na die tyd was ek gemaklik. Dit het baie gehelp.”

“Dit was interessant gewees. [Die maatskaplike werker] het baie mooi hard met hom gepraat en gesê hy mag nie 'n hand lig vir my nie. Dit het nogals gehelp.”

Die volgende verbatim response van deelnemers wat “nee” geantwoord het, illustreer ook hulle belewenis:

“Ek het nie geweet ek kan na [maatskaplikewerkdienste] kom om te praat nie.”

“Dit was baie swaar om alleen daar deur te gaan en dit is seker wat vandag nog so seermaak. Mens gaan, maar alleen daar deur.”

“Hulle wil net altyd mens se kinders afvat en wil mens nie help nie.”

“Dit het nie by my opgekom nie. Bang my kinders word van my verwyder.”

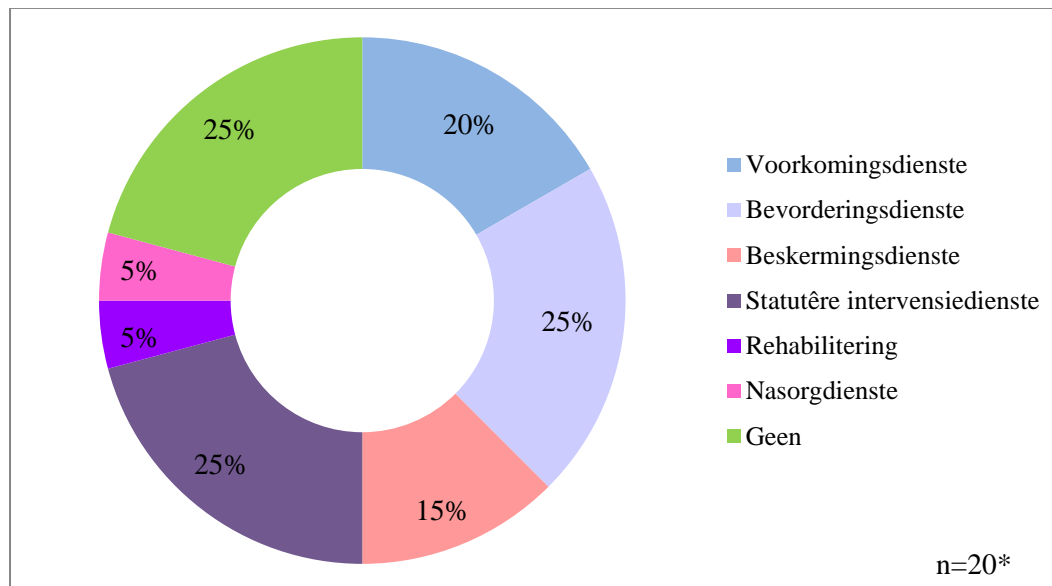
Die minderheid (nege of 45%) van die deelnemers het aangedui dat hulle al ten opsigte van intiemepaargeweld van maatskaplikewerkdienste gebruik gemaak het. Al nege van hierdie deelnemers het hierdie dienste ondersteunend gevind en aangedui dat maatskaplikewerkdienste baie met die hantering van intiemepaargeweld gehelp het. Die meerderheid (elf of 55%) deelnemers het aangedui dat hulle nog nie ten opsigte van intiemepaargeweld maatskaplikewerkdienste gebruik het nie. Drie (27%) van hierdie deelnemers het aangedui dat hul nie bekend was met die tipe dienste nie, terwyl twee (18%) van die deelnemers glo maatskaplikewerkdienste slegs daar is om kinders te verwyder. Vier (36%) van die elf deelnemers het aangedui dat hulle hulp verlang van maatskaplikewerkdienste. Een (9%) van die elf deelnemers het genoem dat sy nie vervoer gehad het nie, terwyl nog een (9%) van die deelnemers genoem het dat sy geen hulp wil ontvang nie.

Dit is duidelik uit literatuur (Department of Social Development, 2006:23; Hare, 2004:409) ten opsigte van intiemepaargeweld dat daar van maatskaplike werkers verwag word om die totale funksionering van kwesbare persone, soos hierdie vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, te verbeter. Om daardie rede toon die bostaande bevindinge van die studie ‘n parallel met die bevindinge van die literatuurstudies. Ten einde met die totale funksionering van kwesbare persone te help, behoort maatskaplike werkers kliënte se behoeftes op ‘n multi-intervensievlak aan te spreek (Department of Social Development, 2006:28). Die *National Policy Framework for Families* (2001) staaf dat maatskaplike dienste toegewyd is aan die bevordering van die familie lewe asook die oorlewing, beskerming en ontwikkeling van alle families in Suid-Afrika.

Dit is dus belangrik dat maatskaplike werkers gevalle van intiemepaargeweld aanspreek deur te fokus op die voorkoming daarvan en ondersteuning aan die slagoffers. Uit twee (18%) van die deelnemers se verduideliking van die tipe ondersteuning en die bostaande literatuur (Department of Social Development, 2006:23; Hare, 2004:409) kan die gevolgtrekking gemaak word dat daar 'n wanpersepsie is van maatskaplikewerkdienstelewering.

(ii) Tipe maatskaplikewerkdienste gelewer

Volgens die *ISDM* (Department of Social Development, 2006:28) kan 'n kliënt se behoeftes op meer as een intervensievlak aangespreek word en kan hierdie vlakke ook oorvleuel. Derhalwe is die deelnemers gevra om die tipe dienste wat aan hulle gelewer is, te merk. Figuur 5.14 illustreer die data wat versamel is (deelnemers kon alle toepaslike kategorieë merk).

Figuur 5.14 Tipe maatskaplikewerkdienste gelewer

* Deelnemers kon meer as een toepaslike kategorie merk.

Uit die bostaande figuur 5.14 is dit duidelik dat 'n kwart van die deelnemers, naamlik vyf of 25%, statutêre intervensie- en bevorderingsdienste ontvang het, terwyl nog vyf van die deelnemers geen dienste ontvang het nie. Vier (20%) van die deelnemers het voorkomingsdienste ontvang en drie (15%) van die deelnemers beskermingsdienste. Een (5%)

van die deelnemers is met rehabilitering gehelp, terwyl nog een (5%) van die deelnemers nasorgdienste ontvang het.

Die meeste van die deelnemers wat aangedui het dat statutêre intervensiedienste aan hulle gelewer is, het genoem dat hulle kinders van hulle weggeneem is en in die sorg van familieledes of die kinderhuis geplaas is. Terselfdertyd het die deelnemers bevorderingsdienste ontvang waar berading aan of die intieme maat, of die deelnemer of beide gegee is. Volgens die deelnemers wat genoem het dat hul beskermingsdienste ontvang het, het die maatskaplike werker gehelp met die rapportering van die geweld of hulle aangemoedig om na 'n skool vir vroue in 'n ander dorp te gaan.

Visser (2007:239) beklemtoon dat intiemepaargeweld 'n menseregteprobleem is en dat Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing van maatskaplike werkers en organisasies verwag om vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, te beskerm. Hierdie beskerming varieer van voorkomings-, bevorderings-, beskermings-, statutêre intervensie-, rehabilitering- tot nasorgdienste (Department of Social Development, 2006:32, 29).

5.4.3.4 Makrosisteemvlak

Die makrosisteemvlak word ondersoek ten einde te bepaal watter invloed beleid en wetgewing het op die aanspreek van die behoefte aan ondersteuning van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, en in landelike gebiede woon. Ook word daar gekyk na maniere waarop die intiemepaargeweld verminder kan word. Die volgende afdeling fokus op die kennis van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, rakende haar menseregte en die regte prosedures om van polisdienste gebruik te maak om beskerming teen intiemepaargeweld te verkry.

(a) Beleid en wetgewing

Volgens Lombard (2008:156) beklemtoon die Handves van Menseregte van die Suid-Afrikaanse Konstitusie, Wet 108 van 1996, dat alle Suid-Afrikaners die reg het tot die demokratiese waardes van menslike integriteit, gelykheid en vryheid. Na aanleiding hiervan is daar vasgestel of deelnemers al reeds die intiemepaargeweld by die polisie gerapporteer het; wat die Suid-Afrikaanse Polisdienste se reaksie ten opsigte van intiemepaargeweld is; watter beskerming die deelnemers teen die intiemepaargeweld verkry het; en wat hulle ervaring daarvan was.

(i) Rapportering van intiemepaargeweld

Oop vraag: *“Het u al na die polisie gegaan om intiemepaargeweld te rapporteer en indien ja, verduidelik wat u ervaring was van hierdie tipe ondersteuningsdiens.”*

- Twaalf (60%) van die deelnemers het “ja” geantwoord.
- Ag (40%) van die deelnemers het “nee” geantwoord.

Volgens Parenzee *et al.* (2001:11) is die polisie die belangrikste rolspeler om vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, by te staan en leiding te bied om die situasie korrek te hanteer. Van die deelnemers wat “ja” geantwoord het, het vyf (42%) van die deelnemers gevoel dat die polisie nie hulle werk doen nie. Een van hierdie deelnemers het soos volg gereageer: *“Ek het hulle gaan skêl omdat hulle so slapgat is. Hulle doen nie hulle werk nie.”* ‘n Ander deelnemer verwoord die tipe ondersteuning soos volg: *“Die polisie kon meer gedoen het. Dit was my werkgewer wat die heelyd moes bel om te hoor wat gaan aan of daar nuwe inligting is. Mens moet iemand by jou hê. Hulle sloer sloer net aan.”* Die laaste deelnemer ondersteun bogenoemde deelnemers: *“Hulle het nie gereageer nie. Toe gaan ek ook nie weer nie.”* Vier (33%) van die deelnemers het genoem dat die polisie hul aangeraai het om die saak terug te trek, aangesien hulle afhanklik is van die man om vir hulle te sorg. Een van die deelnemers het geantwoord: *“Die polisie het vir my gesê om die saak terug te trek, want wie gaan dan nou vir my sorg.”* ‘n Ander deelnemer se reaksie was: *“Ek het hom gaan aankla. Die polisie het hom elke keer net gaan waarsku. Toe het ek die saak teruggetrek, want hulle het vir my gevra wie vir my en my kinders gaan sorg. Hulle kon my meer gehelp het.”* Drie (25%) van die twaalf deelnemers het die tipe ondersteuning wat hulle van die polisie ontvang het, baie aangenaam gevind. Een deelnemer reageer soos volg: *“Was goed gewees, want hulle het gesê dat ek moenie laat ek geslaan word nie en gesê hulle gaan my help om hom opgesluit te kry.”*

Parenzee *et al.* (2001:95) het bevind dat die polisie nie hulle samewerking gee om vroue wat intiemepaargeweld rapporteer, te ondersteun nie en verwys die klaers van intiemepaargeweld na die hof. Volgens dieselfde navorsingstudie is die polisie van mening dat klaers van intiemepaargeweld ‘n wanpersepsie het oor die polisie se rol in terme van die implementering van die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998. In teenstelling hiermee word dit duidelik in hierdie

wet beklemtoon dat die polisie die klaers moet bystaan; die klaers na 'n skuiling of vir mediese behandeling moet verwys; inligting moet versamel; en die klaer se regte moet verduidelik. Die bevindinge van die studie is in ooreenstemming met die bevindinge van die literatuurstudies, aangesien die meerderheid (nege of 75%) van die twaalf deelnemers wat intiemepaargeweld gerapporteer het, die optrede van die polisie as onbehelpsaam geïdentifiseer het.

(ii) Suid-Afrikaanse Polisiedienste se reaksie tot intiemepaargeweld

Deelnemers is gevra om hul mening te gee aangaande die hantering van klagtes oor intiemepaargeweld deur die Suid-Afrikaanse Polisiedienste. Een deelnemer het geen antwoord gegee nie. Derhalwe is negentien deelnemers ingesluit (n=19). Vanuit die bevindinge van die studie word die volgende tema en subtemas in tabel 5.9 weergegee.

Tabel 5.9 Suid-Afrikaanse Polisiedienste se reaksie tot intiemepaargeweld

Tema: Suid-Afrikaanse Polisiedienste se reaksie tot intiemepaargeweld		
Subtema	Narratiewe	f (%)
Positief	<p><i>“[Hulle het] daai tyd nie ernstig op geneem nie, maar nou <u>met die nuwe wet en so neem hulle dit ernstig op.</u>”</i></p> <p><i>“[Hulle] vat dit ernstig op. <u>Vroëer jare het niks van gekom nie, nou met die nuwe dinge het hul werke verander.</u>”</i></p>	8 (40%)
Negatief	<p><i>“Hulle is slapgattig. Mens moet eers iets oorkom voor hulle te verskyn kom.”</i></p> <p><i>“Kyk hier. Die polisie werk so. Hulle is net daar om te praat. <u>Hulle bly net weg en laat nie 'n saak aangaan nie.</u> Dit is nie die moeite werd om saak te maak nie. Hulle vat dit nie kop toe nie.”</i></p>	10 (50%)
Neutraal	<i>“<u>Party keer goed. Party keer sleg. Party keer help hul mens reg en party nie.</u>”</i>	1 (5%)
Totaal		19 (95%)

n=19

Die subtemas, naamlik positief, negatief en neutraal wat uit hierdie bevindinge ontstaan het, gaan vervolgens bespreek word.

- *Positief*

Ag (42%) van die deelnemers ervaar dit as positief, maar het aangedui dit is sedert die nuwe Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 geïmplementeer is. Die bevindinge van die studie word bevestig deur twee (25%) van die deelnemers se opinies rakende die Suid-Afrikaanse Polisie: *“met die nuwe wet en so neem hulle dit ernstig op”* en *“Vroëer jare het niks van gekom nie, nou met die nuwe dinge het hul werke verander.”* Hierdie bevindinge is in ooreenstemming met navorsing van die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 (Government Gazette, 1998) dat hierdie wet saamgestel is ten einde tekortkominge en beperkings van die Wet op Voorkoming van Gesinsgeweld 133 van 1993 (Government Gazette, 1993) aan te spreek.

- *Negatief*

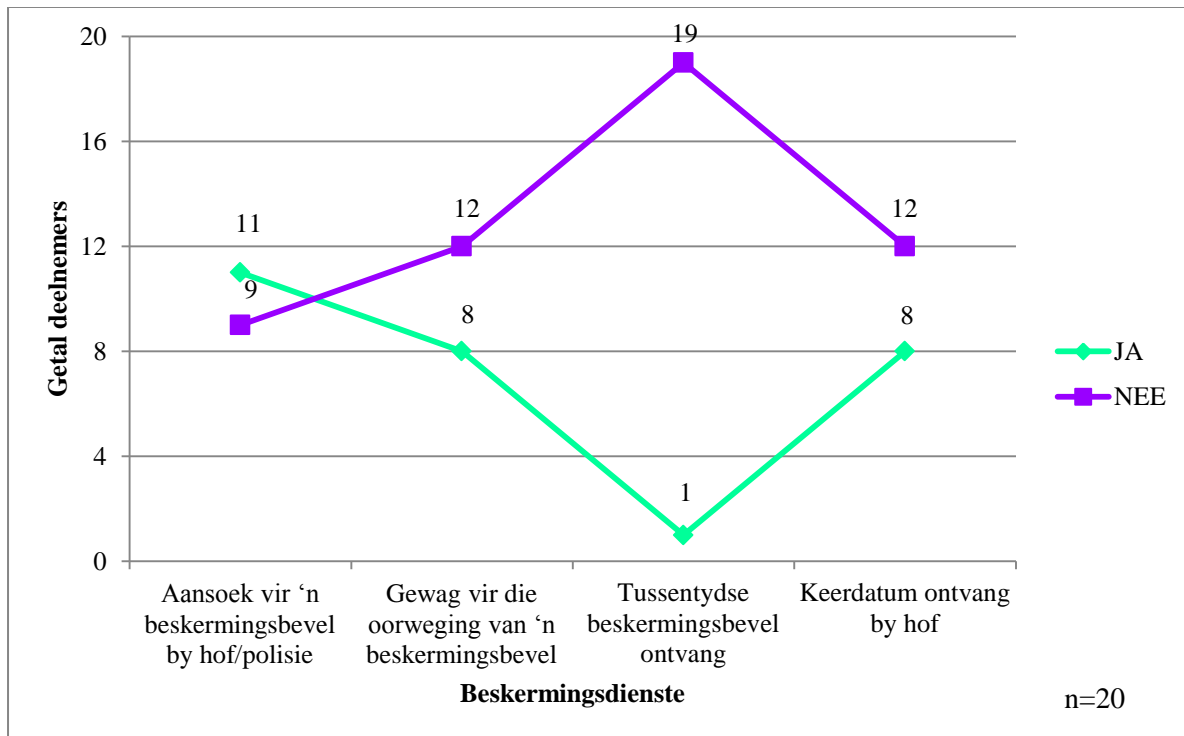
Tien (53%) van die deelnemers ervaar dit as negatief. Literatuurstudie (Smit en Nel, 2002:47) beklemtoon dat dit die polisie se verantwoordelikheid is om slagoffers van intiemepaargeweld te bemagtig en om hulp aan hierdie slagoffers te verleen. Die teenstrydigheid tussen die bevindinge van die studie en die bevindinge van literatuurstudie word deur die opmerking van die volgende deelnemer vergestalt: *“hulle bly net weg en laat nie ‘n saak aangaan nie.”*

- *Neutraal*

Een (5%) van die deelnemers is neutraal (*“party keer goed. Party keer sleg”*). Hierdie deelnemer se opinie bevestig die slotsom waartoe nasionale studies (Parenzee *et al*, 2001; Smit & Nel, 2002; Vetten, 2005) gekom het, naamlik dat daar nog areas is wat aangespreek moet word in terme van die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998. Een van die spesifieke areas wat die outeur beklemtoon, is die polisie se houding teenoor intiemepaargeweld.

(iii) Beskermings teen intiemepaargeweld

Deelnemers is gevra om aan te dui watter beskerming hulle teen intiemepaargeweld ervaar het. Bevindinge is in figuur 5.15 saamgevat.

Figuur 5.15 Beskermingsdienste

- *Aansoek vir 'n beskermingsbevel by hof/polisie*

Meer as die helfte (elf of 55%) van die deelnemers het aansoek gedoen vir 'n beskermingsbevel, terwyl 'n drie-kwart (nege of 45%) van die deelnemers nie aansoek gedoen het nie. Die redes waarom hierdie nege (45%) deelnemers nie aansoek gedoen het vir 'n beskermingsbevel nie, varieer. Drie (33%) van die nege deelnemers het genoem dat dit nie fisiese mishandeling was nie en dat hulle nie 'n klag in terme van sielkundige/emosionele mishandeling kan lê nie. Vyf (56%) van die nege deelnemers het genoem dat hulle emosioneel en finansiële afhanklik van die gewelddadige man is. Een (11%) van die nege deelnemers het die polisie as onbehelpsaam gevind.

Volgens Curran en Bonthuys (2004:2) is daar 'n gebrek aan howe in landelike gebiede en om daardie rede verhoed dit dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n beskermingsbevel kan uitneem. In teenstelling met die bevindinge van literatuurstudie het die bevindinge van hierdie studie getoon dat die deelnemers wel 'n beskermingsbevel uitgeneem het omdat hulle toegang tot die plaaslike polisiekantoor kon kry, al was dit op hul eie onkoste.

Bevindinge van die literatuurstudie (Parenzee *et al.*, 2001:106) stem ooreen met die menings van die drie deelnemers dat die polisie nie op sielkundige/emosionele mishandeling reageer nie. Hierdie outeurs het bevind dat die polisie fisiese en seksuele mishandeling as 'n baie ernstiger tipe mishandeling beskou in vergelyking met sielkundige/emosionele en ekonomiese mishandeling. Volgens bostaande literatuurstudie is die polisie nie geneig om op gevalle van sielkundige/emosionele mishandeling te reageer nie, aangesien daar nie fisiese skade aan ander aangerig is nie.

In aansluiting by die vyf deelnemers wat genoem het dat hulle afhanklik van die gewelddadige man is, bevestig die bevindinge van literatuurstudies (Gelles & Straus, 1989:143; Krug *et al.*, 2002:96) dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, die verhouding handhaaf as gevolg van die gebrek aan ekonomiese ondersteuning, bekommernisse oor die kinders en gebrek aan ondersteuning van familie en vriende indien hul 'n beskermingsbevel sou uitneem.

- *Gewag vir die oorweging van 'n beskermingsbevel*

Ag (40%) van die deelnemers het gewag vir die oorweging van 'n tussentydse bevel, terwyl twaalf (60%) van die deelnemers dit nie gedoen het nie. Nege (75%) van die twaalf deelnemers het nie 'n beskermingsbevel uitgeneem nie, twee (17%) van die twaalf deelnemers het hul aansoek teruggetrek en een (8%) van die twaalf deelnemers het 'n tussentydse beskermingsbevel ontvang. Om laasgenoemde verskynsel te bevestig, word dit onder die afdeling van tussentydse beskermingsbevel bespreek.

Die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 (Government Gazette, 1998:8) staaf dat 'n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, goedkeuring sal kry vir die uitreik van 'n beskermingsbevel as die hof tevrede is dat daar *prima facie*-bewyse is dat die oortreder enige vorm van geweld teenoor die vrou gebruik het.

- *Tussentydse beskermingsbevel ontvang*

Agtien (90%) van die deelnemers het nie 'n tussentydse beskermingsbevel ontvang nie. Soos reeds in hierdie hoofstuk bespreek, het nege (75%) van die deelnemers nie aansoek gedoen vir 'n beskermingsbevel nie en het ag (40%) van die deelnemers gewag vir die oorweging van die beskermingsbevel, terwyl twee (17%) van die deelnemers dit teruggetrek het. Slegs een (5%) van

die deelnemers het 'n tussentydse beskermingsbevel ontvang. Dié rede hiervoor is dat die deelnemer bewyse kon lewer dat sy aan onbehoorlike ontbering blootgestel is (Government Gazette, 1998:8).

- *Keerdatum ontvang by hof*

Van die oorspronklike elf (55%) deelnemers wat aansoek vir 'n beskermingsbevel gedoen het, het slegs ag (73%) 'n keerdatum ontvang. Teen die tyd dat die volgende stap in die proses moes plaasvind, het drie (15%) van die elf deelnemers die saak teruggetrek. Parenzee *et al.* (2001:21) bevestig dat beide partye 'n keerdatum ontvang om die finale beskermingsbevel uit te reik.

Volgens die literatuurstudies (Mesatywa, 2009:25; Vetten, 2005:31) is die prosedures om 'n beskermingsbevel goedgekeur te kry, soms 'n langsame proses en ervaar vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, dit as gekompliseerd, frustrerend en intimiderend. In die literatuurstudies word moontlike verduidelikings gegee waarom vroue nie 'n beskermingsbevel uitneem nie en dit ook terugtrek, net soos in hierdie studie bevind is.

(iv) *Ervaring van tipe beskermingsdienste*

Oop kwalitatiewe vraag aan al twintig deelnemers: “*Verduidelik wat u ervaring was van hierdie tipe beskerminingsdienste.*”

- Ag (40%) van die deelnemers het aangedui dat die polisie meer kon gedoen het.
- Drie (15%) van die deelnemers het aangedui dat dit goed was.
- Sewe (35%) van die deelnemers het aangedui dat hul afhanklik is van die eggenoot/intieme maat.
- Twee (10%) van die deelnemers het aangedui dat hul niks kon doen nie, aangesien dit sielkundige/emosionele mishandeling was.

Die deelnemers (ag of 40%) wat aangedui het dat die polisie meer kon gedoen het, het gevoel die polisie was nie baie behulpzaam nie en dat daar 'n gebrek aan ondersteuning is. Een van die ag deelnemers het so geantwoord: “*Ek moes nie die saak teruggetrek het nie. Hy het net aangehou. Dit is hier waar die polisie my meer moes gehelp het.*” 'n Ander deelnemer het soos volg gereageer: “*...toe hulle die vorm bring vir hom en my toe was [intieme maat] klaar weg en ek*

was by die werk. Nou ja toe, toe kon ek nie teken nie en hy het dit nooit ontvang nie en die polisie het nie weer moeite gemaak om na my toe te kom om die inligting te gee nie." Parenzee *et al.* (2001:21) verduidelik dat die polisie die bevel aan die gewelddadige maat moet lewer en eers as daar bewyse is dat die oortreder dit ontvang het, is die bevel geldig.

Drie (15%) van die deelnemers het aangedui die ervaring van hierdie tipe beskermingsdienste was goed. Een deelnemer bevestig hierdie bevinding soos volg: *"Dit het begin by 'n punt en na 'n kant toe beweeg. Dit het heel goed verloop."* Aangesien die minderheid (drie of 15%) van die deelnemers aangedui het dat die ervaring goed was, is die bevindinge van die studie in teenstelling met die bevindinge van Dissel en Ngubeni (2003:2) wat meld dat die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 wetstoepassingorganisasies, soos die polisie, verplig om vroue teen intiemepaargeweld te beskerm en die hoë voorkoms van intiemepaargeweld te verminder.

Twee (10%) van die deelnemers het aangedui dat hulle niks kon doen nie, omdat dit nie fisiese mishandeling was nie. Een deelnemer verwoord hierdie ervaring soos volg: *"Ek kan dit nie rapporteer nie, want dit is nie fisiese mishandeling nie. Hulle vat dit nie ernstig op nie, want as ek bel om klag te lê dan sê hulle dat hy my nie fisies aanrand nie so hulle kan niks doen nie. Soms wens is kan dit nie, maar fisies wees nie net dat hulle hom kan kom wegvat, maar dan dink ek weer ek is te bang, want ek kort die inkomste."* Bevindinge van hierdie studie is in ooreenstemming met bevindinge van die literatuurstudie wat reeds bespreek is en waar dit geblyk het dat die polisie verskeie tipes mishandeling as meer ernstig as ander tipes beskou (Parenzee *et al.*, 2001:106). In aansluiting hierby het die literatuurstudie getoon dat, ongeag die aard van intiemepaargeweld, hierdie tipe geweld as 'n ernstige probleem beskou moet word (Ludsin & Vetten, 2005:19; Slabbert, 2010:15).

Van die sewe (35%) deelnemers wat aangedui het dat hulle afhanklik van die eggenoot/intieme maat is, het die meeste hierdie tipe beskermingsdiens as onaangenaam gevind. Een deelnemer se opmerking hiervan is soos volg: *"...ek het nie gaan saak maak nie, want as die man toegesluit word waarheen gaan ek en my kinders..."* Vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, se afhanklikheid van hul intieme maat is al telkens bevestig in beide die bevindinge van die studie en die van die navorsingstudies (Brailly, 1985:35; Jewkes, 2002:1424).

5.4.4. Oorsig van behoefte aan ondersteuning

Die volgende afdeling gee 'n oorsig van die behoefte aan ondersteuning by vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is. Voorstelle ter verbetering van sekere areas word gemaak sodat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, beter ondersteuning in landelike gebiede kan geniet. Hierdie ondersoek is saamgestel volgens Bronfenbrenner (1979) se ekologiese vlakke en daarom word daar vervolgens op die familie en vriende, intieme lewensmaat en ander sosiale dienste gefokus.

5.4.4.1 Familie en vriende

(a) Ervaring van die grootste probleme met familie en vriende

Die deelnemers is gevra wat hul grootste probleem met hul familie en vriende in terme van die intiemepaargeweldverhouding is. Die volgende tema en subtemas het uit die kwalitatiewe opmerkings ontstaan. Bevindinge is in tabel 5.10 saamgevat.

Tabel 5.10 Ervaring van die grootste probleme met familie en vriende

Tema: Ervaring van die grootste probleme		
Subtema	Narratiewe	f (%)
Gebrek aan ondersteuning van familie	<p><i>“<u>My familie is baie voorafstaande. Ek was so skaam dat ek nooit hieroor gepraat het nie. Ek het dit altyd weggesteek. Ek kon nie meer alles alleen dra nie. Middae het ek alleen gesit en geëet en was doelgerig en my nie gemeng met ander mense nie.</u>”</i></p> <p><i>“Hulle sal die heelyd sê goed wat ek kon gedoen het om dit te voorkom. <u>Asof dit my eie skuld is.</u>”</i></p>	4 (20%)
Gebrek aan ondersteuning van vriende	<p><i>“<u>Vriende, hoe kan ek sê. Mens praat nou en as mens omdraai dan praat hul agter jou rug en draai jou woord.</u>”</i></p> <p><i>“<u>Hulle verstaan nie hoekom ek hom nie los nie.</u>”</i></p> <p><i>“Die feit dat <u>niemand my bystaan nie.</u>”</i></p>	5 (25%)
Gebrek aan ondersteuning van beide familie en vriende	<p><i>“Jou familie en vriende het nie <u>begrip waardeer jy gaan nie.</u>”</i></p> <p><i>“Al wat my familie net gedoen het is my te verwerp. <u>Hul het nie belanggestel nie.</u> My vriende het nie geworry oor my nie.”</i></p> <p><i>“Ek het nie vriende of familie nie. Dit was net ek, my ma en die boyfriend, <u>nou het ek niemand.</u>”</i></p>	10 (50%)
Is nie toegelaat om kontak te hê met familie en vriende nie	<p><i>“Baie keer is dit so. As mens gaan na jou mense en vriende om te kla <u>as jy weer by die huis kom dan slaan hy jou weer. Hy het my toegesluit in die huis en geslaan.</u>”</i></p> <p><i>“<u>Ek mag nie na familie toe gegaan het nie en ook vriende gehad het nie.</u> Die probleem is hulle het ook nie moeite gedoen om te vra by my en na my te kom en te vra wat gaan aan nie.”</i></p>	3 (15%)
Totaal		22

n=20*

* Deelnemers se kwalitatiewe opmerkings het aanleiding gegee tot meer as een subtemas.

Die subtemas, naamlik gebrek aan ondersteuning van familie, gebrek aan ondersteuning van vriende, gebrek aan ondersteuning van beide familie en vriende, en is nie toegelaat om kontak te hê met familie en vriende nie, gaan vervolgens bespreek word.

(i) Gebrek aan ondersteuning van familie

Die bostaande tabel 5.10 toon dat vier (20%) van die deelnemers aangedui het dat hulle ‘n gebrek aan ondersteuning het van familie. Hierdie deelnemers het aangedui dat hulle familie hul sou blameer (*“...asof dit my eie skuld is*), verwerp (*“[m]y familie is baie voorafstaande*) of moet opgegee het (*“...my broer sê ek moet van hom skei vir die kinders se part, maar hy weet dit gaan geld kos”*).

(ii) Gebrek aan ondersteuning van vriende

Ten opsigte van die gebrek aan ondersteuning van vriende, het vyf (25%) van die deelnemers aangedui dat hulle emosionele verbintenis met hul vriende die grootse probleem is. Die deelnemers het gevoel dat hulle nie hul vriende kan vertrou nie (*“...praat hul agter jou rug en draai jou woord”*); dat hulle vriende nie begrip toon nie (*“[h]ulle verstaan nie hoekom ek hom nie los nie”*); en dat hulle vriende geen emosionele ondersteuning bied nie (*“...niemand my bystaan nie”*).

(iii) Gebrek aan ondersteuning van beide vriende en familie

Tien (50%) van die deelnemers het aangedui dat hul ‘n gebrek het aan ondersteuning van beide familie en vriende. Hierdie deelnemers het genoem dat hulle familie en vriende hul verwerp het; dat hulle nie moeite gedoen het met die deelnemers nie; dat hulle nie begrip het vir die omstandighede nie en emosioneel beskikbaar was nie. Die volgende drie deelnemers het hierdie gebrek soos volg verduidelik: *“...begrip waardeer jy gaan nie”*; *[h]ul het nie belanggestel nie*; en *nou het ek niemand.*”

(iv) Is nie toegelaat om kontak te hê met familie en vriende nie

Ten slotte het drie (15%) van die deelnemers aangedui dat die intieme maat hul nie toegelaat het om kontak met familie en vriende te hê nie en soms het familie ook in stedelike gebiede gewoon. Hierdie bevindinge word in twee deelnemers se response weerspieël: *“...as jy weer by die huis kom dan slaan hy jou weer. Hy het my toegesluit in die huis en geslaan...;* en *[e]k mag nie na familie toe gegaan het nie en ook vriende gehad het nie.*”

Die bevinding van die literatuurstudie (Naved & Persson, 2005:290) staaf dat intiemepaargeweld meer voorkom waar daar ‘n gebrek aan ondersteuning van familie en vriende is. Hierdie gebrek

aan ondersteuning laat 'n persoon met gevoelens van verlies, eensaamheid en leegheid (Bee, 1996:246). Die bevinding van die studie aangaande die intieme maat se weiering dat kontak met familie en vriende gemaak word, is in ooreenstemming met die navorsing van Davis *et al.* (2001:338) wat meld dat die familie en vriende van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, nie altyd bereikbaar is nie as gevolg van die afstand wat die vrou isoleer. Volgens hierdie navorsing oefen die man mag en beheer uit oor die vrou se kontak met familie en vriende.

(b) Aanspreek van die probleem

Deelnemers is gevra om met voorstelle te kom wat hierdie probleem kan aanspreek. Omdat twee (10%) van die deelnemers geen antwoord gehad het nie, terwyl een (5%) van die deelnemers genoem het dat dit beter is om alleen te wees, is die grootte van die steekproef dus sewentien deelnemers (n=17).

Die meerderheid (elf of 65%) van die deelnemers voel dit kan aangespreek word deur betroubare familie en vriende te hê, 'n sterker verhouding te bou en meer ondersteuning te verkry sodat hulle nie alleen voel nie. Drie van die deelnemers se response is soos volg:

“Ek kort meer van my mense wat my ondersteun dat ek nie alleen voel nie.”

“Kan telefoon nommers kry en almal by mekaar kry.”

“Kort mens se mense.”

Drie (18%) van die deelnemers het gevoel dat familie en vriende bewus moet wees van hulle omstandighede sodat hulle meer begrip kan toon vir die stresvolle lewensgebeurtenisse wat 'n negatiewe invloed op hulle het. Een deelnemer het so gereageer: *“Deur hulle bewus te maak van wat gebeur.”*

Twee (12%) van die deelnemers het gevoel die probleem met familie en vriende kan aangespreek word deur jouself te verander. Een van die deelnemers glo die fout lê by haarself: *“Ek moet uit my dop kom en die verlede los en meng met mense. Die foute lê by my. Ek moet ontslae raak van*

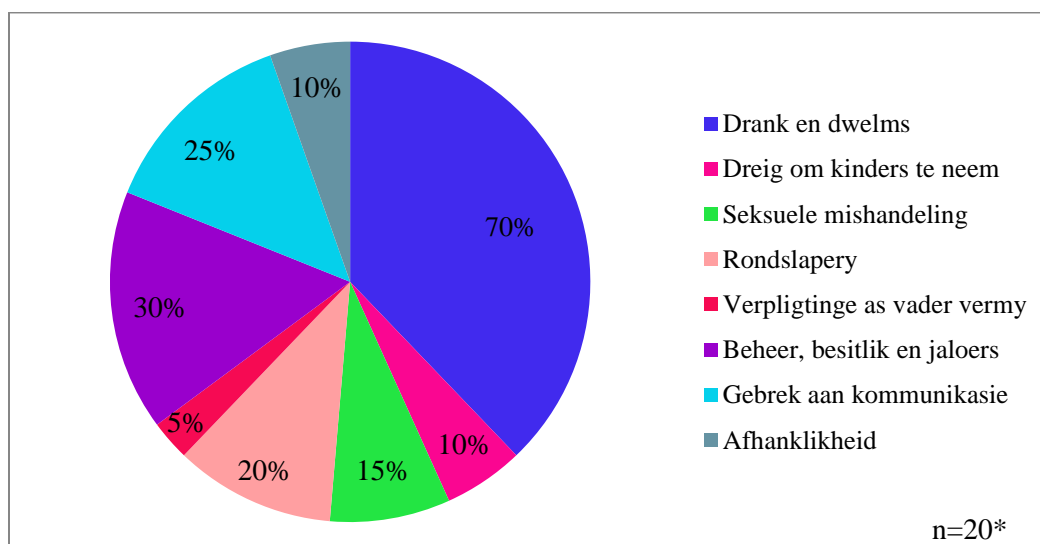
my minderwaardigheid.” ‘n Ander deelnemer se antwoord was soos volg: “So probleem begin by jouself. Om jouself reg te ruk en bemagtig om uit die verhouding te kan kom.”

Soos alreeds in die literatuurstudie bespreek is, behels ondersteuning van familie en vriende om aan ‘n familielid of vriendin wat tydens stresvolle lewensgebeurtenisse ‘n behoefte aan ondersteuning het, liefde, aandag, raad en leiding te gee (Bee, 1996:242-246). Die verbintenisse met familie en vriende lei tot ‘n gevoel van sekuriteit, gemaklikheid en emosionele bevestiging. Verder het Bee (1996: 368, 370) ook bevind dat gevoelens van selfwaarde verhoog as daar ‘n ondersteunende sosiale netwerk van familie en vriende is. In aansluiting by die bevindinge van die studie is dit duidelik dat hierdie deelnemers voel dat familie en vriende tydens lewensveranderende situasies, soos intiemepaargeweld, meer ondersteuning moet bied.

5.4.4.2 Intieme maat

(a) Ervaring van die grootste probleme met die intieme maat

Die deelnemers is gevra om aan te dui wat hulle grootste probleem met hul intieme maat in terme van die intiemepaargeweldverhouding is. Al twintig (100%) van die deelnemers het genoem dat daar baie probleme in die verhouding was. ‘n Samevatting word in figuur 5.16 hiervan gegee.

Figuur 5.16 Ervaring van die grootste probleme met die intieme maat

* Deelnemers het meer as een probleem wat as die grootste probleem met die intieme maat beskou word, geïdentifiseer.

Na aanleiding van die deelnemers se response, kan verwys word na ag hoofprobleme wat hulle met hul intieme maat in terme van die intiemepaargeweldverhouding ervaar. Die grootste probleem wat deur die deelnemers (veertien of 70%) geïdentifiseer is, was die gebruik van alkohol en dwelms. Hierdie bevinding stem ooreen met die bevinding van tabel 5.5, waar al twintig (100%) van die deelnemers alkohol- en dwelmgebruik as 'n oorsaaklike faktor vir intiemepaargeweld aangedui het.

Twee (10%) van die deelnemers het genoem dat die man dreig om hul kinders van hulle weg te neem indien hulle die intiemepaargeweldverhouding sou verlaat. In aansluiting hierby het twee (10%) van die deelnemers aangedui dat hulle ekonomies afhanklik van die man is. Een van hierdie deelnemers se opmerking is soos volg: *“Sy control en gelol met ander. Dat ons ook nie getroud was nie en hy het geweet ek en my kinders is afhanklik van hom vir bly plek, kos, klere en dinge.”*

Seksuele mishandeling (drie of 15%) en die man se *“rondslapery”*, soos vier (20%) van deelnemers ontrouheid beskryf, is ook geïdentifiseer as hul grootste probleem met die intieme maat in terme van die intiemepaargeweldverhouding. Een deelnemer verwys soos volg hierna: *“Hy het ander meisies gehad. Ons probleem was seks. As ek nie met hom wou geslaap het nie dan rand hy my aan en goed.”*

Ses (30%) van die deelnemers het verduidelik dat die intieme maat se beheer, besitlikheid en jaloesie die grootste probleem in die intiemepaargeweldverhouding is. Gepaardgaande hiermee beskuldig die man die deelnemers gereeld vals en blameer haar vir sy doen en late. Een deelnemer verwoord haar ervaring soos volg: *“...my engel...[h]y is besitlik, jaloers. Ek is vir hom sy lewe, maar so persoon sal jou ook doodmaak as hy die kans kry. Ek moet versigtig wees vir wat ek sê, maar altyd die vrede bewaar. Hy probeer ook gereeld wegloop met my kinders.”*

Volgens vyf (25%) van die deelnemers is daar 'n gebrek aan kommunikasie in hul verhouding. Hierdie deelnemers het ook gevoel dat die man nie sy emosies kan verbaliseer nie. Een deelnemer het so gereageer: *“Kommunikasie ontbreek. Daar is 'n doodse stilte tussen ons.”*

Die bostaande bevindinge van die studie is in ooreenstemming met bevindinge van literatuurstudies (Kemp, 1998:257; Krug *et al.*, 2002:99; Wiehe, 1998:105) wat toon dat mans wat oortreders van intiemepaargeweld is, swak kommunikasievaardighede handhaaf, swak

beheer oor impulse het, neiging tot middelmisbruik toon en van intimidasie, dreigemente, patriargie en blamering gebruik maak om hul intieme maat te beheer en mag in die verhouding te handhaaf.

(b) Aanspreek van die probleem

Deelnemers is gevra om aan te dui hoe hierdie probleem aangespreek kan word. Twee (10%) van die deelnemers het aangedui dat die probleme in die intiemepaargeweldverhouding nie aangespreek kan word nie. Om daardie rede bestaan die grootte van die steefproef uit agtien deelnemers (n=18).

Elf (61%) van die deelnemers het aangedui dat probleme in hul verhouding aangespreek kan word as die man hulp en ondersteuning ontvang vir alkoholisbruik, ontrouheid en kommunikasievaardighede. Drie van die deelnemers se response is soos volg:

“As iemand daar gewees het om met hom te praat. Daar was nooit iemand gewees nie. Sy vriende het dan ook meisies geslaan vir geld vir drugs.”

“Hy het hulp nodig. Hulle moet hom rehab toe stuur, maar hy wil nie. Mens moet uit jou eie uit hulp wil hê.”

“Kort hulp om op te hou met drink, sleg sê en afknou en sy vreemde verhoudings. Baie van die mans het ook hulp nodig as die pa die man aangerand het. My man kort hulp [by maatskaplikewerkdienste].”

Volgens nege (50%) van die deelnemers kan intiemepaarberading die probleme aanspreek, as daarop die verbetering en bevordering van die kommunikasie tussen die intieme paar gefokus word. Die volgende respons van een deelnemer illustreer dit soos volg:

“Ek praat, maar vir my man nie so maklik nie. Hy is baie stil. Hy moet sy eie verlede aanvaar. Ons kan saam vir berading gaan en praat oor die verlede en kommunikasie.”

Twee (11%) van die deelnemers was van mening dat hul die intieme maat moet los. Hulle skryf soos volg: *“Ek moes hom, maar toe al gelos het”* en *“[o]ntslae raak van hom...”* Hierdie twee deelnemers voel hulle is vasgevang in die verhouding en dat ontsnapping nie ‘n opsie is nie.

Die meerderheid (vyftien of 83%) van die deelnemers het aangedui dat die probleem aangespreek kan word, indien die intieme maat en/of beide intieme pare professionele hulp van maatskaplikewerkdienste ontvang. Volgens Bronfenbrenner (1979:7), Rook (1987:145) en Visser (2007:22-25) sal beide sisteme wat by intiemepaargeweld betrokke is, bevoordeel word as daar wederkerige uitruiling van ondersteuning plaasvind. Om daardie rede is dit belangrik dat, indien die man die nodige hulp ontvang en die vrou nie die verhouding verlaat nie, beide intieme maats mekaar ondersteun.

(c) Vermoë om die intiemepaargeweldverhouding te verlaat

Vanuit die bostaande antwoorde is dit duidelik dat van die deelnemers ‘n oplossing gevind het vir die aanspreek van die probleme in hul gewelddadige verhouding. Om daardie rede is deelnemers gevra of hul ooit die intiemepaargeweld sal verlaat.

Die meerderheid (vyftien of 75%) van die deelnemers se kwalitatiewe opmerkings was dat hul nie die intiemepaargeweldverhouding sou verlaat nie. Die hoofredes hiervoor is hul ekonomiese afhanklikheid van die intieme maat wat vir kos, klere en behuising sorg; die versekering dat hulle betrokke by hulle kinders kan wees; en die behoefte aan kameraadskap. Twee van die deelnemers het hul afhanklikheid soos volg beskryf:

“Dit wat buite is word gesond, wat hier binne my is, innerlik, dit bly ‘n wond. Ek het al hieroor gedink en ek het gedink mens bly uit gewoonte en nie uit liefde nie. Eendag is my kinders uit die huis en dan wil ek nie alleen wees nie. ‘n Ander man wil ek nooit hê nie. My man is, maar net daar, maar ook nie. Ek sien myself as ‘n enkel ouer, as die ma en as die pa vir my kinders.”

“Baie vroue bly in die verhouding. Ons is afhanklik van hom. Ek is maar daar vir die bietjie inkomste, want vir hom is ek al lankal nie meer lief nie.”

Vier (20%) van die deelnemers het reeds die intiemepaargeweldverhouding verlaat. Al drie (15%) van hierdie deelnemers het uitgetrek uit hulle huise om weg te kom van die intieme maat af. Een deelnemer het genoem dat sy die verhouding sal verlaat indien die man nie verander nie. Twee van die deelnemers het soos volg geantwoord:

“Ek het werk daarvan gemaak. Ek gaan nie myself so laat verneder en laat mismaak nie.”

“Ek het weggehardloop Kaap toe. Ek het my kind by haar auntie gelos en weggehardloop vir ‘n jaar.”

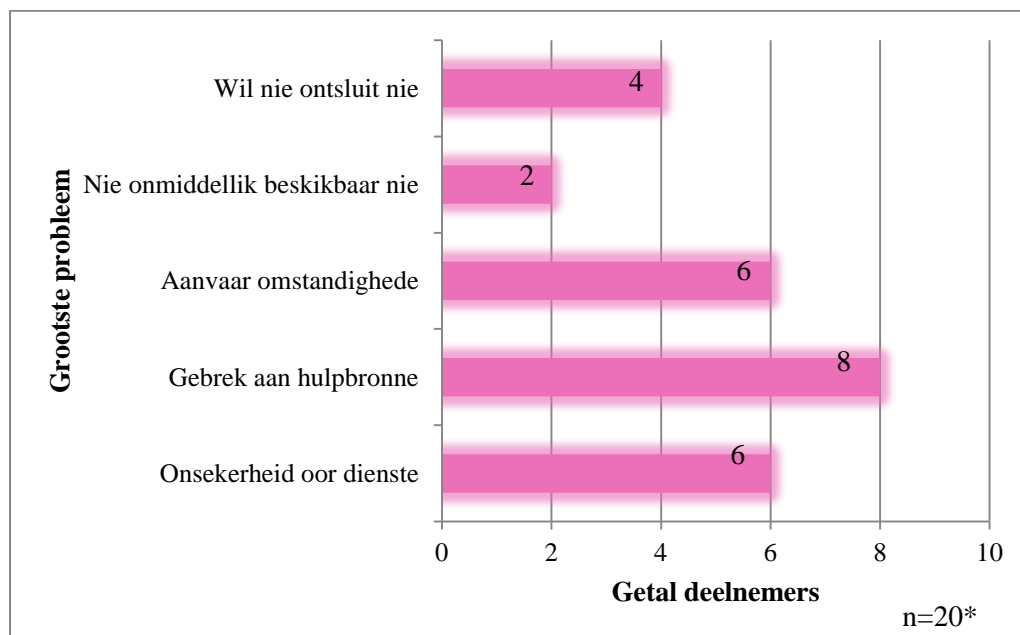
Volgens die literatuurstudie (Kim & Gray, 2008:1466) is die hoofrede waarom vroue in ‘n intiemepaargeweldverhouding bly, die ekonomiese afhanklikheid van die intieme maat. Vroue se ekonomiese bekommernisse is belangriker vir hulle as probleme rakende gesondheid. Postmus en Hahn (2007:475) bevestig verder dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is en die verhouding verlaat, ‘n afname het in hul sosio-ekonomiese status. Soos reeds in die literatuur (Gelles & Straus, 1989:143) bespreek, is dit duidelik dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, verskeie emosionele, finansiële en omgewingsredes het waarom hulle nie die verhouding verlaat nie. Hierdie bevindinge word deur die bevindinge van die studie bevestig, aangesien die meerderheid (vyftien of 70%) van die deelnemers aangedui het dat hulle nie die verhouding sal verlaat nie.

5.4.4.3 Toegang tot sosiale dienste in landelike gebiede

Die gebrek aan toegang tot sosiale, ekonomiese en politieke bronne dra by tot vroue in landelike gebiede se kwesbaarheid vir intiemepaargeweld (Parenzee & Smythe, 2003:6). Met inagneming hiervan word daar ondersoek ingestel na die grootste probleem van vroue in landelike gebiede wat aan intiemepaargeweld blootgestel is, om toegang tot maatskaplikewerk-, gesondheidsorg- en polisiedienste te verkry. Daar word ook gekyk na die verbetering van hierdie dienste en die hulp met die hantering van lewenstressors wat aan vroue in landelike gebiede wat aan intiemepaargeweld blootgestel is, gebied kan word.

*(a) Maatskaplikewerkdienste**(i) Ervaring van die grootste probleem met maatskaplikewerkdienste*

Die deelnemers is gevra wat hul grootste probleem met toegang tot maatskaplikewerkdienste in landelike gebiede is. Hierdie bevindinge word in figuur 5.17 weergegee.

Figuur 5.17 Grootste probleem met maatskaplikewerkdienste

* Deelnemers identifiseer meer as een probleem.

Figuur 5.17 toon dat ses (30%) van die deelnemers verduidelik het dat hul onseker is oor die tipe dienslewering van maatskaplikewerkdienste. Hierdie deelnemers het genoem dat hulle nie bekend was met nie-winsgewende organisasies nie en sommige van hulle het die verkeerde persepsie gehad van die hulp wat hulle van maatskaplikewerkdienste kan ontvang. Een deelnemer het so gereageer: *“Mense is gewoon aan swaarkry. Hulle neem nie notisie van welsyndienste nie.”*

‘n Ander groot probleem wat ag (40%) van die deelnemers geïdentifiseer het, is die gebrek aan hulpbronne in landelike gebiede. Deelnemers is van mening dat daar nie ‘n veilige plek, soos veiligheidshuis of skuilings is, waarheen hul kan gaan nie en dat daar ook ‘n gebrek is aan vervoer na die maatskaplikewerkdienste weens die ver afstande. Een deelnemer sê in dié verband: *“Ons het te min hulpbronne hier wat mense kan lig uit die omstandighede.”* ‘n Ander

deelnemer het ook geantwoord: *“Hier is nie ‘n veilige huis nie.”* Volgens Parenzee *et al.* (2001:80) is daar ‘n toenemende behoefte aan skuilings in Suid-Afrika.

Ses (30%) van die deelnemers dui aan dat die grootste probleem met toegang tot maatskaplikewerkdienste die slagoffers self is wat die omstandighede en die mishandeling aanvaar soos dit is. Hierdie aanvaarbare norm verhoed hulle om hulp by maatskaplikewerkdienste te gaan vra. Volgens hierdie deelnemers is dit ‘n persoon se eie verantwoordelikheid om ondersteuning te gaan soek. Een deelnemer verwoord hierdie bevinding soos volg: *“Vrouens aanvaar dit is hoe dit moet wees. As hul hulp wil hê sal hulle self kom, maar ons val vir die mooi woorde en dan word dit net herhaal. Ons glo dit moet so wees.”* Germain en Gitterman (1996:18) meld dat die lewensomstandighede van ‘n individu, soos by hierdie vroue, hulle opsies beperk om verantwoordelikheid te neem vir hul lewe. Sodoende word hul persoonlike besluite betekenisloos en word haar selfbeskikking, selfbeeld en selfbekwaamheid bedreig, wat haar hulpeloos, onvergenoegsaam en magteloos laat. Hierdie beperkte vermoëns van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, word verder geskaad deurdat geweld teen vroue in Suid-Afrika asook wêreldwyd as die aanvaarbare norm beskou word (Kaldine, 2007:236; McWhirter & Bard, 2010:299; Segel & Labe, 1990:225).

Twee (10%) van die deelnemers het verduidelik dat maatskaplikewerkdienste nie onmiddellik beskikbaar is nie en dat hulle dan weer onverrigter sake terug moet gaan. Een deelnemer het so gereageer: *“Hulp is nie dadelik beskikbaar nie. Dan voel mens jy wil nie kom praat nie.”* In aansluiting hierby het vier (20%) van die deelnemers ook gevoel dat hulle nie oor die gebeurtenisse wil ontsluit nie. Een deelnemer se reaksie is soos volg: *“Mense is skrikkerig dat ander mense te diep in jou verlede gaan krap. ‘n Mens sien nie kans daarvoor nie.”* ‘n Ander deelnemer het so gereageer: *“Vrouens voel beangs. Ek is bang hy hoor daarvan en as hy dronk is gaan hy my weer slaan.”*

Vanuit die bevindinge van die studie blyk dit dat daar ‘n onsekerheid oor die aard van maatskaplikewerkdienste bestaan; dat daar ‘n gebrek aan hulpbronne is; en dat maatskaplikewerkdienste heel moontlik oorlaai is en soms nie onmiddellik kliënte kan sien nie. Volgens die literatuurstudie (Johnson & Yanca, 2010:244) behoort daar vier tipes ondersteuning aan kliënte in hierdie omstandighede gebied te word, naamlik (1) beskerming, (2) aanvaarding, (3) geskiktheidsverklaring en (4) onderrig. Maatskaplikewerkdienste moet die kliënte beskerm;

die kliënt bewus maak van die maatskaplike werker se teenwoordigheid; die kliënt bewus maak van haar eie bekwaamhede; en die kliënt van die nodige inligting voorsien.

(ii) Verbetering van dienste en hulp met die hantering van lewenstressors

Deelnemers is gevra om te verduidelik hoe maatskaplikewerkdienste verbeter kan word en hoe die dienste hulle met hul hantering van lewenstressors kan help. Die deelnemers se voorstelle in terme van die verbetering van die dienste en die hulp met die hantering van lewenstressors stem ooreen. Om daardie rede is daar 'n samevatting gemaak van die deelnemers (twintig of 100%) se menings:

- Maatskaplikewerkdienste kan ondersteuningsgroepe vir vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, begin.
- Maatskaplikewerkdienste moet 'n veilige plek in landelike gebiede waarheen vroue kan gaan, voorsien.
- Maatskaplikewerkdienste moet gemeenskapsbewustheidsveldtogte oor geweld teen vroue hou.
- Maatskaplikewerkdienste en –werkers moet uitbeweeg in die gemeenskap en gemeenskappe opvoed in terme van die tipe dienslewering wat hulle bied.
- Maatskaplikewerkdienste kan moontlik tolvrynommer vir hulp skep.
- Maatskaplikewerkdienste moet vriendelik, behulpzaam en altyd beskikbaar wees.
- Maatskaplikewerkdienste kan help met konkrete, informatiewe en emosionele ondersteuning.
- Maatskaplikewerkdienste moet waar hul kan, met die vervoer na stedelike gebiede help.
- Maatskaplikewerkdienste kan help met die bemagtiging van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is.

Vanuit die bostaande samevatting van die twintig (100%) deelnemers se response blyk dit dat deelnemers 'n behoefte het aan verskeie tipes ondersteuning om lewenstressors te hanteer. Terselfdertyd kan die aanbevelings deur die deelnemers help om maatskaplikewerkdienste in landelike gebiede te verbeter. Vier (20%) van die deelnemers se menings was soos volg:

“Mens bly in die huis by hom, want hier is nie ‘n veilige plek vir my en my kind nie. Sal goed wees as hier ‘n skuiling is waar ek kan gaan bly en hulp nodig het. Hulle kan help met vervoer na die skuiling in Worcester en inligting gee omdat hier mos nie een is nie. Ons weet nie van goeters nie. Daarom kan hulle miskien ‘n dag hou en ons mishandelende vroue uitnoodi na die toespraak. Hulle kan my help om die stres weg te kry, hoe om vir my kind te versorg, om van die drugs af te kom en weg van mans wat mens so seermaak. Kos kry by hulle en my help om werk te soek.”

“Deur optogte te hou om verbal[e] abuse ernstig op te neem. Mobiele maatskaplike werkers binne die gemeenskap. Dalk om ook klasse aan te bied, praatjies aan te bied. Hier kort ook ‘n tol vry nommer hier in Villiersdorp met wie jy kan gesels.”

“24h basis wat onmiddellik beskikbaar is. Kan mens help om onafhanklik te wees en nie afhanklik van die man nie. Ek kort hulp in die hantering van depressed wees en my honger en kos.”

“Deur kommunikasie te hê. Altyd vriendelik te wees en liefde te hê vir ons. Seker deur geldelike hulp, kos voorraadjie en klerasie.”

Parenzee en Smythe (2003:6) en Curran en Bonthuys (2004:3) beklemtoon dat sommige vroue in landelike gebiede fisies van verskeie fasiliteite geïsoleerd is en beperkte vervoer het. In aansluiting hierby is Dangor *et al.* (2000:317) van mening dat maatskaplikewerkdienste en skuilings ‘n noodsaaklikheid in landelike gebiede in Suid-Afrika is. Skuilings bied nie slegs aan die vrou ‘n veilige plek om te woon nie, maar kan ook materiële benodigdhede, berading, wetlike advies, ontwikkeling van vaardighede en opvoedkundige programme voorsien (Ludsin & Vetten, 2005:40). Ook het laasgenoemde outeurs bevind dat die skuilings in stedelike gebiede toeganklik is vir vroue wat in landelike gebiede woon. Ten opsigte van ondersteuningsgroepe het Molina *et al.* (2009:460, 461) bevind dat ondersteuningsgroepe ‘n gevoel van behoort aan individue gee, aangesien die res van die groep gemeenskaplike behoeftes en doelwitte deel.

Met inagneming van bostaande is dit duidelik dat die bevindinge van die studie ooreenstem met die bevindinge van die literatuurstudie.

(b) Gesondheidsorgdienste

(i) Ervaring van die grootste probleem met gesondheidsorgdienste

Die deelnemers is gevra om te verduidelik wat die grootste probleem met gesondheidsorgdienste in landelike gebiede is. Die tema, subtemas en kategorieë wat hieruit ontstaan het, word in tabel 5.11 saamgevat.

Tabel 5.11 Grootste probleem met gesondheidsorgdienste

Tema: Grootste probleem met gesondheidsorgdienste			
Subtema	Kategorie	Narratiewe	f (%)
Private dokters	Duur kostes verbonde	<p><u>“Die dokters is onder in die dorp wat dit ver maak om te loop. Hulle is ook stadig. Die een het al daar doodgeval.”</u></p> <p><u>“Die dokters is baie duur. Dis R200 om te gaan. Vir ons wonde kan die kliniek nie altyd help nie. Mens moet lank wag vir die ambulans en dan Caledon toe gevat word.”</u></p>	10 (50%)
	Wag lank en stadige dienste	<p><u>“Te min dokters. Dis hoekom ons so lank wag. Mens kry ook nie dadelik ‘n afspraak nie. By die kliniek wag mens nog langer as by die dokter.”</u></p> <p><u>“As jy nie ‘n dokter brief het nie dan help hul jou nie sommer nie. Dit is lank wat jy wag. By die kliniek is dit dieselfde.”</u></p>	8 (40%)
Subtotaal			18 (90%)
Kliniek	Gebrek aan hulpbronne en mannekrag	<p><u>“Baie te min personeel. Hulle stel vreemde mense aan wat nie ons behoeftes ken nie en mens wag lank daar.”</u></p> <p><u>“Net Maandae en Woensdae is daar ‘n dokter by die kliniek. Ander dae moet jy duur betaal om die dokter te sien. Hulle is treurig.”</u></p>	4 (20%)
	Onbehulp-saam	<p><u>“Wag lank. Nie onmiddellik beskikbaar nie. Mense het nie geld vir private dokters nie. Die staat mense is ongeduldig en laat mens nie moeite werd voel nie.”</u></p> <p><u>“By die kliniek word jy sommer wegge wys en dan sê hulle: Kom, maar môre. Dan het jy weer jou tyd gemors.”</u></p>	4 (20%)
Subtotaal			8 (40%)
Ambulans	Nie onmiddellik beskikbaar nie	<p><u>“Sekere mense wat nie sente het nie moet betaal as dokter toe gaan. Die ambulans is nie daar nie. As mens bel wag mens soms 30 minute tot ‘n uur. Ons mense het nie petrol geld om na hospitale toe te gaan wat ver is nie.”</u></p> <p><u>“Ons het past nine al gebel en hul het eleven hour hier gekom, want hulle was nog in Worcester gewees.”</u></p>	4 (20%)
Subtotaal			4 (20%)

n=20*

* Deelnemers se kwalitatiewe opmerkings het aanleiding gegee tot meer as een toepaslike subtema.

Die bostaande subtemas gaan vervolgens bespreek word.

- *Private dokters*

Tabel 5.11 toon dat die helfte (tien of 50%) van die deelnemers aangedui het dat die grootste probleem met gesondheidsorgdienste die onbekostigbaarheid van private dokters (*“Die dokters is baie duur. Dis R200 om te gaan...”*) en gepaardgaande duur vervoerkostes is (*“Die dokters is onder in die dorp wat dit ver maak om te loop...”*). Die deelnemers het genoem dat hulle meestal moet loop, maar met hul beserings weens die intiemepaargeweld moet hulle vervoerkostes dek.

Ag (40%) van die deelnemers het aangedui dat hulle lank by die dokters moet wag en dat die dokters baie stadig is. Die deelnemers het aangedui dat hulle nie maklik ‘n afspraak kry nie en daar moet gaan wag totdat ‘n opening beskikbaar is, ongeag die noodgevalle (*“Te min dokters. Dis hoekom ons so lank wag. Mens kry ook nie dadelik ‘n afspraak nie”*) en (*“As jy nie ‘n doktersbrief het nie dan help hul jou nie sommer nie. Dit is lank wat jy wag...”*).

Jewkes (2002:1424) meld dat die mees ernstige intiemepaargeweld in lae-inkomstegroepe voorkom. Soos in die literatuurstudie bespreek is, het vroue wat in landelike gebiede woon, beperkte inkomste en moet hul ver afstande reis om van mediese fasiliteite gebruik te maak (Curran & Bonthuys, 2004:3; Parenzee & Smythe, 2003:6). Derhalwe stem die bevindinge van die studie ooreen met die bevindinge van ander navorsingstudies.

- *Kliniek*

Vier (20%) van die deelnemers het aangedui dat daar in landelike gebiede ‘n gebrek aan hulpbronne en mannekrag by die kliniek is. Die deelnemers voel daar is te min personeel, professionele dokters en behandelings vir die gevolge van intiemepaargeweld: *“Baie te min personeel. Hulle stel vreemde mense aan wat nie ons behoeftes ken nie en mens wag lank daar”* en *“Net Maandae en Woensdae is daar ‘n dokter by die kliniek...”* Literatuurstudies (Nemoto, 2006:i; Webster *et al.*, 2001:289) toon dat die meeste gesondheidsorgwerkers voel dat hulle nie opgelei is om pasiënte van intiemepaargeweld te beraad en te ondersoek nie. Hierdie bevindinge is in ooreenstemming met die bevindinge van die studie, aangesien deelnemers aangedui het dat daar ‘n gebrek aan hulpbronne en personeel is.

Dieselfde getal (vier of 20%) van die deelnemers voel dat die ondersteuning en dienste by die kliniek onvoldoende is en dat die personeel onbehelpsaam is. Twee van die deelnemers het soos

volg gereageer: *“Wag lank. Nie onmiddellik beskikbaar nie... Die staat mense is ongeduldig en laat mens nie moeite werd voel nie”* en *“By die kliniek word jy sommer weggewys en dan sê hulle: Kom, maar môre. Dan het jy weer jou tyd gemors.”* Volgens Loring en Smith (1994:328) is dit noodsaaklik dat gesondheidsorgwerkers in alle gesondheidsorginstellings ‘n effektiewe protokol moet volg ten einde vroue wat by intiemepaar-geweld betrokke is, te ondersteun en leiding te bied. Hierdie resultate van die studie is in teenstelling met die aanbevelings van die literatuurstudie, aangesien die deelnemers die personeel by die kliniek as onbehelpsaam ervaar het.

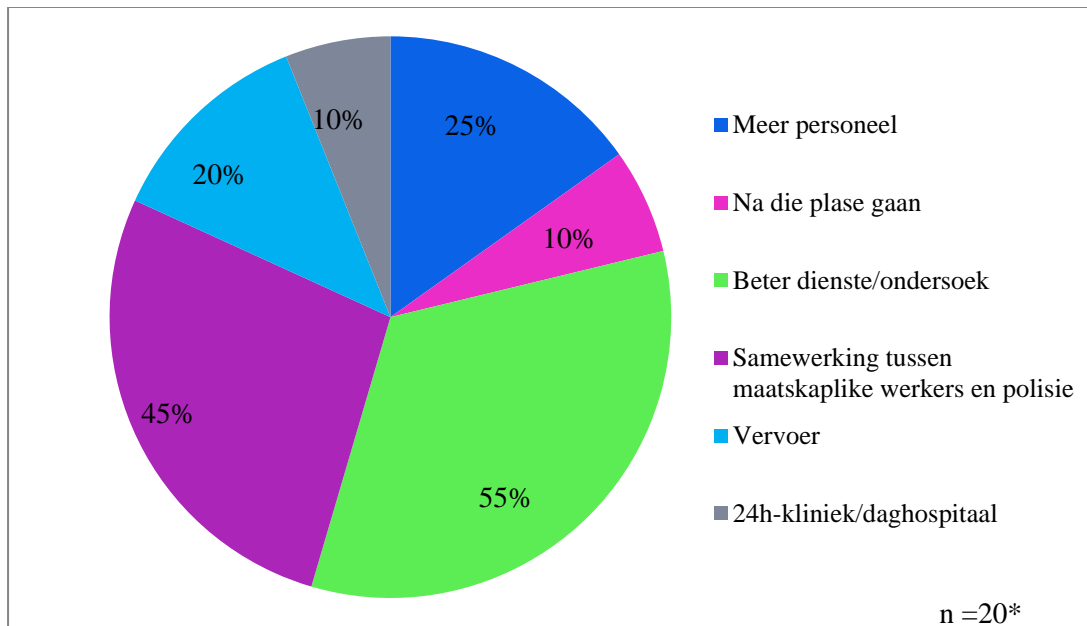
- *Ambulans*

Vier (20%) van die deelnemers het aangedui dat die ambulans nie altyd beskikbaar is wanneer hulle ‘n noodgeval het nie: *“...Die ambulans is nie daar nie. As mens bel wag mens soms 30 minute tot ‘n uur. Ons mense het nie petrol geld om na hospitale toe te gaan wat ver is nie.”* en *“Ons het past nine al gebel en hul het eleven hour hier gekom, want hulle was nog in Worcester gewees.”* Die deelnemers was van mening dat hulle lank vir die ambulans wag om op te daag. As hulle soggens by die hospitaal afgelaai word, moet hulle weer tot laatmiddag vir die ambulans wag om hulle terug te neem. In aansluiting by die eerste subtema het die deelnemers ook genoem dat hulle nie geld het om die ambulans te betaal nie, maar ook nie geld het om op hulle eie na die hospitale te reis nie.

Soos alreeds uit die literatuurstudie blyk, bevestig die bevindinge van die studie dié van die navorsing (Jewkes, 2002:1424; Parenzee en Smythe, 2003:6) dat vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, ‘n gebrek het aan finansiële middele om die gesondheidsorgdienste wat hul benodig, te kan bekostig.

(ii) Verbetering van dienste en hulp met die hantering van lewenstressors

Deelnemers is gevra hoe gesondheidsorgdienste in landelike gebiede verbeter kan word en hoe hierdie dienste hulle kan help met die hantering van lewenstressors. Die samevatting in figuur 5.18 reflekteer die deelnemers se response.

Figuur 5.18 Verbetering van gesondheidsorgdienste en hulp met hantering van lewenstressors

* Deelnemers se opmerkings het meer as een voorstel bevat.

Figuur 5.18 toon dat vyf (25%) van die deelnemers voorgestel het dat daar meer personeel aangestel moet word ten einde gesondheidsorgdienste te verbeter en met die hantering van lewenstressors te kan help. Twee (10%) van die deelnemers het aangedui dat die gesondheidsorgwerkers na die plase moet kom. Die meeste (elf of 55%) van die deelnemers het genoem dat gesondheidsorgwerkers beter dienste moet lewer en vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, beter moet ondersoek. Nege (45%) van die deelnemers het gevoel dat daar groter samewerking tussen die gesondheidsorgwerkers en maatskaplikewerk- en polisie dienste moet wees deur die nodige professionele verwysings. Vier (20%) van die deelnemers het aangedui dat daar vervoer beskikbaar gestel moet word sodat hulle by die dokters, kliniek en staatshospitaal kan kom. Twee (10%) van die deelnemers het genoem dat daar 'n daghospitaal of 24h-kliniek in landelike gebiede moet wees.

Vyf (25%) van die deelnemers het soos volg gereageer:

“Kan help met mishandeling. Dalk ‘n 24h diens by kliniek omdat dokters na ure duurder is. Hulle kan my help deur dat ek behandeling ontvang deur verwysings.”

“Kan mens help met gesondheid. Dokters moet meer doen om te help en in te lig oor die welsyndienste en polisie diens.”

“Daar moet elke dag so ‘n bussie wees wat die staat reël om mense hospitaal toe te ry.”

“24h-daghospitaal soos in die stad. In die stad kan mens afsprake maak vir die ambulans. Hier wag mens twee ure vir hulle om uit te kom en as in Worcester is dan moet jy wag tot 4h of 5h wat die ambulans weer terug kom. In die stad is daar ook ‘n psigiater suster by die kliniek. Nog ‘n probleem is dat mens die heeltyd iemand anders sien en elke keer jou storie van vooraf moet vertel.”

“Sal baat daarby vind as stiptelik help. Beter wees as vriendelik is en mense verstaan. As probleem hê en wil praat nie mens opjak nie. Hulle dink hulle is beter omdat hulle in ‘n ander posisie is as jy wat klaar minderwaardig voel en dan laat hul mens verder minderwaardig voel. Hulle kan die regte berading gee deur te sê om [maatskaplikewerkdienste] te kom.”

Loring en Smythe (1994:328) is van mening dat die hulp van gesondheidsorgwerkers aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, moet bestaan uit die nodige ondersteuning; die reël van toegang tot skuilings; die voorsiening van hulpmiddels vir die kinders; die verskaf van finansiële bystand; die gee van die noodsaaklikste klere; en die gee van nodige opvoeding en informasie wat relevant vir intiemepaargeweld is. Om daardie rede is dit noodsaaklik dat alle sisteme van die ekologiese perspektief saamwerk en dat maatskaplike werkers ‘n multi-professionele span vorm om vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, te ondersteun. Hierdie deelnemers het aangedui dat hulle van die gesondheidsorgdienste verwag om konkrete, informatiewe en emosionele ondersteuning te bied.

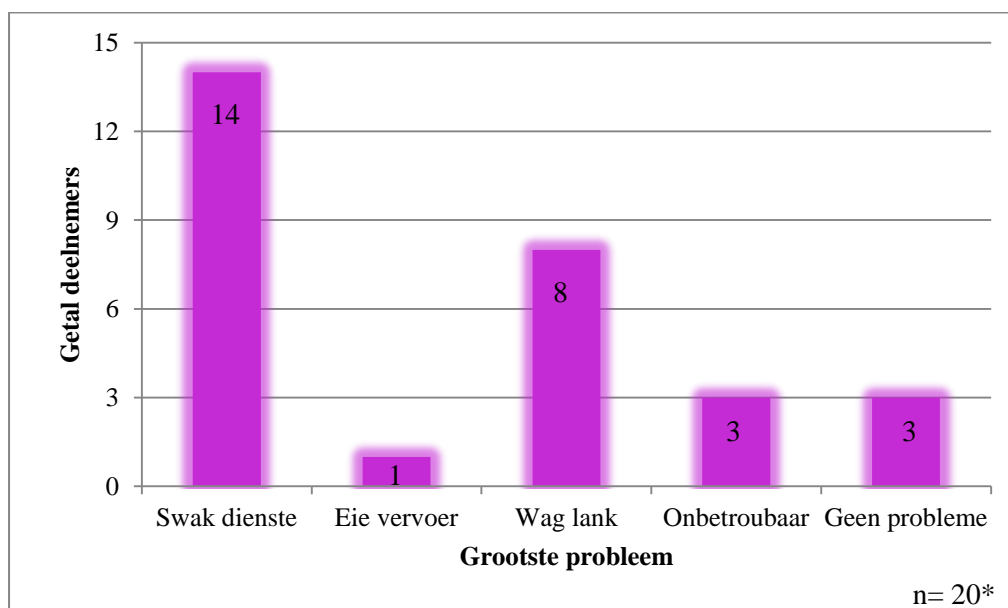
In aansluiting by die bostaande meld Parenzee *et al.* (2001:80) dat gesondheidsorgwerkers ondersteuning en sorg kan bied aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, deur die mishandeling te identifiseer; mishandeling te dokumenteer; empatiese en nie-veroordelende houding teenoor die pasiënt te toon; mediese sorg van kwaliteitgehalte te voorsien; veiligheids-assessering en –beplanninge doen; en die toepaslike verwysings te maak.

Met inagneming van die bevindinge van die studie en dié van die literatuurstudie is dit duidelik dat die rol van gesondheidsorgwerkers nie net beperk is tot die fisiese behandeling van sigbare wonde nie, maar ook die veiligheid en sekuriteit van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, tydens intervensie moet integreer (Garcia-Monero, 2002:1510). Aangesien die studie se resultate toon dat daar 'n gebrek aan effektiewe gesondheidsorgdienste in terme van intiemepaargeweld is, is hierdie bevindinge van die studie in teenstelling met die aanbevelings van die literatuurstudies van Parenzee *et al.* (2001:80) en Loring en Smythe (1994:328).

(c)Polisiedienste

(i) Ervaring van die grootste probleem met polisiedienste

Deelnemers is gevra wat hul grootste probleem met polisiedienste is. Hierdie data is in figuur 5.19 saamgevat.

Figuur 5.19 Grootste probleem met polisiedienste

* Deelnemers identifiseer meer as een probleem.

Deelnemers (n=20) se ervaring van die grootste probleem met polisiedienste in landelike gebiede is soos volg: veertien (70%) van die deelnemers het swak dienste genoem; een (5%) van die deelnemers het eie vervoer na die howe as 'n probleem aangedui; ag (40%) van die deelnemers het genoem dat hulle lank wag vir die polisie om uit te kom; drie (15%) deelnemers het aangedui dat die polisie onbetroubare dienste lewer; en drie (15%) van die deelnemers het genoem dat hul geen probleme met die polisiedienste ervaar nie.

Die oorgrote meerderheid (17 of 85%) van die deelnemers was ontevrede met die polisiedienste in landelike gebiede. Slegs drie (15%) van die deelnemers was tevrede. Vier (24%) van die sewentien deelnemers wat ontevrede was, het dit so verduidelik:

“Hulle is almal korrupt. Mens moet eers skêl voor ‘n ding reg kom. Hulle gaan nie onmiddellik uit as mens bel nie en sal sê mens drink te veel al drink jy nie eers nie.”

“Hulle moet minder fokus op dronk mense op straat en meer op inbrake en mishandeling. Hier ken die polisie ook almal en dan vertel hul mense stories. Môre weet almal dit. Mens wag net so lank vir hulle om uit te kom.”

“Die polisie het hier groot geword. Hulle ken die mense en ken mekaar. Dit is te intiem. Mens is bang om ‘n saak te maak, hulle vertel vir almal. Mens kan nie hule vertrou nie.”

“Swak dienste.”

Een (33%) van die drie deelnemers wat tevrede was, se mening is soos volg:

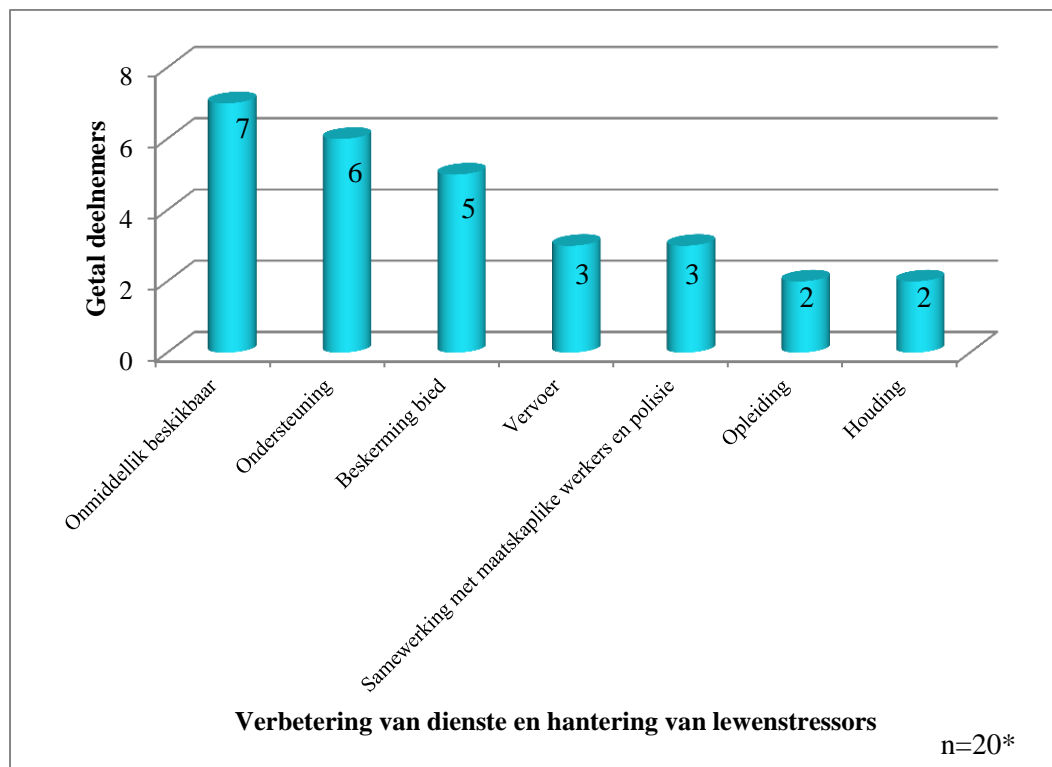
”[Die] polisie [het] nog altyd gehelp en mooi verduidelik. [Hulle het] nog nooit in die steek gelaat nie. En hul is doelgerig.”

Parenzee *et al.* (2001:81, 82) is van mening dat daar 'n gebrek aan hulpbronne is om die nuwe wetgewing ten opsigte van intiemepaargeweld te implementeer. Hierdie gebrek aan hulpbronne het 'n nadelige invloed op beide die wetstoepassingsliggame en die slagoffers van intiemepaargeweld. Beperkte hulpbronne en mannekrag maak dit moeilik om ondersteuningsdienste aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, te bied. Volgens

Parenzee *et al.* (2001:83, 84) kan die negatiewe houdings van polisiepersoneel, soos vyandigheid, daartoe lei dat vroue 'n saak terugtrek of nie aanmeld nie. Die bevindinge van die studie korreleer met die bevindinge van die literatuurstudie, aangesien beide die tekortkominge van beperkte hulpbronne en mannekrag beklemtoon. Hierdie tekortkominge behoort nie as 'n verskoning te dien vir swak of onbetroubare dienste aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is nie.

(ii) Verbetering van dienste en hulp met die hantering van lewenstressors

Deelnemers het die geleentheid gekry om te verduidelik hoe die polisiedienste verbeter kan word en hoe die polisiedienste hulle met die hantering van lewenstressors kan help. Vanuit die deelnemers (n=20) se voorstelle blyk dit dat die aanname gemaak word dat, deur die dienste te verbeter, die polisiedienste outomaties hierdie deelnemers met die hantering van lewenstressors kan help. Die antwoorde word in figuur 5.20 samevattend weergegee.

Figuur 5.20 Verbetering van polisiedienste en hulp met hantering van lewenstressors

* Deelnemers se verduidelikings het meer as een voorstel bevat.

Uit figuur 5.20 blyk dit dat die meerderheid (sewe of 35%) van die deelnemers aangedui het dat die polisie hul dienste kan verbeter asook kan help met die hantering van lewenstressors deur onmiddellik beskikbaar te wees (*“...As bel moet hulle hom kom haal en wanneer mens hul nodig kry daar wees”*).

Ses (30%) van die deelnemers het gevoel dat die polisie hul meer kan ondersteun. Hierdie ondersteuning sluit in die luister na die deelnemers as hulle ‘n klag kom lê; die verskaf van die nodige opvoeding en inligting; die toon van begrip; en die aanmoediging om beskermingsdienste te gebruik (*“Moet kan luister en gesels as klag kom lê. Weet nie hoe om te praat met die mense nie. Hulle moet uit gaan na die man en vir haar beskerming gee. Raad gee vir die man as vrou klag lê en hom verduidelik en waarsku”*).

Die resultate in figuur 5.20 toon dat vyf (25%) van die deelnemers genoem het dat die polisie hulle teen die intieme maat moet beskerm en hulle veilig moet laat voel (*“Werk ernstig op te neem. Probleme in agneem wat aangemeld word. My beskerm teen die man en hom weghou van my hom”*). Die gemeenskaplike gevoel van hierdie deelnemers was dat die polisie die intieme maat onmiddellik moet toesluit en die deelnemers tydens die proses van die beskermingsbevel van hul veiligheid moet verseker.

Drie (15%) van die deelnemers is van mening dat die polisie hul van vervoer moet voorsien om by die hof in stedelike gebiede te kom, terwyl nog drie (15%) van die deelnemers glo dat die polisie met die maatskaplikewerk- en die gesondheidsorgdienste moet saamwerk (*“Kan vertel van watter ondersteuning kan kry by welsyn. Selfs as daar ‘n maatskaplike werker is wat kan help. Hulle kan mens se lewe makliker maak deur net te help om ‘n case te maak en aan te hou met die case. Nie sê ek moet dit terug trek nie”*) en (*“Verwys na welsyn en dokters”*).

Twee (10%) van die deelnemers het gevoel dat die polisie opleiding moet ontvang oor die nuwe wetgewing ten opsigte van intiemepaargeweld (*“Die regte van ‘n vrou weer ‘n slag na gekyk word sodat toekoms en huidige vrouens nie deur dieselfde gaan waardeur ek gaan nie”*).

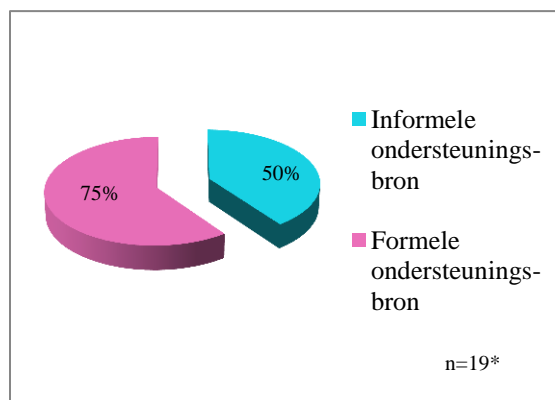
Twee (10%) van die deelnemers het genoem dat die polisie hul houding teenoor vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, en wat poog om van die beskermingsdienste gebruik te maak, moet verander (*“Die polisie moet meer uitreik na vroue wat molesteer word. As probleem aanmeld nie sê ons kom en dan nie saamwerk nie. Hulle moet dit uitsort...”*) en (*“Die eed van*

vertroulikheid wat hulle afgelê het volhou en mens met respek hanteer. Hulle moet hul attitude verander van: dit is net nog 'n geval'').

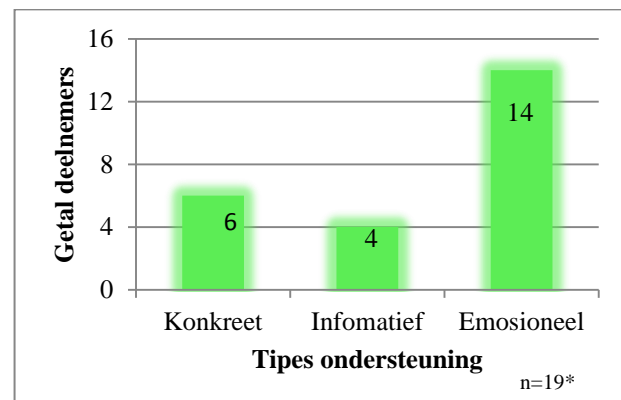
Navorsing (Artz, 1999; Ludsin & Vetten, 2005; Parenzee *et al.*, 2001) toon dat polisie dienste in Suid-Afrika 'n gebrek het aan genoegsame hulpbronne en mannekrag om die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 effektief te implementeer. Hierdie tekortkominge en gepaardgaande negatiewe houdings van die polisie versterk vroue se weerstand om intiemepaargeweld te rapporteer. In die aangeduide studies is die volgende probleme geïdentifiseer: slagoffers is ontmoedig om 'n saak te maak; personeel is onopgelei in terme van intiemepaargeweld; lang gewag vir bystand deur die polisie; polisie is onbehulpsaam; polisie voer aan dat daar nie genoegsame bewyse is om klag te lê nie; en vyandige en negatiewe houding van polisie teenoor die slagoffers (Ludsin & Vetten, 2005:35). Hieruit blyk dit dat die bevindinge van die studie in ooreenstemming met die bevindinge van die bostaande literatuur is.

5.4.4.4 Grootste behoefte aan ondersteuning in terme van intiemepaargeweld

Die deelnemers is die geleentheid gebied om hulle grootste behoefte aan ondersteuning in terme van intiemepaargeweld te verwoord. Slegs een (5%) van die deelnemers het genoem dat sy geen behoeftes het nie. Die grootte van die steekproef is dus negentien deelnemers (n=19). Na aanleiding van die deelnemers se response is twee hoofkategorieë saamgestel, naamlik die behoefte aan 'n ondersteuningsbron en die tipe ondersteuning. Derhalwe word hierdie resultate in figuur 5.21 en figuur 5.22 saamgevat.

Figuur 5.21 Ondersteuningsbron

Figuur 5.22 Grootste behoefte aan tipes ondersteuning

* Deelnemers het meer as een ondersteuningsbron en tipes ondersteuning geïdentifiseer wat in figuur 5.21 en figuur 5.22 uitgebeeld word.

Figuur 5.21 toon dat die minderheid (tien of 53%) van die deelnemers aangedui het dat hulle 'n groot behoefte aan ondersteuning van informele ondersteuningsbronne het. Hierdie ondersteuningsbronne bestaan meestal uit familie en vriende. Die meerderheid (vyftien of 79%) van die deelnemers het aangedui dat hulle 'n groot behoefte aan ondersteuning van formele ondersteuningsbronne het. Die meeste (dertien of 87%) van die vyftien deelnemers het genoem dat hulle die ondersteuning van maatskaplikewerkdienste nodig het.

In die tweede figuur, naamlik figuur 5.22, word die deelnemers se grootste behoefte aan die tipes ondersteuning saamgevat. Ses (32%) van die deelnemers het 'n behoefte aan konkrete ondersteuning, terwyl vier (21%) van die deelnemers informatiewe ondersteuning soek en veertien (73%) van die deelnemers 'n behoefte het aan emosionele ondersteuning.

Ten einde die bostaande bevindinge van die studie te staaf, word vyf (26%) van die deelnemers se response aangehaal:

“[Ek benodig] ondersteuning om my by te beskerm van die outjie. Ek het meer van die polisie verwag en meer van familie af. [Ek] kort ondersteunings mense.”

“Mense na wie toe ek kan gaan as daardie seer seer binne my is. 'n Behoefte aan die welsyn en 'n tolvry nommer.”

“As daar iemand was net om mee te kan praat wat vir my goeie raad kan gee en bereid is om te luister en reg uit antwoorde kan gee oor wat moet doen en nie doen nie.”

“As net by iemand kan uitgekóm het, met wie kan gesels en my hart uitgepraat het en so.”

“Ek wil net hê maatskaplike werker moet vir my en die man inligting gee oor wat is wat sodat beter weet.”

Uit die response is dit duidelik dat die meeste deelnemers 'n groot behoefte het aan ondersteuning in terme van intiemepaargeweld. Volgens Ludsín en Vetten (2005:40, 41) is die belangrikste bron van ondersteuning vir die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, haar informele ondersteuningsnetwerk, wat uit familie en vriende bestaan. Alhoewel hierdie

ondersteuningsbron effektief kan wees, is dit nog steeds belangrik dat formele ondersteuningsbronne aan hierdie vroue die professionele ondersteuning en hulp bied wat hulle benodig. Soos in die bevindinge van die studie aangedui is, is dit duidelik dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n behoefte het aan beide informele en formele ondersteuningsbronne, wat bystand kan bied deur konkrete, informatiewe en emosionele ondersteuning. Hierdie bevindinge sluit aan by die bevindinge van literatuurstudies (Ludsin & Vetten, 2005:40; Cobb, 1995:379), wat beklemtoon dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n ondersteunende sosiale netwerk moet vorm om hulle teen wanfunksionering te beskerm.

5.4.4.5 Algemene kommentaar

Ter afsluiting kon die deelnemers enige algemene opmerking rakende die onderhoud, die behoeftes of die sosiale probleme maak. Elf (55%) van die deelnemers het genoem dat hulle geen verdere kommentaar wil lewer nie. Die oorblywende deelnemers (nege of 45%) het hulle gevoelens soos volg uitgedruk:

“Ek het niemand om my nie. Ek wil nie weg van my kinders wees nie. Hier in die platteland is nie werk nie. Net tydens vrugte tye kan mens werk kry.”

‘n Plek kry vir vroue wat mishandel is en om op te staan teen mans wat vroue mishandel. Daar is baie vroue soos ek wat mishandel word. Mans maak van mens ‘n slaaf.’

“Ons vroue moet opstaan en praat oor probleme wat in verhouding aangaan. Dit is al manier om gehelp te word.”

“As ek nou terug gaan huis toe gaan hy wil weet wat ek hier gemaak het en hy sal nie ophou tot hy dit uit my kry nie.”

“Ek kon nie uit die verhouding uit kom nie. Ek het op my eie besef ek is spesiaal vir die Here.”

“Ek hoop nie daar is nog vrouens en kinders wat deur gaan wat ek gaan nie. Ek hoop die wêreld verander. En ek hoop en bid dat hulle nie soos ek sal wees wat stil gebly het nie. Hulle moet opstaan voordat dit te laat is. Jou hele vrou wees is opgemors.”

“Voel nou die eerste keer in my lewe soos ‘n vrou en vroulik.”

“As [jy] in so verhouding is moet jy uitkom, want verander gaan hy nie. Jy moet uitstap terwyl jy nog lewend is.”

“Om vrouens wat so mishandel word te help. Iemand kry wat na jou behoeftes om sien. Om te luister. Om belangstelling te toon. Soms is mens net te skaam om hart oop te maak.”

Vanuit die bostaande mededelings blyk dit dat die deelnemers vroue aanmoedig om die intiemepaargeweldverhouding te verlaat en om openlik te gesels oor wat met hulle gebeur sodat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, kan weet dat hulle nie alleen is nie, maar dat daar ‘n toenemende persentasie vroue is, wat verniel, bedrieg, vervreemd, vernederd, bedreig en fisies mishandel word. Ook word daar verwys na vroue wat nie net vrees om hul eie huis te verlaat, maar wat ook vrees om in hul eie huis te woon.

5.5 SAMEVATTING

Die empiriese studie het ten doel gehad om vanuit ‘n ekologiese perspektief ondersoek in te stel na die behoefte aan ondersteuning van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, asook die beskikbaarheid van ondersteuning. Die besprekings in hierdie hoofstuk is gebaseer op die deelnemers se ervarings wat tydens 20 afsonderlike individuele onderhoude versamel is. Hierdie hoofstuk het die resultate van die empiriese studie weergegee.

Eerstens is die deelnemers se identifiserende besonderhede vasgestel soos hul ouderdom, bevolkingsgroep, huwelikstatus, hoogste opvoedkundige kwalifikasies, huidige werk en maandelikse inkomste ten einde te bepaal of hulle aan die kriteria vir insluiting voldoen.

Die behoeftes van ‘n vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, is vervolgens aangespreek deur op die aard, die oorsprong, die gevolge van intiemepaargeweld asook die deelnemers se vermoë om emosionele en sosiale verbintenisse te vorm, te fokus. Daarna is ondersoek ingestel na die ondersteuning vanuit ‘n ekologiese perspektief, naamlik ondersteuning op die mikro-, meso-, ekso- en makrosisteenvlak.

Ten slotte is vrae gestel om vas te stel hoe die behoefte aan ondersteuning aangespreek kan word en sekere areas verbeter kan word sodat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, beter ondersteuning in landelike gebiede kan geniet.

In hierdie hoofstuk is daar suksesvol ondersoek ingestel na die behoefte aan ondersteuning van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is. Die bevindinge van die empiriese ondersoek is gekontroleer en deur bevindinge van die literatuurstudie bevestig. Gevolgtrekkings en aanbevelings oor die studie word in die volgende hoofstuk aangebied ten einde as riglyne vir maatskaplike werkers te dien. Sodoende kan hulle beter begrip van die ekologiese perspektief verkry en kan hulle hul ondersteuning aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, aanpas en verbeter.

HOOFSTUK 6

GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

6.1 INLEIDING

In hierdie studie is daar ondersoek ingestel na die behoefte aan en beskikbaarheid van ondersteuning ten opsigte van vroue wat in landelike gebiede by intiemepaargeweld betrokke is. Die doel van die studie is om met behulp van die ekologiese perspektief die behoefte aan ondersteuning van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, beter te verstaan. Hierdie ondersoek het ontstaan weens die geïdentifiseerde gaping in die literatuur en die moontlike gebrek aan ondersteuning wat aan hierdie vroue beskikbaar is (De Vos *et al.*, 2005:124; Van Zyl, 2008:133).

Die doel van die studie is bereik deurdat die eerste doelwit in hoofstuk 2 verduidelik is, naamlik die aard, omvang en oorsprong van intiemepaargeweld as 'n maatskaplike probleem. Die tweede doelwit van die studie is in hoofstuk 3 bereik, waar die relevansie van die ekologiese perspektief as teoretiese raamwerk vir die ontleding van intiemepaargeweld bespreek is. Hoofstuk 4 gee 'n omskrywing van die ondersteuning wat deur vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld is, benodig word. Die derde doelwit van die studie word dus bereik. Die vierde doelwit van die studie is in hoofstuk 5 bereik toe ondersoek ingestel is na die ervaring van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, ten opsigte van die beskikbaarheid van die ondersteuning.

Die doel van hoofstuk 6 is om aanbevelings te maak ten opsigte van die bevordering van die ondersteuning van vroue in landelike gebiede wat aan intiemepaargeweld blootgestel word. Die aanbevelings van die studie sal as riglyn kan dien om landelike nie-winsgewende organisasies bewus te maak van die behoeftes van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, en kan sodoende tot die verbetering van huidige ondersteuningsdienste bydra.

6.2 GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

Die gevoltrekkings en aanbevelings van hierdie studie geskied op grond van ‘n literatuurstudie en ‘n empiriese studie. Die gevoltrekkings en aanbevelings word in samehang met die doel en doelwitte van die studie asook die bereiking van die doelwitte gedoen.

Die uiteensetting van die gevoltrekkings en aanbevelings is gedeeltelik gedoen volgens die formaat van die empiriese ondersoek, hoofstuk 5, asook die formaat van die vraelys. Die gevoltrekkings en aanbevelings word in tabel 5.12 saamgevat.

Tabel 5.12 Gevoltrekkings en aanbevelings rakende doelwitte van die studie

DOELWITTE	GEVOLGTEKKINGS EN AANBEVELINGS
Doelwit 1: Om die aard, omvang en oorsprong van intiemepaargeweld as ‘n maatskaplike probleem te verduidelik	6.2.1 Identifiserende besonderhede 6.2.2 Die aard van intiemepaargeweld 6.2.3 Oorsprong van intiemepaargeweld 6.2.4 Gevolge van intiemepaargeweld
Doelwit 2: Om die relevansie van die ekologiese perspektief as teoretiese raamwerk vir die ontleding van intiemepaargeweld te bespreek	6.2.4 Gevolge van intiemepaargeweld 6.2.5 Emosionele en sosiale verbintenisse 6.2.6 Ondersteuning aan individu 6.2.7 Intieme maat 6.2.8 Familie en vriende 6.2.9 Ondersteuningsgroepe 6.2.10 Werksomgewing en arbeidspraktyk 6.2.11 Maatskaplikewerkdienste 6.2.12 Gesondheidsorgdienste 6.2.13 Polisie dienste 6.2.14 Beleid en wetgewing
Doelwit 3: Om die ondersteuning benodig deur vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, te omskryf	6.2.5 Emosionele en sosiale verbintenisse 6.2.6 Ondersteuning aan individu 6.2.7 Intieme maat 6.2.8 Familie en vriende 6.2.9 Ondersteuningsgroepe 6.2.10 Werksomgewing en arbeidspraktyk 6.2.11 Maatskaplikewerkdienste 6.2.12 Gesondheidsorgdienste 6.2.13 Polisie dienste 6.2.14 Beleid en wetgewing

6.2.1 Identifiserende besonderhede

Die kriteria vir insluiting was die volgende: vroue moes volwasse vroue wees, wat by intiemepaargeweld betrokke is/was; wat vanuit lae sosio-ekonomiese omstandighede in landelike gebiede kom; en wat geregistreerde kliënte van 'n nie-winsgewende organisasie in die Villiersdorp-omgewing is.

Al die deelnemers wat aan hierdie studie deelgeneem het, was tussen die ouderdomme van 22 en 60 jaar. Hierdie deelnemers word dus as vroue in hul volwasse lewensfase geklassifiseer. Negentien (95%) van die deelnemers was afkomstig van die Kleurling bevolkingsgroep en een (5%) deelnemer was swart. Die huwelikstatus van die meerderheid van die deelnemers het getoon dat hulle saamwoon. Die minderheid van die deelnemers se huwelikstatus het gevarieer van getroud, ongetroud tot weduwee. Die meeste deelnemers het kinders uit die verbintenis met die gewelddadige intieme maat/eggenoot. Slegs een deelnemer het nie kinders uit die verbintenis met die gewelddadige intieme maat/eggenoot nie en een deelnemer het geen kinders nie. Die gemiddelde getal kinders per intiemepaarverhouding is drie.

Die helfte van die deelnemers het by die hoogste opvoedkundige kwalifikasie(s) aangedui dat hulle slegs hul laerskoolloopbaan voltooi het. Die hoogste opvoedkundige kwalifikasie(s) van die deelnemers was tersiêre opleiding en die laagste was ongeletterdheid. Veertien (70%) van die deelnemers het tans 'n werk, vyf (25%) van die deelnemers is werkloos en een (5%) van die deelnemers is 'n pensioenaris. Die meeste (90%) van die deelnemers is opgelei om ongeskoolde werk te handhaaf. Een (5%) van die deelnemers kan geskoolde werk handhaaf, terwyl nog een professionele werk kan verrig. Die meerderheid van deelnemers en hul intieme maat/eggenoot se gesamentlike maandelikse inkomste is minder as R 3000. Geeneen van die deelnemers dra meer as 'n R 1500 by tot hul gesamentlike maandelikse inkomste nie. Die kleinste bedrag is R 250.

Vanuit hierdie bevindinge kan die gevolgtrekking gemaak word dat intiemepaargeweld in alle ouderdomsgroepe en huwelikstatusse ontstaan. Die gevolgtrekking word gemaak dat intiemepaargeweld nie noodwendig in 'n spesifieke bevolkingsgroep gevind word nie, maar eerder dat die lae sosio-ekonomiese status van vroue 'n bydrae daartoe kan lewer, aangesien die lae of geen inkomste van die meerderheid van vroue 'n gemeenskaplike faktor is. Voortvloeiend hieruit blyk dit dat 'n lae opvoedkundige kwalifikasie(s) en geen of lae inkomste deel van die

profiel van 'n mishandelde vrou is. Hierdie bevindinge impliseer dat die lae opvoedkundige kwalifikasie(s) en lae inkomste van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, hulle vasvang in armoede, wat hul afhanklik maak van 'n intiemepaargeweld-kringloop.

Die volgende aanbevelings word gemaak rakende maatskaplikewerkdienste wat op voorkoming fokus:

- Bewustheidsprogramme rakende intiemepaargeweld moet benut word tydens dienslewering aan vroue van alle ouderdomme, bevolkingsgroepe en huwelikstatusse, aangesien daar geen onderskeid gemaak word tussen hierdie faktore nie.
- Bewustheidsprogramme rakende intiemepaargeweld en bemagtiging moet gerig word aan vroue vanuit lae sosio-ekonomiese omstandighede ten einde hul onafhanklikheid van die intiemepaargeweldkringloop te verseker.

6.2.2 Die aard van intiemepaargeweld

Agtien (90%) van die deelnemers was fisies mishandel. Sestien (80%) van die deelnemers was sielkundige/ emosioneel mishandel. Dertien (65%) van die deelnemers was seksueel mishandel. Nege (45%) van die deelnemers was ekonomies mishandel. Vanuit hierdie bevindinge het dit geblyk dat die meerderheid van die deelnemers meer as twee tipes mishandeling ervaar het.

Die gevolgtrekking kan gemaak word dat intiemepaargeweld nie slegs beperk is tot fisiese aanranding nie, maar ook bestaan uit ander tipe mag en beherende mishandeling van die man teenoor die vrou. Die erns van die mishandeling kan varieer van *gewone* tot *ernstige* geweld.

Aanbevelings word gemaak rakende assessering binne die maatskaplikewerkpraktik:

- Maatskaplike werkers, wat diens lewer aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, moet nie net bepaal watter tipe mag en beherende mishandeling in die verhouding teenwoordig is nie, maar ook die erns van die optredes probeer vasstel.

Aanbevelings word gemaak rakende die bevorderingsdienste binne die maatskaplikewerkpraktyk:

- Maatskaplike werkers moet die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, help in haar besluit om met die verhouding voort te gaan of dit te verlaat. In terme van hierdie besluit moet daar gesamentlik besluit word watter beradingsdienste aan beide die vrou en die man of slegs die vrou gelewer gaan word. Indien die vrou die verhouding verlaat, moet daar gekyk word na die beskermingsdienste wat geïmplementeer gaan word.

6.2.3 Oorsprong van intiemepaargeweld

Die meerderheid van die deelnemers het aangedui dat daar nie slegs een enkele faktor is wat aanleiding tot intiemepaargeweld gee nie, maar multi-faktore. Die deelnemers het aangedui dat individuele, gemeenskaps- en samelewingsfaktore die oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld is.

Met inagneming van hierdie bevindinge kan die gevolgtrekking gemaak word dat die ekologiese perspektief toegepas kan word om die oorsaaklike faktore en omgewingsinvloede van intiemepaargeweld op verskillende vlakke van die menslike ekosisteem, wat interaktief funksioneer, te assesseer.

Aanbevelings word gemaak rakende assessering binne die maatskaplikewerkpraktyk:

- Maatskaplike werkers moet gebruik maak van die ekologiese perspektief om begrip te ontwikkel aangaande intiemepaargeweld op 'n individuele, gemeenskaps- en samelewingsvlak.
- Maatskaplike werkers moet gebruik maak van die ekokaart om hulpbronne in die gemeenskap te identifiseer ten einde daardie omgewingsinvloede, wat 'n negatiewe invloed het op die funksionering van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, te verminder.

Aanbevelings word gemaak rakende maatskaplikewerkgemeenskapsbewustheid- en voorkomingsdienste:

- Maatskaplike werkers moet tydens dienslewering bewustheidsprogramme benut, om gemeenskappe bewus te maak van intiemepaargeweld wat op alle vlakke van die ekologiese perspektief voorkom.
- Maatskaplike werkers moet die ekologiese perspektief benut ten einde die oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld op die individuele, gemeenskaps- en samelewingsvlak aan te spreek.

6.2.4 Gevolge van intiemepaargeweld

Drie-kwart van die deelnemers (vyftien of 75%) het aangedui dat intiemepaargeweld sosiale, gesondheids- en ekonomiese implikasies het, en 'n negatiewe impak op die kinders het. Faktore wat die deelnemers se sosiale funksionering kan beïnvloed, is onder andere die onttrekking van familie en vriende en die intieme maat se besitlikheid en jaloesie. As gevolg van intiemepaargeweld word ook fisiese beserings, stres, depressie, angstigtheid, eetversteurings en kroniese siektes by die slagoffer geïdentifiseer. Die deelnemers het genoem dat hul soms nie kon gaan werk nie en/of dat die intieme maat by die werk sal opdaag en/of nie 'n werk kon handhaaf nie. Hierdie aksies het negatiewe ekonomiese implikasies ingehou. Die deelnemers het aangedui dat die intiemepaargeweld die kinders ook benadeel het. Die impak op die kinders varieer van gesondheidsprobleme, emosionele wanfunksionering en gedragsverandering tot risikogedrag.

Vanuit die bostaande bevindinge kan die gevolgtrekking gemaak word dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, aan 'n geskiedenis van ernstige beserings ly. Die gevolge van intiemepaargeweld het sosiale, fisiese, geestelike en ekonomiese implikasies wat die vrou en die kinders se gesondheid en welwees in gevaar stel.

Aanbevelings word gemaak rakende maatskaplikewerkintervensie wat op voorkomings- en bevorderingsdienste fokus:

- Maatskaplike werkers moet vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, toerus met die nodige hanteringsvaardighede ten einde hulle te help om lewenstressors en –stres beter te kan hanteer asook om die passing tussen die persoon-omgewing te verbeter.
- Maatskaplikewerkdienste en gesondheidsorgdienste moet saamwerk om die negatiewe gevolge/simptome, wat intiemepaargeweld vir vroue inhou, vroegtydig te identifiseer ten einde ernstige geestesgesondheidsprobleme te voorkom.

6.2.5 Emosionele en sosiale verbintenisse

Germain en Gitterman (1996:15-18) is van mening dat verwantskap, bekwaamheid, selfbeeld en selfbeskikking eienskappe is, wat as hanteringsbronne dien om stresvolle situasies te oorleef. In aansluiting hierby het al twintig (100%) van die deelnemers aangedui dat hulle 'n lae selfbeeld ontwikkel het sedert die intiemepaargeweld ontstaan het. Terselfdertyd het die oorgrote meerderheid (17 of 85%) van die deelnemers aangedui dat hulle slegs met een sisteem (informeel of formeel) 'n hegte verbintenis kon vorm nadat intiemepaargeweld ontstaan het.

Na aanleiding van die bostaande bevindinge kan die gevolgtrekking gemaak word dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n lae selfbeeld handhaaf wat verhoed dat hulle die selfbekwaamheid en selfbeskikking het om hegte verbintenisse en verwantskappe met sisteme te kan vorm. Verder word daar geïmpliseer dat hierdie sisteme na beide informele en formele sisteme verwys. Die gevolgtrekking word gemaak dat 'n lae selfbeeld 'n oorsaaklike faktor is vir die handhawing van intiemepaargeweld, aangesien die meerderheid van die deelnemers beperkte vermoëns het om 'n ondersteunende sosiale netwerk te vorm.

Aanbevelings word gemaak rakende die assessering binne die maatskaplikewerkpraktyk:

- Maatskaplike werkers moet tydens assessering bepaal in watter mate die intiemepaargeweld 'n impak gehad het op die selfbeeld en selfwaarde van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is.

- Maatskaplike werkers moet die ekokaart gebruik om die informele en formele sisteme te identifiseer met wie die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, hegte verbintenisse kan vorm ten einde haar tydens stresvolle lewensgebeurtenisse te ondersteun.

Aanbevelings word gemaak rakende die intervensie binne die maatskaplikewerkpraktyk:

- Maatskaplike werkers moet tydens die beradingsproses daarop fokus om bystand aan die vrou te lewer om 'n beter selfbeeld te handhaaf asook om verwantskappe, selfbekwaamheid en selfbeskikking-eienskappe te herstel en te verhoog. Sodoende sal die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, toegerus wees met die nodige hanteringsbronne om toegang te kry tot ander informele en formele ondersteuningshulpbronne.

6.2.6 Ondersteuning aan individu

Tydens die ondersoek wat ingestel is na wie die meeste ondersteuning aan die deelnemers gee, is daar gefokus op verskeie tipes ondersteuning wat aan deelnemers gebied kan word. Die deelnemers het aangedui dat hulle die meeste ondersteuning by ander sisteme kry en wel in die vorm van konkrete, informatiewe en emosionele ondersteuning. Die tweede meeste ondersteuning word van familieleden verkry.

Die deelnemers het aangedui dat hul die minste ondersteuning van hul intieme maat, ouers en vriende kry. By al drie hierdie sisteme is die gebrek aan informatiewe en emosionele ondersteuning die grootste.

Met betrekking tot die evaluering van die deelnemers se grootste behoefte aan ondersteuning in terme van intiemepaargeweld het die meerderheid deelnemers aangedui dat hul 'n behoefte het aan ondersteuning van informele en formele ondersteuningsbronne. Die grootste behoefte was aan emosionele ondersteuning, maar deelnemers het ook aangedui dat hulle 'n behoefte het aan konkrete en informatiewe ondersteuning.

Vanuit die bostaande bevindinge kan die gevolgtrekking gemaak word dat vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, in die algemeen 'n gebrek aan sosiale ondersteuningsnetwerke het. Ook kan die gevolgtrekking gemaak word dat die meerderheid van die vroue 'n behoefte aan emosionele ondersteuning het.

Die volgende aanbevelings fokus op maatskaplikewerk-intervensie tydens assessering:

- Maatskaplike werkers moet tydens assessering saam met die vrou bepaal watter tipe ondersteuning sy benodig; hoe gereeld die ondersteuning moet wees; wat die aard van wederkerige ondersteuning moet wees; asook hoe afhanklik sy van die ondersteuning is ten einde die mees ondersteunende sosiale netwerk te vorm.
- Maatskaplike werkers moet assesser watter ondersteuning 'n negatiewe invloed het op die vrou se funksionering ten einde hierdie negatiewe ondersteuningsnetwerk te elimineer of aanpassings te maak sodat 'n aanpasbare persoon-omgewing bereik word.

Aanbevelings wat fokus op die voorkomingsdienste van maatskaplikewerkdienste is soos volg:

- Bewustheidsprogramme oor intiemepaargeweld en die behoeftes aan ondersteuning moet aangebied word deur maatskaplikewerkdienste ten einde die intieme maat, familie, vriende en formele sisteme in kennis te stel van die toenemende sosiale probleem. Sodoende kan dit ook vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, aanmoedig om hulp te soek.

6.2.7 Intieme maat

Die meerderheid van die deelnemers sal nie die intiemepaargeweldverhouding verlaat nie, terwyl die minderheid van die deelnemers reeds die intiemepaargeweldverhouding verlaat het. Een deelnemer sal die verhouding verlaat, indien die intieme maat nie verander nie. Die deelnemers wat in die intiemepaargeweldverhouding gaan bly, het aangedui dat hulle nie die verhouding kan verlaat nie weens ekonomiese en emosionele afhanklikheid van die intieme maat.

Die deelnemers se grootste probleem met die intieme maat in terme van die intiemepaargeweldverhouding is alkohol- en dwelmmisbruik. Ander probleme varieer van dreigemente om die kinders te neem, seksuele mishandeling, die intieme maat se ontrouheid aan die verhouding, vermyding van vaderlike verantwoordelikhede, die intieme maat se beheer, besitlikheid en jaloerie, gebrek aan kommunikasie tot die vrou se afhanklikheid van die intieme maat.

Aangesien die meerderheid van die deelnemers nie die intiemepaargeweldverhouding sal verlaat nie, het die deelnemers aangedui hoe die geïdentifiseerde probleme in die verhouding

aangespreek kan word. Die resultate het getoon dat die meeste deelnemers voorstel dat die intieme maat ondersteuning en berading vir alkohol- en dwelmisgebruik ontvang, en dat sy ontrouheid en swak kommunikasie aangespreek word. Dieselfde getal deelnemers voel dat beide die intieme maats berading moet ontvang ten einde hul wedersydse kommunikasie te verbeter en te bevorder. Die minderheid van die deelnemers voel dat hulle die verhouding al reeds moes beeindig het, maar dat hulle afhanklikheid hulle in die verhouding vasvang.

Vanuit hierdie bevindinge kan die gevolgtrekking gemaak word dat die meeste deelnemers nie die verhouding sal verlaat nie, omdat hul afhanklik is van die intieme maat. Om daardie rede is dit belangrik om die probleme in die intiemepaargeweldverhouding aan te spreek ten einde te verseker dat die lewe van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, nie meer bedreig en deur haar intieme maat in gevaar gestel word nie. Daar is tot die gevolgtrekking gekom dat individuele berading aan die intieme maat moet gegee word, en dat daar ook huweliks-/intiemepaarberading aan die intiemepaargeweldmaats voorsien moet word.

Aanbevelings word gemaak rakende die assesseringsfase tydens maatskaplikewerkdienste:

- Tydens dienste wat aan die intieme maat gelewer word, moet maatskaplike werkers assesseer, wat die oorsaaklike faktore is wat tot die ontwikkeling van die intieme maat se mag en beherende gedrag bydra, asook watter teoretiese benadering tot intiemepaargeweld tydens die intervensiefase geïntegreer gaan word.
- Tydens dienslewering aan die intiemepaargeweldmaats moet maatskaplike werkers die aard van die verhouding assesseer asook die vermoëns en/of gewilligheid van die intieme paar om te verander.
- Tydens dienste wat aan die intiemepaargeweldmaats gelewer word, moet maatskaplike werkers assesseer of die kringloop van intiemepaargeweld wel teenwoordig is en van watter fases daar sprake is sodat bepaal kan word waarom vroue versuim om die intiemepaargeweldverhouding te verlaat, selfs na die voorvalle aanhoudende en toenemende mishandeling.

Aanbevelings word gemaak rakende die take tydens die intervensiefase van maatskaplikwerkdienste:

- Maatskaplike werkers moet tydens dienste wat aan die intieme maat gelewer word, fokus op die stelselmatige vermindering van alkohol- en dwelmafhanklikheid; die beheer van woede-impulse; effektiewe kommunikasievaardighede; die aanspreek van mag en beherende gedrag; asook hanteringsvaardighede van lewenstressors.
- Maatskaplike werkers moet die intiemepaargeweldpaar toerus met effektiewe kommunikasie- en konflikthanteringsmeganismes asook die vermoëns om mekaar te ondersteun, insluitend konkrete, informatiewe en emosionele ondersteuning.
- Maatskaplike werkers moet die algemene sisteemteorie benut om elke sisteem in die gesin se geslagsrolle, -verwagtinge en –verantwoordelikhede te vestig ten einde 'n eenheid te vorm wat volgens antropiese beginsels funksioneer.
- Maatskaplike werkers moet die algemene sisteemteorie benut wanneer hulle as mediator tussen die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, en die intieme maat optree ten einde te verseker dat die gesinsfunksionering homeostase herstel en handhaaf.
- Maatskaplike werkers moet gesamentlik met die intiemepaargeweldpaar die ekologiese perspektief benut om ondersteunende sosiale netwerke te vorm sodat die paar by effektiewe en positiewe ontspanningsaktiwiteite inskakel ten einde alkohol- en dwelmmisbruik oor naweke te voorkom.

6.2.8 Familie en vriende

In terme van die intiemepaargeweldverhouding is die grootste probleem van byna al die deelnemers die gebrek aan ondersteuning van hulle familie en vriende. Die helfte (tien of 50%) van die deelnemers het 'n gebrek aan ondersteuning van beide die familie en vriende. Vyf (25%) van die deelnemers het 'n gebrek aan ondersteuning van vriende. Vier (20%) van die deelnemers het 'n gebrek aan ondersteuning van familie. Die minderheid (drie of 15%) van die deelnemers het 'n gebrek aan ondersteuning van familie en vriende omdat die intieme maat hulle nie toegelaat het om kontak met hulle te maak nie. Die deelnemers se gebrek aan ondersteuning van hierdie informele ondersteuningsbronne kan toegeskryf word daaraan dat die deelnemers baie keer verwerp en blameer word; dat daar 'n gebrek aan begrip vir die deelnemers se

omstandighede is; dat daar 'n gebrek aan vriende se vertroue is; en 'n gebrek aan emosionele ondersteuning aan die deelnemers bestaan. Die intieme maat se besitlikheid en jaloesie vererger ook hierdie gebrek aan ondersteuning.

Meer as die helfte van die deelnemers is van mening dat die geïdentifiseerde probleme aangespreek kan word deur betroubare ondersteuning van familie en vriende te ontvang. Die minderheid van die deelnemers voel dat 'n persoon self moet verander om hulp van familie en vriende te soek. Die ander deelnemers noem dat familie en vriende gelei moet word om begrip te verkry vir die omstandighede van vroue wat in landelike gebiede by intiemepaargeweld betrokke is.

Met inagneming van die bevindinge van die studie word die gevolgtrekking gemaak dat vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n behoefte het aan ondersteuning van familie en vriende. Verder blyk dit dat hierdie behoefte aan ondersteuning aangespreek kan word deur die versterking van informele sosiale verhoudinge asook groter begrip vir hierdie vroue se omstandighede en lewenstressors te verkry.

Die volgende aanbevelings word gemaak in terme van die assesseringsfase binne die maatskaplikewerkpraktyk:

- Maatskaplike werkers moet assesseringshulpmiddels, soos die pre-intervensie-ekokaart, gebruik om inligting te verkry van die persoon-omgewing-passing van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, ten einde spanningsvolle en ondersteunende informele sisteme te identifiseer.

Die volgende aanbevelings word gemaak in terme van die intervensiefase binne die maatskaplikewerkpraktyk:

- Maatskaplike werkers moet vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, toerus met selfbekwaamheid- en selfbeskikkingsvermoëns om hulp van familie en vriende te kry asook om aangaande hul behoeftes en lewenstressors te ontsluit.
- Maatskaplike werkers moet familie en vriende aanmoedig om die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is, te ondersteun. Hulle moet familie en vriende ook help om begrip te verkry vir hierdie vrou se behoeftes en lewenstressors.

6.2.9 Ondersteuningsgroepe

Byna al die deelnemers (sewentien of 85%) het aangedui dat hulle nog nie by 'n ondersteuningsgroep vir vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, was nie. Die meeste (dertien of 65%) van hierdie deelnemers het aangedui dat hulle voel dit sal voordelig wees om by 'n ondersteuningsgroep in te skakel, aangesien lede van so 'n groep deur dieselfde stresvolle lewensgebeurtenis was. Drie (15%) van die deelnemers het genoem dat hul nie betrokke by 'n ondersteuningsgroep wil wees nie, omdat hul ongemaklik sal voel om voor ander te praat. Die minderheid (drie of 15%) van die deelnemers wat al by 'n ondersteuningsgroep ingeskakel het, het die groeplede behulpsaam gevind en genoem dat dit 'n goeie ervaring was.

Die volgende gevolgtrekking word vanuit die bostaande bevindinge gemaak: die meeste deelnemers was nog nie betrokke by 'n ondersteuningsgroep vir intiemepaargeweld nie. Om hierdie rede word daar geïmpliseer dat deelnemers nie kennis dra van ondersteuningsgroepe nie en dat daar nie ondersteuningsgroepe vir hierdie deelnemers in landelike gebiede is nie. Ook het die meerderheid van die deelnemers ondersteuningsgroepe as van waarde beskou. Die gevolgtrekking kan dus gemaak word, dat daar 'n behoefte aan ondersteuningsgroepe in landelike gebiede is.

Aanbevelings word gemaak rakende maatskaplikewerkdienste, naamlik die groepswerkmetode:

- Maatskaplike werkers in landelike gebiede moet ondersteuningsgroepe vir vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, fasiliteer ten einde vroue aan te moedig om ondersteuning uit te ruil en gemeenskaplike behoeftes aan te spreek.
- Maatskaplike werkers moet ondersteuningsgroepe fasiliteer, wat op die bemagtiging, ontwikkeling en opvoeding van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, fokus.

Aanbevelings word gemaak rakende dienste wat op onderrig fokus:

- Vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, moet deur maatskaplikewerk-, gesondheidsorg- en polisiedienste ingelig word oor die bestaan van ondersteuningsgroepe in landelike gebiede asook die doel van hierdie tipe ondersteuningsdiens.

6.2.10 Werksomgewing en arbeidspraktyk

Die studie dui aan dat daar 'n gebrek aan ondersteuning binne die werksomgewing en arbeidspraktyk is, aangesien die meerderheid van die deelnemers aangedui het dat niemand hul ondersteun nie. Die minderheid van die deelnemers het aangedui dat hulle met die bestuurder of 'n kollega oor intiemepaargeweld kan gesels. Die ervaringe van die deelnemers het getoon dat daar wantroue tussen die kollegas en bestuurders is. Die deelnemers voel meestal ongemaklik om oor hul private probleme met ander sisteme binne die werksomgewing te gesels en kan nie vriendskappe met kollegas vorm nie. Die meerderheid van die deelnemers is opgelei om ongeskoolde werk te doen.

Met inagneming van bostaande word die gevolgtrekking gemaak dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, nie gemaklik en veilig voel om oor hul lewenstressors te ontsluit nie. Verder blyk dit ook dat bestuurders en kollegas wat bewus van hierdie vroue se omstandighede is, nie na die vroue uitreik of ondersteuning bied nie.

Aanbevelings vir maatskaplikewerkdienste:

- Maatskaplike werkers moet na die omliggende plase in landelike gebiede uitgaan en bestuurders en werknemers mobiliseer om by gemeenskapontwikkelingsorganisasies betrokke te raak.

Aanbevelings word gemaak rakende onderrigs- en ontwikkelingsprogramme:

- Gemeenskapontwikkelingsorganisasies moet werkswinkels rakende spanbou en ondersteuning binne die werksomgewing fasiliteer en bevorder deur bestuurders en werknemers daarby te betrek.
- Gemeenskapontwikkelingsorganisasies moet ontwikkelingsprogramme rig op die kapasiteutitbou van kwesbare en behoeftige lede van die samelewing, aangesien die meerderheid van hierdie persone in landelike gebiede voorkom. Sodoende kan vroue toegerus word met die vaardighede om hulself te bemagtig en hul afhanklikheid van die intiemepaargeweldverhouding verminder.

6.2.11 Maatskaplikewerkdienste

Maatskaplikewerkdienste word aangedui as die sosiale dienste wat deelnemers met die minste ondersteuning gehelp het. Die meerderheid van die deelnemers het dus nog nie hulp van maatskaplikewerkdienste in terme van intiemepaargeweld ontvang nie. Die minderheid van die deelnemers het wel ondersteuning ontvang. Hierdie deelnemers wat nog nie ondersteuning van maatskaplikewerkdienste ontvang het nie, het aangedui dat hulle nie bewus was van die dienslewering nie; wanpersepsie gehad het van dienste; en ook 'n behoefte aan maatskaplikewerkdienste het. Deelnemers wat reeds ondersteuning ontvang het, het dit baie ondersteunend gevind.

Tydens die evaluering oor die grootste probleem in terme van toegang tot maatskaplikewerkdienste in landelike gebiede, is die volgende probleme deur die deelnemers geïdentifiseer: onsekerheid oor dienste, gebrek aan hulpbronne, aanvaar hulle omstandighede, dienste is nie onmiddellik beskikbaar nie en deelnemers wil nie oor lewenstressors praat nie. Die meerderheid van die deelnemers vind daar is 'n gebrek aan hulpbronne in landelike gebiede soos skuilings, veilige plekke om te woon en vervoer na skuilings in stedelike gebiede. Die minderheid van die deelnemers het aangedui dat maatskaplikewerkdienste nie onmiddellik beskikbaar is nie.

In terme van die verbetering van maatskaplikewerkdienste en die hulp met hantering van lewenstressors het die meerderheid van die deelnemers die volgende areas geïdentifiseer: ondersteuningsgroepe; skuilings en/of veilige plek; bewustheidsveldtogte; mobiele maatskaplike werkers; opvoeding aangaande dienslewering; toeganklike dienste; konkrete, informatiewe en emosionele ondersteuning; vervoer en bemagtiging van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is.

Vanuit die bostaande bevindinge is dit duidelik dat vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, 'n behoefte het aan 'n wye reeks van ondersteuning deur die maatskaplikewerkdienste. Vroue wat reeds by maatskaplikewerkdienste was, het dit van groot waarde gevind. Terwyl vroue wat nog nie daar was nie, aangedui het dat hulle graag hulp van hierdie dienste wil ontvang. Die gevolgtrekking word dus gemaak dat die behoeftes van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, op 'n multi-intervensievlak aangespreek moet word. Ook word die gevolgtrekking

gemaak dat maatskaplikewerke 'n belangrike bydrae kan lewer tot die aanspreek van intiemepaargeweld op 'n mikro-, meso-, ekso- en makrosisteesvlak.

Aanbevelings word gemaak rakende gemeenskapsbewustheid en voorkomings- en bevorderingsdienste binne die maatskaplikewerkpraktyk:

- Bewustheids- en opvoedingsprogramme rakende die doel, aard, visie en missie van niwingsgewende organisasies moet in landelike gebiede bevorder word asook die rol van maatskaplike werke ten einde bewustheid te kweek en persone se persepsie te verbreed.
- Bewustheidsprogramme rakende intiemepaargeweld en vroueregte moet geïmplementeer word ten einde omgewings te bevorder wat menslike groei, gesondheid en tevredenheid in die sosiale funksionering van vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, ondersteun.
- Maatskaplike werke moet bemagtigings- en ontwikkelingsdienste aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, implementeer ten einde onafhanklikheid te bevorder.
- Maatskaplike werke moet vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, bystaan in terme van konkrete, informatiewe en emosionele ondersteuning ten einde vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, aan te moedig om beskikbare dienste te benut.

Aanbevelings word gemaak rakende beskermings- en statutêre dienste binne die maatskaplikewerkpraktyk:

- Maatskaplike werke moet vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, bemagtig met inligting aangaande beskikbare skuilings en veilige behuisingsdienste en ook aan hulle moontlike vervoer voorsien sodat die vroue wat die verhouding wil verlaat, alternatiewe wonings kan bekom.
- Maatskaplike werke moet vroue in landelike gebiede opvoed in terme van menseregte en wette ten opsigte van intiemepaargeweld ten einde hulle welwees en integriteit te beskerm.

Aanbevelings word gemaak rakende die rehabilitering en nasorgdienste binne die maatskaplikewerkpraktyk:

- Maatskaplike werke moet tydens dienslewering aan die intiemepaargeweldpaar die betrokke persone inlig oor moontlike rehabiliteringsentrums.

- Maatskaplike werkers, wat kinders van die intiemepaargeweldpaar verwyder het, moet nasorgdienste aan die ouers voorsien ten einde te verseker dat die ouers in die veranderde situasies aanpas en poog om te verbeter sodat die kinders in die ouers se sorg teruggeplaas kan word.
- Maatskaplike werkers moet tydens dienslewering aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, gereeld opvolgwerk doen om die vroue se vordering te monitor.

6.2.12 Gesondheidsorgdienste

Byna al die deelnemers het van 'n tipe gesondheidsorghulpbron gebruik gemaak in terme van intiemepaargeweld. Slegs een deelnemer het nog nie daarvan gebruik gemaak nie, omdat sy nie bekend was met die omgewing nie. Die meerderheid van die deelnemers het negatiewe gevoelens jeens die gebruik van gesondheidsorgdienste. Die minderheid van die deelnemers het positiewe gevoelens ervaar. Van die deelnemers wat negatiewe gevoelens ervaar het, het meer as die helfte vreesagtig en minderwaardig gevoel. Meer as die helfte van die deelnemers het bekommernisse tydens die gebruik maak van gesondheidsorgdienste gehad. Die meeste deelnemers het nie net gevrees dat die gesondheidsorgwerker hulle gaan veroordeel en die mishandeling gaan rapporteer nie, maar het ook gevrees vir die stigma rondom intiemepaargeweld. Die minderheid van die deelnemers was onseker oor die tipe dienste wat deur die gesondheidsorgwerkers voorsien word.

Die deelnemers se grootste probleem met toegang tot dokters in landelike gebiede is die duur kostes, wat aan hierdie gesondheidsorghulpbron verbonde is. Private dokters is baie duur in vergelyking met staatsdienste. Deelnemers moet ook gebruik maak van publieke vervoer om ver afstande na private dokters en hospitale te reis. Byna al die deelnemers het genoem dat hulle lank by private dokters moet wag, die kliniek en vir die ambulans. Terselfdertyd is baie van die gesondheidsorgwerkers in landelike gebiede stadig, onbehulpsaam en onvriendelik. Deelnemers het aangedui dat daar 'n gebrek aan hulpbronne en mannekrag by die kliniek is en dat ambulansdienste nie onmiddellik beskikbaar is nie.

Deelnemers was van mening dat gesondheidsorgdienste in landelike gebiede kan verbeter en hulle met die hantering van lewenstressors kan help. Die meeste van die deelnemers het aangedui dat gesondheidsorgdienste beter dienste moet lewer en deeglike ondersoeke moet doen tydens

die besoek van die vrou wat by intiemepaargeweld betrokke is. Terselfdertyd moet gesondheidsorgdienste met maatskaplikewerk- en polisie dienste saamwerk ten einde die deelnemers van ander ondersteuningsdienste bewus te maak. Die minderheid van die deelnemers het aangedui dat daar meer personeel aangestel moet word; vervoer voorsien moet word om toegang te kry tot hierdie dienste; dokters na die omliggende plase moet uitbeweeg; en 'n 24h-kliniek/daghospitaal opgerig moet word.

Die gevolgtrekking word gemaak dat die vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, gebruik maak van sekere gesondheidsorgdienste, alhoewel hierdie vroue vreesagtig en minderwaardig voel oor die gebruik maak van gesondheidsorgdienste. Vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, het ook bekommernisse tydens die gebruik van gesondheidsorgdienste wat hulle verder laat vrees om toegang tot dienste te kry. Daar word ook tot die gevolgtrekking gekom dat inwoners van landelike gebiede beperkte toegang tot gesondheidsorgdienste het weens duur kostes, beperkte vervoer, gebrek aan genoegsame hulpbronne en mannekrag, asook swak dienste. Deur meer personeel aan te stel, beter samewerking tussen regeringsektore te verseker, beter dienste te lewer en vervoer en addisionele hulpbronne te voorsien, kan gesondheidsorgdienste verbeter en kan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, met die hantering van lewenstressors gehelp word.

Aanbevelings word gemaak rakende gesondheidsorgdienste, wat op voorkoming fokus:

- Die dienste wat aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, deur gesondheidsorgwerkers gelewer word, moet deur maatskaplikewerk-, gesondheidsorg- en polisie dienste bevorder word.
- Bewusmakingsprogramme moet deur maatskaplikewerk- en gesondheidsorgdienste tydens dienslewering aan vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, benut word ten einde hierdie vroue se persepsie rakende die tipe dienste, wat deur gesondheidsorgdienste gebiede word, te verbreed.
- Maatskaplike werkers moet vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, aanmoedig om van gesondheidsorgdienste gebruik te maak asook help om gevoelens van vreesagtigheid, minderwaardigheid en senuweeagtigheid te verminder.

Aanbevelings word gemaak rakende take wat met beleid en voorspraak gepaard gaan:

- Maatskaplike werkers moet namens vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, gesondheidsorgdienste in landelike gebiede aanspreek om meer vriendelike en behulpsume personeel op te lei.

6.2.13 Polisie Dienste

Die meerderheid van die deelnemers het wel die intiemepaargeweld by die polisie aangemeld, maar die meeste van hulle was ontevrede met die diens, wat aan hul gelewer is. Die minderheid van die deelnemers het die ondersteuning goed gevind. Van die deelnemers wat aangedui het dat die ondersteuning nie ondersteunend was nie, was van mening dat die polisie nie hul werk gedoen het nie en hulle aangeraai het om die saak terug te trek.

Die helfte van die deelnemers het aangedui dat die Suid-Afrikaanse Polisie Dienste klagtes van intiemepaargeweld negatief hanteer. Nege deelnemers was positief ten opsigte van die hantering van klagtes. Slegs een deelnemer se mening was neutraal. Deelnemers wat negatief was, is van mening dat die Suid-Afrikaanse Polisie Dienste nie intiemepaargeweld as ernstig beskou nie. Die deelnemers wat positief was, is van mening dat, sedert die nuwe wetgewing ten opsigte van intiemepaargeweld geïmplementeer word, die polisie klagtes meer ernstig hanteer.

Die meeste deelnemers se grootste probleem met polisie Dienste in landelike gebiede is die swak Dienste wat hulle ontvang. Gepaardgaande hiermee het die deelnemers aangedui dat hulle lank wag vir die polisie om te reageer en dat die polisie onbetroubaar is. Slegs een deelnemer het probleme met vervoer na die hof wat 'n redelike ver afstand weg is, as die grootste probleem beskou. Drie deelnemers het geen probleme aangedui nie.

Al die deelnemers voel dat polisie Dienste kan verbeter, ook met die hantering van hulle lewenstressors. Die meerderheid van die deelnemers het aangedui dat die polisie onmiddellik beskikbaar moet wees, meer ondersteuning en beskerming moet bied. Ewe veel deelnemers het aangedui dat die polisie vervoer na die hof moet voorsien en met maatskaplikewerk- en gesondheidsorgdienste moet saamwerk. Die minderheid van die deelnemers voel die polisie moet opleiding ontvang aangaande die wetgewing ten opsigte van intiemepaargeweld en moet streef na 'n meer positiewe houding teenoor vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is.

Vanuit die bostaande word die gevolgtrekking gemaak dat die meeste deelnemers die ondersteuning van polisiedienste onbevredigend vind en dat die Suid-Afrikaanse Polisiedienste klagtes van intiemepaargeweld nie as ernstig genoeg beskou nie. Vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, ontvang swak dienste van polisie, moet lank wag vir hulp en vertrou nie die polisie nie. Die gevolgtrekking word dus gemaak dat polisie nie onmiddellik beskikbaar is nie; dat daar 'n gebrek aan opgeleide en genoegsame mannekrag asook genoegsame hulpbronne is; en dat daar 'n gebrek aan samewerking tussen maatskaplikewerk-, gesondheidsorg- en polisiedienste bestaan.

Aanbevelings word gemaak rakende maatskaplikewerkdienste wat op voorkoming fokus:

- Maatskaplike werkers moet bewus word van die beperkte beskikbaarheid van beskermingsdienste in landelike gebiede rakende intiemepaargeweld en moet hul kennis uitbrei oor die toepassing van wette ten opsigte van intiemepaargeweld.
- Maatskaplikewerk-, gesondheidsorg- en polisiedienste moet 'n ondersteunende sosiale netwerk vorm tydens dienslewering aan vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is.

Aanbevelings word gemaak rakende dienste wat deur polisiedienste in landelike gebiede gelewer word:

- Polisiebeamptes moet genoegsame opleiding ontvang rakende die nuwe wet ten opsigte van intiemepaargeweld, en aandag aan die beskikbaarheid van hulpbronne in landelike gebiede gee.
- Polisiebeamptes moet vroue bemagtig deur informatiewe en emosionele ondersteuning tydens die aansoekproses van 'n beskermingsbevel te bied asook vroue van hul veiligheid en sekuriteit te verseker.
- Polisiebeamptes moet toeganklik wees in terme van vriendelikheid, positiewe houdings, behulpsaamheid en ondersteuning ten einde vroue aan te moedig om intiemepaargeweld aan te meld en die nodige beskermingsdienste te benut.

6.2.14 Beleid en wetgewing

Die riglyne vir die aansoek, oorweging en goedkeuring van 'n beskermingsbevel word in die Wet op Gesinsgeweld 166 van 1998 (Government Gazette, 1998) uiteengesit. Die meeste deelnemers het aansoek gedoen vir 'n beskermingsbevel by die hof/polisie. Die meerderheid van die deelnemers wat aansoek gedoen het, het nie met die hele proses van beskermingsbevel voortgegaan nie. In aansluiting hierby het die deelnemers wat ook nie aansoek gedoen het nie, aangedui dat klagtes teen sielkundige/emosionele mishandeling nie geldig is nie, en dat deelnemers afhanklik is van die intieme maat.

Die oorgrote meerderheid (sewentien of 85%) van die deelnemers was ontevrede met die ondersteuningsdiens wat op 'n makrosisteesvlak voorsien word. Die minderheid (drie of 15%) van die deelnemers was tevrede met die ondersteuning. Deelnemers wat ontevrede was, het aangedui dat die polisie meer ondersteuning tydens die proses kon gebied het; dat hul afhanklik van die intieme maat is; dat dit 'n uitmergelende proses is; en dat sielkundige/emosionele mishandeling nie geldig is nie.

Deelnemers is ontevrede met die hulp wat hulle van hierdie ondersteuningsdiens ontvang. Om daardie rede word die gevolgtrekking gemaak dat daar 'n gebrek aan genoegsame mannekrag is om bevredigende dienste aan vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, te kan bied. Aangesien die vroue van hulle intieme maat afhanklik is, word die gevolgtrekking ook gemaak dat, indien vroue dit oorweeg om aansoek vir 'n beskermingsbevel te doen, hul geen alternatiewe woning het nie, veral daardie vroue wie se behuising van hul man se inkomste en werk afhanklik is. Die gevolgtrekking word verder gemaak dat, alhoewel die nuwe wet ten opsigte van intiemepaargeweld sielkundige/emosionele mishandeling as intiemepaargeweld erken, min pogings aangewend word om hierdie tipe mag en beherende mishandeling aan te spreek.

Die volgende aanbevelings word rakende voorspraak en beleid gemaak:

- Maatskaplike werkers moet namens vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, aandag gee aan hierdie vroue se behoefte aan alternatiewe wonings; aan erkenning van en beskerming teen sielkundige/emosionele mishandeling; asook aan hulpdienste met behulp same opgeleide personeel.

- Maatskaplike werkers moet bewustheids- en opvoedingsprogramme benut om vroue te bemagtig met die inligting rakende 'n beskermingsbevel en gepaardgaande beskermingsdienste.

6.3 VERDERE NAVORSING

Die volgende is aanbevelings vir verdere navorsing, wat vanuit die studie voortspruit:

- 'n Groter steekproef en/of meer as een landelike gebied asook 'n ander provinsie kan by navorsing oor intiemepaargeweld betrek word.
- Effektiewe opvoedings- en bewustheidsprogramme kan vanuit 'n ekologiese perspektief ontwikkel word ten einde die samelewing se persepsie rakende intiemepaargeweld te vernuwe.
- Ondersoek kan ingestel word na intiemepaargeweldpare se verhouding ten einde effektiewe beradingsprogramme te ontwikkel.
- 'n Maatskaplikewerkontwikkelingsperspektief kan help om ontwikkelingsprogramme te ontwikkel ten einde vroue wat by intiemepaargeweld betrokke is, te bemagtig om die verhouding te verlaat.
- Voorkomingsprogramme vir oortreders van intiemepaargeweld kan ontwikkel word ten einde die voorkomingsyfer van intiemepaargeweld te verlaag.

6.4 SAMEVATTING

Die doel van hierdie hoofstuk is bereik deur gevolgtrekkings en aanbevelings te maak rakende die verbetering van dienste om die ondersteuning aan vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, aan te spreek. Aangesien intiemepaargeweld 'n sosiale probleem is wat wêreldwyd toeneem, is dit belangrik dat maatskaplike werkers saam met ander regeringsektore onmiddellik moet poog om vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, met die hantering van lewenstressors te help. Maatskaplike werkers moet vroue in landelike gebiede wat aan intiemepaargeweld blootgestel word, se ondersteunende sosiale netwerk identifiseer en versterk; konkrete, informatiewe en emosionele ondersteuning bied; hulle veiligheid, integriteit, gelykheid en vryheid beskerm; en moenie hierdie vroue van hul menseregte ontnem nie.

BIBLIOGRAFIE

ABEND, L. 2009. The Broken Hopes of a Generation. **Time Magazine**. 20 July.

ABRAHAM, N. 2002. **Men's use of violence against intimate partners: a study of working men in Cape Town**. Cape Town: University of Cape Town. (PhD)

ANGLESS, T. 1998. Responding to violence against women. **In: GRAY, M. & MACKINTOSH, I. Development social work in South Africa: theory and practice**. Cape Town, Johannesburg: David Philip Publishers.

ARTZ, L.M. 1999. **Violence against women in rural Southern Cape: exploring access to justice within a feminist jurisprudence framework**. Cape Town: University of Cape Town. (MA Thesis)

ARTZ, L.M. 2009. The weather watchers: Gender, violence and social control. **In: Human Science Research Council. The Prize and The Prize. Shaping sexualities in South Africa**. Pretoria: HSRC Publishers.

BEE, H.L. 1996. **The journey of adulthood**. 3rd edition. New Jersey: Prentice Hall, Inc.

BLESS, C., HIGSON-SMITH, C. & KAGEE A. 2006. **Fundamentals of social research methods: an African perspective**. 4th edition. Cape Town: Juta & Co.

BOLLEN, S., ARTZ, L.M., VETTEN, L. & LOUW, A. 1999. **Violence against women in metropolitan South Africa: a study on impact and service delivery**. ISS Monograph Series No 41, Sept.

BONOMI, A.E., ANDERSON, M.L., REID, R.J., RIVARA, F.P., CARRELL, D. & THOMPSON, R.S. 2009. Medical and Psychosocial diagnoses in women with a history of intimate partner violence. **Arch Intern Med**, 169 (18) 1692-1697.

BOONZAAR, F. 2007. Women abuse: a critical review. **In: RATELE, K. & DUNCAN, N. Social Psychology: Identities and Relationships**. Lansdowne: UCT Press.

BRAILEY, M. 1985. Making the break. **In: The Sociological Review. Marital Violence**. Boston, Henley, London, Melbourne: Routledge & Kegan Paul.

BRONFENBRENNER, U. 1994. Ecological models of human development. **In: GAUVAIN, M. & COLE, M. (Eds.) Readings on the development of children**. NY: Freeman.

BRONFENBRENNER, U. 1979. **The ecology of human development: experiments by nature and design**. United States of America: Harvard University Press.

- BROWNE, K & HERBERT, M. 1997. **Preventing family violence**. New York, Chichester: John Wiley & Sons.
- BUHLUNGU, S & WEBSTER, E. 2006. **Work restructuring and the future of labour in South Africa in State of the Nation**. Cape Town: HSRC Press.
- BURNES, B. 2004. Kurt Lewin and the planned approach to change: a re-appraisal. **Journal of Management Studies**, 41 (6) 977-1002.
- CAMPBELL, J.C. 2002. Health consequences of intimate partner violence. **The Lancet**, 359: 1331-36.
- CARLSON, B.E. 1984. Causes and maintenance of domestic violence: an ecological analysis. **Social Service Review**, 58 (4): 570.
- CASPER, E.A. 2010. Parenting and domestic violence: an examination of the role of ontogenic, psychological, and contextual factors. United States: Illinois State University. (Phd)
- COBB, S.1995. Social support as a moderator of life stress. **In: Edward, A.M. Toward an integrated medicine: classics from Psychosomatic medicine, 1959-1979**. Washington DC: American Psychiatric Press, Inc.
- COMPTON, B.R. & GALAWAY, B. 1999. **Social work processes**. 6th edition. Pacific Grove: Brooks/Cole Publishing Company.
- COOPER, J. & VETERE, A. 2006. **Domestic violence and family safety: a systemic approach to working with violence in families**. London: Whurr Publishers.
- CHANDLER, F. & KRUGER, J. 2005. Volunteers at risk! Experiences of lay counselors at the support centre for abused women. **New Voices in Psychology**, 1: 70-80.
- CHETKOW-YANOOV, B. 1997. **Social work practice: a systems approach**. 2nd edition. New York: The Haworth Press.
- CURRAN, E. & BONTUYS, E. 2004. **Customary law and domestic violence in rural South African communities**. Johannesburg: The Centre for the Study of Violence and Reconciliation.
- DALE, O., SMITH, R., NORLIN, J.M. & CHESS, W.A. 2006. **Human behaviour and the social environment: social systems theory**. 5th edition. Boston: Pearson Education Inc.
- DANGOR, Z., ALDERTON, C. & TAYLOR, J. 2000. Sheltering as a tool of empowerment- an analysis. **In: PARK, Y.J., FEDLER, J. & DANGOR, Z. Reclaiming women's spaces: new perspectives on violence against women and sheltering in South Africa**. Johannesburg: The Nisaa Institute for Women's Development.

- DASILVIA, S. 2009. **The meaning women attached to their experiences of intimate partner violence: an interpretative phenomenological study**. East London: University of Fort Hare. (M Thesis)
- DAVENPORT, J.A. & DAVENPORT, J. 1995. **In: ENCYCLOPEDIA OF SOCIAL WORK** 19th edition. Washington: NASW Press.
- DAVHANA-MASELESELE, M., MYBURGH, C.P.H. & POGGENPOEL, M. 2009. Lived experiences of women victims of domestic violence in rural areas of Vhembe district: Limpopo Province, South Africa. **Gender and Behaviour**, 7(2):2517-2540.
- DAVIS, L.V. 1995. **In: ENCYCLOPEDIA OF SOCIAL WORK**. 19th edition. Washington: NASW Press.
- DAVIS, K., TAYLOR, B. & FURNISS, D. 2001. Narrative accounts of tracking the rural domestic violence survivors' journey: a feminist approach. **Health Care for Women International**, 22: 333-347.
- DEPARTMENT OF SOCIAL DEVELOPMENT. 2004. Final draft. **National Policy for families**. [Online]. Available: <http://www.welfare.gov.za> [25/05/10].
- DEPARTMENT OF SOCIAL DEVELOPMENT. 2001. **National Policy Framework for Families**. South Africa: Pretoria: Government Printer.
- DEPARTMENT OF SOCIAL DEVELOPMENT. 2006. **Integrated Service Delivery Model for Developmental Social Services**. Pretoria: Government Printer.
- DEPARTMENT OF SOCIAL DEVELOPMENT. 2008. **Minimum standards for service delivery in victim empowerment (victims of crime and violence)**. Pretoria: Government Printer.
- DE VOS, A.S., STRYDOM, H., FOUCHÉ, C.B. & DELPORT, C.S.L. 2005. **Research at the grass roots for the social sciences and human service professions**. 3rd edition. Pretoria: Van Schaik Publishers.
- DIE BURGER. 2004. **NUUSOORSIG**, 12 Junie.
- DIE BURGER. 2007. **Polisie loop deur oor lyste van huisgeweld**, 7 Junie.
- DISSEL, A. & NGUBENI, K. 2003. **Giving women their voice: domestic violence and restorative justice in South Africa**. Presented at the XIth International Symposium on Victimology, Stellenbosch. The centre for the Study of Violence and Reconciliation, Johannesburg.

DOBASH, R.E. & DOBASH R.P. 1998. **Rethinking violence against women**. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publisher.

EISIKOVITS, Z., GOLDBLATT, H. & WINSTOK, Z. 1999. Partner accounts of intimate violence: towards a theoretical model. **Families in Society**, 80 (6): 610

ENCYCLOPEDIA OF SOCIAL WORK. 19th edition. 1995. Washington: NASW Press.

FROLAND, C., PANCOAST, D.L., CHAPMAN, N.J. & KIMBOKO, P.J. 1981. Linking formal and informal support systems. **In: GOTTLIEB, B.J. Social networks and social support**. London, Beverly Hills: SAGE Publications, Inc.

GARCIA-MORENO, C. 2002. Dilemmas and opportunities for an appropriate health-service response to violence against women. **The Lancet**, 359 (9316): 1509-1514.

GELLES, R.J. & STRAUS, M.A. 1989. **Intimate violence: the causes and consequences of abuse in the American family**. New York: Touchstone.

GERMAIN, C.B. 1979. **Social work practice: people and environments. An ecological perspective**. New York: Columbia University Press.

GERMAIN, C.B. 1996. Advances in the life model of social work practice. **In: F.J. TURNER (ed.). Social work treatment: interlocking theoretical approaches**. New York: The Free Press: 389-395.

GERMAIN, C.B. & GITTERMAN, A. 1980. **The life model practice of social work**. New York: Columbia University Press.

GERMAIN, C.B. & GITTERMAN, A. 1995. **In: ENCYCLOPEDIA OF SOCIAL WORK**. 19th edition. Washington: NASW Press.

GERMAIN, C.B. & GITTERMAN, A. 1996. **The life model practice of social work**. New York: Columbia University Press.

GIL, D.G. 1992. **Unravelling social policy**. Rochester, Vermont: Schenkman Books, Inc.

GILFUS, M.E., TRABOLD, N., O'BRIEN, P. & FLECK-HENDERSON, A. 2010. Gender and intimate partner violence: evaluating the evidence. **Journal of Social Work Education**, 46 (2): 246.

GOLDENBERG, H. & GOLDENBERG, I. 2002. **Counselling today's families**. 4th edition. California: Brooks/Cole Publications.

GOVERNMENT GAZETTE. 1993. **Prevention of family violence act no. 133**. South Africa.

GOVERNMENT GAZETTE. 1998. **Domestic violence act no. 166**. South Africa.

- HAFFEJEE, S. 2003. **Exploring the relationship between constructions of masculinity and intimate partner violence: young men in Eldorado Park.** Johannesburg: University of the Witwatersrand. (M Thesis)
- HAMPTON, R.L. 1993. **Family violence prevention and treatment.** California: SAGE Publication.
- HAMPTON, R.L., VANDEGIFF-AVERY, M. & KIM, J. 1999. Understanding the origins and incidence of spousal violence in North America. **In: GULLOTTA, T.P. & McELHANEY, S.J. Violence in homes and communities. Prevention, intervention and treatment.** (Vol 11). Issues in children's and families' life. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.
- HARALAMBOS, M. & HOLBORN, M. 2008. **Sociology themes and perspectives.** 7th edition. London: HarperCollins Publishers.
- HARE, I. 2004. Defining social work for the 21st century. The International Federation of Social Workers' revised definition of social work. **International Social Work**, 3 (47).
- HARTMAN, A. 1978. Diagrammatic assessment of family relationships. **Social Casework** 59, 465-476.
- HARTMAN, A. 1994. Diagrammatic assessment of family relationships. **In: COMPTON, B.R. & GALLAWAY, B. Social work processes.** 5th revised edition. Illinois: The Dorsey Press.
- HEALY, K. 2005. **Social work theories in context. Creating frameworks for practice.** Houndmill: Palgrave-Macmillan.
- HEPWORTH, D.H., LARSEN, J.A., STROM-GOTTFRIED, K., ROONEY, R.H. & ROONEY, G.D. 2006. **Direct social work practice. Theory and skills.** 7th edition. Toronto, Canada: Thomson Brooks/Cole.
- HEPWORTH, D.H., LARSEN, J.A., STROM-GOTTFRIED, K., ROONEY, R.H. & ROONEY, G.D. 2010. **Direct social work practice. Theory and skills.** 8th edition. Toronto, Canada: Thomson Brooks/Cole.
- HUMAN RIGHT'S WATCH. 2001. **Violence against women** [Online]. Available: www.hrw.org/legacy/wr2k1/women/women2.html. [Accessed: 05-06-2011].
- JEWKES, R., PENN-KEKANA, L., LEVIN, J., RATSACA M. & SCHRIEBER, M. 1999. **"He must give me money, he mustn't beat me." Violence against women in three South African Provinces.** Pretoria: Medical Research Council (Women's Health).
- JEWKES, R. 2002. Intimate partner violence: causes and prevention. **In: VAN WYK, S.B. & CAROLISSEN, R. South African mental health context.** Cape Town: Stellenbosch Sun Media.

- JEWKES, R., LEVIN, J. & PENN-KEKANA, L. 2002. Risk factors for domestic violence: findings from South Africa cross-sectional study. **Social Science & Medicine**, 55: 1603-1617.
- JOHNSON, L.C. & YANCA S.J. 2010. **Social work practice: a generalist approach**. 10th edition. Boston: Pearson Education.
- JOHNSON, M.P. & LEONE, J.M. 2005. The differential effects of intimate terrorism and situational couple violence. **Journal of Family Issues**, 26 (3): 322-349.
- KALDINE, F. 2007. Violence against women and children. **In: VISSER, M. Contextualising community psychology in South Africa**. 1st edition. Pretoria: Van Schaik Publishers.
- KHAN, M. 2000. Domestic Violence against women and girls. **Innocenti Digest**, no. 6.
- KRUG, E.G., DAHLBERG, L.L., MERCY, J.A., ZWI, A.B. & LORAZO, R. 2002. Violence by intimate partners. **In: VAN WYK, S.B. & CAROLISSEN, R. South African mental health context**. Cape Town: Stellenbosch Sun Media.
- LAING, L. 2002. **Responding to men who perpetrate domestic violence: controversies, interventions and challenges**. University of New South Wales: Australian Domestic and Family Violence Clearinghouse.
- LARANCE, L.Y. & PORTER, M.L. 2004. Observations from practice: support group membership as a process of social capital formation among female survivors of domestic violence. **Journal of Interpersonal Violence**, 19 (6): 676-690.
- LAU, U. 2008. **An exploration of men's subjective experiences of their violence toward their intimate partners**. Johannesburg: University of Witwatersrand. (M Thesis)
- LENTZ, S.A. 1999. Revisiting the rule of thumb: an overview of the history of wife abuse. **Women & Criminal Justice**, 10 (2): 9-27.
- LEVY, L. 1979. Processes and activities in groups. **In: LIEBERMANN, M & BORMAN, L. Self-help groups for coping with crisis**. San Francisco: Jossey-Bass.
- LEWIN, K. 1952. **Field theory in social science**. London: Travistock Publications.
- LOMBARD, A. 2008. The implementation of the White Paper for Social Welfare: a ten-year review. **The Social Work Practitioner-Research/Die Maatskaplikewerk Navorser-Praktisyn**, 20(2): 154-173.
- LORING, M.T. & SMITH, R.W. 1994. Health care barriers and interventions for battered women. **Public Health Report**, 109 (3): 328-338.
- LUDSIN, H. & VETTEN, L. 2005. **Spiral of entrapment. Abused women in conflict with the law**. Johannesburg: Jacana Media.

- MAGNUSSEN, L., SHOULTZ, J., ONEHA, M.F., HIA, M.M., BREES-SAUNDERS, Z., AKAMINE, M., TALISAYAN, B. & WONG, E. 2004. Intimate-partner violence: a retrospective of records in primary care settings. **Journal of the American Academy of Nurse practitioners**, 16 (11): 502-512.
- MAGUIRE, L. 1983. **Understanding social networks**. Beverly Hills, London, New Delhi: SAGE Publications, Inc.
- MAGUIRE, L. 1991. **Social support systems in practice. A generalist approach**. United States of America: NASW Press.
- MANETTA, A.A., BRYANT, D.F., CAVANAUGH, T. & GANGE, T. 2003. The church- Does it provide support for abused women? Differences in the perceptions of battered women and parishioners. **Journal of Religion & Abuse**, 5 (1): 5-21.
- MARAIS, A. 2009. **A narrative analysis of young people's talk of intimate partner violence**. Cape Town: University of Cape Town. (PhD)
- MARTIN, S.L., TSUI, A.O., MAITRA, K. & MARINSHAW, R. 1999. Domestic violence in Northern India. **American Journal of Epidemiology**, 150 (4): 417-426.
- McKIE, L. 2005. **Families, violence and social change**. New York: Open University Press.
- McWHIRTER, P.T. & BARD, E.A. 2010. International perspectives on domestic violence. **In: LAMPINEN, J.M. & SEXTON-RADEK, K. Protecting children from violence. Evidence-based interventions**. New York, Great Britain: Psychology Press.
- MELSON, G.F. 1980. **Family and environment. An ecosystem perspective**. Minneapolis, Minnesota: Burgess Publishing Company.
- MEYER, W., MOORE, C. & VILJOEN, H. 2002. **Personology: from individual to ecosystem**. 3rd edition. Cape Town: Heinemann Publishers.
- MESATYWA, N.J. 2009. **The perceptions and experiences of African women in violent partner relationships: an exploratory study**. Stellenbosch: University of Stellenbosch (Phd)
- MINISTRY FOR WELFARE AND POPULATION DEVELOPMENT. 1997. White Paper for Social Welfare. Notice 1108 of 1997. **Government Gazette**, 386 (18166). Pretoria, 8 August.
- MINUCHIN, S. 1979. **Families and family therapy**. Cambridge: Harvard University Press.
- MOLINA, O., LAWRENCE, S.A., AZHAR-MILLER, A. & RIVERA, M. 2009. Divorcing abused latina immigrant women's experiences with domestic violence support groups. **Journal of Divorce & Remarriage**, 50 (7): 459-471.

MOONEY, J. 2006. Revealing the hidden figure of domestic violence. **In:** HANMER, J (ed) **Home truths about domestic violence. Feminist influences on policy and practice a reader.** New York: Routledge: 24.

MOUTON, J. 2001. **How to succeed in your master's and doctoral studies: a South African guide and resource book.** Pretoria: Van Schaik Publishers.

NAVED, R.T. & PERSSON, L.A. 2005. Factors associated with spousal physical violence against women in Bangladesh. **Studies in Family Planning**, 36 (4): 289-300.

NEVID, J.S., RATHUS, S.A. & GREENE, B. 2008. 7th edition. **Abnormal psychology in a changing world.** New Jersey: Pearson Education Inc.

NEMOTO, K. 2006. **Battered Japanese women's experiences in health care settings: what types of assistance they regarded as helpful or unhelpful.** United States: University of Wisconsin-Madison (Phd).

O'DONOGHUE, K. & MAIDMENT, J. 2005. The ecological systems metaphor in Australasia. **In:** NASH, M., MINFORD, R. & O'DONOGHUE, K. **Social work theories in action.** London, Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

OGUNMEFUN, C.A. 2003. **Intimate partner violence as an obstacle to safer sex in South Africa.** Kwazulu Natal: University of Natal (DBN) (M Thesis).

PARENZEE, P., ARTZ, L. & MOULT, K. 2001. **Monitoring the implementation of the Domestic violence act: first research report 2000-2001.** Cape Town: Institute of Criminology.

PARENZEE, P. & SMYTHE, D. 2003. **Domestic violence & development: looking at the farming context.** University of Cape Town: Institute of Criminology.

PATEL, L., TRIEGAARDT, J.E. & NOYOO, N. 2005. Developmental social welfare services. **In:** PATEL, L. **Social welfare and social development.** Cape Town: Oxford University Press.

PAYNE, M. 2005. **Modern social work theory.** 3rd edition. London: MacMillan Press.

PLICHTA, S.B. 2007. Interactions between victims of intimate partner violence against women and the health care system: Policy and practice implications. **Trauma, Violence & Abuse**, 8(2): 226-239.

PRETORIUS, T. & DE LA REY, C. 2006. A Brief introduction to research approaches in psychology. **In:** SWARTZ, L., DE LA REY, C. & DUNCAN, N. **Psychology an introduction.** South Africa: Oxford University Press.

REES, R. 1997. Flexible labour: meeting the challenge. **South African Labour Bulletin**, 21 (5).

- RODWAY, M.R. 1986. Systems theory. **In:** TURNER, F.J. (ed) **Social work treatment: interlocking theoretical approaches**. New York: The Free Press.
- ROFFMAN, E. 2006. The impact of gendered violence and globalization on rural women in Asia. **Asian Journal of Counselling**, 13 (1): 93-106.
- ROMITO, P. 2008. **A deafening silence. Hidden violence against women and children**. Bristol, Great Britain: The Policy Press.
- ROOK, K.S. 1987. Reciprocity of social exchange and social satisfaction among older women. **Journal of Personality and Social Psychology**, 52 (1): 145-154.
- ROUSSEAU, E. 2009. **Nursing students' beliefs and attitudes toward routine universal screening for intimate partner violence**. Cape Town: University of the Western Cape. (M Thesis)
- RUBIN, A. & BABBIE, E. 1993. 2nd edition. **Research methods for social work**. California: Thomson Brooks/Cole.
- SCHORNSTEIN, S.L. 1997. **Domestic violence and health care: what every professional needs to know**. California: SAGE Publications, Inc.
- SCILEPPI, J.A., TEED, E.L. & TORRES, R.D. 2000. The ecological model: person-in-context. **In:** Community psychology: a common sense approach to mental health. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- SEEDAT, M., VAN NIEKERK, A., JEWKES, R., SUFFLA S. & RATELE, K. 2009. Violence and injuries in South Africa: prioritizing an agenda for prevention. **The Lancet**, 374: 1011-22.
- SEGEL, T. & LABE, D. 1990. Family violence: wife abuse. **In:** McKENDRICK, B. & HOFFMANN, W. **People and violence in South Africa**. Cape Town: Oxford University Press.
- SHEAFOR, R.W., HOREJSI, C.R. & HORESJI, G.A. 2000. **Techniques and guidelines for social work practice**. London: Allyn and Bacon.
- SLABBERT, I. 2010. **The experience of low-income female survivors of domestic violence**. Stellenbosch: University of Stellenbosch. (Phd)
- SMIT, J. & NEL, F. 2002. An evaluation of the implementation of the Domestic violence act: what is happening in practice? **Acta Criminologica**, 15 (3): 45-55.
- SOUTH AFRICA. 1996. **Constitution of the Republic of South Africa 108 of 1996**. Pretoria: Government Printer.

- STAGGS, S.L. & RIGGERS, S. 2005. Effects of intimate partner violence on low-income women's health and employment. **American Journal of Community Psychology**, 36 (1/2): 133-145.
- STEPHENS, N. & McDONALD, R. 2002. Assessment of women who seek shelter from abusing partners. In: VINCENT, J.P. & JURILES, E.N. **Domestic violence. Guidelines for research-informed practice**. Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- STERNE, A. & POOL, L. 2010. Domestic violence and children. A handbook for school and early year settings. New York: Routledge.
- STRICKLAND, G.A., WELSHIMER, K.J. & SARVELA, P.D. 1998. Clergy perspectives and practices regarding intimate violence: A rural view. **The journal of Rural Health**, 14 (4): 305-311.
- STRYDOM, S.C., & MEYER, J.C. 2002. 'n Ondersoek na die bronne van werkstres onder middelvlakbestuurders in die Wes-Kaap. **SA Journal of Industrial Psychology**, 28 (2): 15-22.
- STRYDOM, C., WESSELS, C. & STRYDOM, H. 2010. The role of the social worker to empower families in a deep rural community. **Social Work/Maatskaplike Werk**, 46 (2): 175.
- SWANBERG, J.E., LOGAN, T.K. & MACKIE, C. 2005. Intimate partner violence, employment and the workplace. Consequences and future directions. **Trauma, Violence & Abuse**, 4 (X): 1-26.
- TRACY, E.M., MUNSON, M.R., PETERSON, L.T. & FLOERSCH, J.E. 2010. Social support: a mixed blessing for women in substance abuse treatment. **Journal of Social Work Practice in the addictions**, 10 (3): 257-282.
- TWALA, T. 2004. **Casework intervention for abused women in the Moses Kotane local municipality**. Port Elizabeth: University of Port Elizabeth. Department of Social Work (M thesis)
- VAN ZYL, A. 2008. **Social welfare services offered at shelters to female victims of domestic violence**. Stellenbosch: University of Stellenbosch. (M thesis)
- VETTEN, L. 2005. **Addressing domestic violence in South Africa: reflections on strategy and practice** [Online]. Available: www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw-gp-2005/docs/experts/vetten.vaw.pdf. [Accessed: 02/03/2011].
- VILJOEN, S. 1997. Violence within the family: situating the theme theoretically and empirically within the South African context. In: Human Science Research Council. **Marriage & Family Life in South Africa: Research Priorities, Theme 4**. Pretoria: HSRC Publishers.

- VILJOEN, H. 2002. Historical overview of psychological thinking. **In:** MEYER, W., MOORE, C. & VILJOEN, H. **Personology: From individual to ecosystem**. 3rd edition. Cape Town: Heinemann Publishers.
- VISSER, M. 2007. **Contextualising community psychology in South Africa**. 1st edition. Pretoria: Van Schaik Publishers.
- WAIT, J., MEYER, J. & LOXTON, H. 2005. **Menslike ontwikkeling: 'n psigososiale perspektief**. 4th edition. Parrow Oos: Ebony Books.
- WALEN, H.R. & LACHMAN, M.E. 2000. Social support and strain from partner, family, and friends: Costs and benefits for men and women in adulthood. **Journal of Social & Personal Relations**, 17 (1): 5-30.
- WALKER, L.E. 1984. **The battered woman syndrome**. New York: Springer.
- WALSH, C.A., PLOEG, J., LOHFELD, L., HORNE, J., MACMILLIAN, H. & LAI, D. 2007. Violence across the lifespan: interconnections among forms of abuse as described by marginalized Canadian elders and their care-givers. **British Journal of Social Work**, 37: 491-514.
- WEBSTER, J., STRATIGOS, S.M. & GRIMES, K.M. 2001. Women's response to screening for domestic violence in a health-care setting. **Midwifery**, 17: 289-297.
- WESTENDORP, A. 2007. **Women and housing: gender makes a difference**. Oxford: Intersentia.
- WIEHE, V. R. 1998. **Understanding family violence: treating and preventing partner, child, sibling and elder abuse**. 1st edition. United States of America: Sage Publications, Inc.
- WITBOOI, L.N. 2004. **Health consequences of intimate partner violence on women and children**. Pretoria: University of South Africa (M Thesis).
- WORLD HEALTH ORGANIZATION. 2001. A Public Health Approach to Mental Health. **In:** VAN WYK, S.B. & CAROLISSEN, R. **South African mental health context**. Kaapstad: Stellenbosch Sun Media.
- YODANIS, C.L. 2004. Gender inequality, violence against women, and fear. A cross-national test of the feminist theory of violence against women. **Journal of Interpersonal Violence**, 19 (6): 655-675.

BYLAE 1**INGELIGTE TOESTEMMINGSVORM**

Ek,, verklaar dat die nodige inligting aangaande die studie aan my deur Edna Elizabeth van Breda verduidelik is. Ek besef dat die resultate van hierdie ondersoek neerslag sal vind in 'n meestersverhandeling en slegs die navorser en supervisor tot ingesamelde inligting toegang sal hê. My identiteit sal egter nie bekend gemaak word nie. My reg op vertroulikheid sal dus gerespekteer word.

Met inagneming van die bostaande is ek gewillig om aan die studie deel te neem. Die keuse om aan hierdie studie deel te neem, berus by my en nie by enige iemand anders nie. 'n Afskrif van hierdie vorm is aan my gegee.

Naam van deelnemer:.....

Naam van getuienis:.....

Handtekening van deelnemer:.....

Handtekening van getuienis:.....

Datum:.....

Datum:.....

BYLAE 2

UNIVERSITEIT VAN STELLENBOSCH
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE WERK

VRAELYS

**Die behoefte aan ondersteuning van vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld
betrokke is: 'n Ekologiese perspektief**

Alle inligting wat deur die vraelys ingewin word, sal as konfidensieel beskou word. Individuele standpunte of deelnemers se name sal nie bekend gemaak word nie.

1. IDENTIFISERENDE BESONDERHEDE**1.1 Ouderdom:.....****1.2 Bevolkingsgroep:.....****1.3 Huwelikstatus**

Getroud	Leef saam	Ongetroud	Geskei	Weduwee	Vervreem

1.4 Het u kinders?

Ja	Nee

1.4.1 Indien ja, hoeveel kinders het u?.....

1.4.2 Is die kinders uit u verbintenis met die gewelddadige intieme maat/eggenoot gebore?.....

1.5 Wat is u hoogste opvoedkundige kwalifikasie(s)?.....

1.6 Wat is u huidige situasie met betrekking tot werk?

Werkomstandighede	
Werk	
Werkloos	
Pensioenaris	

1.7 Vir watter tipe werk is u opgelei?

Tipe werk	
Ongeskoold	
Geskoold	
Professioneel	

1.8 Spesifiseer u en u eggenoot/intieme maat se gesamentlike maandelikse inkomste.

Inkomste	
R 0 - R 1000	
R 1001 - R 2000	
R 2001 - R 3000	
R 3001 - R 4000	
R 4001 - R 5000	
R 5001+	

1.9 Ongeveer watter bedrag dra u by tot hierdie maandelikse inkomste?**2. BEHOEFTE VAN 'N VROU BETROKKE BY INTIEMEPAARGEWELD****2.1 Die aard van intiemepaargeweld**

2.1.1 Watter tipes mag en beherende mishandeling gebruik u eggenoot/intieme maat teenoor u? (Merk alle toepaslike kategorieë.)

Tipes mag en beherende mishandeling	
Fisiese mishandeling	
Seksuele mishandeling	
Sielkundige/emosionele mishandeling	
Ekonomiese mishandeling	
Ander (spesifiseer)	

2.2 Oorsprong van intiemepaargeweld

2.2.1 Watter van die volgende is volgens u oorsaaklike faktore van intiemepaargeweld? (Merk alle toepaslike kategorieë.)

Oorsaaklike faktore					
Individuele faktore		Gemeenskapsfaktore		Samelewingsfaktore	
Geskiedenis van geweld		Armoede en stres		Seksisme en geslagsrol- stereotipe	
Konflik in verhouding		Strukturele ongelykhede (geslags- en ekonomies)			
Alkohol- en dwelmgebruik van maat			Werkomstandighede en stres		Patriargale kultuur (dominerend deur maat)
	Ander (spesifiseer):				

2.3 Gevolge van intiemepaargeweld vir vroue

2.3.1 Identifiseer moontlike simptome/gevolge wat ontstaan het weens u ervaring van intieme-paargeweld. (Identifiseer in alle toepaslike kategorieë.)

Impak van intiemepaargeweld			
Sosiale impak	Gesondheidsimpak	Ekonomiese impak	Impak op kinders (indien van toepassing)

2.4 Emosionele en sosiale verbintenis

Hierdie vrae is toepaslik op u eie behoeftes nadat intiemepaargeweld ontstaan het.

2.4.1 Selfbeeld

2.4.1.1 Verduidelik hoe u oor uself voel:

.....

.....

2.4.2 Verwantskap

2.4.2.1 Met watter van die volgende sisteme kan u hegte verbintenis vorm? (Merk alle toepaslike kategorieë.)

Verbintenis	
Familie	
Vriende	
Kollegas	
Instansies	
Ander (spesifiseer)	

2.4.2.2 Verduidelik na watter van hierdie bostaande sisteme u kan gaan om u met stresvolle lewensgebeurtenisse te help:

3. ONDERSTEUNING VANUIT 'N EKOLOGIESE PERSPEKTIEF

Die volgende vrae wil vasstel in watter mate die vrou in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, ondersteun word en wat hulle ervaring is van die dienste wat beskikbaar is.

3.1 Mikrosisteemvlak

3.1.1 Die individu

3.1.1.1 Wie ondersteun u die meeste? (Merk/spesifiseer alle toepaslike sisteme.)

Tipe ondersteuning	Sisteme				
	Ouers (spesifiseer)	Intieme lewensmaat	Familie (spesifiseer)	Vriende	Ander (spesifiseer)
<i>Konkrete ondersteuning</i>					
Finansiële bystand					
Voorsiening van kos en klere					
Vervoer					
Ondersteun tydens krisis					
Versorging van kinders					
<i>Informatiewe ondersteuning</i>					
Gee van advies					
<i>Emosionele ondersteuning</i>					
Luister na private probleme					

3.1.1.2 Verduidelik wat u ervaring is van hierdie tipe ondersteuning wat u ontvang.

Konkreet:.....

.....

Informatief:.....

.....

Emosioneel:.....

.....

.....

3.2 Mesosisteemvlak

3.2.1 Ondersteuningsgroepe

3.2.1.1 Was u al ooit betrokke by 'n ondersteuningsgroep/selfhelpgroep?

Ja	Nee

Verduidelik u ervaring:

.....

.....

.....

3.2.2 Werksomgewing en arbeidspraktyk

3.2.2.1 Wie van die volgende persone ondersteun u die meeste binne die werksomgewing en arbeidspraktyk?

Werksomgewing	
Niemand	
Bestuurders	
Kollegas	
Ander (spesifiseer)	

3.2.2.2 Verduidelik wie u ondersteun en wat u ervaring is van die ondersteuning wat u binne die werksomgewing ontvang.

.....

.....

.....

3.3 Eksosisteemvlak

Hierdie vrae gaan oor die ondersteuning wat u van gesondheidsorg- en maatskaplikewerkdienste ten opsigte van intiemepaargeweld ontvang het.

3.3.1 Gesondheidsorgdienste

3.3.1.1 Het u al gebruik gemaak van die volgende gesondheidsorgdienste na intiemepaargeweld? (Merk alle toepaslike kategorieë.)

Gesondheidsorghulpbronne	
Dokters by spreekkamers	
Staatshospitaal	
24h-Ambulansdienste	
Suster by die kliniek	
Mobiele kliniek	
Ander (spesifiseer)	

3.3.1.2 Hoe het u gevoel om die bostaande gesondheidsorgdienste te gebruik?

Gevoelens	
Tevrede	
Verlig	
Senuweeagtig	
Vreesagtig	
Minderwaardig	
Ander (spesifiseer)	

3.3.1.3 Watter van die volgende bekommernisse het u ervaar tydens die gebruik van gesondheidsorgdienste?

Bekommernisse	Ja	Nee
Vrees dat gesondheidsorgwerker u veroordeel		
Stigma rondom intiemepaargeweld		
Vrees dat gesondheidsorgwerker mishandeling gaan rapporteer		
Onsekerheid oor die tipe dienste wat deur gesondheidsorgwerkers voorsien word		
Geen van die bogenoemde		

3.3.2. Maatskaplikewerkdienste

3.3.2.1 Het u al gebruik gemaak van enige maatskaplikewerkdienste?

Ja	Nee

3.3.2.2 Verduidelik wat u ervaring is van hierdie tipe diens wat u ontvang of nie ontvang het nie?

.....

.....

.....

3.3.2.3 Watter tipe dienste is aan u gelewer? (Merk/spesifiseer alle toepaslike kategorieë.)

Tipe maatskaplikewerkdienste	
Voorkomingsdienste	
Bevorderingsdienste	
Beskermingsdienste	
Statutêre intervensiedienste	
Rehabilitering	
Nasorgdienste	
Ander (spesifiseer)	

3.4 Makrosisteemvlak

3.4.1 Beleid en wetgewing

3.4.1.1 Het u al na die polisie gegaan om intiemepaargeweld te rapporteer?

Ja	Nee

Indien ja, verduidelik wat u ervaring was van hierdie tipe ondersteuningsdiens.

.....

.....

.....

3.4.1.2 Wat is u mening oor hoe die Suid-Afrikaanse Polisie diens klagtes van intiemepaargeweld hanteer.

.....

.....

.....

3.4.1.3 Watter van die volgende beskermings teen intiemepaargeweld het u al ervaar?

Beskermingsdienste	Ja	Nee
Aansoek vir 'n beskermingsbevel by hof/polisie		
Gewag vir die oorweging van 'n beskermingsbevel		
Tussentydse beskermingsbevel ontvang		
Keerdatum ontvang by hof		
Ander (spesifiseer)		

3.4.1.4 Verduidelik wat u ervaring was van hierdie tipe beskermingsdienste (spesifiseer).

.....

.....

.....

4. OORSIG VAN BEHOEFTE AAN ONDERSTEUNING

In die volgende vrae kan u aandui hoe sekere areas verbeter kan word sodat vroue in landelike gebiede wat by intiemepaargeweld betrokke is, beter ondersteuning kan geniet.

4.1 Familie en vriende

4.1.1 Wat is die grootste probleem wat u met u familie en vriende ervaar in terme van u intiemepaargeweldverhouding?

.....

.....

.....

4.1.2 Hoe kan u probleem aangespreek word?

.....

.....

.....

.....

4.2 Intieme maat

4.2.1 Wat is die grootste probleem wat u met u intieme maat ervaar in terme van u intiemepaargeweldverhouding?

.....

.....

.....

.....

4.2.2 Hoe kan dit aangespreek word?

.....

.....

.....

.....

4.2.3 Sal u ooit die intiemepaargeweldverhouding verlaat? Verduidelik:

.....

.....

.....

.....

4.3 Toegang tot sosiale dienste in landelike gebiede

4.3.1 Maatskaplikewerkdienste

4.3.1.1 Wat is die grootste probleem wat u ervaar?

.....

.....

.....

.....

4.3.1.2 Hoe kan die volgende dienste verbeter word en hoe kan die dienste u met u hantering van lewenstressors help?

.....

.....

.....

.....

4.3.2 Gesondheidsorgdienste

4.3.2.1 Wat is die grootste probleem wat u ervaar?

.....

.....

.....

.....

4.3.2.2 Hoe kan die volgende dienste verbeter word en hoe kan die dienste u met u hantering van lewenstressors help?

.....

.....

.....

.....

4.3.3 Polisie dienste

4.3.3.1 Wat is die grootste probleem wat u ervaar?

.....

.....

.....

.....

4.3.3.2 Hoe kan die volgende dienste verbeter word en hoe kan die dienste u met u hantering van lewenstressors help?

.....

.....

.....

.....

5. Samevatting

5.1 Wat is u grootste behoefte aan ondersteuning in terme van intiemepaargeweld?

.....

.....

.....

.....

5.2 Enige ander kommentaar?

.....

.....

.....

.....

Baie dankie vir u samewerking en deelname aan hierdie studie.